
UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 15 04 02 007 5

Su'ād, Yūsuf, Düzceli

مرآة الشؤون

Mirāt el-şü'ūn

سیر سنیهٔ جناب رسالتمآب سید الانامی‌یه دائر
بعض معلوماتی حاویدر

مؤلفی :

یوسف سعاد

معارف نظارت جلیله‌سنك ۲۷ شوال ۱۳۲۱ و ۳ کانون ثانی
۱۳۱۹ تاریخلی و ۲۳۸-۵۰۷ نومرولی رخصتنامه‌سنی حائزدر .

درسعادت

عصر مطبعه‌سی : باب عالی جاده‌سنده نومرو ٤

۱۳۲۲

غرەم

بسم الله الرحمن الرحيم

فصل حادی عشر

سکزنجی سنهٔ هجریه وقایعی

اسلام خالد وعمرو وعثمان . غزوهٔ موته. سریهٔ ذاة السلاسل. سریهٔ ابی عبیده . خضرهیه . بطن اضمه. فتح مکه. بعث خالد . غزوهٔ حنین و هوازن . غزوهٔ اوطاس . غزوهٔ طائف . بعث عمرو بن العاص . اسلام عروه . اتخاذ منبر . اسلام جبله ابن ایهم . اسلام فروه . ولادت ابراهیم نجل النبی . فوت زینب بنت النبی . تورخ .

١

— اسلام خالد و عمرو و عثمان —

شهر صفرده ایدی « خالد بن الولیـد ، عمرو بن العاص ، عثمان ابن ابی طلحه » مسلمان اولمشلردر .

خالدايله عثمان ابن ابی طلحه، برلکده مدینهٔ منوره‌یه کلیورلردی. عمرو ایسه وقعهٔ احزابده قریشیلرك منهزماً مکه‌یه عودتلری ، مخاطرات آتیـه‌یه قپو اچمش نظریله باقه‌رق کندوسنك هر درلو امید مظفریتی محو اولدیغی حالده ارض حبشه صاوشمش ایدی .

ظن و تخمینی اوزره شایدکه قریش، مغلوب اولور ایسه کندوسی حبشه‌ده بولنوب مصاب اولمش اولمیه‌جق!. اما غالب کلورسه سلامتله مکه‌یه عودت ایده‌بیله‌جك وهر ایکی تقدیرده‌ده متضرر اولمیه‌جق ایدی!..

عمرو، هنوز، نجاشی نزدنده ایکن سـفارتله حبشه کلان عمرو ابن امیـة الضمری حضرتلرینی اولدیرمك اوزره النـه ویرمسنی نجاشـیدن رجا ایدوب نجاشی ، تکلیف واقعی صوك درجه‌ده تقبیح وحقایق متظاهره‌یه قارشی حالا مسلمان اولمدیغنـدن ناشی عمروی توبیخ ایتمش عمروده اوراده قبول اسلام ایدرك مدینهٔ طاهره‌یه طوغری یوله چیقمشـدی . خالد بن الولیدك اسـلامه ابتداء میلی ، رسول الله صلی الله علیه و سلم ، حدیبیه سفرنده وعسفان منزلنده صلات خوفه مشغول اولدیغی آنده علیهنه برقاچ کره قصد ایدوب موفق اوله‌مامسی ساعتنده ظهور ایتمشدی .

خالد، اسلامك احوالنه نظراً عاقبت غالبيتنى اكلايەرق، روماليلره التجا ايتمەسنى قورمشدى. شوقوروتيدە ايكن افنديمز، عمرة القضاء مقصديله مكەيه كلوب «وليد بن الوليد»دن برادرى خالد بن الوليدك حالنى استفسار بيوردى. و: [خالد، دين اسلامك حق اولديغى نظرندە مخفى قالەجق آدملردن دكلدر] ديدىكە بودە خالدك عرفاننى تقدير ديمك ايدى. اوايسە كويا مسلمان يوزينى كورمامك اوزرە مكه خارجنه چيقمشدى.

وليد بن الوليد، كيفيتى و حقندە ابذال بيوريلان التفات ستايش آميزى برادرينه يازدى. خالد دخى اندن محظوظ ومنبسط اولەرق ارتق قبول دين اسلامه قطعياً قرار ويرمش اولديغى حالدە عودت ايتدى و مدينهٔ طيبەيه عزيمت عزميله مكەدە صفوان بن اميەيه ملاقى اولەرق:

— «يا ابا وهب! ناصلسك محمد [عليه الصلوة و السلام] عرب و عجمه غالب كلدى كندوسنه تبعيت ايدەلم انك شرفى بزم شرفمز ديمكدر»

ديدى. صفوان، مخالفتده ابداً دوام ايدەجكنى سويلدى. خالد، صفوانك سوزينى ايشيدنجه باباسيله

برادرینك بدرده مقتول اولدقلرندن ناشی اغبرار وانفعالی باقی اولدیغنی دوشونه‌رك باشقه رفیق بولمق نیتیله اندن واز کچوب عکرمه ابن ابی جهله راست کلدی و اکا دیدیکنی بوکاده سویلدی. فقط عکرمه دخی صفوان کبی سوزلر سویلدی . بونکله رفاقت املی مقطوع اوله‌رق صوکره عثمان ابن ابی طلحه‌یی بولدی . چونکه او ، خالدك دوستی ایدی. مع مافیه احدده باباسی طلحه، عمی عثمان ودرت برادری بولنان مسافع ، جلاس ، حارث ، کلابك قتللری عثمانی داغدار تأثر ایتمشدی. خالد، بو جهتی نظر اعتباره اله‌رق برکره تردد ایله برابر: [بز، دایکده اوطورن بر دلکی‌یه بکزرزکه اوستندن بر قوفه صو دوکولدیکی کبی طیشاری چیقمغه مجبور اولور] دیه بر مقدار مقدمه‌دن صوکره ماده‌یی آچدی. عثمان ایسه خلاف مأمول اوله‌رق اجابت و موافقته مسارعت ایتدیکندن او آنده مدینهٔ سعادته کیده‌جکلری وقتی قرارلشدیردیلر .

خالد، عثمان ایله برلکده مدینهٔ سعادته کلیر ایکن یولك هده منزلنده عمرو بن العاصه راست کلدی عمرو، بونلره : [مرحباً بالقوم] دیدی . بونلرده: [وبك] دیه حسن مقابله‌ده بولندیلر .

عمرو، نره‌یه کیتدکارینی صوردی. خالد:

— « والله لقد استقام المیسم و ظهر الامر وان هذا الرجل لنبی فاذهب اسلم »

دیدی. عمرو کندوسنکده عین مقصد ایله مدینهٔ نبویه متوجه ایدوکنی سویلمکله هپسی رفیق اولدیلر. برلکده ایکندی وقتی مدینه‌یه واردیلر. راحله‌لرینی ظهر حره‌ده اناخه ایتدیلر. خبر مقدملری مسموع عالی پیوریلوب افندیمز، ممنونیتندن: [رمتکم مکة بافلاذ کبدها] دیه سویلدی.

خالد، لباس پاکنی کیه‌رك نحو رسالته یونولوب کیدرکن تصادف ایلدیکی برادری ولید: [یوری زیرا سنزك مقدمکز رسول اللهك موجب سرور و محظوظیتی اولمشدر] دیمکله خالد، سرعتلدی. قارشیدن کوردیکی دقیقه‌دن خالدك حضور عالیٔ رسالتپناهی‌یه مثول ووقوفنه دکین افندیمز، تبسم اوزره بولندی.

خالد، رفیقلرندن اول ذات اقدس رسالتپناهی‌یه نبوتله سلام ویردی. رسول الله‌ده وجه طلق ایله رد سلامدن صوکره:

— « الحمدلله الذی هداك. قد كنت اری لك عقلاً رجوت ان لایسلمك الا الی خیر »

بیوردی. خالد :

— « یا رسول الله ! ادع اللّهلی یغفر تلك المواطن التی كنت اشهدها علیك »

دیه رجا ایتمكله افندیمز :

[الاسلام یجب ماكان قبله] دیه بیوردی . خالدده مستریح اولدی .

صوكره عثمانده عین وجه اوزره بیعت ایتدی عمرو، كندی ترتیب و ارزوسیله و ذنب ماتقدم و ما تأخری ایچون استغفار ایتدیرمك مقصدیله رفیقلرینی اوكنه قاتوب حضوره سوق ایتمش و كندیسی انلردن كیرو قالمش ایدی . معمافیه حضور عالیده حجاب وحیاسندن یوزینی قالدیروبده وجه نوار نبوی یه باقمغه قادر اولهمامش و حتی حین بیعتنده مضمری اولان ذنب ما تأخردن استغفار جهتنی اونوته رق رفیقلری كبی یالكز ما تقدمدن بحث ایده بیلمشدر ! .

قدوم عمرودن مقدم بر كون رسول الله صلی الله علیه و سلم ، اصحاب كرامنه: [یقدم علیكم اللیلة رجل

حكيم] بيورمشلردی [*] فرداسی كيجه عمرو بن العاص، رفيقلريله برابر مدينه‌يه مواصلت ايتمشدر .

خالد، بنی مخزوم اشرافندن [وليد بن المغيره] نك اوغلی اولوب قريشلك سواری فرقه‌سی قوماندانی ديمك ايدی. فن حربده فوق العاده درايت و مهارت اكا داد حق ايدی .

عمرو بن العاص، بنی سهم اشرافندن و بين العرب عقل و فطانتيله معروف بر داهیٔ حصافتشعار ايدی . عثمان دخی بنی عبدالداردن اولوب كعبهٔ معظمه‌نك پرده داری ايدی. مفتاح بيت ، انلرده بولنور ايدی‌كه شو صورتله حائز اهميت اولان اوچ بيوك ذاتك بردن قبول اسلام ايتملری هيئت اسلاميه ايچون بادیٔ سرور عظيم اولمشدر .

٢

غزوهٔ موته

موته، شام ديارنده كرك بلده‌سنك قبله جانبنده كائن

---

[*] اخرج الخطيب البغدادی ان رسول الله صلی الله عليه وسلم قال يوما لاصحابه : يقدم عليكم الليلة رجل حكيم فقدم عمرو بن العاص مهاجراً .

وبلقایه تابع بر یردرکه اکا اضافتله مشهور اولان محاربه،
روم قیصری امراسندن [شرحبیل بن عمرو الغسانی]نك
سفیر نبوی [حرث بن عمرو الازدی] رضی الله تعالی
عنه حضرتلرینی قتل ایتمش اولمسندن ایلری کلمشدی .

رسول الله صلی الله علیه وسلم جناب حرثی النه
نامهٔ سعادت ویرەرك هرقل طرفندن بصری وحوالیسنه
والی اولان حرث ابن ابی شمر الغسانی یه کوندرمشدی .
سفیر مشارالیهه موتەده شرحبیل ، راست کلەرك سؤال
ایتدی. شام طرفنه متوجه اولدیغنی اکلامسی اوزرینه
«سن ده غالبا محمد [علیه الصلوة و السلام] ك ایلچیلر -
ندنسك» دیه ابتدا بند و بوقاغی اورمش صوکره شهید
ایتمشدر .

جناب حارثدن باشقه سفراء کرام رسالتپناهی اره -
سنده هیچ بری قتل اولنمامش شرحبیل ، حارثی سفیر
نبوی اولدیغنی بیلدیکی حالده قتل ایتمشدی!

شو مادەیه مطلع اولدیغی زمان افندیمز ، بك زیاده
متأثر اولەرق همان براردو تجهیز بیوردیلر. آزادلیلرندن
[زید بن حارثه] رضی الله تعالی عنه حضرتلرینی ، النه
بیاض بر رایت ویرەرك اردویه قوماندان تعیین ایتدی .

و: [زيد شهيد اولور ايسه جعفر ابن ابى طـالب اوده شهيد اولور ايســه عبد الله بن رواحه اميردر او دخى شهيد اولور ايسه مسلمانلر برينى اوزرلرينه امير انتخاب ايتسونلر] ديه بيوردى .

نعمان اسمنده بر يهودى ، اوآنده حاضر ايدى : [يا محمد ! پيغمبر ايسهك اسمنى صايديغك كيمسهلر جميعاً مصاب اولهجقلر . زيرا انبياء بنى اسرائيل ، بويله بر ايشده هرقاچ كيمسهنك آدينى صايارلرسه هپ مصاب اولورلردى] ديمكله زيد اكا رغماً :

— « اشهد انه رسول صادق بار »

ديه سويلمشدى .

ناس ، موته سـفريچون جرفده طوپلانمق اوزره خروجه مسارعت ايلديلر . رسول اكرم صلى الله عليه وسلم دخى برلكده چيقوب عسكرى « ثنية الوداع » نام يره قدر تشييع بيوردى. و ثنيهده توقفله : [او صيكم بتقوى الله و بمن معكم من المسـلمين خيراً . اغزوا باسم الله فى سبيل الله من كفر بالله . لاتغدروا ولاتغلوا ولاتقتلوا وليداً ولا امرأةً ولا كبـيرا فانياً ولا منعزلاً

بصومعة ولا تقربوا نخلاً ولا تقطعوا شجراً ولا تهدموا بناءً] دیه وصایا اجرا بیوردیلر .

عسکر حرکت ایلدیکی اثناده بعض اهل اسلام : [دفع الله عنکم وردکم صالحین غانمین] دیه ندا ایتمکله عبدالله بن رواحه رضی الله عنه ، انلره قارشی :

لکننی اسأل الرحمن مغفرة
وضربة ذات فرغ تقذف الزبدا
او طعنة بیدی حران مجهزة
بحربة تنفذ الاحشاء و الکبدا
حتی یقال اذا مروا علی جسدی
یا ارشد الله من فاز وقد رشدا

شعرینی سویلمشدر .

حین وداع وافتراقنده رسول الله صلی الله علیه وسلم اکا [قل شعراً تقتضبه اقتضاباً] دیه امر بیوروب مشار الیه دخی درحال :

انی تفرست فیك الخیر نافلة
فراسة خالفت فیك الذی نظروا
انت الرسول فمن یحرم نوافله
والوجه منه فقد ازهی به القدر

فثبت الله ما آتاك من حسن
تثبيت موسى ونصر كالذى نصروا

شعرينى سويلمش اندن ناشى رسالتپناه صلى عليه الاله افنديمزده : [وانت فثبتك الله يا ابن رواحه] ديه دعا بيورمشلردر.

∴

شرحبيل ايسه اردوى اسلامك حركتندن خبردار اولەرق سدوس بن عمروى بر مقدار - روايته كوره اللى بيك - عسكرله مقابله يه كوندردكدن صوكره كندوسى منتظم براردو تجهيزاتنه تشبث وجانب قيصريدن استمداد ايلمشدر .

اهل اسلام اردوسى، سدوس بن عمروه وادى القراده راست كلوب محاربه يه كيريشدى. فقط سدوس مقتول وعسكرى مهزوم اولدى .

سدوس مصادمه سنى آز بر همتله بر طرف ايدرك اردوى اسلام معانه واردى. حالبوكه قيصر شرحبيله يوز بيك نفرلى بر قوه امداديه يتشديرمش واندن فضله لخم، جذام، بلقين وسائر بعض قبائل عربان دخى شرحبيله التحاق ايلديكندن دشمن ، دهشت ويره جك درجه يه وارمش

وشو قوتك مقدمة الجيشی مالك بن رافـله‌نك معيتنده اولديغی حالده ما به قدر آچيلمشدی . اكا اوچ بيـك نفردن عبارت اولان بر قوتله مقابله تهلكه‌لی كورونه‌رك عسكر اسلامه طورغونلق كلدی .

بناءً عليه اردو اركان كرامی ، يا عودتلرينك ويا لزوم امدادك عرض عتبهٔ عليای جناب رسالتمآب سيد الانامی اولمسی خصوصلرينی تأمل ومذاكره ايچون او محلده ايكی كيجه قالديلر .

عبدالله بن رواحه رضی‌الله عنه ، اردوی اسلامك رجعتی شان وشرف اسلامه ياقشميه‌جغنی وبعد مسافه جهتيله استمداددن ده استفاده حاصل اوله‌ميه‌جغنی مطالعه‌سنی بيان صددنده :[ای قوم ! والله سزك شمدی اكراه ايلديككزشی ، سبب خروجكز اولان شيدر . ارزوی شهادتله چيقديكز . بز ، عدد وقوت وكثرتله قتال ايتميورز . بلكه انجق دين ايله ايده‌بورز . ايمدی يا غالبيت يا شهادت] ديه‌رك مسلمينی قتاله تحريض ايلدی .

معانده ايكی كون اقامتدن صوكره متوكلاً علی‌الله روم اوزرينه ايلرويه طوغری عزم وحركت اولندی .

بلقا مضافاتندن مشارف نام محلده دشمن اردوسنه تصادف ایدلمشدی .

موقع انتخابچون اسلام اردوسی اورادن کیری یه طوغری براز چکلدکدن صوکره صاغ قول [قطبه بن قتادة العذری] نك صول قولده [عباده بن مالك الانصاری] نك قومانداسی التنده اولمق اوزره صف حرب ترتیب ایدلدی.. زید حضرتلری ایسه رایت النده اولدیغی حالده قلب عسکرده ایدی .

طرفینك مقاتله یه باشلایه جغی بوصره ده جناب زیدك قلبنه جواریسی ، خدامی، نخاستانلری ، بعض کونه عقده لر ایراث واحداث ایدرك وزید، شو عقده لری خلوص درونه و صفوت قلب و صدره مانع کوره رك خواطر مذکوره یی دفع ایچون عسکر مسلمینه: [ای معشر مسلمین ! هپکز شاهد اولیکز که نقدر ایراد وعقارم ومتملکاتم وار ایسه هپسنی بیت المال مسلمینه باغشلادم . زخارف دنیا شرف دین و عقبانك برجزء قلیلنه معادل اوله مز. بوکون اوشرفك احرازی کونیدر] دیه صوت بلند ایله ندا وبعده نفسنه ده [ای نفس ! ایشته یالکز قالدك ارتق خلوص نیت ایله غزا

ایتملیسك] دیه خطاب ایدوب صوکره حربه مباشرت ایتمشدی ! فقط حین مقاتله‌ده مزراق ایله اوریله‌رق شهید اولمغله رایتی جعفر آلمشدر .

جعفر دخی یاره‌لندی. یاره‌سیله برابر هیچ فتوربیله کتیرمیه‌رك ثبات ایتدی. و بری بری اردنجه صاغ و صول قوللری کسیلدی فقط قولی کسیلنجه رایتی صول الیله طوتدی صول الی قطع ایدیلنجه او زمان یره دوشورمامك اوزره رایته صارلدی. نهایت وجودنده سکساندن زیاده یاره اولدیغی حالده مرتبهٔ شهادته ایره‌رك رایت یره دوشدی. عبدالله بن رواحه رضی الله عنه حضرتلری درحال سکرتدی قالدیردی. النده بولندیغی حالده قتاله باشلادی . بر ارالق دشمن قلنجی طوقانه‌رق پارمقلرینك بری نیم مقطوع قالمشدی. حالبوکه یاری کسیك پارماغی اعمال سیفده کندیسنه زحمت واذیت ویرمکه باشلادیغندن آتندن ایندی. نیم مقطوع پارماغی ایاغنك التنه قویوب چکدی قوپارتدی. اندن صوکره شهید اولنجه‌یه دکین ایستدیکی قدر مانعسز حرب ایتدی .

***

جناب عبدالله بن رواحه‌نك وقوع شهادتیله اردوی اسلام، قوماندانسز قالمش بولنمغله برابر رایت سعادت

يره دوشمشدی !. فقط یرده قالمامق ایچون [ابواليسر كعب بن عمرو الانصاری] رضی عنه الباری حضرتلری آلدی. و اهل اسلام طرفندن امارت عسکریه‌یه انتخاب اولنه‌جق ذاته تسلیم ایتمك اوزره [ثابت بن اقرم العجلانی] حضرتلرينه ويردی.

اردوی همایون، مشکل بر موقعده ايدی. هزيمت، تماماً اسلامه توجه ایتمشدی. خالد بن الولید، بوزغون عسکرك اوکنه‌کچدی اردویی فراردن الیقویمق ایستدیکی حالده موفق اولەمدی. انجق کندیسی انتخاب ایتدیکی سپره صوقولدی.

ایشته اویله طار بر زمانده [قطبه بن عامر] رضی الله تعالى عنه حضرتلری، بوزغون عسکری طوردیره‌بیلمشدر !..

صوت بلند ایله دیمشدی که:

— « ای جماعت مسلمین! فرار ایدرکن اولمکدن مردانه مقاومت ایدرکن اولمك دها خیرلیدر »

شو سوزدن عساکر اسلامیه‌ده ایی برتأثیر حاصل اولدی. بناءً علیه بوزغون عسکر، یورکلنه‌رك دشمن علیهنده اولمق اوزره همان کیری‌یه طوغری دوندی!

خالد بن الولیدك معیتنه طوپلاندی [ثابت بن اقرم]

حضرتلری دخی رایتی اکا ویردی . جناب خالد ، بدایت امرده امتناع کوستره‌رك :

— «امر امارته سن بندن دهازیاده احق والیقسك زیرا سن بندن دها یاشلیسك »

دیمشسه‌ده ثابت :

— « سن فن حربی بندن دها ایی بیلیرسك . خصوصیله بن بونی انجق سکا ویرمك ایچون الدم »

دیمکله برابر افکار مسلمینه مراجعت ایدرك :

— « ای جماعت مسلمین ! خالدك امارتنه راضیمیسکز ؟ »

دیوب جواب موافقت‌ده الدیغندن جناب خالد ، رایت سعادت النده و موجود عسکر معیتنده اولدیغی حالده محاربه ایلمشدر .

خالدك او کون اثناء حرب و قتالده ابراز ایلدیکی بسالت پك فوق العاده ایدی . حتی النده طقوز عدد قلنج قیرلمشدی !.

مجاهدین کرامك قلتیله برابر کوستردیکی متانت و فعالیت مردانه‌سنه دشمن عسکری نظر تحیرله باقیور ایدی .

خالد بن الوليد ، ترتیب و تصور ایتدیکی بالاتــك عســاسیله عسكرینی شو بیوك دشمنك الندن قورتار-مشدی :

صباحلین عسکری تعبیه ایدرکن اولکی وضعی دکشدیردی . پیشداری دمدار ، مداری پیشدار تعیین ایتدی ! صاغ قولی صول قوله صول قولی صاغ قوله کچیردیکه شو ترتیب ، یکی امداد عسکری کلدیکی ظنیله دشمنی فنا حالده توهیم ایده‌جکدی ! .

خالد . شدتلی بر هجوم ایتمش و دشمنی یرندن اوینادوب کیری یه طوغری پوسکورتمشدر .

ایشته او زمان خالد، دشمنك معسکرده براقدیغی بعض اشیانی آله‌رق کری دوندی . و اردوسنی هیئتیله یاواش یاواش منزل سلامته چیقاردی .

٭
٭ ٭

مؤته‌ده حرب وقوعه کلدیکی کون رسول کبریا افندیمز ، اصحاب کرامیله برابر مسجد شریفده اوطور-یورلردی . دیدهٔ پر نور بصیرتلری ایله عالم معنایه ناظر و متوجه ایدی . بر آرالق [الصلوة جامعة] دیه ناسی چاغیره‌رق منبر سعادتلرینه چیقدی. مبارك چشم انور-لرندن یاش اققده ایدی: [ایها الناس باب خیر باب خیر،

باب خیر اخبركم عن جيشكم هذا الغازى] دیه باشلایه‌رق [زیدبن حارثه] حضرتلرینك شهید اولدیغنی سویلدی. اندن صوكره براز زمان سكوت اوزره بولنوب [عبدالله بن رواحه] رضى الله عنه حضرتلرینـك دخى شهید اولدیغنی كوزلرندن یاش آقدیغى حالده بیـلدیردى . بر از دها صوكره: [اخذ الراية سيف من سيوف الله حتى فتح الله عليهم = رايتى ، اللهك قلنجلرندن برى آلدى و جناب حق‌ده فتحى انك یوزندن ویردى] بیوردى‌كه سیف تعبیرندن مقصود عالى، خالد بن الوليد ایدى !.

جناب خالدك [سيف الله] لقب و عنوان جلادتیله ملقب و معروف اولمسى افندیمزك شو تعبیر شریفلرندن ایلرى كلمشدى .

مرویدركه اصحاب كرامدن [يعلى بن اميه] رضى الله عنه حضرتلرى، موته خبرینی حضور رسالته عرض و اعلام ایده‌جكى زمان افندیمز، اكا :

— « ایسترسه‌ك سن بكا خبر وير ! ایسـترسه‌ك بن سكا خبر ویره‌یم »

دیمشدى. جناب يعلى :

— « بیوریكز یا رسول الله ! »

دیدیکندن رسالتپناه افندیمز، مؤته وقوعاتنی اصحابنه برر برر خبر ویردی.

رسول اکرم افندیمز، جعفر ابن ابی طالب رضی الله عنه حضرتلرینک فوتندن طولایی پك محزون و متأثر ایدی.

مجاهدین کرامك مدینۀ منوره یه یوم وصولنده استقبال ایچون راکباً خارج شهره قدر چیقمشدی. او زمان جعفرك دها صبی بولنان اوغلی [عبدالله] ی قارشوسنه المشدی. عودت ایدن مجاهدین ارهسنده جعفرك بولنمامسی سببیله چوجغك یوزینه باقدقجه آغلار و مبارك چشم شریف نبوتلرندن یاش آقار ایدی.

جناب جعفر رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك حقنده طرف اشرف رسالتدن: [جعفرك کسیلان ایکی قولنه بدل جناب حق، اکا ایکی قناد ویردی کوردم‌که سماده ملکلرله اوچیور ایدی] بیورلدی. و اوغلی عبداللهه دخی: [هنیئاً لك ابوك یطیر مع الملائکة فی السماء] تبشیر عظیمی اجرا اولندی‌که حضرت شهیدك [ذو الجناحین] و [طیار] دیه شهرت المسی بوندندر.

٥٥٥

٣

سريهٔ ذاة السلاسل

قضاعه طائفه‌لرندن بلی ، عذره قبیله‌لرینك مدینهٔ منوره حیواناتنی غارت ایتمك اوزره وراء وادی القراده تحشد ایتمكده اولدقلری مسموع عالی اولمقله تشکیلاری ضمننده علیهلرینه‌شهر جمادی‌الاخره‌سنده عسكر کوندرلدی. مهاجرین وانصاردن مرکب اولان اشبو فرقه ، اوتوزی سواری اولمق اوزره اوچ یوز نفر ایدی و بیاض برلوا ایله سیاه بررایتده اللرنده ایدی بیوك والده‌سی [*] بلی قبیله‌سندن اولمق‌مناسبتیله «عمرو بن العاص» شوفرقه‌نك امارت عسکریه‌سنه طرف اشرف رسالتدن مأمور تعیین ایدلمك اوزره : [حاضراول سنی برغزایه کوندره‌جکم‌که غنیمته نائل اوله‌جقسك] دیه دعوت بیوریلورکن عمرو، کندوسنك دنیا مالی ایچون مسلمان اولمدیغنی سویلمش اوزمان حضرت سیدالانام افندیمزده : [نعم‌المال‌الصالح للرجل‌الصالح] بیورمشدی .

عمرو بن عاص رضی الله عنه حضرتلری ، دشمنك

[*] باباسی عاص بن وائلك والده‌سی

قوتنه واقف اولدیغی زمان مرکزدن استمداده احتیاج حس ایدوك بنی جهینه‌دن [رافع بن مکیث] رضی الله عنهی حضور رسالته کوندردی استمداد ایتدی .

انك اوزرینه رسالتپناه افندیمزده [ابو عبیده عامر بن عبدالله الجراح] رضی الله تعالی عنهی ایکی یوز نفر عسکر ایله امداده کوندردی . حین حرکتنده عمرو ایله اختلاف ایتمیوب اتفاق اوزره حرکت ایتملری لزومی طرف عالیٔ پیغمبریدن کندوسنه اهمیتله امر و توصیه بیورلمشدی .

ابو عبیده حضرتلرینك معیتنده‌کی قوهٔ امدادیه ایچنده جناب شیخین مکرمین حضراتی دخی موجود ایدی ! .

ابو عبیده اردوکاهه واصل اولدیغی زمان عسکرك وظیفهٔ امارتی اجرا ایتمك ایسته‌مشدی . لکن عمرو بن العاص :

— « سن بکا امداد ایچون کلدك اصل امیرالجیش بنم » دیه رد ایتدی . ابو عبیده ایسه طبعاً ملایم بر ذات ملکی الصفات ایدی جوابده دیدی‌که :

— « رسول الله ، اختلاف ایتمیکز دیه امر ایتدی سن بکا اویماز ایسه‌ك بن سکا اویارم »

عمرو ، امارتجه غيرك ايلميشـكنى كسمشدى ! .
بناءً عليه امام اولوب عسكره نماز قيلديردى. اصحاب كرامك افضلى [ابو بكر الصديق] ايله [عمر الفاروق] رضى الله تعالى عنهما حضرتلرى ، عمروك ادارهٔ عسكريه‌سى التنه او صورتله كيرمش اولديلر !

جناب عمرو بن العاص، عسكرك كنديسنه و يكديكرينه درجهٔ انقيـادينى كورنجه كندى معلوماتنـه مراجعت ايده‌رك يارينكى حركتى ايچـون بر پلان ترتيب ايتمش انجق ترتيب و تدبيرنده زياده شدت كوسترمشدى! حتى كيجه‌اردوده آتش ياقلمامسنى شديداً منع ايتدكدن فضله: [هركيم آتش ياقار ايسـه انى او آتشه آتارم] ديه اعلان دخى ايلمشدى ! . هوا ايسـه صوغوق اولمغـله عسكر ، تحمل ايده‌ميه‌رك شيخين حضرتلرينه شـكايت ايتديلر .

جناب فاروق، حدت ايدوب :

— « نه ديمك! بو آدم، عسكرى صوغوقدن قيره - جق مى » .

ديدى . بو سـوز امير الجيشك بلانتك عليهنـده ايدى. ابو بكر الصديق رضى الله عنه، اميرالجيشك ترتيبنى تحسين و فاروقك حدتنى تسكين ايده‌يور ايدى :

— « طوقانمه يا عمر ! حضرت رسول الله ، انى انجق احوال حربه وقوفى ايچون امير تعيين ايتدى مادامكه اميردر ايشنه قاريشمق اولمز »

عمر، ارتق سكوت ايتدى. چونكه امير عمروك شو بلاغى، موافق نفس الامر برمصلحت ايدى. بناء عليه اكا مخالفتله عسكرك آتش ياقمسى برچوق محاذير ومخاطراته بادى اوله بيله جك ايدى. مثلا قوهٔ اسلاميه يه نسبةً دشمن، كليتلى ايدى. اسلام عسكرى آتش ياقديغى حالده دشمن آنى قارشيدن تخمين ايدرك مقدارينى اكلادقدن صوكره تلاش ايتمكسزين طايانه طوره جق ايدى .

عمرو بن عاص ايسه كيجه ترتيب ايتديكى بلانك اكمالى ايچون صباحلين برهجوم ناكهانى اجرا ايتدى. دشمن اسلام اوردوسنك مقدار صحيحنى بيلمديكى جهتله بردنبره اوركوب بوزلدى . معسكرده برخيلى حيواناتى ترك ايده رك طاغلدى.

عسكر اسلام، انلرك براقدقلرى حيواناتى اخذ واغتنام ايله سالماً مدينهٔ طاهره يه عودت ايتدى .

اثناء عودتده غايت صوغوق بر كيجه عمرو بن عاص، احتلام اوله رق يالكز براستنجاء وتيمم ايله عسكره صباح نمازينى قلديرمشدر .

خبر سلامتی پایکاه سعادته عرض ایچون عمرو ، عوف بن مالکی مدینهٔ طیبه‌یه کوندرمشدی. عوف بن مالك، عمرو ایله ابو عبیده اره‌سنده‌کی ماجرایی و ابو عبیده‌نك عمرو‌ه‌صورت اطاعتنی دخی عرض ایتدیکندن انك شو حالی بالخاصه محظوظیت سنیه‌یی موجب اوله‌رق حقنده : [یرحم الله ابا عبیدة] دعاء مخصوصی ارزان بیورلمشدر .

عمرو ، مدینهٔ منوره‌یه کلدیکی زمان یولده جنب ایکن امام اولوب‌ده عسکره نماز قلدیردیغندن طولایی طرف اشرف رسالتپناهیدن استجواب ایدلدی. هوانك شدت برودتندن ناشی اغتسالی حالنده هلاك قورقو - سیله بعد التیمم نماز قلدیردیغنی سویلدی . حضرت سید الانام افندیمزده تبسم بیوردی. انکاره دلالت ایده‌جك باشقه برحال وطورده بولنمیوب یالکز صوغوق هواده عسکره آتش یاقدیرمدیغنك علت و حکمتنی‌ده سؤال ایتدی . دشمنك اوزاقدن آتشی کوریکی حالده مقدار عسکری کشف وتخمین ایده‌بیلمسی احتماله مبنی‌ایدوکنی عرض ایدوب کیفیت قرین استحسان عالی اولدی .

عمرو بن عاص، هنوز یکی مسلمان اولمشکن کبار اصحاب کرامدن مرکب بویله فرقه قوماندانلغنه مأمور

بيورلمسيله براز مظفريت واقعه‌سندن فوق الماده ممنون ايدی. بزده رسالتپناهيده سائرلره فضل و رجحانی اولمسه اويله افاخم اصحاب اوزرنده مستند قوماندانی‌يه مأمور بيورلميه‌جغی فكرينه ذاهب اولمشدی!. حالبوكه الك حكمت امارتی، او خصوصده حائز اولديغی معلوماتی و برده بيوك والده‌سنك بنات قضاعه‌دن بولنمسی ايدی. جناب ابی عبيده‌نك اكا اطاعت و تبعيتی ايسه منع وقوع اختلاف ايچون مجرد مماشات قبيلندن برشی ايدی!.

جناب عمرو، اوفكرينی مقام تفاخرده اولمق اوزره اظهار ايتدی. معاودت و مواصلتدن صوكره ايدی، بر كون حضور رسالتپناهيده ديدی‌كه:

— يا رسول‌الله! الك زياده سوديككز كيمدر؟»

افنديمز:

— «عائشه!»

ديه جواب ويردی. عمرو، بر دها صوردی:

— «نسواندن دكل. ارككلر ايچنده الك زياده سوديككز؟»

افنديمز! جواب ويردی:

— «عائشه‌نك باباسی ابو بكر!»

— «يا اندن صوكره؟»

— « عمر »

عمرو ، سؤالی تکرار ایتدکجه رسالتپناه افندیمز ، اصحاب کرامی صره‌سیله سویلردی. بو وجهله برچوق اصحاب کرامك اسمی یاد بیورلدیغی حالده کندیسنه نوبت کلمدیکندن عمرو اوتانه‌رق سکوت ایتمشدر !

فی الحقیقه عمرو بن عاص حضرتلرینه نسبتله عندالهیده وعند رسالتپناهیده دها سوکیلو بك چوق ذوات وبلکه طبقات اصحاب کرامدن عمروك بولندیغی طبقه‌نك اوسط طرفنده برخیلی طبقات وار ایدی. سؤالده دوام ایدوبده جواب المسی لازم کلسیدی سکزنجی سنهٔ هجریه‌یه دکین قبول اسلام ایتمش اولانا صحاب کرام تماماً صایله‌جق‌ده عمروه بعده نوبت کله‌جکدی. عمرو بن عاص ، بونی اکلادی سکوت ایتدی. ..

∴

٤

— سریهٔ ابی عبیده —

جهینه علیهنه

شهر رجبده ایدی ابوعبیده عامر بن الجراح رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، اوچ یوز نفر عسکر ایله برابر

ساحل بحرده [قبليه] موضعنده جهينه طائفه‌سنك تنكيله مأموراً سوق اولنمشدر فرقه‌نك ارزاقی آزاولدیغندن توكنه‌رك بر خیلی صیقندی چكمشلر حتی اغاچ یاپراغنی اكل دخی ایتمشلردی !

شو صیقندی‌یی جناب حق، مندفع ایلمشدی. حقك بر لطف مخصوصی اولمق اوزره دكز، [عنبر] نامنده بیوك بر بالغی ساحله، قره‌یه آتمش او بالق ایله اسلام عسكری تمام یارم آی مرزوق اولمشدر . لكن حرب و قتال وقوعه كلمدن عودت ایدلدی .

...

٥

سریهٔ ابن الربعی

[نجدده خضره‌یه]

اصحاب كرامدن « ابوقتاده نعمان بن الربعی » رضی الله تعالی عنه حضرتلری اون بش نفر عسكر ایله برابر شهر شعبانده حركت ایتدی . نجد دیارنده [خضره] نام محلده ساكن بنی غطفان علیهنه اعزام اولنیور ایدی. جناب ابن الربعی، غطفانیلرك بر ازینی قتل و درت نفر عورت ایله برقاچ نفرده صبیلرینی اسیر ایتدكدن صوكره

ایکی یوز باش دوه و ایکی بیك قویون غنیمتله مظفراً عودت و مدینهٔ منوره‌یه مواصلت ایتدی‌که شو وقعه‌ده فرقهٔ مذکوره، خارج مدینه‌ده اون بش کون قالمشدی.

***

٦

سریهٔ ابن الربعی

[بطن اضمه]

ینه ابوقتادة بن الربعی حضرتلری، سکز یوز نفر عسکر ایله سوق اولنمشدی «بطن اضم» مدینهٔ طیبه‌یه اوچ مرحله مسافه‌ده بر یردر. افندیمز، مکه علیهنه حرکت ایچون بعض تشبثاتده بولندیغی زمان کندینی نجد طرفیله مشغول کوستروب تشبثات و تدارکاتنی اهل مکه‌دن صاقلامق فکریله شو فرقه تجهیز و اخراج اولنمشدی.

یولده «عامر بن الاضبط اشجعی» نام کیمسه‌یه تصادف ایدلدی عامر، اسلامنی بللی ایدرك ایفاء تحیة الاسلام صددنده بونلره القاء کلمة السلام ایلدیکی حالده عسکر افرادندن «محلم بن جثامه» انی اسکی بر ماجرایه مبنی اوق ایله اولدیروب دوه‌سیله اشیاسنی مال غنیمت دیه الدی.

عاملك يدندن صدور ايدن شو جنايتك وقوع امثالندن جناب حق، امة : [ولاتقولوا لمن القى اليكم السلام لست مؤمناً . . . .] آيت كريمه‌سيله نهى وتحذير بيورمشدر .

اشبو آيت كريمه‌نك سبب نزولى ، بر روايته كوره عاملك وجه مبسوط اوزره ابن الاضبطى روايت ديكره كوره اسامه بن زيد حضرتلرينك «مرداس بن نهيك»ى قتل ايتمسيدر : غالب بن فضاله حضرتلرى ، بر طاقم عسكرله ارض فدكه كوندرلديكى زمان اهل فدك قورقولرندن اطرافه طاغيله‌رق مرداس قالمشدى . سريه‌نك بوكا تصادفنده مرداس، تماماً اظهار اسلام ايلديكى حالده اسامه، انى قتل ايدوب قويونلرينى مدينهٔ منوره‌يه سوق ايتدى. فقط كيفيت، نظر رسول اللهده عين جنايت كورولەرك افنديمز، زياده متأثر اولمش واسامه‌يه مع التوبيخ اعتاق رقبه امر ايتمشدر .

ابوقتاده، معيتيله كيرى دونوب مدينهٔ سعادته كليركن رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك مكه‌يه حركتلرينى «ذى خشب» منزلنده اكلايه‌رق كندوسى ده اردوى همايونه التحاق ايتمك اوزره يولى تعقيب ايتدى. و «سقيا» منزلنده يتشدى .

***

٧

فتح مكه

حديبيه مصالحه‌سنده خارج مكه اولان قبائل عرب، مخير براغلمش ایدی بناءً علیه ختام عقد مصالحه‌ده بنی خزاعه، درحال عهد و امان رسالتپناهی‌یه داخل اولمش بنی بکر دخی قریشیلره التحاق ایتمشدی :

ایکی طرفدن بری دیگر طرفه و دخیللرینه دخل و تعرض ایتمامك شرط مصالحه ایجاباتندن ایدی . لكن شو ایکی قبیله اره‌سنده عهد قدیمدن برو برودت ومنافرت اولدیغندن بنی‌بکردن [نوفل بن معاویه] نام شخص، بر قاچ هوادارلریله برلکده بنی خزاعه‌دن بر طائفه‌نك علیهنه قیام ایتمشدر :

بنی بکردن برآدم ، سید سکنهٔ عالم صلی الله علیه و سلمی هجو ایدوب انی بنی خزاعه‌دن بر ذات هجودن منع ایچون دوکمش یاره‌له‌مش ! . هاجئ مرقوم دخی بالمراجعه بنی بکری تحریك ایامشدر. بنی بکرك دعوتیله

قریشیلرده قتاده حاضر بولنمشلر. ولکن متنکر اوله‌رق بولنمشلر !.

بنی خزاعه، وتیر اسمنده برصویك کنارنده ساکن ایدی. نوفل، انلری غارت ایتمك اوزره علیهلرینه کیجه یورودی. بنی‌خزاعه. شدتلی مدافعه‌لرله بنی‌بکری رجعت قهقرایه مجبورایده‌رك روایته کوره حرم شریف کعبه‌یه دکین سورمش و او زمان کندیلرندن یکرمی مقتول‌ده اولمشدی.

بنی بکرك بنی خزاعه علیهنده‌کی شو معامله‌سی معاهدهٔ واقعه‌نك خلافی اولدیغی کبی قریشك بنی بکری بنی خزاعه علیهنده التزام ایتمسی‌ده عین خلاف ایدی. قریشدن عکرمه ابن ابی جهل، صفوان بن امیه، سهیل بن عمرو، خویطب بن عبدالعزی، مکرز بن حفص نام رؤسا، کندیلرینی کویا بلالی ایتمامك ایچون یوزلرنده نقاب اولدیغی حالده شو ماجراده بولنمشلر !.

وقعه، مدینهٔ طیبه‌یه هنوز عکس ایتمزدن اول کیفیت، طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن اصحاب کرامه اخبار بیورلمشدی:

قتالك لیلهٔ وقوعنده سید الانام علیه الصلوة والسلام افندیمز، زوجات طاهراتندن ام المؤمنین میمونه رضی

الله عنهانك حجره‌سنده بیتوتت بیورمش اولمغله نصف الليلده تجديدوضوء ايچون خلوتخانۀ سعادتلرندن چیقمش ایکن اوچ کره: [لبيك] صوکره ينه اوچ دفعه: [نصرت] تعبير شريفى لسان رسالتلرندن صدور ايتديكنى ميمونه ايشيدوب :

— «یا رسول الله! بويله وقتسز كيمكله قونوشديكز؟»

ديدى. رسالتپناه صلى عليه الاله افنديمز :

— «خزاعه‌دن بنى كعبك راجزيدركه بندن طلب نصرت ايدر و قريشك ياردميله اوزرلرينه كيجه هجوم ايتدكلرينى سويلر»

ديه بيورديلر .

بروجه اخبار نبوى [عمرو بن سالم الخزاعى] قرق نفر سوارى رفقاسيله برابر اوچ كون صوكره و روايت اخرايه كوره ايرته‌سى كونى حضور پر نور پيغمبرى يه كلدى . رسول الله صلى الله عليه و سلم، اصحاب كراميله برلكده مسجد شريفده اوطورمشلردى. عمرو ايچرى يه كيروب پيشگاه رسالتپناهيده طوردى . و بش شكوايه باشلادى:

يارب انى ناشد محمداً

حلف ابينا وابيه الاتلدا

قد كنت والداً وكنا ولداً
ثمت اسلمنا فلم ننزع يدا
فانصر هداك الله نصراً ابداً
وادع عباد الله يأتوا مدداً
فيهم رسول الله قد تجردا
ان سيم خسفاً وجهه تربدا
فى فيلق كالبحر يجرى مزبداً
ان قريشاً اخلفوك الموعدا
ونقضوا ميثاقك المؤكدا
وجعلوا لى فى كداء رصدا
وزعموا ان لست ادعوا احداً
وهم اذل و اقل عدداً
هم بيتونا بالوتير هجداً
و قتلونا ركعاً و سجداً

جناب رسالتمآب افنديمز ، [حسبك يا عمرو ا] ديه انى اسكات ايدوب وعد نصرتله ممنوناً اعاده و متعاقباً تجديد مصالحه مقصديله ابو سفيانك مدينه يه كلمك اوزره اولديغنى و كلديكى حالده ده مكه يه خائباً و خاسراً عودت ايده جكنى افاده بيورديلر .

ابو سفيان، قريشك شو معاملهٔ عهد شكنانه‌سنده ذی مدخل دکل ایدی . وقعه‌نك تماس ایتدیکی جهتلر ملاحظه ایدلدکدن صوکره نقض عهد دیمك اولدیغی اکلایه‌رق یکدیکرینی تعییب و تقبیح ایتدیلر . نهایت تجدید صلحه چاره ارامق اوزره ابو سفیانی حضور عالیٔ رسالته اعزامه قرار ویردیلر !.

نائرهٔ قتالك قبیلتین ارەسنده اشتعال ایتدیکی — اخبار عن جانب الغیب اوله‌رق — مشکات صدر رسالتدن بارقه‌نمای ظهور اولورایکن افندیمز: [اما ان هذا العارض لیخبرنی ان النصر یجیٔ من عندالله] بیوردقدن صوکره اکا: [انظروا فان ابا سفیان یجیٔ ویلتمس ان یجدد العهد] تبشیرینی‌ده علاوه بیورمشدی. اندن زمان‌قلیل مرورنده ابو سفیان چیقه کلدی. تجدید صلح و تمدید معاهده فکرنده ایدی .

اولا کریمه‌سی و حلیلهٔ جلیلة المنزلهٔ جناب رسالتپناهی [ام حبیبه] رضی الله تعالی عنهایه کیتدی ؛ سعادتخانهٔ رسالتده مبسوط اولان بساط شریف نبوی‌یه اوطورمق اوزره ایکن ام حبیبه منع ایدوب بساطی طی ایتمکله ابو سفیان :

— « بساطمی بندنمی صاقینیورسك یوقسه بنی بسا .
طدنمی؟ »

دیه صوردی. ام حبیبه :

— « بساط . سید الانام علیه الصلوة و السلامکدر
سن مشرك و نجسسك. سنی اوطورمغه قویمم »

جوابنی ویریرکن ابوسفیانك جانی صقیلەرق :

— « سن بزدن ایربله‌لی شر و آفته مصاب اولوب
اخلاقك دکشمش بوزولمش »

دیدی. ام حبیبه اکاده :

— « جناب حق، بکا اسلام شرفنی احسان بیوردی.
سنك قریش ارەسنده ریاست و دعوای فطانتکله برابر
وحدانیت خدا و نبوت حبیب کبریایی انکارله بر طاقم
معمولات و مصنوعات بشریه‌دن اولان اشیاء خسیسه‌یی
معبود اتخاذ ایدیشکدن دها بیوك شر و قباحتمی
اولور . »

جواب حقارت آمیزنی ویردیکندن ابو سفیان ،
اورادن منفعلاً قالقوب حضور رسالتپناهی‌یه واردی. و:
[بن حدیبیه مصالحه‌سنده بولنمدم مدت معاهده‌مزی
تمدید ایدەلم] دیه تجدید صلح و مسالمت استدعاسنده
بولندی حضرت پیغمبر : [سن بونك ایچون می کلدك

یا ابا سفیـان] دیه بیوردی . ابو سفیان ، اوت دیدی . رسول الله : « هل کان فیکم من حدث = یوقسه منافیٔ معاهده بر وقوعاتکزمی وار؟ » دیه تجاهل کوستردی . ابو سفیان: «معاذالله بزصلح وعهدیمز اوزرنده‌یز تبدیل وتغییر ایتمیز» جوابنی ویردیکندن رسول اکرم: [فنحن علی مدتنا و صلحنـا = مادام که سزده اویله بر حال حادث دکل تمدید وتجدیده لزوم یوق بزده صلح ومدتمز اوزرینـه‌یز] دیه بیوردی‌که بوندن صوکره ابو سفیـان ایچون دیه‌جك بر حرف بیله قالمامش دیمك ایدی . مع مافیه ابوسفیان چاره بوله‌میه‌رق سوزینی بر دها تکرارلدی فقط جواب قبول آله‌مدیغنه مبنی ابوبکر الصدیق ، عمر الفاروق رضی الله عنهمایه صره‌سیله مراجعت ایتدی . جناب ابی‌بکر، رسـول الله‌ه عائد بو مثللو اموره قطعیاً وضع ید مداخله ایده‌میه‌جکی بیانیـله جواب ویردی ! عمر ایسه پك زیاده شدت اظهار ایدرك :

— «بندنمی شفاعت امید ایدرسك؟ ایش بکاقالیرسه بر قارنجه‌یی بیله کندیمه ارقداش بولورسه‌م علیهکزه همان حرکت ایدرم »

دیدی‌که بو، بیوك بر تهدید ایدی! انلردن صوکره

حضرت علی کرم الله وجهه‌نك خانه‌سنه گیتدی نزد مرتضاده فاطمة الزهراء و یانلرنده حضرت حسن بر صبی اونه‌رق وار ایدی. ابو سفیان :

— « یا علی سن بکا قومك الك قریبیسك کلدیکم کبی بنی خائب کوندرمیه‌رك بنم ایچون حضور محمدیده شفاعت ایت »

دیه رجا ایتدی. حضرت علی :

— « بز رسول الله‌ك عزم ایلدیکی شیئه قارشی کندوسنه سوز سویلیه‌میز »

دینجکه ابو سفیان فاطمة الزهرایه التفات ایله :

— « یا فاطمه ! زینبك ابو العاصی حمایه ایله قورتاردیغی کبی سن‌ده بنی جوار و حمایتکه الده قورتار »

دیدی. فقط اندن :

— « بن بر قادین کیمسه‌یم جوار و حمایه المدن کلمز »

جوابنی الدی. او زمان ابو سفیان، حضرت حسنی کوستره‌رك تکرار :

— « ای محمدك قیزی شو اوغلکه امر ایتمزمیسك تاکه ناس بیننده جوارنی اعلان ایدوب دنیا طوردقجه سید العرب اولسون »

دیدی. سوزی مفید اوله‌میه‌رق :

— «اوغلم چوجقدر جوار و حمایه نه اولدیغنی بیلمز »

جواب ردیله مقابله ایدلدی .

صوکره :

— «اویله ایسه باری علی‌یه سویله»

دیدی. حضرت فاطمه :

— « سن کندك سویله »

دیدی .

ابو سفیان ، شاشیرمش یأس و حیرت هر طرفندن احاطه ایتمشدی ! جناب علی کرم الله وجهـه افندیمزه رجا ایتدی. دیدی که :

— «یاعلی! ایشم مشکلاته اوغرادی شاشیردم سن بکا بر عقل ویر ! »

علی، اکا :

— «سن هپسـنك بیوکیسك طوغری مسجده کیت! طرفینی جوار و حمـایتکه الدیغکی اعلان ایت ! ه چاره اودر »

دیدی. ابو سفیان، استیضاح ایدرك :

— « بو تدبیر کافی اولورمی دیرسك »

دیدی. حضرت علی :

— « بیلەمم. فقط باشقه تدبیرده بولەمم »

جوابنی ویردی . ابو سفیـان ، شو تدبیری اجرا ایتمك اوزره بر سائق مجهول کندوسنی مسجد سـعادته سوق ایدوب کیتدی و :

— «ای ناس! آگاه اولیکزکه بن، هر ایکی طرفی ده کندی عهد و امانم آلتنه الدم. والله بنم عهدیمی کیمسه قیرماز ظن ایدرم»

دیه اعلان امان ایتدی ! .

بو اعلاندن صوکره دوەسنه بینوب همان مکه یولنه کیتدی. حالبوکه کندوسنی بوبابده تصدیق ایدن یوغیدی!. اصحاب کرام ایسه تعجب ایدرك انلك ارقەسندن بری برینه باقوب کولشدیلر .

ابو سفیانك مدینهٔ منورەده مدت مکث واقامتی بر از امتداد ایتدیکنـدن قریش قومی انی قبول اسلام تهمتیله اتهام ایتمشلردی .

ابو سفیان ، مکەیه کیجه واصل اولمشدی زوجەسی هند، قریشك اتهامنی اکا بیان ایتدکدن صوکره :

— «بوقدر اكلنديكه كوره ایو برحوادثله كلدكسه اركنكسك !»

دیدی. ابوسفیان ، جوابده، ماهو الواقع نه‌ایسه‌انی سویلدی. لکن اوجوابدن هند، حدتلنه‌رك:

— «یاپدیغك ایش اومیدر»

دیه‌كله برابر قوجه‌سنك كوكسنه بر دپه اوردی!.

ابوسفیان،قومنك كندیسنی اتهام ایتمسندن وقاریسنك شو بد معامله‌سندن طولایی دنیایه كوسمش وتبرئهٔ ذمت ایچون صباحلین اساف، نائله نام بتلرك حضورینه‌كیدوب شرفلرینه قربان كسمش و [فوت اولنجه‌یه دكین سزه عبادتدن واز كچمم] دیه انلره تقدیسی بر عهد و پیمان ویرمشدی ! .

*
* *

اشراف و رؤساء قریش ، ابو سفیاندن صوردیلر:

— « نه خبر وار تجدید مصالحه ایتدكمی »

ابو سفیان :

— « والله محمد [علیه الصلوة والسلام]دن تجدید معاهده ایستدم.جواب الەمدم ابوبكره كیتدم خیر كوره‌مدم. عمره مراجعت ایتدم بزه اك بیوك دشمنانی بولدم. دیكر مسلمانلری برر برر كزدم . هر بری بر بهانه ایله بنی

باشدن صاودی. حکمدارلرینه بو درجه اطاعت ایدر بر قوم ایشتمدم. تجدید مصالحه‌یه موفق اوله‌مدم انجق علینك ارشادیله گلدم بر مصالحهٔ عمومیه اعلان ایدوب گلدم!»

جوابنی ویردی. رؤسا:

— «یا او زمان سنی محمد [علیه الصلوة و السلام] تصدیق ایتدیمی؟»

دیدیلر. ابو سفیان:

— «ایتمدی! فقط باشقه چاره‌ده بوله‌مدم»

دیه جواب ویردی انك اوزرینه:

— «اویله ایسه سن هیچ بر ایش گوره‌مامشسك. سنك کندی کندیکه اعلان ایتدیکك صلحك نه حکمی وار. علی، بیاغی سنکله اکلنمش!. سن بزه صلح خبرینی گتیرمدك که امین اوله‌لم. حرب خبرینی‌ده گتیرمدك که صاقنه‌لم تدارکده بولنه‌لم»

دیه انی لوم وتوبیخ ایلدیلر.

⁂

مذاکره — ابو سفیانك مدینه‌دن انفکاکندن صوکره ایدی جناب رسالتماب افندیمز، برکون حجرهٔ سعادتدن طیشاری چیقوب اوطوردی و:

— « ابوبكرى چاغيريكز! »

ديه امر بيوردى ابوبكر كلدى. افنديمزك قارشوسنه اوطوردى بر مدت كيزليجه مكالمه وقوع بولدى. سوز بيتدكدن صوكره افنديمز انى صاغ يانده اوطورتوب عمر الفاروقى‌ده چاغيردى. اودخى كلدى حضور نبويده اوطوردى. وبر از محرمانه مكالمه اولندى صوكره بردنبره يوكسك سسله عمر، سوزه باشلادى:

— «يارسول الله! انلر، ائمة الكفردر سكا ساحر، كاهن دين انلردر يالانجى دين‌ده انلردر»

عمر، فنا حالده حدتلى كورينيور ايدى. فقط سبب حدتى اصحاب كرامجه مجهول ايدى ارادهٔ سنيهٔ رسالتپناهى شرفصادر اولمدقجه حضوره واريله‌ميه‌جغيچون اصحاب كرام حضراتى قارشيدن محاوره‌يى تماشا ايدرلردى. اساس مسئلهٔ مباحثه‌نك نه اولديغنى بيلمدكلرى حالده يالكز عمرك غضوبانه لاقرديلرينى ايشيديور و باقشوب طورورلردى.

مكالمه‌نك ختامنده عمرى صول طرفنه كچيره‌رك ديكر اصحاب كرامى چاغيردى. انلرده حضور پرنور رسالتده ديزلديلر. افنديمز، بيوردى‌كه:

— « سزه بو ایکی ارقداشکزك برر مثالنی سویلیه‌یمی ؟ »

اصحاب کرام، جواب ویردیلر :

— « بیوریکز یا رسول الله ! »

بونك اوزرینه مبارك یوزنی ابوبکرك طرفنه چویروب :

— « الله بولنده ابراهیم، یاغدن دها ملایم ایدی »

و عمرك طرفنه‌ده توجهله :

— « الله یولنده نوح، طاشدن دها قاتی ایدی لکن ایش، ینه عمرك دیدیکی اوزره‌در. سز، همان سفره حاضر اولیکز »

بیوردی .

مذاکرات واقعه‌نك تدارك حقنده جریان ایلمش بولندیغی تحقق ایتمشدی مع مافیه مسئله، ینه تماميله اکلا-شلمامش و تدارکك هانکی طرف علیهنده ایدوکی بیلنه‌مامشدی. اصحاب کرام، ایشته اصل اوراسنی اکلا-مق ارزوسنده بولندقلری حالده سؤاله جسارت ایده-مدیلر . عمر دخی غضبناك اولدیغندن اندن استیضاح ، دهشتی موجب اولمقده ایدی . فقط مجلس طاغلدقدن

صوكره ابوبكرك نزدينه واروب اندن صوردیلر. او دیدی‌که :

— « رسول الله ، قریش علیهنده حرکت ایتمك خصوصنده‌کی رأیمی صوردی بنده یا رسول الله ! انلر سنك قومکدر نهایة الامر ایمان و اطاعت ایده‌جکلرینی بیلیرسك دیدم بندن صکره عمری چاغیردی او بابده‌کی مطالعه‌سنی صوردی عمر ایسه قریش علیهنده شدت عظیمه اظهار ایتدی. واقعا قریش قومی تحت اداره‌یه الینمدقجه قبائل سائره اله کلمز انکچون رسول‌الله ، سزه شمدی مکه اوزرینه سفره حاضر اولمکزی امر ایتدی »

شو جواب ، اصحاب کرامی تماماً خبردار ایتمشدی. غزات کرام همان کرمیٔ تام ایله تدارکاته تشبث ایلمش و رسالتپناه افندیمز دخی غفار ، اسلم ، سلیم ، اشجع ، مزینه ، جهینه قبیله‌لرینی [خدایه و روز جزایه ایمان ایدنلر رمضان اوائلنده مدینه‌یه کلسونلر] دیه دعوت ایتمشدی.

قبائل مرقومه . رمضان شریفك ابتداسنده مدینهٔ منوره‌یه طوغری طاقم طاقم کلمکه باشلادیلر . شاعر بدیع المآثر نبوی جناب حسان بن ثابت رضی‌الله عنه

حضرتلری اهل اسلامی حربه تشجیع ایچون وار قوتی لسان طلاقته ویرمشدی . رسول اکرم افندیمز دخی بو خصوصده‌کی تشبثاتی اهل مکه‌دن ممکن مرتبه صاقلامق ایستدی . حتی : [اللهم خذ علی اسماعهم و ابصارهم فلایرونی الا بغتةً ولایسمعون بنا الافجأةً] دیه دعا دخی ایتمشدی . که مقصد همایونلری مقابله ایچون حاضرلانمغه وقت براقمدن قریشی بغتةً باصمق ایدی ! بطن اضم سریه‌سی‌ده ایشته انجق بوفکره بناءً نجد طرفنه چیقارلمشدی .

سریه‌نك طرف دیگره اخراجیله برابر مکه یوللرینی طوتوب مواردەیی قطعیاً کسمك اوزره بنی خزاعه‌یی‌ده نقطه‌لره مأمور ایتمشدی .

* * *

مکتوب — هیئت اسلامیه‌جه شو مرتبه‌ده اهمیتلی تشبثلر اجرا اولندیغی نازك بر زمانده ایدی تشبثات وتدارکات واقعه‌یی اخبار ضمننده مدینه‌دن رؤساء مکه‌یه بر مکتوب یازلمشدر ! .

مکتوبك حاملی ، [ام ساره] نامنده برقاری ایدی . مرقومه ساره ، بنی هاشمك ازادیلرندن اولمقله برابر

رسول اللهه و اهل اسلامه عداوت ایدردی . وعداوتی سببیله رؤساء مشرکینه متفق دیمك اولدیغندن انلره و بالخاصه عبدالعزی بن خطله خوانندهلك ایدر و رسول کبریا علیهنده سویلنیلان هجویهلری محضر مشرکینده تغنی ایله ایراد ایدوب حضاری اکلندیریر واوسایهده قریشك نائل عطایاسی اولور کچینور ایدی . فقط بدر هزیمتندن صوکره مکهجه حادث اولان حزن و ماتم ، مرقومهنك اعتبار خوانندهکیسنی نظر رغبتدن دوشوردیکندن ساره آرتق دیانمك اوزره مدینهیه کلمشدی . شدت مضایقهسندن بحثله حضور پرنور رسالته عرض حال ایتمش افندیمز دخی اکا بردوه یوکی ذخیره احسان بیورمشدی. حالبوکه حین معاونتنده ولی نعمتنك تشبثاتی علیهنده النه ویریلان مکتوبی کمال اهتمام ایله ایصال ایچون مکه یولنه دوزلمش کیتمشدی .

رسول ذیشان، ایشه مطلع اولدیلر. ودرحال [علی زبیر ، مقداد] رضوان الله علیهم اجمعین حضراتنی چاغیرتوب :

— « کیدیکز روضهٔ خاخ نام محله وصولکزده

الده دوه ایله کیدر بر قاری‌یه تصادف ایده‌جککز او قاریده بر مکتوب وار آلوب کلیکزه

دیدی اصحاب مشارالیهم حضراتی ، همان سیر سریع ایله کیتدیلر . ساره ، روضهٔ خاخده ایدی کیدیور ایدی طوردیروب مکتوبی ایستدیلر . قاری انکار ایتدی .

اثواب و اثقالی بالا عتنا تحری و تفحص ایلدکلری حالده مکتوب بولمدیغندن عودته قرار ویردکلری صره‌ده حضرت علی، رفیقلرینه اعتراض ایدوب :

— « والله پیغمبر، یالان سویلمدی و اکا سمادن یالان خبرده کلمدی مکتوب محققدرکه قاریده‌در »

دیدی قیلنجنی چکدی و :

— « چیقاره‌جقسك و الا اوستکدن البسه‌کی صویوب سنی چیپلاق ایده‌جکم. رسول‌الله یالان سویلمزه

دیدی . بو تهدید شدیده قارشی ساره ، مکتوبی صاچ اورکولرینك اره‌سندن چیقاردی اللرینه ویروب یولنه دوام ایتدی .

مکتوب مذکور ، آچلدیغی زمان ظاهر اولان مضمون و امضا، هرکسك نظر تحرینی جلب ایتدی :

[امابعد یامعشر قریش ! فان رسول الله صلی الله تعالی

علیه وسلم جاءکم بجیش کاللیل یسیر کالسیل. فوالله لو جاءکم وحده لنصره الله و انجزله . فانظروا لانفسکم والسلام] شومکتوب ، کبار اصحاب کرامدن [حاطب ابن ابی بلتعة اللخمی] حضرتلرندن ایدی . بودرلوحرکته حمل وتحریض ایدن سبب وماده‌نك تحقیقنه لزوم کوریله‌رك مشارالیه، همان حضور رسالته جلب اولندی :

— « یا حاطب ! ندر بو ؟ »

بیوردیلر . حاطب :

— « یا رسول الله ! سویلیه‌یم عجله ایتمه ! قریش ایچنده اهل و عیالم وار فقط انلری حمایه ایده‌جك عشیرتم یوقدر. شو وسیله ایله مکه‌ده بر ال پیدا ایده‌یم مطالعه‌سنه مبنی جرءت ایتدم یوقسه بن مؤمنم ایمانده ذره قدر خلل و قصورم یوقدر »

دیه جواب ویردیکندن عمر الفاروق حضرتلری، اکا : [الله سنك جانکی السون رسول اللهك یوللری اوقدر اهمیتله طوتدیردیغنی کوردیکك حالده سن قریشه معلومات ویره‌یورسك] دیه سویلدکدن صوکره :

— « یا رسول الله ! اذن ویرده شو منافقك بوینی اوره‌یم »

دیدیکی حالده رد بیورلمشدر :

— « یا عمر ! حاطب ، بدر غزاسنده بولندی . نه بیلیرسك بلکه جناب حق ، اصحاب بدره هر نه یاپه‌کز بن سزی عفو ایتمشمدر دیمش اوله »

جناب عمر الفاروق ، کوزلرندن یاش آقفده اولدیغی حالده سکوت ایتدی .

سفره دعوت اولنان قبائل متجاوره‌دن بر چوق ذوات مدینهٔ طیبه‌یه طوپلانمشدی. رسول مکرم افندیمز [ابارهم کلثوم بن حصین الغفاری] رضی عنه الباری حضرتلرینی مدینه‌ده مأمور براغوب رمضان شریف اونجی چهارشنبه کونی معیتنده اون بیك نفر عسکر بولندیغی حالده صائماً مکه‌یه طوغری حرکت وعزیمت بیوردی .

شو مقدار عسکرك یدی یوزی مهاجریندن ، درت بیکی انصاردن بیکی مزینه‌دن ، درت یوزی اسلمدن ، سکز یوزی بنی جهینه‌دن ایدی مهاجرین عسکرنده اوچ یوز ، انصارده بش یوز ، مزینه‌ده یوز ، اسلمده اوتوز ، جهینه‌ده اللی رأس آت وار ایدی .

اردوی همایونك ابواء منزلنه دیکر قوله کوره سقیاء ایله عرج ماببننه وصولی صره‌ده عم زادهٔ نبوی « ابو

سفيان بن الحارث بن عبدالمطلب» و انك اوغلى « جعفر ابن ابى سفيان» وعاتكه بنت عبدالمطلب اوغلى وام سلمه حضرتلرينك برادرى «عبدالله بن ابى اميه بن المغيره»يه راست كلديلر. بونلر، مكه‌دن مدينهٔ منوره‌يه هجرت ايتمكده ايديلر.

ابو سفيان، رسالتپناه افنديمزك حليمه‌دن رضاعاً قرنداشى اولديغى و زمان بعثتدن اوللرى محبت والفتى بولنديغى حالده بعثتدن صوكره ديكر قريش افرادى مثللو عداوت مسلككنى طوتمشدى. رسول كبريا عليهنده شاعرانه لسان استعمال ايدردى!

بوكره طرفلرينه هيچ التفات بيورلمديغندن طولايى ابو سفيانك كوسترديكى تأثر و اضطراب، مستلزم شفقت اوله‌رق امهات مؤمنيندن [ام سلمه] رضى الله عنها حضرتلرى، شفاعت صددنده افنديمزه:

— «يا رسول الله! لايكن ابن عمك و ابن عمتك اشقى الناس بك»

ديدى. جناب على دخى انلرى طريق نجاته ارشاد ايچون ابو سفيانه:

— «رسول اللهك وجه شريفنه مقابل اوله‌رق

حضور عاليسنه کل و [تالله لقد آثرك الله علينا و انا كنا خاطئين]دی »

ديدی. ابوسفيان، تنبيه جناب مرتضی اوزره حرکت ایتدی . و اکا مقابل رسول کبريا دخی : « لاتثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم وهو أرحم الراحمین » جوابنی ویردی . ملتجیلرك عذرلری ارتق قبول بیورلمشدی . لکن روایته کوره ابو سفیان ، اندن صوکره حجابندن باشنی قالديروب ده وجه پاك احمدی‌یه طوغری بو نظر ایده‌مامشدر!. ذو الحليفه‌لك سقیاء منزلنده‌ده حضرت عباس رضی الله عنه، تصادف ایتدی. اوده ارتق اظهار اسلام ایده‌رك اهل و عیالیله برلکده مدینه‌یه هجرت ایده‌یور ایدی. رسول الله صلی الله علیه وسلم، انك هجرتندن پك زیاده محظوظ اوله‌رق :

— «یا عباس! سن مهاجرینك خاتمه‌سی اولدك»

بیوردیلر. عباس ، یانندەکی اشیاسنی مدینهٔ منوره‌یه کوندره‌رك کندوسی او منزلده اردوی سعادته قاتیلدی. افندیمز ومعیتی هنوز صائم ایدیلر . یولده عسفان ایله قدید بیننده [کدید] نام صویه مواصلت اولندیغی زمان افندیمز کندوسی صو ایله افطار ایدوب هرکسك‌ده مخیر ایدوکنی اعلان ایلمشدر آندن صوکره شهر رمضانك

انسلاخنه دكين هپ مفطر بولنديلر . بنی سليم عسكری قديد منزلنده اردوی همايونه التحاق ايتدی افنديمز ، بو منزلده الويه و رايات عقد ايدوب بنی سليم عسكرينه بر لوا ايله بر رايت ، بنی غفاره بر رايت ، بنی اسلمه ايكی لوا ، بنی كعبه بر رايت ، بنی مزينه يه اوچ لوا ، جهينه يه درت لوا ، بنی بكردن بر جماعت مسلمه يه برلوا ، بنی اشجعه ايكی لوا ويردی . بنی كعبه ويريلان رايتی « ابو شريح خويلد بن عمرو » النه آلدی .

اورادن كيجه ياتسو زماننده [مرالظهران]ه واردی . مرالظهران ، مكه يه درت فرسخ مسافه ده برمنزلدر .

حالبوكه قريش ، هنوز ماده دن خبردار دكلدی . بنی خزاعه ، طريق مواردهيی اوجه قطع ايتمش بولنديغندن وقتيله قريش ايشه اطلاع حاصل ايده مامشلردی مع مافيه اهل اسلام طرفندن امنيتلری يوغيدی انكچون خوف وخشيت اوزره ايديلر . ايشته اوراده يعنی مرالظهران نام محلده اون بيك آتش ياقلمسنی افنديمز عساكر مسلمينه امر و فرمان بيوردی . مقدم همايون ، بيوك بر آتش دونماسيله قريشه اعلان و اعلام اولندی ! .

رؤساء قريش ، عليهلرنده كی حركتدن امين اوله -

مدقلرندن چوق درجه‌ده حیرت و تلاشه دوشدیلر. رئیسلری بولنان « ابوسفیان » ك ینه پایکاهنه واردیلر ابو سفیان دخی «حکیم بن حزام » و « بدیل بن ورقاء» ایله برابراولوب مرالظهرانك اوزرنده‌کی دپه‌یه چیقدی. کوزینه دهشتلی بر آتش دونمانی کوروندی ابو سفیان ، بردنبره دیه‌جك برشی بوله‌مدی او آتش دهشتناکه بر معنی ویره‌مدی آنجق :

— « عرفه آتشلرینه بکزر »

دیه بیلدی . بدیل ایسه :

— « بنی عمروك آتشلریدر »

دیرکن ابوسفیان :

— بنی عمرو، بوندن آز در»

سوزیله مقابله ایتدی. شو محاوره دوام ایدرکن هراوچی‌ده اردوی همایون قاره قولنك النه دوشدیلر!

او کیجه عباسك ذهنی بعض ملحوظات تخدیش ایتمکده ایدی . فکرنجه شو اردو ، قریش اوزرینه غفلتله مکه‌یه کیره‌جك اولدیغی تقدیرده بیوك برقتالق وقوعی محقق ایدی بناءً علیه او محذور ملحوظ وقوعه کلمامك اوزره همان دخالته مسارعت ایتملریچون عباس ، واسطه بولوب‌ده قریشه خبر ویرمك جهتنی تصور ایتدی.

رسول اللهك بغلهٔ بيضاى سعادتلرينه بينوب اردوى مسلميندن طيشارى چيقمشدى . قاره قوللرك النه دوشمش اولان ابوسفيانك سسنى اوزاقدن ايشتدى . صوردى :

— « ابوحنظله ميدر [١] »

جواب كلدى :

— « اوت »

اوراده بولوشديلر. ابو سفيان ديديكه :

— « بو نه علامتدر يا ابا الفضل! »

او سؤاله عباس، دهشتلى برجواب ويردى : [هذا رسول الله فى عشرة آلاف فاسلم ثكلتك امتك] كلان، رسول اللهدر و عساكر مسلميندر اكر شو اردوى عظيم، عنوةً مكه‌يه داخل اولور ايسه قريش نامى محو اولمش ديمك ايدوكنى بيلديرمك ايستدى !.

ابو سفيان، ارتق رجايه باشلامشدى . روايته كوره ابو سفيان ، قاره قوللرك النه دوشنجه محافظه فرقه‌سنه

[١] ابوحنظله، ابوسفيانك برديكر كنيه‌سيدر حنظله بن ابى سفيانك يوم بدرده جناب على طرفندن قتل ايدلديكى جلده اولك بحث مخصوصنده محرردر .

او كيجه مأمور بولنان حضرت فاروقه تبشير و اعلام كيفيت ضمننده :

— «جئناك بنفر اخذ ناهم من اهل مكة»

ديديلر. عمر ممنونيتنى بيان ايدزك :

— «كتيرديككز آدم بارى ابوسفيان اولسيدى» ديمشدى .

حضرت عباس ، ابو سفيانى بغلهٔ سعادتك اردينه بينديروب حضور رسالته كتوردى عباس ، چادرلرك اوكندن كچركن [عسكر ايچنده بويله نابهنكام كزن كيمدر] ديه اصحاب كرام دقت ايدوب عباسى كورملريله برابر [عم رسول، عم رسول] دير وچادرلرينه كيرر-لردى عمر ايسه چادرينك اوكنده هر آتشدن بيوك بر آتش ياقمشدى .

عباس، انك حذاسنه كلدى . عمر، ابو سفيانى او زمان كوردى. كفار حقنده كى غيظ وشدتى مزداد اوله‌رق ديدى :

— «ياعدوالله ! سنده نه ايمان وار نه امان!. باق كه شمدى بن سنك بوينكى ناصل اورهجغم »

عمر، شو فكرينى اجرايه رخصت آلمق ايچون خيمهٔ سعادته طوغرى يورودى عباس ده سرعتليوب دربار

سعادته يتشدی هر ایکیسی‌ده حضورده ایدیلر لکن بری ابو سفیانك شدتله علیهنده دیکری لهنده ایدی.

عمر الفاروق ، جناب رسالتمآبه:

— « یا رسول الله! شو آدم ، اللهك دشمنیدر نه ایمانی وار نه امانی! اذن ویرده همان شمدی بوینی اوره‌یم »

دیرکن عباس :

— «یارسول‌الله! بن ابو سفیانه امان ویرمشم»

دیدیکندن فخر عالم افندیمز ، ابو سفیانك امتحان قلبی ضمننده :

— « یا اباسفیان! مسلمان اول‌كه سلامتی بوله‌سك»

بیوردیلر. ابو سفیان ایسه :

— «یالات وعزایی نه‌یاپه‌یم ؟ »

جوابنی ویرمش و عم مکرملریله حضرت فاروقك او مسئله‌ده‌کی فکر و اجتهادلری‌ده متخالف بولنمش اولدیغنه باقه‌رق اندن صوکره رسالتپناه افندیمز، عباسه.

— « بو کیجه ابوسفیانی چادرکده حبس وتوقیف ایت‌ده صباح یانمه کتیر ایجابنه باقارز »

امرینی ویرمشدر.

ابو سفيان ، او كيجه عباسك چادرنده موقوف قالمشدر . صباحلين عسكر اسلام، صباح نمازينك آبدستى ايچون مبادرت ايدرلركن ابو سفيان بركره قورقمش صوكره هپسى رسول اللهه مقتدياً جماعتله نمازه طورونجه هنوز امامت وجماعت ركوع وسجود بيلميان ابوسفيان، اسلام جماعتنك اركان صلاتده امام همامليرينه صورت اطاعت و اتباعلرينه حيرتله [بن، بونك كبى بر ملك دها كوردم] ديمكله برابر قريش ايچون عفو و امان مقصدنده اولوب اولمديغنى اكلامسنى عباسدن رجا ايلمشدر .

عباس ، ابوسفيانى خيمهٔ سعادته كتوردى. رسالتپناه صلى عليه الاله افنديمز، اكا صوردى :

— « يا ابا سفيان ! هنوز لااله الا الله ديه جكك وقت ايريشمديمى؟ »

ابو سفيان، جواب ويردى :

— « يا محمد [عليه الصلوة و السلام] سن نقدر كريم، نقدر حليم ايمشسك انام بابام سكا فدا اولسون !. اللهدن باشقه بر الله دها اولسيدى قريشك حالى بويله اولمازدى »

نبى مكرم، تكرار صوردى :

— «یا محمد رسول الله دیه‌جکك کلدیمی ؟»

ابو سفیان، اکا قارشی بر از تلعثم ایتمك ایسته‌یه‌رك :

— «بونك ایچون بر از مهلت ویر!. زیرا هنوز شبهه‌دن قورتیله‌مدم»

دیرکن عباس، انی غیابة الجب هلاکه دوشورمامك اوزره درحال یدکله‌دی. و زمین نصیحتده :

— «یا ابا سفیان! ویحك اسلم واشهدان لااله‌الاالله و ان محمداً رسول الله قبل ان یضرب عنقك»

دیدی. عباسك بو سوزی ایسه هم جدی و خیرخواهانه بر نصیحت، هم ده بر تهدید عظیم دیمك اولدیغندن ابو سفیان ارتق اظهار اسلام ایتدی.

ابو سفیانك طرف اشرف رسالتپناهیدن مهلت استدعاسنده بولندیغی ساعتده جناب فاروق، شمشیر بدست اولدیغی حالده خیمهٔ سعادتك خارجنده کزینیر و : [آه ابو سفیان سن شمدی طیشاریده اولسیدك بویله لاقردی ایده‌مزدك] دیه حدتندن کندی کندینه سویلنیر ایدی.

ابو سفیانك قبول اسلام ایتدیکی کون عین زمانده [حکیم بن حزام] ایله [بدیل بن ورقاء] دخی مسلمان اولمشلردر.

حكيم، دیمشدی که:

— « يا رسول الله! ناسك بر طاقم اوباشيله قومه وعشيرتكی قيرمغه‌می كلدك؟ »

بوكا رسول الله صلى الله عليه وسلم:

— « قريش، بو بابده اظلم و افجردر. سز، حديبيه‌ده‌كی مصالحه‌مزه قارشی غدر ايتديكز. خزاعه‌دن بنی كعب عليهنه حرم بيت الله‌ده اثم وعدوان ايله تجاهر و تجاسر ايلديكز »

ديه بيوروب بديل بن ورقاء خزاعی:

— « والله يا رسول الله! قريش، بزه غدر ايتمشلردر. اكر قريش، طرفدارلق ايتمش اولمسيدیلر بنی بكر، بزه بو درلو معامله‌ده بولنه‌مزلردی »

ديه تصديق ايتديكندن حكيم:

— « قد كنت يا رسول الله! حقيقاً ان تجعل عدتك وكيدك لهوازن فانهم ابعد رحماً و اشد عداوةً »

ديمكه مجبور اولمش بوكا حضرت نبی اكرم:

— « انی لارجو ان يجمعها لی ربی فتح مكة واعزاز الاسلام بها و هزيمة هوازن و اخذ اموالهم وذراريهم »

ديه مقابله ايتمشدر. ايشته بو صره‌ده ايدی كه ابوسفيان:

— « یارسول الله! قریش، شو ایشدن کف ید ایله اعتزال ایتسه‌لر آمن میدرلر »

دیه صوردی، افندیمز:

— « نعم من کف یده و اغلق داره فهو آمن = اوت کیم‌که النی بو ایشـدن کری چکوب خانه‌سی قپوسنی اوزرینه قپایه آمندر »

دیه بیوردی. حضرت عباس رضی الله عنه‌ده:

— « یا رسول الله! ان ابا سفیان رجل یحب الفخر فاجعل له شیئاً = ابو سفیان، فخر و مبـاهاتی سور بر آدمدر. بو کون کندوسیچون مدار افتخـار اوله‌جق برشیله انی ممتاز بیوریکز تاکه قومی بیننده انکله افتخار ایتسون »

دیدی. حضرت پیغمبر:

— « نعم من دخل دار ابی سفیان فهو آمن ومن دخل المسجد فهو آمن ومن القی سلاحه فهو آمن ومن اغلق بابه فهو آمن و من دخـل دار حکیم بن حزام فهو آمن »

بیورمش و برلوا عقدایله ابورویحه‌یه بالاعطا: [ومن دخل تحت لواء ابی رویحـة فهو آمن] دیه ندا ایتمسنی

اكا امر ایتدکدن صوکره ابو سفیان ایله حکیم وبدیلی وادینك طار بر محلنده طوردیروب عسکری کوسترمسنی عباس رضی الله عنه امر صددنده افندیمز :

— « احبسه عند حطم الخیل حتی تمر به جنود الله فیراها = ابوسفیانی اردونك کچه‌جکی طار بر یره کتورکه اللهك عسکرینی کورسون »

بیورمشدر .

خانه‌سنده هر کسك امین و آمن اولملری امتیازینك قیمتی تقدیر ایتمکله برابر خانه‌سی قریش مستأمنلرندن بك آز بر مقدارینی آله‌بیلوب اوحالده طیشاریده بك چوق کیمسه‌لرك قاله‌جقلرینی ابو سفیانك عرض عتبهٔ علیا ایتمسی ، ابورویحه‌یه لواء الامان اعطاسنه سبب اولمشدی .

عباس رضی الله عنه ، ابو سفیانی الوب بر کچیده کتوردی. ابو سفیان کچیدده عسکرك مرورینی تماشا ایتمکده عسکر دخی فوج فوج کلمکده ایدی . بر بلوك عسکره اشارتله :

— « شو کیملردر ؟ »

دیدی. صوردیغی بلوك، سیف مسلول الهی حضرت خالد رضی الله عنه قوماندا‌سی التنده بنی سلیمدن بیك

نفرلی بر فرقه ایدی. حذایه کلدکلری آنده هپسی بر
اغزدن تکبیر کتیردیلر .

عباس، ابو سفیانه:

— « خالد بن الولید »

دیه جواب ویردی. ابو سفیان :

— « ها شو بزم ولیدك اوغلی خالدمی ؟ »

دیدی. عباس :

— « اوت »

دیدی .

خالدك او فرقه‌سندن صوکره [زبیر بن العوام]
رضی عنه السلام حضرتلرینك درت یوز نفری حاوی
زرهلی مهاجرین یکیتلری دخی حذایه کلوب کذلك
تکبیر آلیرکن ابو سفیان :

— « بونلر کیملردر ؟ »

دیدی عباس:

— « زبیر بن العوام »

جوابنی ویرنجه ابو سفیان :

— « ها همشیره‌زاده‌کزمی؟ »

دیوب [اوت] جوابنی الدی .

اندن صوكره [ابو ذرالغفاری] حضرتلرینك بنی غفار فرقه‌سی کچیور ایدی . ابو سفیان صوردی :

— « بونلر کیمدر ؟ »

عباس :

— « بنی غفار ! »

جوابنی ویرمکله ابو سفیان :

— « [مالی والغفار] یعنی انلرله بنمزده کچمشمز یوقدر »

دیدی .

انلردنده صوکره خزاعه قبیله‌سنك مهم برشعبه‌سی بولنان بنی کعبدن بشیوز نفر سواری وآنی متعاقب سکز یوز نفر مزینه تیراندازلری و انلرك ارقه‌سندنده بنی لیث ایله بنی ضمره‌نك درت یوز نفر دلاورلری کچدی .

انلردن صوکره بنی اشجع کچیور ایدی . ابو سفیان صوردی :

— « بونلر کیمدر؟ »

عباس :

— « بنی اشجع ! »

دیدی. ابو سفیان اظهار استغراب ایتدی :

— « سبحان الله محمد [عليه الصلوة والسلام] ك الك قوى دشمنى انلر ايديلر شمدى مطيع اولديلر »

عباس، او زمان اكا جواباً :

— « نور اسلام، انلرك قلبلرينى منور ايتمش كه اوده اللهك بر فضل و عنايتيدر »

ديدى. ابو سفيان حيرتده قالمشدى! ملى وياخود جبلى بعض اسبابدن طولايى چوق زماندنبرو بينلرنده منافرت موجود اولان بونجه قبائل مختلفه‌يى از زمان ايچنده ادارهٔ واحده آلتنه الوب خبرسزجه مكه‌يه دكين همان سوق ايده‌بيلمك نه بيوك اقتداره توقف ايده‌جكى ملاحظه‌سيله ذهنى اشغال ايتمش طوريور ايدى!.

ابو سفيان شو ملاحظات ايله مشغول ايكن اصل موكب همايون قارشيدن ظهور ايتمشدر!. كه سواريلرك و زرهليلرك منتخبلرندن اولمق اوزره بشبيك نفرلى بر فرقهٔ مخصوصه ايدى.

فخر كائنات افنديمز حضرتلرى، قصواء نام ناقهٔ همايونلرينه شرف انداز اولدقلرى حالده امام جليل الهمام والالرنده [سعد بن عباده] رضى الله عنه رايت سعادتى طوتيور و طرف اشرف يميننده صديق اكبر،

جانب سنی المناقب یسارنده [اسید بن حضیر] رضی الله تعالی عنهما حضرتلری ، شرف مصاحبت ایله متشرف بولنیورلر ایدی . مهاجرین و انصار کرام حضراتی‌ده کیمی راجل، کیمی راکب اول حضرتك اطرافنی احاطه ایدوب جملهٔ تکبیرلرله کلیورلردی .

صداء تکبیرك فضاده حاصل ایتدیکی عکس واهتزازك نمایان اولان قدسیتی ، [لولاك لولاك لما خلقت الافلاك] سرینی تشریح ایتمکده و شو موکب مغبوط الکواکبی لسان نصرت [علیك عون الله] دیه القشلامقده ایدی!.

ابو سفیان موکب همایونی اویله بر هئیتده کورر ایکن عباسه:

— « یا ابا الفضل ! لقد اصبح ملك ابن اخیك ملکا عظیماً = یا ابا الفضل ! برادر زاده‌کك ملك وسلطنتی بیومشدر ! »

دینکله عباس، انی :

— « صوص! او سلطنت دکل نبوتدر »

سوزیله رد ایتدیکندن ابو سفیان دخی:

— « اوت نبوتدر »

دیه سوزینی دکشدیرمشدر ! . موکب همایون ارتق

ياقلاشمشدى ! ابو سفيانك مواكب سائره ده كورمديكى برهيبتله كليور ايدى .

فرقهٔ انصارك علمدارى بولنان [سعد بن عباده] حضرتلرى رايتى حامل اولديغى حالده ابوسفيانك حذاسنه كلديكى زمان :

— « يا ابا سفيان ! اليوم يوم الملحمة ! اليوم تستحل الكعبة »

ديه سويلمش ايدى. ابو سفيان ، سعدك بوتهديديله دهشتلر ايچنده قالمغله عباسه توجه ايدرك :

— « حبذا يوم الدمار »

ديمشدر. موكب همايون تمام حذايه كلمشدى. ابوسفيان، او آنده حضور رسالته كيده رك معرض شكايتده :

— « الم تعلم ماقال سعد بن عبادة ؟ »

ديركن وارد اولان :

— « ماقال ؟ »

كلام استفهام نبويسنه مقابل سعدك بياناتنى ايراد ايتمش واكا قارشى طرف اشرف رسالتدن :

— « كذب سعد . ولكن هذا يوم يعظم الله فيه الكعبة ويوم تكسى فيه الكعبة »

جواب تبشيرينى المستدر محمد بن اسحقك روايتنه كوره:

سعد حضرتلرینك ابوسفیانه اولان تهدیدینی مهاجرین کرامدن بری [عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه (٥)] ایشیدەرك حضور رسالتپناهی‌یه کیتدی. و :

— « یارسول الله! ما آمن ان یکون لسعدٍ فی قریشٍ »

دیه بیان رأی و مطالعه ایتدی. اندن صوکره رسول مکرم افندیمزده جناب علی‌یی :

— « ادرکه! فخذ الرایة منه ! فکن انت تدخل بها »

فرمانیله بالا رسال سعدك الدن رایت سعادتی الدیرمشدر . فقط شو شرف علمداریدن محرومیت ، سعدك خاطرینی تغییر ایده‌جکی ملاحظه‌سیله رایت، اوغلی قیس بن سعده ویرلدی . سعد حضرتلری علمدارلقده رضاء شریف رسالتپناهی‌یه موافق صورتده اوغلنك ایفای وظیفه ایده بیلمسندن امین اوله‌میه‌رق اندن الثمسنی رجا ایتدی الك اوزرینه قیسدن نزع ایله زبیر بن العوام حضرتلرینه تسلیم ایدلدی .

ذی طوی نام محله وصول زماننده رسول اکرم افندیمز ، اردوی همایونلرینی آنده توقیف ایتمشدی. که

---

[٥] قال ابن هشام : الرجل المذکور هو عمر .

بوکا کلنجه‌یه دکین حرکت اسلامیه‌دن قریش خبردار اوله‌مامشدی انجق اردونك ذی طواده‌کی توقفی اثناسنده قریش شبهه‌لنه‌رك تحقیق کیفیته قیام ایدرکن علیهلرینه واقع اولان حرکتدن معلومات اله بیلمشلر ابوسفیانده عباسك یانندن ایزیله‌رق مکه‌یه طوغری سرعتله کیتدی. قریش ایسه انك باشنه طوپلانوب دیدیلر :

— « یا ابا سفیان ! کلان کیمدر ؟ »

ابوسفیان :

— « وای حالکزه که قار شو طوره‌میه‌جغکز برقوت ایله محمد اوزریکزه کلیور ! »

دیه انلری مژده‌له‌دی! اندن صوکره قریش :

— « محمد نه دیدی ؟ »

دیه صوروب :

— « ابوسفیانك خانه‌سنه، مسجده کیرنلر وخانه‌سنده اوطوروب قپوسنی قاپایانلر امیندر دیدی »

جوابنی الیرلرکن حدت وحیرتلرندن :

— « الله ، سنی رذیل ایتسون ! بوناصل خبردرکه بزه سویلیورسك ! »

دیدیلر. ابوسفیان ، باشقه چاره بوله‌میه‌رق :

— « ای جماعت ! قبول اسلام ایدیکز ! سلامتی بولورسکز »

دیمشدی . اوزمان زوجه‌سی معهوده هند، حدتندن هجوم ایدوب ابو سفیانك صقالنی طوندی . و :

— « ای آل غالب شو معتوه حریفی اولدیریکز . »

دیه باغیردی . ابوسفیان :

— « براق صقالمی ! والله مسلمان اولمزسه‌ك قتل اولنورسك ! هایدی کیت یریکه اوطور ! »

تهدیدیله انی بالاسکات خانه‌سنه اعزام ایتمك ارزوسنده بولندی . هندده خانه‌سنه قاپاندی

مکه خلقنی هیجان عظیم استیلا ایتمشدی . کیمی ابو سفیانك خانه‌سنه، کیمی حرم شریفه، کیمی کندی خانه‌سنه قاپانیر ، کیمی‌ده حیران وسرکردان طولاشیر ایدی . مع مافیه ابوسفیانك اسلامی سببیله اکثر قریش، مسلمانلغه مائل اولمشیدی [سهیل بن عمرو، عکرمه ابن ابی جهل، صفوان امیه] بنی بکر ایله بنی حارث و بنی هذیل ، احابیش قبیله‌لرندن برمقدار عسکر ایله اسفل مکه‌ده خندمه نام محلده محاربه‌یه حاضرلندیلر .

حضرت زبیر بن العوام رضی‌عنه‌السلام مهاجرین کرام ایله برابر [ثنیهٔ علیا] دن کیروب خاصه سنجاغنی

مجونده دیکمکه و رسول الله کندوسنه یتشـنجه‌یه قدر ایلرویه وارمامغه و اسلم ، غفار، جهینه ، مزینه وقبائل سائره عساکریله برابر خالد بن الولید حضرتلرینك ده اسفل مکه‌ده واقع [لیطه ، خنـدمه] یوللریله کیروب سنجاغی بیوتك طاشره‌سنده دیکمکه طرف اشرف رسالتدن مأمور اولمشلردی ابو عبیده عامر بن عبدالله الجراح حضرتلری دخی برجماعت ایله اهل مکه‌نك سلاحسز طاقمنك اوزرینه بطن وادی یولندن حرکت ایده‌جکدی قریش طرفندن تشهیر سلاح ایدلمدکجه محاربه وقوعه کتیرلمـامسی امراء مشارالیهم حضراتنه شدیداً امر و تنبیه اولندی . بناءً علیه کیمسـه‌یه تعرض ایدلمیه‌رك کمال آداب وتعظیم ایله مکهٔ مکرمه‌یه کیرمك اوزره اردوی همایون قول قول یورودی . سردار کتیبهٔ اصفیـاء حضرت حبیب کبریاء افندیمز دخی [اذاخر] طریقیله مکهٔ مکرمه‌یه توجـه بیوردی. ذی طواده مجتمع اولان عسکر مسلمینی وهر برینك امر دینـده ابراز ایتـدیکی اطاعت جانسپارانه و بسـالت فداکارانه‌سنی و برده حین هجرتده مکه‌ده و مکه یوللرنده مصـادف اولدقلری احوالی و بوکون حق همایونلرنده تجلیساز اولان لطف عال العال ذوالجلالی

موازنه و ملاحظه ایدرکن حس شکران ایله حاصل اولان تواضعلرندن ناشی سرمعالی افسر رسالتپناهیلرینی اول قدر اشاغی‌یه اکمشلردی.که مبارك لحیهٔ شریفه‌لری ناقهٔ همایونلرینك پالاننه ایریشمشدی. اهل مکه تعرضه جرءت ایده‌مدی. انجق خندمه‌ده خالده قارشی طورمش اولان مکه‌لی و متفقلری تشهیر سلاح ایتدیلر بالضروره مقابله ایدیله‌رك جمعیتلری طاغیدلمشدر.

جمعیت منهزمه فراریلرینك بر اوجی مسجد الحرام قپوسنه قریب حزوره محلنه منتهی اولمشدی.

⁂

ذی‌طوادن حرکت بیوریله‌جغی اثناده ودیگر بر روایته کوره مکه‌یه‌دخوللرندن‌صوکره افندیمز، ابوهریره واسطه‌سیله انصار کرامی حضور عالیلرینه چاغردی و محضر انصارده قریشی مراد ایده‌رك:

— « قریش قومنك اوباشنی کورورمیسکز؟ »

دیدکدنصوکره مبارك برالنی — مقبوض مفروضی بیچر کبی — دیکر الی اوزرنده حرکت ایتدیره‌رك:

— « احصد و هم حصداً حتی توافونی بالصفا =

— انلری اکین بیچر کبی بیچیکز! تا که صفاده بکا ملاقی اولنجه‌یه دکین! »

دیه‌اجرای قتال ایچون انصار کرامه اجازت ویردی اشبو اجازتك دخول مکه‌دن صوکره خندمه‌ده خالده قارشی بعض اهل مکه‌نك حرکات اوباشانه‌سی اوزرینه شرفصدور ایتمش اولدیغی‌ده مرویدر .

ابو هریره دیر ایدی‌که :

— « اجازت اوزرینـه بز درحال یورودك الیمزه کچنی اولدیردك »

ابوسفیان، ایشته اویله دهشتلی برحالده حضورعالی‌یه کیره‌رك معرض شکایتده: « ابیحت خضراء قریش لاقریش بعدالیوم = قریش کزیده‌لرینك قانی دوکولدی قالمدی » دیدیکچون طرف اشرف رسالتدن: [من اغلق بابه فهو آمن] عبارهٔ شریفه‌سیله تأیید امان بیورلمشدر .

خندمه‌ده اوکون اهل مکه ومتفقلرندن یکرمی اوچ مقتول و اهل اسـلامدنده « کرزبن جابرالفهری » ایله « حبیش بن الاشعری » حضرتلری شهید اولمشـدر . مشارالیهما حضرت خالدك فرقه‌سندن آزآیری دوشمش بولندقلری حالده دشمن النه کچه‌رك قتل ایدلمشلردی .

خندمه‌ده بولنمق اوزره اهل مکه‌دن حماس نامنده بری سلاحلنوب خانه‌سندن چیقارکن زوجه‌سی اکا :

— « نره یه کیدیورسك ؟ »

دیمش اوده :

— « اهل اسلامدن سکا بر خدمتکار کتیرمکه ! »

جوابنی ویرمشدی .

قریش بوزلدیغی و قپوسنی قپایانك امین اولدیغنك اعلان ایلدیکی اثناده تلاش ایله کلوب زوجه‌سنه :

— « قاری ! قپویی قاپا ! که قپوسنی قاپایان ، امیندر »

دیرکن زوجه‌سی ؛

— « هانی خدمتکار کتیره‌جك ایدك قاپوده‌می براقدك ؟ »

دیه استهزا ایتدیکندن حماس ، بیان معذرت صددنده :

و انت لو شهدتنا بالخندمه

اذفر صفوان وفر عکرمه

و ابو یزید قائم کا المؤتمه

واستقبلتنا بالسیوف المسلمه

یقطعن کل ساعد وجمجمه

ضرباً ولا تسمع الا غمغمه

لهم نهیب خلفنا و همهمه

لم تنطق فی اللوم ادنی کلمه

جواب شاعرانه‌سنی ویردی .

رسول اکرم افندیمز ، حضرت خالدك دست پر زور جلادتنده قلنج پارلادیغنی کورمسیله امر و تنبیه عالیلرینه قارشی ملحوظ اولان حرکتدن استفسار ضمننده درحال آدم کوندردی . سبب قتال، جواباً کندیلرینه عرض واعلام اولنه‌رق :[قضاءالله خیر] دیه سکوت بیوردیلر.

خالدك مصادف اولدیغی مزاحمه ومقاتله‌دن بشقه مقاومته تصادف اولنمقسزین اردوی همایون طاقم طاقم مکه‌یه کیردی. حضرت فاتح ام‌القری، کداء یاخود اسفل مکه‌ده کدیدن دخول ایله حجونه مواصلت ایدوب راحلهٔ همایونلرندن ایندی .

ودریدن معمول اوله‌رق قوریلان خیمهٔ خاصهٔ سعادتلرینه کیردی . مبارك اللرندن ویوزلرندن توزی سیلدی . صوکره خیمهٔ سعادتده دیکر روایته کوره ام هانیٔ بنت ابی طالبك خانه‌سنه عزیمتله انده غسل ایدوب سکز رکعت نماز قیلدی و بعده سلاحلرینی طاقندی قوشاندی . باشنه مغفرینی کیدی وراحله‌سنه بینه‌رك اویله برهیئت وهیبتله حرکت بیوردی که میاننده سیف شریفلری، سر سعادت افسرلرنده سیاه عمامه‌لی مغفرلری ، جانب یميننده ابو بكر الصدیق، جانب یسارنده اسید بن حضیر،

ركاب هماپونلرنده بلال ایله عثمان ابن ابی طلحه رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی بولنمقده ایدیلر . وجه پاك تابناكلری ، او عمامهٔ سیاه آلتنده عمامهٔ سیاه ایچندن شعشعه پاش ظهور اولان نیر السماء کبی انوار قدسیتله لمعان ایتمکده ایدی حجوندن خندمه‌یه قدر آتلولر صف باغلایوب جمله‌سی او حضرتك شرف مرورینه انتظار ایدر وضع اوزره بولنیورلر ایدی . موکب همایون، صفلر آره‌سندن خطوه خطوه ایلرولمکده وحبیب خدا صوت لین وترجیع کزین ایله سورهٔ انا فتحنا یی تلاوت ایتمکده ایدی . کعبهٔ معظمه کوروندیکی آنده [الله اکبر] دیدیکندن جملهٔ اصحاب کرامده تکبیر کتیردیلر اصحاب کزینك بر اغزدن تکبیر کتیرملرندن تحصل ایدن صداء دهشت اداء طاغلری ایکلتمش و اودیهٔ ام القری ، صانکه موکب همایونی «خوش کلدیکز» دیه القشلامش ایدی .

بی احرام اولدیغی حالده حرم شریف بیت اللهه کلوب حجر الاسود حذاسنه حین وصولده ید سعادتلرنده بولنان کوچوك بر دکنك ایله حجری استلام وتکبیر بیوردیلر

*
* *

او کون یوم جمعه ایدی و عید فطره اون کون

قالمشیدی. بیت اللهی یدی دفعه طواف ایتدی . طوافده اصحاب کرام ، افندیمزك مبارك ایزینه باصوب اردنجه کیدرلردی. اوزمان ابوسفیان، برمحلده طواف اهل اسلامی تماشا ایتمکده ایدی کندی کندینه : [آه بر اردو دها طوپلاسه‌م ده شو آدمله حربه باشلاسه‌م نصل اولور] دیدی . ابوسفیان ، اوملاحظه‌ده ایکن افندیمز، آنك یانندن کچیور ایدی یوزینه باقه‌رق: [او آدم ، سنی ینه تذلیل ایدر] بیوردی . بوسوزدن ابوسفیان ، توبه و استغفار ایتدکدن صوکره : [حقا پیغمبرسك فی الواقع قلبمده اویله بر قورتی وار ایدی] دیه اعتراف جرم ایتمشدی !

فضاله بن عمرو بن الملوح اللیثی دخی اثناء طوافده سوء نیتله یاواشجه یاقلاشمقده اولدیغی کشف و تفرس بیوریلوب انی اشغال واسکات ضمننده :

[فضاله میسك] بیوردی . فضاله‌ده [اوت] دیرکن رسول اکرم:[نه‌دوشونیورسك]دیه‌صوردی‌اوده:[دوشوندیکم یوق انجق ذکرالله ایله مشغولم] دیدیسه‌ده افندیمز انك جوابنه مقابل تبسم ایتدی . و : [ذهنکده قوردیغك شیدن توبه ایت] بیورمقله برابر مبارك النی فضاله‌نك

کوکسی اوزرینه قویدیغندن سینهٔ پرکینه‌سنده‌کی قورتق درحال زائل اوله‌رق ایمانك آندن صوکره‌رسوخ پیدا ایتدیکنی بعده کندیسی حکایه ایلمشدر.

افندیمز ، طوافده دست شریفلرنده بولنان قضیب [دکنك] ایله‌رکن شریفی استلام بیوردی طوافدن صوکره باب‌البیتده راحلهٔ سعادتلرینی اناخه ایلدی . حول بیتده او زمان سنه‌نك کونلری عددنجه اوچیوز التمش عدد صنم مجسم موضوع ایدی . انلری محو ایتمك اوزره دست همایونلرنده‌کی دکنك ایله برر برر اصنام مرقومه‌یه اشارت و[جاءالحق وزهق‌الباطل ان‌الباطل کان زهوقاً] آیت کریمه‌سنی تلاوت بیوررلردی. اشارت علیه اصنامك یوزی طرفه طوغری واقع اولدیغی حالده بتلر ارقه‌لری اوستنه وارقه جهتلرینه طوغری اولدیغی حالده یوزلری اوستنه ییقیلوب دوشرلردی! . صنملر ایسه ایاقلرندن قورشون قالای کبی شیلرله‌قوتلی‌یاپشدیرلمش ایدیلر! اصنام تماماً قیرلدی حول‌الحرم هردرلو خسایس آثاردن تطهیر ایدلدی .

اعظم‌الاصنام اولان ، «هبل» قیریلور ایکن زبیر بن العوام حضرتلری ، ابوسفیانه تعریض صددنده :

« سنك احدده وجوديله افتخار ایتدیککك هبلی کوریورمیسك » دیمشدی . ابو سفیان اظهار محجوبیت ایده‌رك : « ارتق توبیخی براق یازیر ! اکر محمدك الهندن باشقه اله اولسیدی ایشلر باشقه درلو اولورایدی » جوابنی ویردی .

افندیمز ، حاجیلردن معیت سنیه‌لرنده بولنان عثمان ابن ابی طلحه‌دن بیت معظمك مفتاحنی ایستدی . اوده والده‌سی « سلافه بنت سعد » ك یاننه کیدوب مفتاحی آندن ایستدی . سلافه برکره امتناع ایدر کبی اولدیسه‌ده بالتهدید الندن اله‌رق رسول اللهه کتیردی و ویرمك اوزره النی اوزادیرکن عباس حضرتلری حاجیلکك دخی خدمت سقایته علاوه‌سیله بنی عبدالمطلبه تخصیص بیورلمسنی استدعا ایتدیکندن عثمان مفتاحی ویرمکدن جایه‌رق النی کیری چکدی حضرت علی اوآنده : [یا رسول الله ! حاجیلك خدمتنی اهل بیتکه تخصیص ایتمایسکز] دیمش بولندی . بونك اوزرینه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز : [یا عثمان ! اللهه ویوم قیامته ایمان ایتدك ایسه مفتاحی ویر !] دیدی . عثمان ، اندن صوکره :

— « آل امانتله ! »

دیه‌رك مفتاحی ویردی. انجق آباء واجدادینه مخصوص اولان خدمتك الندن كیده جكنه دائر سوزلری ایشتدكجه محزون ومتألم اولیور ایدی. عثمانك شوامتناعی اوزرینه حضرت علی، اتك قولنی بوكه‌رك الندن مفتاحی زورایله الدیغنی سعید بن المسیب ، روایت ایتمشدر رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم ، بیت معظمه‌یه كیرمزدن اول ایچنده‌كی صنملرك اخراجی امرایتدی و داخل كعبه‌نك دیوارنده منقوش اولان صورتلری سیلملری ایچون حضرت عمر ایله عثمان بن ابی طلحه‌یی كوندردی انلرده صورمذكوره‌یی محو ایتدیلر . یالكز اللرنده ازلام اولدیغی حالده تصویر ایدلمش بولنان ابراهیم و اسماعیل علیهما السلامك صورتلرینی ابقا ایلدیلر ابو طلحه اوغللری ، بیتی كندیلرندن باشقه‌سی آچه‌مز ظن ایدرلوكن سیدالبطحاء افندیمز كیردی . و ازدحام اولماق ایچون امر ایدوب باب البیتی اوزرلرندن قاپاندی .

معیت سنیه‌لرنده «اسامه بن زید، بلال حبشی، عثمان بن طلحه» بولنیورلردی. جدران كعبه‌ده منقوش اولان - دیكر بر روایتده كوره مجسم و مهیكل بولنان - اوایكی تصویری كوره‌رك نیچون محو ویا اخراج ایتمدكلرینی

عمردن صوردی. عمر اکا جزمت ایده‌مدیکنی سویلدی.

ازلام ایله قطعا استقسام ایتمدکاری حالده کفار قریشك اویله بر طرزده انلری تصویر ایتدکارندن ویاخود انلره الداندقلرندن طولایی حقلرنده تقریع مخصوص اوله‌رق: [قاتلهم الله اما والله لقد علموا انهما لم یستقسما بها قط] بیوردی. و همان محو ایتمك اوزره اسامه‌یه صو امر ایتدی.

روایته کوره اسامه، صویی قوفه ایله دوکر رسول الله صلی الله علیه و سلم دخی دست شریفلریله هم سیلر هم: [قاتل الله قوماً یصورون مالا یخلقون] بیورر ایدی.

ایچریده برخیلی مدت مکث و آرام ایتدیلر. رسول صاحب البیت افندیمز، داخل بیتده نماز دخی قیلدیلر. نمازده قپویه مقابل اولان جداره توجه ایتمشدی. فقط قاچ رکعت نماز قیلدیغی تعیین اولنه‌مدی. نماز و دعادن صوکره چیقدی. ایشیکده طوردی و قپونك ایکی طرفی اللریله طوتدی. خالد بن الولید، خلقك تهاجم وازدحامنی قپودن منع و دفع ایتمکده ایدی. مفتاح کعبه، افندیمزك النده وصاحبی عثمانه اعاده ایدلمك اوزره ایدی اودقیقه‌ده

حضرت علی، سدانتك يعنی حجابت بيتك ده سقايهٔ زمزم خدمته علاوهً بنی عبد المطلبه ويرلمسنی استدعا ايلدی فقط بوكا قارشی افنديمز، او كونك كرم و وفا زمانی اولديغنی بيانيله عثمانی ارانوب مفتاحی اكا: «خذوها يا بنی طلحة! خالدةً تالدةً لاينزعها منكم الاظالم» ديه اعاده ايلدكدن باشقه خدمت مذكوره يه اخرك الی يوم القيام منع مداخله سنی جناب حق جل وعلی [ان الله يأمركم ان تؤدوا الامانات الی اهلها ..] آيت كريمه سيله امر و فرمان بيورمشدر.

عثمان، مفتاحی آلوب ده كيری چكيله جكی اثناده رسالتپناه افنديمز، اكا خطاباً:

— «الم يكن الذی قلت لك؟»

بيورديلر.

سبب — هجرتدن اول مكهٔ مكرمه ده اوداعیٔ نهج الصواب هدايت افنديمز، بركون عثمانه راست كله رك انی دينه دعوت ايتدی،

عثمان، بر طور استكبار ايله:

— «يا محمد [عليه الصلوة والسلام] شايان تعجبدر كه بنم سكا متابعتمی ارزو ايده يورسك حالبوكه سن قومكك دينه مخالفت ودين آخری احداث ايتدك»

دیه جواب ویردی .

بو محاوره‌دن صوکره ایدی ییه بر کون امام المرسلین افندیمز، ناس ایله برابر کعبهٔ معظمه‌یه دخول ارزوسیله باب کعبه‌یه کلنجه عثمان، حق نبویده بعض مرتبه عنف وغلظت کوستردیکندن افندیمز، اکا مقابل التزام حلم وسکوت ایده‌رك :

— «لعلك ستری هذا المفتاح یوماً بیدی اضعه حیث شئت»

بیوردی. عثمان، بونی استبعاد صددنده :

— «لقد هلکت قریش یومئذ و ذلت»

دیدی. قریشك او حالده واو کونده کسب مسعودیت ایده‌جکنی بیان ایچون افندیمز دخی :

— «بل عمرت یومئذ و عزت»

دیدکدنصکره کعبه‌یه کیرمشیدی. کلام نبوی، عثمانك یوره‌کنده بر طوته‌رق امر موعودك عقیب محاوره‌ده همان حادث وحاصل اوله‌جغی خوفیله مفتاحی الدن کیدرمامك اوزره او دقیقه‌دن اعتباراً اسلامه میل ایتمش بولندیغی حالده قومنك زجر و تحذیریله سکزنجی سنهٔ هجریه‌یه قدر مسلمان اوله‌مامشدر .

عثمان دیر ایدی که: حضرت پیغمبر، بکا خطاباً «الم یکن الذی قلت لك» دینجه مکهٔ مکرمه‌ده قبل الهجره سویلمش اولدقلری: «یاعثمان! لعلك سترى هذا المفتاح یوماً بیدی اضعه حیث شئت» کلامنی درخاطر ایدرك: «اوت یا رسول الله! شهادت ایدرم که سن حق رسول اللهسك» دیدم ایدی.

رسول اکرم افندیمز، بیت خدادن چیقدقدنصوکره ایشیکده طوردقلری حالده: [لا اله الا الله وحده لاشریك له. صدق وعده ونصر عبده. وهزم الاحزاب وحده] دیدی. خلق، حول بیت اللهده مجتمع واهل مکه، حقلرنده اولنه‌جق معامله‌دن اندیشناك ایدیلر. بیوردی که:
«کندی حقلریکزده نه‌درلو معامله‌می ملاحظه ایدرسکز؟»
بوکا:
— «نقول خیراً ونظن خیراً»
جوابنی ویرملریله افندیمز دخی همان اوآنده:
— «اذهبوا فانتم الطلقاء»
دیه اعلان ایلدیکی عفو عمومی ایله برابر برده خطبه اوقویه‌رق خطبه‌ده جاهلیتك عادات ورسومنی وبالخاصه ربانی نهی ایتدی. و احکام قصاصی و دیات مغلظه و

ومخففه‌یی وشبه عمد وخطایی اکلاتدی . جاهلیت زمانندن قالمه دعوالرك بطلاننه حکم ایتـدی و برکافر ایچون بر مسلمك قتل ایدیله‌میه‌جکنی ، اختلاف دین وملتك مانع ارث اوله‌جغنی ، دعاویده دائما مدعی‌یه بینه ومنکره یمین تکلیفی لازم کله‌جکنی اوچ کیجه‌لك مسافه‌یه قادینلرك بلا محرم سفر ایتمالرینی، بعدالعصر حین غروبده وبعدالصبح حین طلوعده صـلات و یوم الاضحیه ایله یوم الفطرده صیام جائز اوله‌میه‌جغنی امر واخطاردن صوکره بیوردی که:

ای قریش! نسب سببیله اولان مفاخرت جاهلیه‌یی جناب حق ، سزدن اوزق ایتـدی. اومقوله مفاخرتله خلقه قارشی تکبر وتعظمی ترك ایدیکز زیرا جمله خلق، آدم علیه‌السلامك اوغللری پدر آدم ایسه طوپراقدن مخلوقدر بنی آدمك بری برندن فضل وزیاده‌لکلری انجق تقوی ایله‌در [یا ایها الناس! انا خلقناکم من ذکر وانثی وجعلناکم شعوباً وقبائل لتعارفوا ان اکرمکم عندالله اتقاکم ان الله علیم خبیر] اوقودی .

حضرت ابو بکر الصدیق افنـدیمزك پدری ابو قحافه‌نك قبول اسـلامی ، مخدوم مکرمنك دلالتیـله ایشته بو اثناده واقع اولمشدر . حضرت صدیق، باباسی ابوقحافه‌یی النـدن طوتوب حضور سـعادته کتیردی

افنديمز : [هلا تركت الشيخ فى بيته حتى اكون انا آتيه] ديه بيوردى صديق، انى پيشگاه رسالته اوطورتدى. رسول الله . مبارك اللريله صدرابى قحافه‌يى مسح ايدوب كندوسنه اسلام تكليف ايلدى ابو قحافه‌ده مسلمان اولدى ابو قحافه‌نك صاچى صقالى اختيارلغندن بم بياض اولمشدى افنديمز : [غيروهما وجنبوهما بالسواد] ديه خضاب امر بيوردى .

رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ، صفايه چيقوب اوطوردى حضرت فاروق دخى انك آلت طرفنده اوطوردى . اندن صوكره ناس برر برر رسول الله‌ه بيعت ايتمكه باشلاديلر . ارككلر يالكز اسلام وجهاد اوزرينه بيعت ايتديلر ، حضرت نبى مكرم انلرك الله‌ه و رسولنه اطاعت ايتملرى اوزرينه بيعتلرينى قبول ايتدى .

بيعة الرجال تمام اولدقدن صوكره نوبت قادينلره گلنجه حضرت على كرم الله وجهه‌نك همشيره‌سى «ام هانئ بنت ابى طالب» عاص بن اميه‌نك قيزى [ام حبيبه] و عتاب بن اسيدك خاله‌لرى اروى، عاتكه، و حارث بن هشامك قيزى عكرمه ابن ابى جهلك زوجه‌سى «ام حكيم» وخالد بن الوليدك همشيره‌سى «فاخته» كبى نسوان قريشدن

شان واعتبار خصوصنده بر كونه امتيازى اولانلر، نسوان سائره نك اوكلرينه دوشوب حضور پر نور رسالته كلديلر .

ابو سفيانك زوجه سى هند دخى تبديل شكل وقيافتله متنكره اولديغى حالده قادينلرك ارەسنه صوقيلوب كلمشدى!

قادينلرك بيعتلرى اولبابده شرفنزول ايدن : [يا ايها النبى ! اذا جاءك المؤمنات يبايعنك على ان لايشركن بالله شيئاً ولايسرقن ولايزنين ولايقتلن اولادهن ولا يأتين ببهتان يفترينه بين ايديهن و ارجلهن ولايعصينك فى معروف] آيت كريمه سنده اولديغى اوزره التى ماده اوزرينه مبنى ايدى :

١ — على ان لايشركن بالله شيئاً
٢ — ولايسرقن
٣ — ولايزنين
٤ — ولايقتلن اولادهن
٥ — ولايأتين ببهتان يفترينه بين ايديهن وارجلهن
٦ — ولايعصينك فى معروف

مواد مسرودەنك وجه ترتيبى، قبح خصوصنده اشياء مذكورەنك اكبر و اكثرى ياخود بين النسوان

اظهری ماده سنه تقدیم طریقیله علی سیاق التنزیل اولمغله یینه سیاق مبسوط اوزره صره سیله سوق و تبلیغ ضمننده طرف اشرف رسالتپناهیدن:

— « ابا یعنکن علی ان لایشرکن بالله شیئاً = الله‌ه هیچ بر شیئ اشراك ایتمامکز شرطیله بیعتکزی اخذ و قبول ایدرم »

تکلیفی درمیان اولندی. هند اوزمان باشنی قالدیره‌رق معرض تقدیرده: «والله سن ارککلره تکلیف ایتمدیکك شرطی بزه تکلیف ایده‌یورسك ارککلرك یالکز اسلام وجهاد اوزرینه بیعتلری قبول ایتدك» دیه مقابله ایتدی.

رسول خدا افندیمز، اندن صوکره:

— «ولایسرقن = سرقت دخی ایتماملری شرطیله» بیوردیلر. هند، اوزمانده: «ابوسفیان، ناکس بر آدمدر مالندن الدیغم مقدار قلیل، بیلمم بکا حلال یاخود حرام اولورمی؟» دیدی. ابو سفیان، حاضر ایدی: [گچمشده الدیغك وار ایسه حلال اولسون] دیمسیله رسول اکرم، تبسم ایتدی و طانیه‌رق: [هندمیسك] بیوردی. هند دخی لسان تضرعله: [اوت هندم! گچمشی عفو ایت یا رسول الله! تاکه الله‌ده سنی عفو ایتسون] دیدیکندن افندیمز، صدد بحثه رجوع ایده‌رك:

— « ولايزنين = زنا دخی ایتمامهلری شرطیله »

دیدی . هند ، نسوان حاضره ایله حقلرنده لوث

زنایی استبعاد صره‌سنده :

« او تزنی الحرة = حره قادین هیچ زنا ایدرمی؟ »

دیدی . بعده نبی مکرم :

— « ولایقتلن اولادهن = چوجقلرینی اولدیرما-

ملری شرطیله »

بیوردی . هند « بز ، چوجقلری کوچوك ایکن

بیوتدك و بیوك ایکن سن انلری بدرده اولدیردك ارتق

نه اولدی ایسه سز و انلر اوراسنی دها ایو بیلورسکز »

دیدی . عمرالفاروق زیاده تمکین و وقاری وار ایکن هندك

شو سوزینه طایانه‌میوب کولدی وکولمکدن ارقه‌سی اوستی

ییقیلدی . افندیمز دخی تبسم ایتدی و :

— « ولایأتین ببهتان یفترینه بین ایدیهن وارجلهن »

دیدی که بوندن مقصد عالی ، قادینلرك کندی اولادی

اولمیان لقیطلری زوجلرینه قذف و نسبتله بهتان ایتمش

اولماملرینی امردن عبارت ایدی . هند : [والله بهتان ،

چرکین شیدر . سن بزه رشد و مکارم اخلاق ایله

امر ایدیورسك] دیدی .

اندن صوکره حبیب خدا افندیمز :

ــ « ولا یعصینك فی معروف = منکر اولمیان خصوصاتده رسول اللهه عصیان ایتمامری شرطیله »

بیورنجه هند: [بز بو دیوان عالی یه صوکره عصیان نیتیله گلمدك] دیدی .

موادمسرودە، نسوان طرفندن ارتق قبول ایدلمشدی. بناءً علیه رسم بیعتك اجراسیچون حضرت عمرالفاروقه امر همایون شرفصادر اولدی او دخی بر روایته گوره مصافحه صورتیله باوکاله اخذ بیعت ایتمش روایت اخرایه گوره افندیمز دست همایونلری برثوب ایلهمستور اولدیغی حالده نسوانك بیعتارینی مصافحة اخذ و اجرا ایلمشلردر .

روایت دیگره نظراً بر قابده صویه افندیمز ، ال صوقوب نسوان دخی غمس و غطس ید صورتیله بیعت رسمی اجرا اولنمشدر .

هند، دمی هدر ایدیلان نسوان مکەدن ایدی . بو کره مظهر عفو و امان پیغمبری اولمش و خلوص قلب ایله ایمان دخی گتیرمشدر . مسلمان اولدقدن صوکره

درونده حب دين مبين وعشق سيد الانبياء و المرسلين افنديمز خروشان اوله‌رق :

— « يا رسول الله ! بو كونه دكين اهلنك مقهور و مدمر اولمسنى ايستديكم يالكز سنك خيمهٔ سعادتك ايدى . والله شمدى ير يوزنده اهلنك عزتنى ارزو ايلديكم انجق سنك خيمهٔ سعادتكدر . بن چوق غفلتده ايمشمز . سن نقدر كريم و حليم ايمش‌سك ! . سكا نظر محبتله باقميان كوزلرى الله تعالى كور ايتسون ».

ديمكله اكا مقابل رسول ذيشان افنديمز ، انك اسلام خصوصنده قوت قلبنك آتياً كسب ازدياد ايده‌جكنى نور اقدس نبوتله كشف بيورديغندن :

— « وايضاً و الذى نفس محمد بيده — والله بو حال ، سنده دها زياده اولسه كركدر »

ديدى . هند ايسه كرك ذات رسالتپناهى‌يه كرك بتون اهل اسلامه صوك درجه‌ده بغض وعداوتله معروف برقادين اولديغى حالده انك اوحالنى فيض سارئ نبوت ، بر مجلسده محو ايدوب اهتداسندن صوكره دين مبين اسلامه و ذات پاك پيغمبرى‌يه محبتى اول درجه مزداد اولمشدى كه اودقيقه‌دن اعتباراً يانده نام نامئ رسالتپناهى

ذكر اولندقجه درونلرنده فرح عظيم حاصل اولور واغلايه اغلايه خطيئات وسيئات سابقه‌لرندن كمال حجاب وندامتله استغفار ايلردي .

هند، امر بيعتك ختاميله خانه‌سنه كلديكي زمان منزلنده‌كي اصنامي كاملاً طيشارييه آتمشدر .

صفاده رسم بيعتك اجراسيله افنديمز، دعايه مشغول بولندقلري اثناده بعض انصار كرامك [رسول الله، وطننه كلدي. قاوشدي. عشيرتيله بولوشدي كورشدي. بوندن صوكره عجبا بزم بلده‌مزه كيدرمي] كبي بعض افكار و انديشه‌لرله يكديكرينه حسبحال ايتدكلري معلوم عالي اولەرق بعد الدعاء كيفيت ، انصاردن استيضاح اولندي. انلرك دخي: [اوت يارسول لله! ذهنمز بويله بر شي كلدي] ديمالري اوزرينه : [اي جماعت انصار ! بن ، اللهك قولي و رسوليم سزك بلده‌كزه هجرت ايتدم. حيات و مماتم سزكله‌در] بيورلديغندن انصار ، التفات واقعه‌دن طولاني فوق العاده مسرور اولمشلر و سرورلرندن اغلاشلمشلردر.

او كون وقت ظهر اذاني حضرت بلال حبشي رضي الله عنه، بيت معظمك اوستنده اوقومشدر. اذان

اوقونور ایکن بعض اطفال ، انك سسنی تقلیداً استهزا ایتمشلر وابوجهلك قیزی جویریه ده : [الله، بابامه لطف و احسان ایتمش که وقتیله فوت اولدی ده بلالك کعبه اوزرنده باغیردیغنی کورمدی] دیمش ایدی !.

حارث بن هشام دخی دیمشدی که: کاشکه اولجه فوت اولوب ده بو کونی کورمیه ایدم.

اشراف و رؤساء قریش، بو سیاقده و بیان تأسف صددنده برر سوز سویلمشلر. انجق ابوسفیان، محاورات واقعه نك قوهٔ قدسیهٔ نبوتله کشف بیوریله جغنی بیلدیکندن ایلروده بنه سبب محجوبیتی اولور ملاحظه سیله قورقدیغنه مبنی یاننده کی صنادیده: «بن، محمد [علیه الصلوة والسلام]ك حقنده هیچ برشی سویلیه مم زیرا اکا سمادن بیلدیریلیور » دیه بیلمشدی. بو سوزلری کندی بینلرنده سویلرکن رسول مکرم افندیمز ، انلرك اوزرلرینه سحاب رحمت کبی سایه انداز عزو وقار اوله رق جریان ایدن محاوره- لرینی انلره برر برر خبر ویرمسیله ابوسفیان اکا قارشی کلامنی کتم وانکار ایتدی. افندیمز، انك اوخصوصده کی عیب و قباحتنی یوزینه اورمیوب حقنده یالکز بر تبسم ایله ! کتفا بیوردی. حارث ایسه برهان وبداهته قارشی همان :

— « بن شهادت ایدرمکه سن، حق پیغمبرسك زیرا بزم بو سوزلریمزه هنوز کیمسه مطلع اولامشدی » دیه‌رك قبول اسلامدن باشقه چاره بوله‌مدی .

٭

یوم فتحك ایرتسی کونی بنی هذیلدن « جندب بن الادلع » مکه‌یه کلمشدی بنی کعبدن «خراش بن امیه» انی قیلاج ایله قارنندن اوره‌رق باغیرصاقلرینی طشره‌یه دوکدی. جندب، او حالده ارقه‌سنی بر دیواره طایادی. یره طوغری آقوب یاییلمش اولان باغیرصاقلرینه نظر نومیدی ایله باقیور ایدی. صوکره کوزلری دوندی. صوك کلامی اوله‌رق :

— « ای خزاعه قومی! بو غدری بکا ایتمکه موفق اولدیکز »

سوزینی بروضع حزین ایله سویلرکن دوشوب فوت اولدی .

کیفیت مسموع عالی اولدیغی زمان رسول اکرم همان قالقوب بر خطبه اوقودی :

— «تحقیقا جناب الله، خلقت ارض وسما وآفرینش شمس وقمردن بری مکه‌یی حرام ایتمشدر. وروز قیامته قدرده حرام اولسه کرکدر. الاهه ویوم آخرته ایمانی

اولان هر آدمه مكه‌ده قان دوكمك ومكه‌ده بولديغى شيء
قالديرمق حلال دكلدر مكركه تعريف ايده . و مكه‌نك
اغاجلرينى كسمك و اوتلرينى يولمق دخى جائز اولمز .
رسول اللهك مكه‌ده قان دوكديككى وقتال ايلديككى جواز
قتل وقتاله دليل طوتان كيمسه‌يه سز، سويليكزكه بندن
بشقه كيمسه‌يه او حلال اولمز و بندن صوكره كيمسه‌يه
حلال اولميه‌جقدر بكا دخى حلال دكل ايدى انجق كونك
بر ساعتنده حلال اولوب اندن صوكره حرمت يرينه
كلدى اولجه حرام اولديغى كبى ينه حرام اولدى . اى
خزاعه! الكزى قتلدن كيرى چكيكز ! اول كشى‌يى كه
قتل ايلديكز ديتنى اوزريكزه حكم ايتدم ويريكز. اكر
بوندن صوكره برينى دها اولديريرسه‌كز وليلرينى مخير
ايدرم ايسترلرسه ديت اليرلر. ايسترلرسه قصاص ايدرلر»

حكم رسالتپناهى موجب عاليسنجه بنى كعب، مقتولك
ديتى اوله‌رق ورثه‌سنه يوز دوه ويرمشلردر!

اهل مكه حقنده ارزان بيوريلان امن وامانذن اركك
قادين برقاچ كيمسه‌لر مستثنا ايديلر. جنايات و سيئات
عظيمه‌لرندن ناشى بالاستثنا دملرى اهدار ايدلمشدى.

***

عبدالله ابن ابی السرح — هندك نائل عفو و امان اوله‌بیلمسی امثاله جسارت ویره‌رك دیگر فراریلر دخی استدعاء صفح و امانه وطلب عفو و غفرانه مبادرت ایتمشلردر. حتی عبدالله ابن ابی السرح، شو امید ایله عثمان ذی النورین رضی الله عنه حضرتلرینه دخالت ایتمشدی.

صحابیٔ مشارالیه، دخیل مرقومك سود قرنداشی اولدیغنه مبنی دخالتنی قبول ایده‌رك آنی گیزله‌مش و بر مدت صوكره حضور پر نور نبوته عرض ایدوب عفو ایتدیرمشدر.

ابن ابی السرح، رسول اللهك مكه‌ده، بولندیغی ایام قبل الهجرتده خدمت كتابت وحی الهیده بولنانلردن بریدر. فقط اثناء ثبت و تحریر آیات حضرة القرآنده [عزیز حكیم] یرینه [علیم حكیم] یازمق كبی بالالتزام بعض تصدیعی اكلاشیله‌رق مرتد ومطرود اولمشدی. ایشته انك بوكره عفوی بابنده حضرت ذی النورینك استرحامنه قارشی محل جوابده افندیمز، التزام صمت وسكوت بیورمشلردی. شو جوابك دهشتی ایسه مسلم ایدی. بناءً علیه حضرت عثمان‌ده مقام نیازده اطناب كلام وبالدفعات تكریر استرحام ایتمكله اعدل البشر افندیمز:

— « قد بايعناه فلينصرف = بیعتنی قبول ایتدك همان دفع اولسون »

دیه آنی ذی النورین حضرتلرینه مع الاکراه باغشلادی !.

ابن ابی السرح، حضور عالیدن چیقدقدن صوكره رسول الله صلى الله عليه وسلم اصحاب كرامنه : [اما كان فيكم من يقوم اليه فيضرب عنقه قبل ان ابايعه = بیعتنی قبول ایتمزدن اول قالغوب بوینی اوره‌جق ایچکزده بر آدم یوقمی ایدی] دیه سبب صمت وسکوتلرینی اظهار بیورملری اوزرینه حضار کرام ایچندن عباد بن بشر دیدی‌كه :

— « والله یا رسول الله! سنك بر كوز اوجیله امر و اشارتكه منتظر ایدم اكر ادنی بر اشارتك اولسیدی بن انی همان قتل ایدردم »

بو سوزه قارشی افندیمز:

— «ما كان لنبي ان تكون له خائنة الاعين = لسانیله اظهار ایلمدیكنك خلافنی كوزيله اشعار معناسنه خيانت اعين، هیچ بر نبیدن صادر اولمدی »

بیوردیلر . ابن ابی السرح ، بوندن صوكره دیننده

قوی مسلمان اولەرق بر خیلی غزواتده یارارلق کوسترمش وحتی حضرت عثمان رضی الله عنهك زماننده مصره والی نصب وتعیین‌ده بیورلمشدر .

*
* *

عکرمه وصفوانه — قریشك خندمه انهزامندن صوکره ابن ابی جهل ؛ یمن طرفنه صفوان بن امیه ؛ جده‌یه قاچمشدی. عکرمه‌نك زوجه‌سی «ام حکیم» اظهار ایمان و زوجی عکرمه ایچون‌ده استحصال عفو و امان ایتمش اولدیغندن بالتعقیب عکرمه‌یی یمنه کیتمك اوزره کمی‌یه بینمش اولدیغی حالده بولدی و :

— «نامك الك حلیمی و الك کریمی اولان ذات طرفندن سکا امان ایله کلدم»

دیه انی کیری مکهٔ مکرمه‌یه کتیردی. هر ایکیسی برلکده خیمهٔ سعادتك قپوسنه کلدیلر . ام حکیم ، بالاستیذان مستور اولەرق حضورعالی‌یه کیردی. و :

— «یارسول الله! عکرمه‌یی کتیردم»

دیدی. بو خبردن رسول اکرم صوك درجه‌ده محظوظ اولەرق فرح و محظوظیتنه مبنی همان یرندن سرعتله قالقار ایکن حتی رداء شریفه‌لری اوموزندن دوشمشدی

امر ایدوب عکرمه‌یی ایچری‌یه کتیرتدی. و اکا التفات مخصوص اوله‌رق: [مرحباً بالراکب المهاجر] خطاب برکت نصابنی ابذال بیوردی. عکرمه‌دخی درحال مسلمان اولدی. وحیاسندن یره طوغری اوکنه باقه‌رق :

— « یارسول الله ! تحقیقاً سن، ناسك اك زیاده ایولك ایدیجیسی و طوغری سوزلیسی و سوزینه وفا ایدیجیسی‌سك »

دیدی. افندیمز، محظوظیتله :

— «ای عکرمه، سن بنم المدن کله‌جك نه‌یی ایستر- سك ویره‌جکم »

بیوردی. عکرمه، او زمان :

— « بن، انی ایسترم‌که شرکه تقویت ویرمك ایچون سنك علیهکده‌کی جمیع حرکات وتفوهاتمك عفوومغفرت اولنمسنی جناب حقدن طلب ایده‌سك»

دیمکله حضرت رسول الله، مبارك اللرینی قالدیروب: [اللهم اغفر لعکرمة کل عداوة عادانیها او منطق تکلم به اومرکب اوضع فیه یریدان یصد عن سبیلك] دیه دعا ایلدی .

عکرمه، بو مظهریت مخصوصه‌نك ویردیکی سرور نامحصور ایله و اخلاص و صمیمیتله :

— « یارسول الله ! کفر زماننده اسلام علیهنده صرف ایتدیکم دینارلرك ایکی مثلی شمدی تقویت دین مبین اوغورنده صرف ایده‌جکم واسلام علیهنده‌کی جنك و جدالك ایکی اواقدرینی شمدی کفار ایله ایده‌جکم »

دیمش و دیدیکی کبی اخیراً پك چوق یارارلق ابراز ایدوب اجنادین غزاسنده شهید اولمشدر.

صفوانه — بن امیه‌نك برادری « عمیر بن وهب الجمحی » بالاستدعا صفوانی عفو ایتدیردکدنصوکره جده‌یه کیدوب صفوان ایله کوروشدی رسول اکرمك نصل حلیم وکریم واقرباسنه نقدر مشفق و وفادار اولدیغنی اکلاتدی :

— « او ، سنك عم زاده‌کدر . انك عز وشرفی سنك عز و شرفك دیمکدر »

دیه‌رك صفوانی مکهٔ مکرمه‌یه کتیردی . صفوان ، حضور عالیٔ رسالتپناهی‌یه کیردیکی زمان برادری عمیره اشارتله رسول اکرمدن صوردی :

— « بو آدم دیورکه سن بکا امان ویرمشسك اویله‌می ؟ »

رسول الله صلی الله علیه و سلم [اوت] جوابنی ویردی . صفوان :

— « اویله ایسه مسلمان اولمق ایچون بکا ایکی آی مهلت ویر »

دیوب [درت آی مخیرسك] جواب عالیسنی آلدی . صفوان، اندن صوکره مشرك اولدیغی حالده امن و امان اوزره قالهرق معیت سنیهٔ رسالتپناهیده کیتدیکی هوازن غزاسنده مسلمان اولمشدر.

***

هبیره و ابن الزبعری — ام هانیٔ بنت ابی طالبك زوجی «هبیره ابن ابی وهب المخزومی» ایله «عبدالله بن الزبعری» نجران جانبنه فرار ایتمش ایدیلر . هبیره ؛ نجرانده کافراً فوت اولدی .

عبدالله بن الزبعری ، هجو تهمتیله متهم ایدی بر مدت نجرانده قالدی . صوکره مقصد اسلام ایله مدینهٔ طیبهیه کلهرك ملازمت رسالتپناهییه متوجه اولدی رسول الله، انك کلدیکنی اوزاقدن کوردیکی ساعتده:

— « ایشته ابن الزبعری ، بر یوز ایله کلیورکه انده نور اسلام وار »

بیوردی. ابن الزبعری:

— « السلام علیك یارسول الله ! بن شهادت ایدرم که

الله بر وسن انك رسولی سك . حمد و ثناء اول الاهه كه بنی اسلامه هدايت ايلدی . يارسول الله ! سكا قارشو چوق مناسبتسزلكده بولندم فقط چوقده پشیمان اولدم»

دیه كمال ندامتله اعتذار و اعتراف جرم و قصور ايدەرك مسلمان اولدی . سيدالانام عليه‌الصلوة والسلام افنديمز : [الحمدلله الذی هداك الی الاسلام . يا عبدالله! بيلمش اول كه اسلام ، كچمش كناهلری محو ايدر] بيوردی .

ابن‌الزبعری ، وادیٔ اعتذارده بر خیلی اشعار سويلمش ومدايح سنيه‌یی حاوی قصائد انشاد ايتمشدر .

وحشی — مشركين مكه‌دن برقاچنك كندوسنه وعد ايتدكلری مكافاته مقابل عم النبی حمزه رضی‌الله عنه حضرتلرینی احد غزوه‌سنده شهيد ايتمشيدی .

اشبو جنايت عظيمه‌دن ناشی و حشينك دمی هدر ايدی .

يوم‌الفتحده مكه‌دن قاچه‌رق بر مدت اطرافده طولاشديغی حالده امين بر ملجأ دائمی بوله‌مديغندن بالمجبوريه حضور پرنور رسول‌الاهه دخالت ايتدی . فقط رسول ذيشانك خاطر عاطرلرنده اكا قارشی تأثر

واغبرار اثری باقی بولندیغندن کوزینه کورونمامسی امر و تنبیه بیورلمش او بیچاره‌ده دائمــا نظرگاه سماجاه رسالتپناهیده بولنمق کبی برشرف عظیم جهانبهادن محروم اولدیغی حالده طیشاریلرده وقت کچیرمشدر .

سبب معلوم منفوریتنه مقابل بر فداکارلق ایتمك تصورنده ایدی . شو تصور سـوقیله ایدی که حضرت صدیق زماننده یمن حوالیسنده بیوك برغائله چیقارمش اولان مسیلمه کبی بر شریر صبی‌ده حمزه‌یه آتدیغی حربه ایله اولدیره بیلمشدر !..

***

عبدالعزی بن خطل — قبل الفتح مدینهٔ سـعادته کله‌رك مسلمان اولدیغندن طرف اشرف رسـالتدن بر قبیله‌نك جمع وتحصیل صدقاتنه مأمور بیورلمش ومعیتنه‌ده خزاعه قبیله‌لی برخادم ویرلمشدی . برکون عبدالعزی، خادم مرقومه قوشاق طعامنی حاضرلمسنی امر ایدوب کندوسی اویودی . خادم دخی احضار طعامده مسامحه ایده‌رك اویودی !.

عبدالعزی ، اویاندیغی زمان خادمك طعامی حاضر ایتمکسزین اویقویه یاندیغنی کوروب حدتلندی . خادم مرقومی اولدیردی .

اوزمان حریف، عملنك وخامت نتیجه‌سنی ملاحظه ایده‌رك مدینهٔ سعادته کلمکه ارتق جرأت ایده‌مدی. طوپلادیغی صدقه حیواناتنی برابر سوروب مرتداولدیغی حالده مکه‌یه قاچدی هدردمی، اشبوقتل نفس وصوکره ردت تهمتلرینه مبنی ایدی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز، فتح مکه کونی طوافده ایکن اصحاب کرامدن بری عبدالعزانك استار کعبه‌یه متعلق اوله‌رق کیزلی طوردیغنی کوردی. وکیفیتی حضور رسالتپناهی‌یه عرض ایتدی. شرفصدور ایدن: [فاقتلوه] فرمان پیغمبریسی موجب عالیسنجه او آنده‌واومقامده‌انی «سعدبن حریث» ایله «ابوبرزة الاسلمی» مشترکاً اولدیردیلر. دیکر روایته کوره «شریك بن عبدة العجلانی» قتل ایتمشدر.

حویرث بن نقید — تهمت هجو ایله متهم ایدی. فتح مکه کونی قپوسنی اوزرینه‌قپایوب خانه‌سنده اوطورانك امین اولدیغنی ایشتدیکنه مبنی امید سلامتله‌همان خانه‌سنه واردی. وقپوسنی قپادی.

حضرت علی کرم‌الله وجهه، انك خانه‌سنه واروب سؤال ایلدی بادیه‌یه کیتدیکی جوابنی آله‌رق کیری دوندی.

حويرث، كندوسنك خانه‌سنده بولنديغنى بللى اولمق قورقوسندن ناشى باشقه بر محلده كيزلنمك اوزره طشره چيقمشدى . حضرت على ، سوقاقده راست كله‌رك انى اولديردى .

***

مقيس بن ضبابه — قتل نفس وردت تهمتلريله متهم ومهدر الدم ايدى برادرى هشام بن ضبابه ، اولجه مدينهٔ طاهره‌يه كلوب مسلمان اولمغله برابر مريسيع غزوه‌سنده‌ده حاضر بولنمشدى .

غزوهٔ مذكوره‌دن عودت اثناسنده بنى عمرو بن عوفدن برذات، بونى مشرك ظنيله سهواً اولديرديكندن مقيس ، مكه‌دن كلدى و اظهار اسلام ايله برادرينك قاتلنى دعوى ايلدى .

حضرت سيدالانام عليه‌الصلوة والسلام ، ديت حكم ايدرك بنى فهردن برذاتى اكا ترفيقاً بنى نجاره كوندردى . بنى نجار ، مقيسه برادرينك ديتى اولمق اوزره يوز دوه ويرديلر .

مقيس ، ديتى الوب عودت ايدركن رفيقنى يولده طاش ايله قتل وبالا رتداد دوه‌لرى مكه‌يه سوق ايتمشدر!.

مكه يولنده اوزمان شو بيتلرله اعلان شوق سرور ايتمكده ايدى :

قتلت به فهراً و حملت عقله
سراة بنى النجار ارباب قارع
وادركت ثارى واضطجعت موسداً
و كنت الى الاصنام اول راجع

خندمه‌ده مشركينك انهزامندن صوكره مقيس، بعض هوادار ايله بر محله كيرنوب شرب شرابه مشغول بولنيورلردى . نميلة بن عبدالله الكلبى ، انلرك اوحالنه واقف اوله‌رق يانلرينه واردى و اوراده مقيسى قيليج ايله اوروب اولديردى .

ooo

هبار به الاسود — حق پيغمبريده اذيتلره جرأت ايتمشلردن ايدى بدر وقعه‌سنده داما دنبوى « ابوالعاص بن الربيع » كريمهٔ سعادتى حضور رسالته اعاده ايتمك اوزره مدينهٔ طاهره‌دن اطلاق اولنوب اوده زوجه‌سى « زينب بنت النبى » صلى الله عليه وسلمى اعاده ضمننده دوه‌يه اركاباً مكه‌دن يوله چيقارمشدى .

اوزمان بوهبار ، بر باشقه‌سى ايله اتك يولنى كسه‌رك بينديكى دوه‌يى قارغى ايله اوروديغندن حضرت مشار اليها ،

هود جندن يره دوشوب حملی ساقط اولديغی حالده خسته‌لنمشدی .

شومعامله‌نك وقوعی اوزرينه رسول اكرم، هبارك يولده اخذ ودردستيچون تعقيبنه حمزة بن عمروالاسامی‌يی برقاچ نفر اهل اسلام ايله مأمور ايتمش ومتجاسرلرك حياً احراقلرينی‌ده انلره امر بيورمشدی .

فقط عمروك حين حركتنده : [انی كنت امرتكم ان تحرقوا فلاناً وفلاناً بالنار وان النار لايعذب بها الاالله . فان اخذتموها فاقتلوهما] ديه احراق بالناره دائر اولان امر سابقنی تعديل بيورديلر .

حضرت زينب ، مرض مذكورتأثيريله‌اخيراً ارتحال ايلديكندن هبارك هدر دمنه سيئات مسروده سبب اولمش بولنديغی حالده اشبو فتح مكه كونی اله كچمه‌سی قابل اوله‌مدی .

حضرت رسول الله ، مدينهٔ طيبه‌ده بر كون اصحاب كراميله برلكده اوطوروركن هبار ، بغتةً حضور سعادته كلوب عرض دخالت و قبول دين مبينه مبادرت ايتمكله عفو بيورلمشدر .

زمان كفرنده‌كی سيئاتندن طولايی راست كلان

بعض اهل اسلام ، هباره سوكر اوده باشنی یره طوغری اكوب تحمل ایدردی .

كیفیت مسموع عالی اولەرق بطرف ذیشرف پیغمبریدن : [سب من سبك == سنی سوكنی سن ده سوك] دیه مقابله بالمثله رخصت احسان بیوردی .

**

حارث بن طلاطل — سیئاتنه مبنی مهدر الدم ایدی . فتح كونی حضرت علی . بونی اخذ و قتل ایتمشدر .

قرتنا — عبدالعزی بن خطلك جاریه و خادمه و مغنیه‌سی ایدی . افندیمزك قارشوسنده تغنی ایله اوقودیغی هجویاتدن طولایی دمی اهدار ایدلمشدی و لكن استیمان ایدەرك نائل صفح و امان اولمشدر .

قریبه — ده ابن خطلك كذلك جاریه و مغنیه‌سی و قرتنانك رفیقه‌سی اولمغله عین تهمتدن طولایی متهمه ایدی . قتل ایدلدی .

ارنب — ده خطلك آزادلیسی و جاریه‌سی ایدی . مهدرالدم اولەرق اولدیرلمشدر .

ام‌ساره — بنی هاشمك آزادلیلرندن وهاجیه‌لردن

ایدی. حاطب بن بلتعه‌نك مكتوبنی مكه‌یه ایصاله وساطت ایتدیكی حالده روضهٔ خاخده طوتیله‌رق الندن مكتوب آلنمشـدی. بناءً علیـه مهدر الدم ایدی. بر روایتده یوم الفتحده حضرت علی الیله قتل ایدلمش دیكر روایته كوره عفو بیوریلوب حضرت عمر زمانـنـده « ابطح » نام محلده اوستنه بر سواری آت سـوردیكندن متأثراً فوت اولمشدر.

ام سعد — دخی مهدر الدم اوله‌رق قتل ایدلمشدر.

***

دمی اهدار ایدیلان افراد معلوم وماعداسی هر حالده امین ایدی. رؤساء قریشدن «خویطب بن عبدالعزی» نك بر محلده مختفی بولندیغنی عتبهٔ علیای رسالته عرض ایتمش اولان ابو ذرالغفـاری حضرتلری، هدر دمی تصریح ایدلمش اولانلرك ماعداسنك امین اولدیغی حقنده الدیغی جواب عالی یی كیدوب خویطبه سـویلمش خویطب ده سروردن حضور پر سرور رسالته كله‌رك قبول اسلام ایتمشدی.

مكهٔ مباركه‌نك فتحی ارتق قطعیاً تمام اولمشـدی. فاتح البطحاء افندیمزك او اثناده مكهٔ معظمه‌ده مدت مكث واقامتی اون بش و دیكر روایتده اون طقوز كون قدر

زماندر بنی امیه‌دن « عتاب بن اسید » رضی الله عنه حضرتلری ناسه نماز قیلدیرمق ایچون مکه‌ده والی براقدی‌که مکه‌یه برنجی اوله‌رق تعیین اولنان والی اودر بونك اجراء مأموریتی صددنده کندوسنه خطاباً حضرت پیغمبر اوچ کره [انطلق فقد استعملتك علی اهل الله] دیه بیورمشدر بونك اوزرینه عتاب، مسلمانلری جماعت صلوته دوامه مجبور ایتمك مقصدیله : [والله لا اعلم متخلفاً تخلف عن الصلوة فی جماعة الاضربت عنقه فانه لایتخلف عن الصلوة الامنافق] دیه کوستردیکی شدت، بعض ذواتی پیشگاه رسالتپناهی‌یه بث شکوایه سوق ایتمکله حقنده رسول الله صلی الله علیه وسلم : [انی رأیت فیما یری النائم کأن عتاب بن اسید اتی باب الجنة فاخذ بحلقة الباب فقلقلها قلقلاً شدیداً حتی فتح له فدخلها فاعز الله به الاسلام فنصرته للمسلمین علی من یرید ظلماً] دیه بیورمشدر .

روایته کوره اهل مکه‌یه فقه وسنت سنیه‌یی اوکرتمك اوزره معاذ بن جبلی عتاب ایله برلکده بو دفعه براقمش دیکر قوللره کوره افندیمز، حنین وهوازن سفرلرندن مکه‌یه مراجعتلرنده بر منوال مبسوط معلم فقه وسنت اوله‌رق براقمشدر مشار الیه عتاب، فتح مکه کونی

قبول اسلام ایتمش اولان اصحاب کرامدن هنوز یکرمی بر یاشنده برنوجوان ایدی شو وظیفه‌یه مقابل کندوسنه یومی بر درهم معاش تخصیص بیورلمشدی .

مناة — ساحل بحرده مشلل نام طاغده اوس وخزرج قبیله‌لرینك ودینداشلرینك مناة اسمنده بر صنمی وار ایدی . مشلل، ساحل بحرده برطاغدرکه اندن قدید منزلنه اینیلور . سعد بن زید بن اشهل حضرتلری، صنم مرقومك هدم و امحاسنه مأمور بیورلدیغندن یکرمی سواری عسکریله کیدوب هدم و محو ایلمشدر جناب سعدك هدم مناته مأموراً یوم حرکتی ، رمضان شریفك یکرمی دردنجی کونی ایدی .

***

عزی — قریش ایله بنی کنانه‌نك عزی اسمنده‌کی صنمی‌ده مکهٔ مکرمه‌یه بر کیجه‌لك مسافه‌ده [نخله] نام محلده ایدی . عزی ، قریش عندنده اصنامك اعظمی ایدی خالد بن الولید رضی الله عنه حضرتلری، اکا مأمور بیورلمقله اوتوز نفر سواری ایله کیتدی .

عزی،اوچ باجاقلی برشی اوزرنده ایدی. باجاقلری قیروب یره دوشوردکدنصوکره اوستنده‌کی بنایی‌ده

اوزرینه چوکدیرەرك عودت ایتدی .

او زمان حضرت رسول جلیل علیه افضل التحیة والتبجیل افندیمز خالده :

[برشی بایەمدك] بیوردیلر . خالد ، تکرار نخله‌یه کیدوب کوردی‌که عزانك خدمتجیلری عزایی طاغده باشقه بر محلده: [یاعزی خبایه ! یا عزی عوریه» دیه تعزیه ایتمکده بولنیورلر خالد ، عزایی تکرار قیرارکن ایچنـده سیاه و چیپلاق و صاچی طاغنیق برقاری چیقەرق هم فریاد ایدر هم باشنه صاچنه طوپراق آتار اولدیغی حالده قاچمغه باشلامغله :

یا عزی کفرانك لاسبحانك
انی رأیت الله قداهانك

دیوب انی قیلنج ایله همان قتل ایتمشدی .

بوندن صوکره خالد ، واقع حالی عرض و اعلام ایلدیکی زمان رسول اکرم افندیمز ، قتل عزاده خالدك تمام موفقیتنی تقدیر و تصدیق ضمننده : [اوت اوه عزی ایدی بلده‌کزده کندیسنه عبادت ایدلمك املندن ارتق مأیوس اولدی] بیورمشلردر .

* * *

سواع — مكهٔ مكرمه‌يه اوچ ميل مسافه‌ده هذيل قبيله‌سنك برصنمى ايدى انك هدمنه «عمرو بن العاص» رضى الله عنه مأمور بيورلمغله واروب سواعى كسر وامحا ايتمشدر .

٨

بعث خالد

فتحك تمامى اوزرينه حول الحرمده بولنان قبائلك دعوتى صره‌سى كلمش ديمك ايدى. بو مناسبتله اطرافه بعض مأمورلر كوندريلور ايكن خالد بن الوليد رضى الله عنه‌ده [يلملم] ناحيه‌سنده بنى جذيمه‌يه مأموراً شهر شوالده ارسال بيورلدى. خالدك او زمان معيتنده مهاجرين و انصار كرام ايله بنى سليمدن مركب اوچيوز اللى نفر عسكرده وار ايدى .

مكهٔ معظمه‌يه برمنزل مسافه‌ده بولنان ناحيهٔ مذكوره‌يه واردى اهالئ بنى جذيمه، احتياطاً سلاحلى اولدقلرى حالده استقبال ايتديلر .

خالد، انلرك كيملر اولدقلرينى صوردى. قبيله خلقى جوابده :

— « بز، مسلمانلرز، نماز قيلرز. محمد [عليه الصلوة و السلام]ك نبوتنى تصديق ايدرز. مسجدلر ياپدق اذان و اقامت اوقورز »

ديديلر . خالد ، نيچون سلاحلى كلدكلرينى ده سؤال ايتدى : « عربدن بعضنك بزه عداوتى واردر. اوزاقدن كورونجه قورقدق كه سز انلردن اولهسكز بناءً عليه احتياط اولەرق سلاحلنمشيدك » ديدكلرينى خالد ، ايشتديكى حالده سوزلرينه اعتبار و التفات ايتميوب ترك سلاح ايتملرينى امر و تكليف ايتدى اهالى مرقومه‌ده امر واقعه قارشى تماماً اطاعت كوسترمش ايديلر . بونكله برابر حضرت خالدك ديت ايجاب ايده‌جك درجه‌ده كوستر ديكى شدت ، مسموع عالئ نبوى بيورلديغى انده رسول خدا افنديمز تأسف ايدوب حضرت على‌يى بر چوق اموال ايله درحال اورايه كوندرمش و قبيله خلقنك اجراء مواساتنه بذل عنايت بيورمشدر .

٩

غزوهٔ حنين و هوازن

اهل اسلامك مكهٔ مكرمه‌یی فتح ایتمسی ، قریشدن بك چوق کیمسه‌لرك سبب اسلاملری اولمشدر . مکه‌ده اوّل مسلمان و اسلام طرفداری آز ایکن عقیب فتحده ایمان ایتمامشلر آزالدی. دین اسلام بر مرتبه دها میدان الەرق قریش طرفداری بولنان قبائل وعشائر، مسلمانلره متوجه اولدی . فقط عربك الك بیوك قبائلندن [هوازن] قبیله‌سی ، مسلمانلرك و مسلمانلغك توسع اشتهارینی منع ایتمك اوزره [محمد فن حربه آشنا اولمیان مکه‌لیلری بوزمش ایسه بزی‌ده انلره‌می قیاس ایده‌یور] دیه عتو و استکبار کوستره‌رك سپهسالارکتیبهٔ انبیاء علیه افضل الصلوة و اکمل التحایا افندیمزله حرب و قتاله بالاتفاق وادیٔ [حنین]ده جمع وتحشید جیوشه مبادرت ایتدیلرکه بوخصوصده مرضعهٔ رسالتپناهی حلیمهٔ سعدیه‌نك قبیله‌سی بنی سعد بن بکر قبیله‌سیله بنی هلال، بنی جشم، بنی نضر قبائلی‌ده ثقیف وهوازن ایله متفق و جمله‌سی هوازن رئیسی [مالك بن عوف النضری] نك قوماندامسی

التنده تجتمع ایدی . یالکز هوازندن بنی کعب و بنی کلاب، بو مسئله‌ده بیطرف بولندیلر .

حنین، ذی المجاز قربنده بر وادینك یاخود بر صوینك نامیدر مکه ایله طائف ارەسنده وطائفه دها قریبدر .

بنی ثقیفك رئیسی [کنانه بن عبد یا لیل] یاخود [اسود بن قارب] ایدی شو صورتله اولان اجتماع عسا کردن هوازن اردوسی، یکرمی بیك نفرلی براردو اولدی. هوازنك تشبثات واقعه‌سی مسموع عالی بیوریلوب درحال افندیمز دخی تدارکه مشغول اولدی. حتی رؤساء مشرکین قریشدن صفوان بن امیه‌دن عاریت سلاح آلندی .

صفوان، کندیسندن سلاح استعاره ایدلدیکی زمان صوردی:

— « غصباًمی یا محمد! »

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز:

— « خیر غصبا دکل بلکه سکا اعاده ایدیلنجه‌یه‌دکین تلف اولور ایسه تضمین اولنمق شرطیله عاریة ایسترم » بیورملریله صفوان [اویله ایسه بأس یوق] دیه‌رك

اوچ يوز عـدد زره ويرمش و نوفل بن حارث بن عبدالمطلب دخی وجه مذكور اوزره اوچ عدد مزراق اعاره ايتمشدی .

سلطان قلمرو رسالت افنديمز تداركاتی اتمام بيورنجه مكه‌ده عتاب بن اسيد رضی الله تعـالی عنه حضرتلرينی والی تعيين ايتدی. ومكه اهل اسلامنه احكام دينی تعليمه مأموراً معاذ بن جبل رضی الله عنه حضرتلرينی‌ده عتاب ايله برلكده براغه‌رق شوالك التنجی وياپدنجی جمعه ايرتسی كونی دلدل اسملی استر هايونلرينه راكب و « سغديه ، ذات الفضول » اسملرنده بری بری اوستنده ايكی درعی لابس اولدقلری حالده حنينه متوجهاً حركت بيورديلر. اشبو زرهلر، حضرت داود عليه السلامك جالوتی قتل ايلديكی صره‌ده لابس اولدقلری درع ايدوكی مرويدر.

معيت جهانپناهيلرنده اون ايكی بيك نفروار ايدی. عسكرك بيك نفری مهاجرين كرام، درت بيـك نفری انصار كرام، بشبيكی جهينه ومزينه. بنی سليم، بنی اسلم، غفار، اشجع قبيله‌لرندن و ايكی بيكی‌ده اهل مكه‌ومؤلفة القلوب طاقمی ايدی‌كه ابو سفيان بن حرب و اوغللری يزيد ايله معاويه، خويطب بن عبـد العزی و ابو جهلك

برادری حارث بن هشام، سهیل بن عمرو، اشراف مؤلفة القلوبك سر آمدانندن ایدیلر. برلکده سکسان نفرده مشرك اولوب ایچلرندن بری صفوان بن امیه ایدی.

*
* *

ابو واقدلیثی، نقل ایدر دیرکه:

حنین سفرنده معیت سنیهٔ رسالتپناهیده ایدم. یولده یشیل یاپراقلی کوزل و بیوك بر اغاجه تصادف ایتدك. اغاجك طراوت و نضارتی نظر رغبت و استحسانمزی جلب ایتدی زمان کفر وجاهلیته قریب العهد اولدیغمزك سوقیله اولملی ایدیکه کفار قریش وعیرلرینك سنه‌ده بر کون محل تفرج و تنزه اولمق اوزره «ذاة الانواط» اسملی بویله جسیم براغاجلری بولندیغنی تخطر ایده‌رك:

— «یارسول الله! بو اغاجی «ذاة الانواط» اتخاذ ایتمکه بزه مساعده ایت نته‌کیم قریشك ذاة الانواطلری اولدیغی کبی بزده کلوب بونده اکلنیرز»

دیدك. قریش، ذاة الانواطلرینه سنه‌ده بر کون کیدرلر اغاجك داللرینه سلاحلرینی آصارلر. دیبنده قربان کسوب او کون ایی بر ذوق وتفرج ایدرلردی مکر بو تکلیفمز، مکروه کلدی. افندیمز، حیرت و استکراه ایله:

— «الله اکبر والله سزبکا برشی سویلدیکزکه حضرت موسی[علیه السلام]ه قومی بومثللو برسوزسویلمشلردی [اجعل لنا الهاً کمالهم آلهة] دیوب موسی دخی انلره: «تحقیقا سز، احمق برطائفه‌سکز» جوابنی ویرمشدی» بیورمقله سوزیمزدن ناشی رسول اکرم صلی الله علیه و سلمه قارشی نادم ومحجوب اوله‌رق توبه و استغفار ایلدك .

*
* *

برکیجه سحر وقتی ایدی افندیمز، عسکرینی تعبیه و ترتیب بیوردی فرقهٔ مهاجرین ایچون مرتب ایکی لوانك برینی عمرالفاروق رضی‌الله عنهه دیکرینی حضرت علی المرتضایه، اوسیلرك لواسنی اسید بن حضیره خزرجیلرك لواسنی‌ده سعد بن عباده‌یه ویردی .

بنی سلیم قبیله‌سیله مکه عسکری، مقدمة الجیش [چرخه‌جی] تعیین اولنمش وبونلره غازیٔ نامدار حضرت خالد بن الولید، قوماندان انتخاب بیورلمش ایدی .

اردوی همایون، مکمل و منتظم بر اردو ایدی. شو انتظام وکثرته مبنی ایدی‌که جناب ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه افندیمز، عسکر اسلامك انتظام و کثرتنه

نظر مسرتله باقه‌رق و اتحاد و انقیاد اوزره حرکتلرینی ملاحظه ایده‌رك: [بو عسکر، ارتق قلتندن ناشی بوزولمز] دیمش بولنمسیله سهواً صدور ایتمش اولان بو سوزك تضمن ایتدیکی خطاء غرور آمیزدن طولایی حقلرنده بر جزاء سماوینك تحقق حلوانی رسول اکرم، اکلایه‌رق طبع عالیٔ رسالتپناهیلرینه کراهت حاصل اولمش و فی الواقع اردوی همایون بادیٔ امرده بر هزیمت مهمه‌یه تصادف ایتمشدی! . حتی انهزام اسلامه و انهزاملك وقوعنی حاکی اولان: [و یوم حنین اذ اعجبتکم کثرتکم . . . .] آیت کریمه‌سنك معرض توبیخده شرف نزولنه شو سوزك تسبب ایتدیکی مرویدر .

کلام مذکورك یاکلشانی بدیهی ایدی . زیرا کثرت و قوت، کرچه اسباب مظفوریتدندر لکن نصرتده حقك احسانیدر . اسباب لازمه حاضر ایدلدکدنصکره نصرتی انجق طرف حق جل وعلادن بکلەملیدر .

شو خصوصده ظهور ایدن خطانی تماماً تصحیح ایتدیرمك و ناصر حقیقینك آنجق کندیسی اولدیغنی بیلدیرمکده امته بر درس اعتبار وانتصار اولمق اوزره جناب حق ، اشبو غزاده مسلمینه ابتدا هزیمت صورتی

كوستروب عقيبنده عنايت الهيه‌سی اوله‌رق بزده مظفریت عظیمه احسان بیورمشدر !.

دشمن اردوسنك قوماندانی مالك بن عوف ، محافظهٔ مال و عیال غیرتیله حرب ایتدیرمك كبی بر ملاحظه‌یه بناءً عسكرینی بالجمله نسوان وصبیان وحیواناتی ایله برلكده معركه‌یه كتیره‌رك : [جمله‌كز یكوجود اولدیغكز حالده هجوم ایده‌جكسكز] دیه امر ایتمشدی.

اردوی همایون ، شوالك اونجی و دیكر روایتـه كوره اون برنجی كونی اقشامی حنینه مواصلت ایتمكله دشمن طرفندن كلان جاسوسك مشهوداتی حقنده‌كی افاداتی هوازن عسكرنده خوف و خلجانی موجب اوله‌رق برخیلی مقداری طاغیلمش و افندیمزك تجسسه مأموراً كوندردیكی «عبدالله ابن ابی حدرد» دشمنك نسوان و صبیان و حیوانات برابر اولدیغنی عرض و اعلام ایدركن افندیمز ، تبسم ایله : [ان شاء الله انلر ، یارین هپ مسلمانلره غنیمت اوله‌جق] دیه تبشیر بیوردی .

وادیٔ حنینه كیدیله‌جك یول طار اولدیغندن عسكر مختلف یوللردن فرقه فرقه ایریلوب یورودی .

طليعه‌يه مأمور حضرت خالد بن الوليد ، بى محابا سكردوب كيدركن پوصولردن دشمن ، بردنبره بايره‌رك اوزرينه يغمورگبى اوق ياغديرمغه باشلامقله طليعه‌نك برقسم مهمى بولنان بنى سليم ، بوزوليويردى . خالد دخى او آنده اوق ايله يارەلنوب مكه عسكرى هزيمتده بنى سليمه برابر وپيرو اولدى ، طليعه‌نك شو حالى كتيبه‌نك بتون اقسام وشعبات سائره‌سنه برلحظه ظرفنده سرايت ايدرك قوجه اردو ، طاغيلدى مركز ميدان محاربه‌ده يالكز فخر كائنات افنديمز ، نزد همايونلرنده عم عاليلرى عباس ، فضل بن عباس عمزاده‌لرى ابو سفيان بن حارث بن عبدالمطلب . ابو بكر الصديق ، عمر ، على ، اسامه بن زيد ، عبدالله بن مسعود قالمشلردى .

امر ايمانده ضعفى بولنان مكه‌ليلرك و على الخصوص مؤلفة القلوب طاقمنك افكارى درحال بوزولمشدى ! . حتى ابوسفيان بن حرب ، اسلامك او قورقونج بوزغونلغى اثناده مكه‌ليلردن برى ايله سويلشور ايكن : [بوهزيمتك دكزه قدر ارقه‌سى النه‌ماز] ديمشدى ! .

صفوان بن اميه‌نك انابر قرنداشى كلده دخى ،

اصحاب كرامك موفقيات متتابعه‌سنده‌كى حالى باشـقه درلو اكلامقـده اولديغنى بللى ايده‌رك بر وضع سخره آميز ايله : [بوكون سحر بوزولدى] ديمش و صفوان ، انى رد و تقبيح صره‌سنده : [صوص الله آغزيكى ييرتسون ! بكا هوازندن برى حاكم اولمقـدن قريشـك حكومتى دها خيرليـدر] ديه كلده‌يى تكدير ايتمشدى .

سلطان هردوجهان افنديمز ، شجاعتده ده بيهمتا ايدى . اك طـار ، اك خطرناك زمانلرده اصـلا تلاش و فتور كوسترمزدى .

شجاعتلرى حقنده جناب على المرتضى دير ايدى كه : محاربه شـدت بولوب ده باشـمز صيقيلديغى وقت هپمز حول رسول اللهه صيغنور ايدك .

ايشته بو دفعه‌كى هزيمتده بتون اردو بوزولديغى حالده او حضرت عالیهمت ، قطعاً فتور بيله كوسترميه‌رك دلدلى كمالى هيبت و صولتله سمت اعدايه طوغرى سوقه چا- ليشير و كنديسنك بويله بر محلده خوف و هراس سببيله صاووشه‌جق همان بر شخص عادى اولميوب بر نبى حق

صادق الوعد الامین اولدیغنی و علی العموم بیانات و تبلیغاتنك بر كون اولوب‌ده برر برر حیز حصوله كلدیكنك كوروله‌جكنی و دین مبیننك تعمم و اعتلاسی موعود و محقق بولندیغنی تكرار صددنده : [انا النبی لا كذب انا ابن عبد المطلب] دیه طرف مخالفی تهدید ایدردی ! انجق ابو سفیان بن حارث ، دلدلك یولارندن ، عباس و عبدالله بن مسعود حضراتی‌ده ركاب همایوندن طوتوب صولتدن منع ایدرلردی .

مسلمانلر ، هزیمتی تمام كوردكدنصوكره بوزغون عسكری ینه میدان حرب وقتاله كتیرمك ایچون معیتده‌كی اصحاب كرینی برابر صاغ طرفه چكیله‌رك :

— « ای ناس ! كلیكز . بن ، رسول اللهم . محمد بن عبداللهم »

دیه چاغیردی و ندا ایتمسنی عباسه امر ایتدی . عباس كور سسلی بر ذات ایدی . درحال صوت جهیر ایله :

— « یا معاشر الانصار ! یا اصحاب الشجرة و یا اصحاب سورة البقرة ! »

دیه ندا ایتدی . انك اوزرینه عسكر اسلام ،

طرف طرف [یالبیك یالبیك] صدالریله جملهً میدان محاربه‌یه و پایگاه عالیٔ نبوته' عودت ایتمشلردر . جناب حق ، عسکر اسلامه ارتق کمال صبر و سکینه احسان بیورمش و شاهد فتح وظفر اردوی همایونه رهبر اولمشدی . هوازن عسکری هجوم ایدرکن حضرت علی کرم الله وجهه بالمقابله انلرك علمدارینی قتل ایتدیکندن او اثناده نبی اکرم صلی الله علیه و سلم : [الآن حمی الوطیس = شمدی فرون قیزدی] بیورملریله برابر راکب اولدقلری دلدله : [البدی البدی] دیدی . دلدل، درحال قارنی یره ویردی . افندیمز ، دلدلك اوستنده اوتوردیغی حالده الیله یردن بر آووج طوپراق و یاخود اوفق طاشلر آلدی . و [: اللهم انجزلی ماوعدتنی] دعاسنی اوقودی وصوکره : [شاهت الوجوه] دیه آووجنده‌کی طوپراغی سمت اعدایه طوغری آتدی ! .

« معجزاتدندرکه آتیلان بر آووج قوم یاخود طوپراق قتالدن منع و اشغال ایده‌جك بر مقدارده اولدیغی حالده کفاردن هر برینك کوزینه ، بورون دلیکارینه کیره‌رك انلری فوراً هزیمته اوغراتمشدر .

دشمن، هول جان ایله مال وعیالنی براغوب ارتق فرار

ایدەیورلردی. اهل اسلامدە انلری بالتعقیب کیمنی قتل کیمنی اسیر ایدردی. حتی ایشتە شو آندە ایدی‌کە اغنیاء انصار کرامدن و خزرجیلردن ابو طلحـە رضی الله تعالی عنە حضرتلری دشمن عسکرندن یکرمی نفری قتل ایتمشدر.

سوء قصد — عباسك اصحاب کرامی نزد رسالتدە ثباتە دعوت ایتمزدن آز مقدم ایدی. « شیبە بن عثمان ابن ابی طلحە » مضمر فاسدینی حربك هنکام بحرانندە اجرا ایتمك اوزرە افندیمزك نزد همایونلرینـە صوقولمغە باشلادی. صاغ طرفندن کلدی، حضرت عبـاسی اندە بولەرق جانب یسارینە رجوع ایتـدی. صواندەدە ابو سفیان بن الحارث، قائم ایدی. جانب یسـار و یمیندن انتهـاز فرصت ممکن اولەمدیغنی اکلاینجە خلف ظهر همایوننـدن یاقلاشدی. قلنجی یتشدیرەجك برمنزلە کلدیکی و قیلنجی قالدیردیغی بر دقیقەدە کوزینك اوکندە یلدیرم آتشی کبی برشی پارلادی. شو آتش، خوف و خلجانی موجب اولەرق شـیبە کیری یە طوغری یوسـکوررکن افندیمز، التفات بیـوروب ماجرایە اطلاعـلرینی بللی ایتمکسزین: [تعال یا شیبە] دیە چاغیردی. شیبـە نزد

همايونه كيتـدى . افنـديمز رفق و ملايمتله شيبـهنك صدرينى : [اللهم اعذه من الشيطان] ديه مس و مسح بيوردى. بركت مسح عالى ايله نبى اكرم صلى الله تعالى عليـه و سلم بالاخره محبوب قلبى اولمش ايدوكنى حكايه صددنده شيبه : [والله سـيد الانبياء، روحمـدن قولاغمدن، كوزومدن دها زياده سوكيلم اولمشدر] دير ايدى .

روايته كوره شو غزوهده التى بيـك نفر اسير ، يكرمى دردبيك رأس دوه، قرق بيكدن زياده قويون ، قرق بيـك قيه كموش مال غنيمت اولهرق اهل اسـلام النه كچمشدر. دشمندن يتمش قدر مقتول بولنديغى حالده اهل اسلامدن يالـكز درت نفر شهيد اولمشدركه برى «ايمن بن ام ايمن» رضى الله عنهما حضرتلريدر .

عقيب غزوهده خالد بن الوليدك بولنمسـنه امر نبوى شرفصادر اولهرق لدى التحرى هر طرفى يارهلى اولديغى حالده بولنمش وحضور پرنور رسالته كتيرلمشدر . حضرت نبى اكرم صلى الله عليـه و سلم ، دهـان شريفلرينك آب حياتندن سـورمكله جريحهلر درحال كسب التيام ايتمشدر .

طرفنك ابتداء تلاقيسنده لحكمة اهل اسلامده بوز كوسترن هزيمتك خبرى مكه يه واردينى زمان بعض اهل مكه: « محمد [عليه الصلوة و السلام] اولمش محمديلرده منهزم و پريشان اولمش! » بوندن صوكره قوم عرب، بابالرينك دیننه دونرلر » دیه اظهار ممنونيت ايلمش بونلره قارشى مكهٔ مكرمه والى وقائمقامى عتاب بن اسيد رضى الله عنه : « محمد [عليه الصلوة و السلام] اولمش ايسه شريعتى باقى و مولاسى حى لايموتدر » ديمشدى .

١٠

— غزوهٔ اوطاس —

حنين واديسندن هوازن و ثقيف اردوسى واقبح هزيمتله منهزم اولەرق قبائلدن هربرى برطرفه طاغيلمشدى شونلردن التى يوز قدر بر طائفه [دريد بن الصمه]نك معيتنده اوطاس نام محله چكلمشدى كه اجتماعلرى اهل اسلام حقنده بر فكر خيره مبنى اولمدينى جهتله انلرى تنكيل و استيصال ايچون عليهلرينه اصحاب كرامدن [ابو عامر عبيد بن سليم الاشعرى] رضى الله تعالى عنه حضرتلرى ، بر فرقه عسكرله كوندرلمشدر . فرقهٔ

مذكورەده حضرت ابو عامرك برادر زادەسی ابو موسی الاشعری ایله زبیر بن العوام ، سلمه بن الاکوع رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی‌ده وار ایدی .

ابو عامر ، حین مقاتله‌ده دریدك فرقەسندن طقوز شخصی قتل ایتدی . اونجیسی میدانه کیردیکی زمان ابوعامر، انی علی‌الاصول دینه‌دعوت ایدرکن حریف ابو عامری رد ایتدی ابو عامر بونك قتلنه مانع مشروع قالمدیغنی بیان ضمننده :

— « یارب شاهد اول ! »

دیدی او ده بالمقابله :

— « یارب شاهد اولمه ! »

دیمش بولندیغندن ابو عامر ، انك شو سوزندن تعجب واستغراب ایدرکبی اولەرق سببنی تفکر زمیننده براز توقیف سیف ایتمکله فرصتدن بالاستفاده کافر مرقوم تخلیص جان ایدوب قاچمشدر .

بنی جشمدن حارثك « اوفی . علا » نامنده ایکی اوغلنك آتدقلری اوقلردن بری ابو عامری دیزندن اورەرق شهید ایتمشدر . رضی‌الله عنه

حضرت ابو عامرك وقوع شهادتندن صوکره انك

برادرزاده‌سی ابو موسی الاشعری حضرتلری قوماندان اولمش وقاتلی دخی بالتعقیب یتشوب قیلنج ایله اولدیرمشدر. قاتل ابو عامر، درید بن الصمه‌نك اوغلی سلمه، ایدوکی‌ده مرویدر.

فتح وظفر، جناب ابی موسی الاشعری حضرتلرینك الده یوز کوستردی. بر چوق اسرا ایله برخیلی اموال غنائم اله کچیره‌رك عسکر اسلام مسروراً عودت ایتدی.

اسیرلرك اره‌سنده مرضعهٔ رسالتپناهی « حلیمه بنت ابی ذؤیب » ك قیزی « شیماء بنت الحارث » دخی وار ایدی‌که رسول اکرم صلی الله علیه و سلمك رضاعاً همشیره‌لری دیمك ایدی.

شیماء، حضور رسول اللهه کتورلدیکی زمان کندنی عرض وتعریف ایتدیکندن افندیمز، انی طانیوب متأثر اولمش و مبارك کوزلرندن یاش کلمشدی.

رداء شریفه‌لرینی یره سره‌رك شیمایی الك اوزرینه اوطورتدی. وحقنده حرمت و رعایت کامله ابراز بیوردی. حتی نزد نبویده معززاً قالمسیله بلده‌سنه اعاده‌سی بیننده تخییر ایدوب شیماء، کندی بلده‌سنی اختیار ایتمکله افندیمز، بر کوله و جاریه ایله ایکی دوه بر قویون دخی احسان ایده‌رك انی دیارینه کوندردی.

ابو عامر حضرتلری ، حالت موت و احتضارنده ابوموسی الاشعری حضرتلرینه وصیت ضمننده: [رسول اللهه بندن سلام ایت بنم ایچون استغفار ایتسون] دیمشدی. ابو موسی، مدینهٔ منوره‌یه کلدکدنصوکره عرض واعلام کیفیت ایتدی. حضرت پیغمبرده درحال آبدست آله‌رق و مبارك اللرینی هوایه زیاده قالدیره‌رق : [اللهم اغفر لعبید ابی عامر اللهم اجعله یوم القیامة فوق کثیر من خلقك من الناس] دیه دعا ایتدی. شو دعانك عقیبنده ابو موسی : « بنم ایچونده یارسول الله ! » دیه رجاده بولندیغندن انك حقنده‌ده تکرار اللری هواده اولدیغی حالده : [اللهم اغفر لعبدالله بن قیس ذنبه وادخله یوم القیامة مدخلاً کریماً] بیوردی .

*
* *

حضرت شهنشاه اقلیم رسالت افندیمز ، فتح ام‌القرایه حرکت همایونلرندن از مقدم « ابوقتاده » رضی الله عنه حضرتلری سکزیوز نفر عسکرله نجد طرفنه کیتمشدی .. « اضم » نام محلده [عامر بن الاضبط] ه تصادف اولندی . عامر بونلره سلام ویردی . سلام تحیهٔ مؤمن بناءً علیه شعار اهل اسلام اولدیغی جهتله

كندوسنك مسلمان بولندیغنی كوزل اعلام و افهام ایتمشدی .

فقط معیت ابی قتاده ده‌كی عسكردن [محلم یاخود محكم بن جثامه] اسكی بر ماجرادن طولایی عامری اوراده اوق ایله قتل ایده‌رك دوه‌سیله اشیاسنی مال غنیمت دیه المشدرا كه شو معامله‌ده‌كی چركینلك بدیهی ایدی. بو مقوله معاملات و جنایاتك وقوع امثالندن اتقا ى و تحذیر ایچون حق جل وعلا حضرتلری: [...ولا تقولوا لمن القی الیكم السلام لست مؤمناً ...] آیت كریمه‌سنی انزال بیورمشدر .

ابو قتاده‌نك سفردن عودتنده اردوی همایون مكه اوزرینه یورومشدی اوده معیتیله برابر مكه سمتنه یوللانه‌رق یتشمشلر مكه‌نك فتحنده حاضر بولندقدنصوكره حنین غزاسنه دخی چیقمشلر ایدی .

حضرت پیغمبر ، وادیٔ حنینده صلات ظهری ادا ایدوب بر اغاج كولكه‌سنه اوطورمقله اصحاب كرامده اطرافنده طوردیلر. ایشته اوساعتده غطفاندن فزاره قبیله‌سنك رئیسی « عیینه بن حصین » ، مقتول عامر بن الاضبطك قاتلی طلب و دعوی ایتدی . اكا قارشی بنی تمیم شیخی « اقرع بن حابس» دخی قاتل محلمی مدافعه‌یه

باشلادی. کیفیت حضور رسالتده دور ودراز برمحاکمه‌یی تشکیل ایده‌رك الك صوکره ورثه‌نك موافقتیله دیته قرار ویرلدی . و : [محلم کلسون‌ده رسـول الله انك ایچون استغفار ایتسـون] دینلدی . محلم کلوب نبی اقدسـك حضور همایونلرنده اوطوردی . رسول اکرم، اکا :

— « آدك ندر ؟ »

دیه صـوردی . « محلم بن جثامه » جوابنی آله‌رق صوکره اره‌لرنده شو محاوره جریان ایتدی :

— «عامر بن الاضبط، اسلامنی سزه بللی ایتمشکن انی قتل ایتدکمی ؟ »

— « انك اسـلامی اظهار ایتمسی انجق اولومدن قورتلمق ایچون ایدی . »

— « یا سن قلبنی یاردکمی که طوغریمی یالانمی بیله‌سك »

— « انك قلبی بر قطعهٔ لحمدر یارلسه نه اکلاشیلور؟»

— « یا قلبنی بیلمزسك لسـاننه‌ده اینانمزسـك نه یاپملی »

محلم ، صـوك درجه‌ده ملزم و مبهوت قالمشـدی . دیه‌جك سوز بوله‌مدی [یارسول الله! بنم ایچون استغفار ایت] دیدی . حضرت پیغمبر، انك او استدعاسنی رد

ایدەرك : [الله سنی عفو ایتمسون] بیورمغله محلم ، بوزولەرق و کوزلرندن یاش آقەرق قالقوب کیتدی . ویدی کون صوکره کدرندن وفات ایتدی .

ضربەدرکه محلمك جسدینی ارض قبول ایتمیوب طیشاری آتدی. تکرار دفن ایدلدیکی حالده ینه آتدی. کیفیت رسول الله صلی الله علیه وسلمه عرض اولندی . او زمان افندیمز : [ان الارض تقبل من هو شر من صاحبکم ولکن یرید الله ان یعظکم = ارض اندن یعنی محلمدن دها فنا کیمسەلری ده قبول ایدر اما جناب حق سزه وعظ ایتمك ایستر] بیوردیلر .

محلم ، بردها دفن ایدلدی وارض طشره آتمسون دیه امر تنبیه نبوی وجهله اوزرینه بیوك طاشلر وضع اولندی .

ذوالکفین — عمر بن حمیمه‌نك اوطوندن معمول و ذوالکفین اسمنده‌کی صنمك کسر و امحاسنه ده طفیل بن عمرو الدوسی ، رضی الله عنه حضرتلری اعزام بیورلدی. شو خدمتك ایفا و اتمامندن صوکره کلوب طائفده اردوی همایونه التحاق ایتمسی‌ده جمله وظائفندن ایدی. طفیل رضی الله عنه، صنمی یقوب یوزینه آتش

دوكديكندن ذوالكفين ، يانغنه طوتوشديغى ساعتده انى سير ايدر و استخفاف و استحقار صددنده :

يا ذا الكفين لست من عبادكا
ميلادنا اقدم من ميلادنا
انى حششت النار فى فؤادكا

ديور ايدى. صوكره كندى قبيلهسى بولنان بنى دوسدن معيتنه درت يوز نفر الهرق بر منطوق فرمان همايون رسالتپناهى اردوى همايونه طائفده يتشمشدر.

۱۱

غزوهٔ طائف

حنين بوزغونلرندن ثقيف قبيلهسى طائفه عودتله بر سنهلك ذخيرهلرينى يانلرينه آلهرق طائف قلعهسنده تحصن ايتديلر !

حنين اردوسى قبائل متفقهدن مركب بر اردو اولديغى حالده انك اقبح هزيمتله وقوع انهزامندن صوكره دها بيوك قوتى حائز بر ديكر اردونك اسلامه قارشى تحشيد و تحشدى امكانى قالمديغنى و تنكيلرينه اهل اسلامك هر حالده حركت ايدهجكنى اكلامشلر و اكا مبنى تدبير تحفظى اولهرق قلعهيه قپانمشلر ايدى !.

هوازن رئیسی « مالك بن عوف » دخی متحصنلر میاننده ایدی .

رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم ، حنین اسراسیله اموال غنایمی جعرانه‌ده [٭] جمع ایتدیردی. محافظه‌سنه بر مقدار عسکرله عباد بن بشری مأمور تعیین بیوره‌رق کندیلری، قوهٔ موجوده ایله برلکده طائفه یورودی .

او زمان امهات مؤمنیندن [زینب و ام سلمه] رضی الله عنهما حضرتلری ، معیت سنیه‌ده ایدیلر . مشارالیهمادن هر بری ایچون آیری چادر قورولمش ایدی. ایکی چادرك اره‌سنده افندیمز ، نماز قیلر ایدی‌که محل مذکورده « مسجد طائف » اسمنده بر مسجدك الآن موجودیتی مرویدر.

جناب خالد بن الولید رضی الله عنه ، مقدمه‌یه مأمورایدی. یولده تصادف ایدیلان اسکی برقبره اشارتله حضرت پیغمبر :

— «بو» ابورغالك قبریدر . اغاج بوداغی شکلنده التوندن معمول بر شی‌ده مدفوندر »

[٭] جعرانه: مکهٔ مکرمه‌یه اون‌قدر میل مسافه‌ده برمحلدر.

بیورمقله بعض اهل اسلام، محل مذکوری قازوب غصن ذهبی چیقارمشدر.

اردوی همایون، سمرة الرعا محلنه مواصلت ایتدیکی اثناده بنی‌لیث قبیله‌سندن برینی قتل ایتمش اولان قبیلهٔ بنی هذیلدن برکیمسه‌ حقنده قصاص شرعی اجرا اولنمشدر .

سمرة الرعادن طائفه واردی . و قلعه درحال محاصره التنه الندی حضرت سلمان فارسی رضی الله عنهك معرفتیله شو محاصره‌ده منجنیق دخی استعمال اولنمشدی . اسلامده ابتدا منجنیق قوللانیلان غزا، شو غزا و اول استعمال ایدیلان منجیق‌ده بودر.

ثقیف رئیسی «عروه بن مسعود» ایله «غیلان بن مسلمه» اشبو وقعه‌ده وثقیف میاننده دکل ایدیلر بونلر، مکه فتوحاتنك ختامنده اسلامه قارشی عربده مقاومته تاب وتوان قالمیه‌جغنی و اوحالده ابتدا طائف طرفلرینه حرکت ایدیله‌جکنی اولجه کشف ایتدکارندن لدی الاقتضا محافظهٔ بلده ایچون قوللانه‌جقلری منجنیق صنعتنی اوکرنمك اوزره [جرش] طرفنه کیتمشلردی .

مع مافیه ثقیف، صوك قوتنی بازویه ویره‌رك قلعه‌دن مدافعه ایتمشلر چوق اوق آتمشلردر حتی دردی انصار

كرامدن اوله‌رق اون ایكی ذاتی شهید و بر خیلی كیمسه‌لری مجروح ایله‌مشلردی .

عبدالله بن امیه ، شو غزانك شهداسندن و عبدالله ابن ابی بكر الصدیق رضی الله عنهما حضرتلری ده جریحه دارانندندر . مشارالیهك یاره‌سی چوق زمان دوام ایتمش ونهایت پدر عالیلری حضرت صدیقك ایام خلافتنده جریحهٔ مذكوره‌نك تأثیری سبب فوتی اولمشدر .

ذوالكفین مصاحبتنك ختامیله طفیل الدوسی حضرتلرینك طائفه عودتنده معیتنده غزایه كلمش اولانلردن بر قاچ كیمسه‌لرك وقوع شهادتی اوزرینه افندیمز امر بیوروب ثقیفك باغلری قسماً قلع و احراق اولنمش و اهالئ محصوره طرفندن وقوع بولان رجا و استدعایه بناءً امر قلع و احراقدن بالاخره صرفنظر ایتدیرلمشدر .

منجنیقك ضرب مرمیسیله قلعه دیوارنده حصوله كتوریلان رخنه‌دن بعض اهل اسلام كیروب ایچریده سوری خرق ایتمكه باشلامشلردی . محصورین ایسه قیزغین تیمور چبوقلرینی رخنه‌دن طیشاری‌یه دورتمك صورتیله بالمدافعه انلری اورادن منع ودفع ایتمشلردر .

بناءً علیه یالكز میدانده وقارشودن قلعه‌یه اوق ایله

محاربه‌دن باشقه چاره قالمدی. خالد بن الولید حضرتلری، بر قاچ دفعه میدانه کیردی. ومبارزه‌یه ثقیفدن آدم ایستدی. رؤساء مشرکین ومحصورینده‌ن عبد یالیل:

— « سکا بورادن قارشی چقه‌جق آدم یوقدر. بز ارزاقمزی توکنجه‌یه قدر مدافعه‌ده بولنه‌جغز صوکره مجموعمز بردن هجوم ایدوب محو اولنجه‌یه دکین حرب ایده‌جکز »

جوابنی ویردی.

محاصره‌نك شدتلی بر هنکامنده « عیینه بن حصن الفزاری » اهل طائفله مکالمه ایچون طرف اشرف رسالت پناهیدن بالاستیذان رخصت الهرق کیتدی.

انلره مأموریت ومأذونیتنك بالطبع خلافی اولدیغی حالده:

— « تمسکوا بمکانکم ! والله لنحن اذل من العبید. لوحدث به حادث لتجدن العرب عزاً ومنعة. فتمسکوا بحصنکم! و ایاکم و ان تعطوا ماباید یکم. ولا یتکارن علیکم قطع هذه الشجر »

دیوب عودت ایتدی. مکالمه‌نك صورت جریانی استفسار صددنده حضرت رسول الله، اکا:

— « ثقیفه نه سویلدك؟ »

دیه صوردی . عیینه :

— « انلری دین اسلامه دعوت و نار جهنمدن تحذیر ایتدم کندولرینه جنت یولنه دلالتده بولندم. »

جوابنی ویرركن افندیمز ، اولابده قوهٔ كاشفهٔ نبوتلریله ادراك ایلدیكی ماجرایی عیینه‌نك یوزینه قارشی :

— « یالان سویلدك . سن ، انلره شویله سویلدك ، بویله سویلدك »

دیه حرفیاً نقل ایتمکله عیینه ، اعتراف و استغفاردن باشقه چاره قالمدیغنی اكلایه‌رق مناسبتسزلكندن ناشی صوك درجه‌ده نادم و محجوب اولدیغی حالده :

— « طوغری سویلدك یا رسول الله ! توبه ایدرم »

دیه بیلمشدی .

•
• •

فتح مأمول دكلدی . محاصره ، اون سكز و روایته كوره یكرمی كونلره كلمشدی .

ثقیف اهالیسنك كوله‌لرندن شو صره‌ده اردوی اسلامه قاچانلرك آزاد ایدیله‌جكلری اعلان بیورلدیغندن برروایته كوره اون ، دیكر روایته كوره یكرمی اوچ نفر ، قلعه‌دن پایكاه رسالتپناهی‌یه فرار والتجا ایلمشدر

ايچلرندن اسملری معلوم ومضبوط اولانلر : [مضطجع ، نفیع ، ازرق ، وردان ، یحنس النبال ، ابراهیم بن جابر ، بشار ، نافع ، نافع] نامنده طقوز ذاتدر .

مضطجع — عامر بن معتبك كوله‌سی ایدی رسول الله صلی الله علیه وسلم انی « منبعث » اسمیله تسمیه و تلطیف بیورمشدر .

نفیع — طبیب مشهور حارث بن كلده‌نك كوله‌سی ایدی . حین فرارنده قلعه دیوارندن بكره [مقره] استعمالیله اشاغی ایندیكندن « ابو بكره » كنیه‌سیله مكنی اولمشدر .

ازرق — بوده ابن كلده‌نك كوله‌سی و دهات عربدن حلیف بنی‌امیه مشهور «زیاد بن ابیه»ك والده‌سی سمیه‌نك قوجه‌سی ایدی . اسلامی اوكرتمك اوزره رسول اكرم ، بونی خالد بن سعید بن العاصه ویرمشدر .

وردان — عبدالله بن ربیعه‌نك كوله‌سی ایدی .

یحنس النبال — ابن مالك الثقفینك كوله‌سی ایدی .

ابراهیم — خرشة الثقفینك كوله‌سی ایدی .

بشار — عثمان بن عبداللهك كوله‌سی ایدی .

نافع — حارث بن كلده‌نك موالیسندن ایدی .

نافع — غیلان بن مسلمه‌نك موالیسندن ایدی .

بونلر ، مسلمان اولدقدنصوكره عليهلرنده اتهامنك طلب و دعوالری رد اولنەرق بالعكس آزاد ایدلدكلری بیان بیورلمشدر .

عثمان بن مظعونك زوجەسی « خوله بنت الحكیم » طائف اغنیاسندن « بادیه بنت غیلان »ك یاخود « رفاعه بنت عقیل »ك حلیاتی كندوسنه ویرلەجكی وعد ایدلیر ایسه حصارك فتحنه چاره بولەجغنی سدهٔ سنیهٔ رسالتپناهی یه عرض ایتدیردیكی حالده معروضات واقعه مقرون قبول عالی اولامدیغندن خوله ، كیفیتی حضرت عمره سویلدی . جناب فاروق ، بالمراجعه طرف ذیشرف سیدالانام اكرمیدن استیضاح ماده ایدوب بوسنه فتح طائفك میسر ومقدر اولمدیغنی اكلادی .

ایشته بو اراده ایدی كه افندیمز ، عودت عزم عالیسنده ایدوكنی عمر الفاروقك وساطت و تصویبیله اعلان ایتدیردی . فتوحات یوز كوسترمكسزین عودت خصوصی ، بعض غزاته آغیر كلەرك موجب قیل و قال اولدی . افندیمز فتحك شمدیلك میسر اولمیەجغنی بیلدیكی حالده عسكری بیهوده اتعاب اتمامك فكرنده ایدی .

مع مافیه حس اولنان تأسفك دفعیله برابر حكمت

معاودتی عسکره علم الیقین اولەرق تلقین و اعلام ایچون ایرتەسی صباح شدتله قتال قوماندانی ویردی . وقوع بولان محاربەده ایسه بر قاچ نفر اهل اسلامك یارەلی قالمسندن باشقه فائده کورلمدیکندن ینه عودت اعلان بیورلدی .

بو دفعه عسکر ، ممنون و محظوظ ایدی . اردو خلقنك بو درلو حرکات عامیانەسنه قارشی افندیمز ، تبسم بیوردیلر .

اشبو محاربەده ابوسفیان بن الحارث بن عبدالمطلبك بر کوزی اوق ایله چیقارلمشدر . حضرت نبی اکرم اکا :

— « یا ابا سفیان! هانکیسنی دیلرسك؟ دعا ایدەیم ده کوزوکمی یرینه کلسون ؟ یاخود دیلر ایسەك الله تعالی سکا جنتده بر کوز ویرسون »

بیوردی . ابوسفیان ده :

— « یا رسول الله ! ایسترم که جنتده ویرسون » دیوب آووجندەکی کوزینی یره آتمشدر . مشارالیه ابو سفیان ، مؤخراً وقعۀ یرموکده شهید اولمشدر .

اهل اسلام، ثقیف علیهنه دعا ایتمسنی رسول اکرمه

عرض ایتدیلر . نبی مختار افندیمز بالعکس انلره اسلام وهدایتله دعا ایتمشدر .

...

تقسیم غنائم — اردوی همایون ، ذی القعده‌نك بشنجی کیجه‌سی جعرانه‌یه کلدی . اموال غنیمت ، انده تقسیم ایدلدی . حین تقسیمده افندیمز غنیمتی یالکز اهل اسلامه حصر وتخصیص ایتمیوب قلوبك دین اسلامه جلب وتألیفی ایچون « ابو سفیان بن حرب » واوغللری «یزید ومعاویه» خویطب بن عبدالعزی ، عکرمه ابن ابی جهل ، و برادری حارث بن هشام ، سهیل بن عمرو ، حکیم بن حزام ، حارث بن حارث بن کلده ، علاء بن حارثة الثقفی ، عیینه بن حصین الفزاری ، صفوان بن امیه ، اقرع بن حابس ، مالك بن عوف النضری ، قیس بن عدی » یه یوزر رأس دوه ایله برر مقدارده کموش احسان بیوردی بونلردن کیمی مکه اشرافندن کیمی قبائل سائره رؤساسندن مؤلفة القلوب کیمی‌ده هنوز مشرك ایدی ا . حقلرنده شوصورتله لطف عالی ابذال اولنه‌رق کوکللری آلنمشدر .

مخرمه بن نوفل الزهری عمیر بن وهب الجمحی ، هشام بن عمرو العامری‌ده ایکنجی درجه‌ده اشرافدن

بولنملرينه مبنی کندولرينه قرقر دوه ايله برر مقدار کموش وه «سعد بن يربوع مخزومی»يه اللی دوه ويرلدی.

حضرت پيغمبرك ابراز بيوردقلری جود وسخاء پيمبرانه‌سی ، اشراف ورؤساء عربی حيرتده براقشدی!. حتی حين تقسيمده الك اعلا جنسندن يوز قدر دوه‌نك بر واديده طوپلانمش طورديغنی صفوان بن اميه کوره‌رك ايستكنی بللی ايده‌جك قدر صيق صيق باقدقدن صوکره:

— « نه کوزل دوه‌لردر »

ديمكله رسول اکرم :

— « اويله ايسه انلر سنك اولسون »

ديه دوه‌لری اکا بخش واحسان بيورمشدر!.

صفوان ، هنوز مسلمان دکل ايدی حين فتحده قبول اسلام ايچون بالاستدعا مكه‌ده درت ماه مهلت المشكن بومرتبه جود وسخاء انجق خصلت رسل وانبياء اولديغنی : [ماطابت نفس احد بمثل هذا الا نفس نبی] ديه اعتراف ايده‌رك ارتق تمام طيب نفس ايله مسلمان اولمشدر .

اقرع بن حابس ايله عيينه بن حصن الفزاری ده قريشدن دکل ايديلر . ولكن رؤسادن بولنملريله يوزر

دوه احسان بیوریلەرق اشراف قریشك برنجی درجەسندە عد واعتبار ایدلدیلر . بونلرە یوزر دوه ویرلدیکی حالدە عباس بن مرداس اسلمی‌یه قرق و دیکر روایتە کورە انجق درت دوه ویرلدیکندن عباس ، کوجنەرك :

اتجعل نهبی و نهب العبید
بین عیینة و الا قرع
و ما کان حصن ولا حابس
یفوقان مرداس فی المجمع
وما کنت دون امریء منهما
و من تضع الیوم لایرفع

دیه صورت شاعرانەدە اعلان تأسفه باشلادی . افندیمز ، اکا قارشی . [اقطعوا عنی لسانه] بیورمقله حضرت صدیق ، عباسی دوه طوقادینه کتوروب حصەسنی یوز رأس دوه‌یه ابلاغ ایتدی عباس ، ارتق ممنون ومطیب اولمشدی . بناءً علیه عرض شکران ضمننده پیشکاه رسالتپناهی‌یه کلدی رسول الله صلی الله علیه وسلم اکا :

— « یا عباس! سن بنم حقمدە شعرمی سویلدك؟ »

دیه سؤال ایتدی . عباس ، اعتذاره ابتدار ایدەرك جواب ویردی :

— « یا رسول الله! تحقیقا بنم شعرم دیالمك اوجنده

قرنجه کبی قیردار طوروور و قرنجه کبی دیلمك اوجنی ایصیریر سویلمکدن باشقه چاره سنی بولهمم اختیارالمده دکل »
افندیمز ، تبسم ایده‌رك :
— « اویله‌در قوم عرب ، شعر سویلمدکجه طوره‌مز نته‌کم دوه باغیرمدقجه اولمز »
بیوردی . حالبوکه انصار کرامه دیکرلری قدر حصه ویرلمدیکندن بنی عمرو بن عوف منافقلرندن « معتب بن قشیر » برطاقم قیل وقاله جسارت ایتمشدی .
معتبك شوکفت وکوسی اصحاب کرامدن حضرت عبدالله بن مسعود واسطه‌سیله مسموع عالی اولدی . مشار الیه ابن مسعود حضرتلری دیر ایدی : انصاردن برینك شو تقسیمده عدالت اجرا اولنمدی وجه الله‌ده قصد ایدلمدی دیمسی اوزرینه کلدم انك او سوزنی افندیمزك قولاغنه کیزلیجه سویلدم . شدتله غضب ایتدیلر وغضب وانفعاللرندن وجه پاك تابنا کلری قیزاره‌رق : [رحم الله موسى لقداوذى باكثر من هذا فصبر] بیوردی بن ده کاشکی سویلمیه ایدم دیدم .
سعد بن عباده رضی الله عنه دخی قیل وقال انصاری عرض عتبهٔ علیا ایتمشدی افندیمز ، اکا :
— « یاسعد ! سن بو مسئله‌ده نه حالده سك ؟ »

دیه صوروب قلباً طرفدار انصار اولدیغی جوابی سعددن المسی اوزرینه انصار کرامی خیمهٔ سعادتلرینه جلب وجمع ایتدیردی. خیمه‌ٔ مذکوره سختیاندن معمول ایدی. صوکره خطبه‌یه آغاز ایله‌خدایه حمدوثنا ایلدی و:

— « سزدن صدور ایتدیکی بکا واصل اولان او لاقردیلر نه ایدی . سز اویله برشی سویلدیکنزمی؟ »

دیه صوردی . انصارك ایچندن بیوکاری :

— « عقل واذعان صاحبلریمز یارسول‌الله ! برشی سویلمدیلر ولکن کنجلر : [الله تعالی صوچنی عفو ایتسون قریشه اعطا ایدرده بزی ترك ایدر حالبوکه قلنجلریمزده قانلر هنوز طاملامقده] دیدیلر » جوابنی ویردی . تقسیمات واقعه علیهنده بعض انصارك شو تفوهاتی موجب انفعال عالی اوله‌رق کندولرینه تنبیه واخطار صددنده رسالتپناه افندیمز، کندی وجود پرسود همایونلری سببیله جناب حقك انصار کرامه احسان بیوردیغی نعم متنوعه‌یی تعداد واحوال انصارك ضلالتدن هدایته ، اختلافدن ائتلافه فقر وعیالدن غناء وسعهٔ حاله تبدله محضا وجود مسعود همایونلری سبب ایدوکنی بسط وایراد ایله :

— « یامعشر الانصار ! قریش، جاهلیت ومصیبتدن دها یکی قورتلمش ضعیف الاعتقاد مسلمانلردر بن ، انلرك جبر خاطرلری ودینه تألیف قلوبی ایچون کندولرینه زیاده جه حصه ویردم انلر، دوه، قویون آلوب مملکتلرینه کیده جکلر سزده رسول اللهی الوب کندی دیاریکزه کیتمکه راضی دکلمیسکز ؟ اکر هجرت اولمسیدی انصاردن اولور ایدم . اکر ناس بر وادی‌یه انصارده وادیٔ آخره سلوك ایتسه‌لر بن انصارك اولدیغی وادی‌یه کیدر ایدم »

بیوردیلر . انصار کرامده راضی وخوشنودوالفات عالیدن ممنون ومتشکر اولدیلر . انك اوزرینه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ، مبارك اللرینی قالدیروب خاصةً انصار وانلرك اولاد و احفادی حقنده : [اللهم ارحم الانصار وابناء الانصار] دیه خیر و مرحمتله دعا ایتمشدر .

* * *

وفودهوازنه — تقسیم غنایمك اثناء ختامنده هوازن اشرافندن طقوز ودیکر روایته کوره اون درت ذات ، جعرانه ده حضور رسالتپناهی‌یه کلوب قبول دیه اسلام وقبیله‌لرینك مسلمان اولدقلرینی عرض واعلام ایتدیلر .

اسیر اولان اولاد و ازواجلرینك طرفلرینه‌رد و اعاده‌سنك طلبی صددنده:

— « یا رسول الله! لطف و کرم عمیمکزدن رجا و امید ایدرز که اولاد و ازواج و اموالمزی بزه احسان بیوره‌سکز اسری ایچنده سنك رضاعاً عمته‌لرك و خاله‌لرك بولندیغی کبی طفولیتك هنگامنده سنی حضانه‌سنده حفظ و تربیه ایتمش، سکا خدمتلر و کفالتلر ایلمش قادینلر واردر بزه ابی شمر الغسانی، نعمان بن المنذر کبی ملوکه بو حضانتی ایفا ایتمش اولسیدك و سکا اولان انتساب و اختصاصمز انلرله اولمش اولسیدی حقمزده سندن شمدی مأمول ایتدیکمز شو عاطفتی انلردن امید ایدر ایدك سن ایسه جمله مکفولارك اکرمیسك »

دیه نیاز مند عاطفت اولدیلر.

ذوات مذکوره‌نك ایچنده « ابورقاء زهیر بن صرد سعدی » دخی وار ایدی. معرض نیاز و استعطافده:

امنن علینا رسول الله فی کرم
فانك المرء نرجوه و ننتظر
امنن علی بیضة قدعا قها القدر
مشتت شملها فی دهرها خبر

امنن على نسوة قد كنت ترضعها
اذفوك تملأوه من محضها الدرر

بيتلرینی سویلدی. رسول اکرم :

— « بن، سزی کلیر ظنیله تقسیم غنیمتی بو قدر زمان تأخیر ایتدم سز کچ کلدیککز کوریورسکزکه بونجه خلق، غنایمك تقسیمنه منتظر درلر. بنم عندمده سوزلرك سوکیلیسی طوغریسیدر. ایمدی مالاریکزله اسیرلریکزك هانکیسنی دیلرسه کز اختیار ایدیکز »

دیه بیوردی . انلر، اولاد و ازواجلرینی اختیار ایلدکلرینی سویلدیلر بونك اوزرینه افندیمز:

— « سزك اولاد وازواجلریکزدن بنم و بنی هاشمك و بر روایتده بنی عبدالمطلبك حصه‌سنه دوشنلری سزه ویردم وخلقدن‌ده دیلیه‌یم که حصه‌لرندن وازکچسونلر. بز اویله نمازینی قیلدقدنصکره، مجمع ناسه کلوب اسیرلریکزك استردادنده رسول اللهی شفیع ایتمش اولدیغکزی و خلقدن‌ده رجا ایتدیککزی سویلیکز بن، او زمان سزك ایچون سویلیویریرم »

دیه تنبیه ایتدیکندن هوازن دخی موجبنجه حرکت ایلدیلر . رسول الله صلی الله علیه وسلم قیام ایله خدایه حمد و ثنادن صوکره :

— « ای قوم! تحقیقا سزك قرنداشلریکز تائب و مسلم اولدقلری حالده کلدیلر انلره اسیرلرینی اعاده ایتمکه قرار ویردم. ایمدی صفاء خاطر و طیب نفس ایله ارزو ایدنلر، اسیرلرینی کیری ویرسونلر. بویله یاپه میانلره جناب حقك ایلك اول ویرهجکی مال غنیمتدن عوضنی بن ویرهیم. کندی حصه‌می و بنی هاشمك حصه‌سنی بونلره ویردم »

دیدی. ابتدا مهاجرین صوکره انصار کرام: [بزم حصه‌لریمز، رسول اللهکدر] دیدیلر اقرع بن حابس، بوکا قارشی اياغه قالقوب:

— «بن و بنی تمیم راضی دکلز»

دیدی. عیینه بن حصن و عباس بن مرداس اسلمی دخی بویله سویلدیلر. بنی سلیم. حصه‌لرینی طیب نفسله رسول اللهه ترك ایتدیلر. بلاعوض ترك ایده‌میانلره هر بر اسیر ایچون ایلك غنیمتدن التیشر دوه ویریله‌جکی طرف ذیشرف نبویدن وعد اولنه‌رق اسیرلرك برقسمی مجاناً و دیکر قسمی عوض مؤجل ایله اولمق اوزره کیری النّدی و هر برینه قبطیه نامیله معروف کتان مصری دینیلان قماشدن برر جامه بالا کسا صاحبلرینه اعاده و اعطا بیورلدی.

عيينه بن حصنك حصه‌سنه دوشمش عجوزه بر اسیری عیینه، صاحب شرف و حیثیت بناءً علیه حائز قدر و قیمت ظن ایدرك :

— «یوز دوه فدیه ویررلرسه اعاده ایدرم»

دیمش بولنمسیله مزبوره‌نك اوغلی وياخود ابو رقاء زهیر، اکا جواباً لطیفه طریقیله :

— «یا عیینه والله ماثدیها بناهد ولابطنها بوالد ولافوها ببارد ولاصاحبها بواجد ولادرها بناکد = بو عجوزه‌نك نه کلامنده طراوت و حلاوت نه ممه‌سنده استفاده اولنه‌جق بر حالت قالمامشدر مفارقتیله قوجه‌سی مراق ایده‌جك‌ده دکلدر وار خیرینی کور»

دیمشدی! جعرانه‌ده مدت مکث واقامت علی اختلاف الاقوال اون ویا اون اوچ کون قدر بر مدتدر. اواسط ذی القعده‌ده وروايته کوره ذی القعده‌نك اون سکزنجی بر چهارشنبه کونی جعرانه‌ده دره کنارنده مبنی مسجد شریفدن احرامه کیروب معتمراً معیت موجوده‌سیله برابر مکهٔ مکرمه‌یه حرکت بیوردی .

اسلام مالك — هوازن اشرافندن کلمش اولان

ذواندن رئيسلری مالك بن عوف النضریلك احوالی استفسار بیورلدی. انلر، مالكك طائفده ثقیفله برابر بولندیغنی خبر ویردیلر. او صره‌ده حضرت نبی محترم افندیمز: [لو اتانی مسلماً لرددت الیه اهله وماله] دیه مسلم اوله‌رق كلدیكی تقدیرده مال و عیالنك كندوسنه اعاده ایدیله‌جكنی بیان بیوردی.

مالك اشبو مژده‌یی المسی اوزرینه ثقیف طویارده كندوسنی حبس ایدر خوفیله كیجه طائفدن قاچمش و جعرانه‌نك مكه سمتنده خارج بر محلده یتشوب حضور پر نور رسالتپناهیده قبول دین اسلام ایتمشدر اغتنام اولنمش بولنان بتون اموال وعیالی كندوسنه رد واعطا سیله برابر ایروجه یوز دوه ده احسان بیورلمشدر، كمال من و محظوظیتنی برقصیده‌سنده شویله بیان ایدر:

ما ان رأیت ولا سمعت بمثله
فی الناس كلهم بمثل محمد
اوفی واعطی للجزیل اذا احتدی
و متی یشأ یخبرك عما فی غد
واذا الكتیبة عردت انیابها
بالسمهری و ضرب كل مهند

فكأنه ليث على اشباله
وسط المياه جاذر فى مرصد

مالك، ورودندن اول اسلامه ميل ايتمش اولديغى حالده ثقيفدن خوفنه مبنى كتم حال و كيفيت ايده‌يور ايدى. ايشته بو دفعه قبول اسلام ايتمسى سببيله بالتلطيف ديارنده‌كى اهل اسلام اوزرينه عامل تعيين بيورلمش و فرصت دوشوردكجه ثقيفى تضييق ايتمك خصوصيده كندوسنه امر و تنبيه اولنمشدى .

اندن صوكره حضرت رسول اكرم صلى الله عليه و سلم ، اورادن مكهٔ مكرمه‌يه كلدى . كيجه‌لين مكهٔ مكرمه‌يه كيروب بيت اللهى زيارت ايتدى . « عتاب بن اسيد » رضى الله عنه حضرتلرينى يومى بر درهم معاش ايله امير يعنى والى و ابو موسى الاشعرى ايله معاذ بن جبل رضى الله عنهما حضرتلرينى ناسه احكام شرع شريفى و آداب دينيه‌يى بيلديرمك ايچون قاضى تعيين ايلدى . ابن ابى محذوره رضى الله عنهى ده مؤذن براقدى مشار اليه ابو محذوره ، غايت كوزل سسلى واون التى ياشنده برچوجق ايدى . بلال حضرتلرينك فتح مكه كونى اوقوديغى اذانى تقليداً استهزا ايتمش

اولان اطفال مكه‌دن بری‌ده اشبو محذوره ایدی . او زمان بونك كوزل سسنی افندیمز ، ایشیده‌رك كندوسنی بودفعه نزد همایونلرینه جلب وحقنده دعا ایلدكدنصوكره مؤذن تعیین بیوردی . تاریخ هجرتك اللی طقوزنجی سنه‌سنه دكین مكه‌ده مؤذنلك ایدوب وفات ایتمشدر .

طواف بیت الله ضمننده « ذی طوی »دن اوغلاق مأذوناً مكه‌یه كوندرن نسوان جندن بری ، سفهاء قریشدن حفظ و حمایه ایچون شو صورتله ایتدیکی :

اعیذه بالكعبة المستوره
ودعوات ابن ابی محذوره
و ماتلا محمد من سوره
و انی بعیشه مسروره

تعویذنده مؤذن مشار الیهك اذانندن بحث ایتمشدی .

قیس بن سعد بن معاذ رضی الله عنهما حضرتلرینك كوندرلدیكی صداء قبیله‌سی اعیانندن زیاد بن حارث ، قیسك حركتنی ایشتمسیله مكه‌یه كله‌رك حضرت پیغمبرله ملاقات ایتمش و لدی الاستیضاح سبب عزیمتنی اكلادقدنصوكره صورت شفیعانه‌ده : « یا رسول الله ! قیسی اعاده ایت بن قوممك وافد وكفیلی‌یم انلر قبول اسلام

ایدرلر » دیدیکندن قیس اعاده بیورلمشدر . اون بش کون مرورنده قبیلهٔ مذکوره خلقی کلدی. حضور نبویده مسلمان اولدی .

افندیمز ، اصحاب کرامیله برلکده مکه‌دن ینه کیجه چیقوب بعض بقایای غنیمتی مرالظهرانده بالتقسیم اواخر ذی‌القعده‌ده مدینهٔ منوره‌یه کیردی . یوم انفکاکدن عودت ومواصلته قدر یتمش التی کون کچدی .

حضرت امیر، بو سنه ناس ایله حجی عربك وقت جاهلیته‌کی مناسکی اوزره ایفا ایتدی . عتاب خاندان بنی امیه‌دن عادل، صالح ، ادارهٔ اموره قادر، نافذالکلم ویکرمی یاشنده برنوجوان ایدی. ضعفاء اهالی کندیسندن ممنون و امارتندن خوشنود ایدی . فقط کبار قریش ، بویله برنود میده‌نك ریاستی التنه کیرمکدن ممنون اولمامشلردر. حتی ابو سفیان ایله دیکر یکی مسلمانلرك برقسمی اندن صوکره مدینهٔ منوره‌یه نقل ایتدیلر اشبو نقل اوزرینه ابو سفیان ، نجران والیسی تعیین بیورلدی اوغلی معاویه رضی‌الله عنه معیت سنیه‌ده کاتب وحی الهی اولدی .

١٢

بعث عمرو بن العاص

مدينهٔ منورهیه عودت همایوندن صوکره عمرو بن العاص حضرتلرینی عمان حاکمری « جیفر » ایله برادری « عیاذ » ه [١] سفیر کوندردی . بونلر قرنداش ایدیلر عمرو ، ابی بن کعبك خط دستیله محرر نامهٔ همایونی حامل ایدی [٢] عمانده ایکی امیردن ابتدا عیاذه تصادف ایتدی . عیاذ ، جیفردن اشرف ایدی عمرو ، سبب مجیئت وصورت مأموریتی عیاذه اکلاتدی .

عیاذ ، سفیر مشارالیهك جیفر ایله ملاقاتنه و حامل اولدیغی نامهٔ سعادتك ده اکا تسلیمنه لزوم کوره‌رك :

---

[١] بو اسم متن نامهٔ سعادتده اولدیغی کبی برخیلی آثار سیرده ده « عبد » در علامه عینی عینك کسری یانك تشدیدی وآخرنده ذال معجمه ایله « عیاذ » یازمشدر .

[٢] بسم الله الرحمن الرحیم . من محمد عبدالله و رسوله الی جیفر وعبد ابنی الجلند . سلام علی من اتبع الهدی اما بعد ادعوکما بدعایة الاسلام اسلما تسلما فانی رسول الله الی الناس کافةً لانذر من کان حیاً ویحق القول علی الکافرین وانکما ان اقررتما بالاسلام ولیتکما وان ابیتما ان تقرا بالاسلام فان ملککما زائل عنکما وخیلی تحل بساحتکما وتظهر نبوتی علی ملککما .

— « برادرم بندن بيوكدر . ملكده‌ده بندن مقدمدر كندوسيله سزى كورشديره‌يم مكتوبى‌ده اكا ويرسكز »

ديمكله برابر استيضاح صددنده :

— « بنى نيه دعوت ايده‌يورسنك ؟ »

سوزنى علاوه ايتدى. عمرو بن العاص :

— « اللهك برلكنى و محمدك عبدالله و رسول الله اولديغنى تصديقه »

ديمسيله آره‌لرنده باب محاوره آچيلدى:

عياذ — « يا عمرو ! سن كندى قومكزك سيدى اوغليسك سنك پدرك نه يابدى بزده اكا اويالم » .

عمرو — « بابام فوت اولدى. كندوسنه ايمان نصيب اولمدى ايستردم كه مؤمن اولسونده حضرت پيغمبرك رأى شريفى اوزره عمل ايتسون . لكن جناب حق ، بكا هدايت احسان بيوردى بن مسلمان اولدم » .

— « نه زمان مسلمان اولدك ؟ »

— « ياقين زمانده »

— « اسلامك هانكى دياره واقع اولدى »

— « ديار حبشده و نجاشى نزدنده »

عمرو ، نجاشینك قبول اسلام ایتدیکنی بو صره‌ده حکایه ایتمشدی .

— « نجاشی مسلمان اولنجه قومی اکا نه معامله‌ده بولندیلر ؟ »

— « نجاشی ، بعد الاسلام ینه سلطنتنده قائم اولدی . قومی کندوسنه اتباع ایتدیلر »

— « پاپاسلری ، کشیشلری ده تابع اولدیلر می؟ »

— « اوت انلرده »

— « یا عمرو ! صاقین یالان سویلمه‌که انسانده یالاندن چرکین بر شی دها یوق »

— « قطعیا یالان سویلمم . دینمزده یالان حلال دکلدر »

— « پیغمبریکز نه امر ایدر و نه کبی شیلردن نهی ایدر »

— الله تعالی‌یه طاعتی امر ایدر . معصیتدن نهی ایدر . صدق و صلهٔ رحم امر ایلر . ظلم و تعدیدن ، شرب خمر وزنادن اصنام و اوثانه عبادتدن منع ایدر »

— نه کوزل شیلره دعوت ایدر . برادرم اکر بنی دیکلرسه واروب اکا ایمان و اطاعت ایدردك . و لکن برادرم ترك سلطنتله اختیار ذل ومسکنت ایتمزه

— « برادرك اكر قبول اسلام ايدرسه حضرت رسول اكرم ، انی ينه قومنه ملك ايدر . انجق اغنيادن زكات الوب فقرايه ويرر »

— « بو نه كوزل عادتدر ! »

سوز بو نقطه يه كليركن عياذ ، زكاتكده صورت وكيفيتندن سؤال ايتدی . عمرو ، زكاته متعلق بعض معلومات ويردی . هرنوع اموال و هر صنف حيواناتدن زكاتك كميتنی اكلاتدی . عياذ ، استغراب ايدر كبی اوله رق :

— « يا عمرو ! شمدی بزم واديلرده اغاج ياپراغنی ييوب كزن طوارلردن‌ده النورمی ؟ »

ديدی . عمرو :

— « النيور »

جوابنی ويردی . عياذ ، بونك اوزرينه عمان اهاليسنك مسلمان اوله بيله جكلرينی عقلی كسمديكنی بللی ايتدی :

— « ظن ايتمم كه عمان خلقی بعددار وكثرت بيشمار ايله مطيع و مسلمان اولسون »

مدينه يه بعد مسافه سيله برابر خلقنك كثرت وقوتنه بناءً اهل اسلامك تجاوزندن قورقدقلرينی بيان ايتمك ايستيور ايدی .

عمرو، بوندن صوكره اوچ كون دها مكث ايتدى. عياذ، جيفر ايله كوروشوب عمروك مأموريتنى و منا- قشاتى خبر وردى. جيفر، عمروى يانينه چاغيرتدى. ايچرى يه كيرركن قوپاماق ايچون خدمه، عمروى بركره قوللرندن طوتديلر! جيفر، انلرى منع ايتمكله عمرو، ايلرى يه واروب اوطوره جق اولدى اوطورتمديلر. او زمان عمرو، جيفرك يوزينه باقدى. اوده: «نه ايسترسك» ديدى. سبب مجيئت و مراجعتك ندر ديمك ايدى. عمرو نامهٔ همايونى تسليم ايتدى. جيفر، انى نهايتنه قدر اوقويوب يانينده اوطورن عياذه اوزاتدى. اوده تماماً اوقودقدن صوكره جيفر، سؤال ايتمكه باشلادى ديدى كه:

— «قريش نه ياپدى؟»

عمرو جواب ويردى:

— «قريشك بعضى طوعاً بعضى كرهاً تابع اولدى جملهٔ خلق اسلامه رغبت ايتدى. جناب حقك هدايتى يتشوب ادراك ايتديلركه اولجه ضلالتده ايمشلر! شمدى ايمانه كلديلر. سندن باشقه كيمسه نك قالديغى معلوم دكلدر. اكر اسلامه كلمزسه ك بيلمليسن كه عليهكزه عسكر كله-

جکدر. قبول اسلام ایتده سلامت بول. و سنی قومك اوزرینه ینه حاکم نصب ایتسون »

بو جوابه قارشی جیفر، و هلةً بر سوز بوله‌مدی :

— « بونك ایچون یارین قونوشه‌لم »

دیدی. عمرو، اورادن چیقدی. عیاذ ایله ینه ملاقات ایتدی عیاذ:

«یاعمرو! اکر ملك وسلطنت خوفی مانع اولمسه امید ایدرم‌که برادرم مسلمان اوله‌جق »

دیدی. عمرو، ایرته‌سی کون جیفره کیتدی. ولکن خدمه، کندوسنی ایچری‌یه قویمدقلرندن عیاذك تنبیه و توصیه‌سیله کیردی. بو دفعه جیفر، رد دعوتی ایما ایدر بر صورتده تلعثم ایتدی.

عمروایسه قبول‌اسلامه مقابل ملکنك بقاسی‌وعکس حالده زوالنی تبشیر صورتیله انی قبول ویارد دعوت شقلرینك برینی اختیار و ترجیحده مخیر براقشدی ! . باشقه مناقشه‌یه حاجت کورمیه‌رك همان عودت ایده‌جکی بیانیله چیقدی .

جیفر، دوشوندی. او کیجه عیاذ ایله مصاحبت ایتدی. ایرته‌سی صباح عمروی ینه چاغیرتوب هر ایکی امیر برادر، برلکده مسلمان اولدیلر. وجمع صدقات

ایچون رخصت ویردکدن فضله مخالفلر اوزرینه‌ده معاونت ایتدیلر عمرو دخی عمانده اغنیاء عربك زکاتلرینی طو - پلادی . فقراسنه ویردی. و درون بلده‌ده‌کی مجوسیلری جزیه‌یه باغلایه‌رق مدینهٔ منوره‌یه عودت ایتدی .

٩٣

اسلام عروه

عروه بن مسعود، طائفـك محاصره‌سی زمانـنده جرشـده ایدی . رسول الله صلی الله علیه و سلمك مدینـهٔ طیبه‌یه عودتلرندن صوکره عروه ، جرشـدن طائفه کلدی .

بر ارالق اعیان طائفدن « غیلان بن مسلمه » ایله مشاوره‌ده اکا دیدی‌که :

— «دقت ایده‌یورمیسك محمد[علیه‌الصلوة‌والسلام]ه و خلقك اکا اتباعنه ؟»

غیلان :

— « اوت کوریورم سن نه ملاحظه‌ده‌سك ؟ »

دیدی. عروه :

— «عرب، بزی صاحب رأی رزین ظن ایده‌یور-

لرسه‌ده او ذاته ایمان و اتباع ایتمدکجه بز. اویله دکلمشز»
جوابنی ویریرکن غیلان :

— « سندن شو سوزك ثقیف ارەسنده صدوروندن ممنـون اولم . سن انلرك رئیسی‌ده اولسـه‌ك علیهکده جرأتلرندن قورقرم »

دیمش.. بونك اوزرینه عروه، قبول اسلامه‌واتباع سـید الأنامه عزم قویسنی قطعیاً بیان ایتدکدن صوکره غیلانه دیدی‌که:

سکا بن،شمدی‌یه قدر هیچ برکیمسه‌یه سویلمدیکم برشیئ سویله‌یه‌یم محمد [علیه الصلوة و السلام] ك مکه‌ده ظهورندن مقدم بر وقت تجارت مقصدیله نجرانه کیده‌یور ایدم. یولده‌قافله‌نك نزول ایتدیکی برمحلده ارقداشلرمدن از ایریله‌رق بر کولکه‌ده یاتمشـدم . قارشیـمده ایکی جاریه بلیره‌رك یاکه طوغری کلدیلر. کولکه‌نك بر طرفنه اوطوردیلر بن. یاتمقده ایدم. اویورکبی مخصوص کوزلریمی قاپادم. ایکی جاریه ، بکا اشـارتله یکدیکرینـه شویله قونوشدیلر:

« من هذا فيما تقولين يا ابنة الأكرمين »

« هذا عروة بن مسعود . سيد غير مسود. مفيض جود و عسره منجود »

— « صدقت يا ابنة الاكرمين!. فمن اين هوى! الى اين نوى؟ »

— « انى من المعقل المنيف. طائف ثقيف. وهو ينوى نجران ذاة المخاليف »

— « صدقت يا ابنة الاكرمين!. فما هو مصيب فى سفره هذا؟ »

— « تسهل طريقه. وينفق سوقه. ويعلو فوقه »

— « صدقت يا ابنة الاكرمين!. فما عاقبة امره؟ »

— « يعيش زعيماً ويتبع نبياً كريماً و يتعاطى امراً جسيماً فيرتد عنه كليماً »

— « صدقت يا ابنة الاكرمين!. وما النبى؟ »

— « داع مجاب له امر عجاب. يأتيه من السماء كتاب يبهر الالباب و يقهر الارباب »

محاوره‌لرى بورايه كلنجه سكوت ايتديلر بن‌ده اويويه قالمشم. اوياندیغم اثناده جاريه‌لر يوق ايدى. وقتا كه نجرانه واردم باباس دوستم وار ايدى يانـنه كيتدم بكا نصيحت و وصيت اوله‌رق: « يا ابا يعفور! شمدى خلقى ارشاد ايده‌جك نبى ذيشانك مكه‌ده زمان ظهوربدر » ديدى. بن: [اوديديكك شى ندر؟] ديه صوردم. باباس، يمين ايده‌رك:

— « والله او ذات، انبيانك آخرى و خيرليسيدر.

قومنی قتل عاد کبی قتل ایده‌جکدر . حین ظهورنده ابتدا کندوسنه ایمان ایده‌جك سن اول »

دیدی . بن ، بو سوزلرك برحرفنی بیله کیمسه‌یه سویلمامشدم ارتق ایمان و اتباع ایتدم .

* * *

عروه ، اندن صوکره طائفدن مدینهٔ طاهره‌یه‌کلوب مسلمان اولمشدر بلده‌سنه عودتنده قومنی دین اسلامه دعوت ایچون استیذان ایدرکن رسول الله صلی الله علیه وسلم اکا: [انهم قاتلوك = انلر ، سنی قتل ایده‌جکلر] بیوردیلر .

عروه ، ثقیفك کویا کندی حقنده‌کی حسن ظننه الدانه‌رق: [لووجدونی نائماً ما ایقظونی] دیدی‌که ثقیفدن بر قیلنه خطا کلمه‌جك قدر هر خصوصده امین اولدیغنی سویلمك ایستیور ایدی.

طائفه عودتنده اهالی‌یی دینه دعوته مبادرت ایتمش ایدی . ثقیف ایسه بالمخالفه کندوسنه لسان ایله خیلی اذا وجفا ایتمشلر ا . نهایت برصباح وقتی خانه‌سنك طامی اوزرنده صباح اذانی اوقورکن اسافل ثقیفدن بری انی اوق ایله اوردی ! .

عروه او دقیقه‌ده :

— والهك برلكنه ومحمدك رسالتنه شهادت ايدرم رسول الله بوحالى بكا اوله بيلديرمشدى »

ديه دين وايمانى اظهار ايتدى .

مشار اليهك خبر قتلى مسموع عالى اولديغى زمان حقنده: [مثل عروة مثل صاحب يس . دعى قومه الى الله فقتلوه] بيورلمشدر .

***

١٤

— اتخاذ منبر —

خطيب منبر لاهوت صلى الله تعالى عليه وسلم ، اوائل احوالده مواعظ ونصايحى اياقده اولدقلرى حالده ايفا بيورورلردى . مسجد شريفده مقام وقيام سامىٔ رسالتپناهينك تسهيلى ايچون اصحاب كرامك ارزولرى وطرف اشرف پيغمبريدن ارزان بيوريلان مساعدۀ سنيه اوزرينه سهيل بن سعد الساعدى دولكر ميمون ايله برلكده بر خرما اغاجى كوكنى كتيرمشلر. دولكر ميمون، محراب سعادتك صاغ جانبنه ركز ايدوب افنديمز . مذكور ستونه اتكا ايتمكده بولنديغى حالده ينه اياق اوزره خطبه اوقور ايدى . برمدتده بويله كچدكدن صوكره روايته

كوره مدينـهٔ طاهره‌یه كلمش اولان بر رومی ، او حالی كوره‌رك بر منبر اعمـال ایده‌جكنی سـویلدی . ولدی‌العرض كیفیت ، مقرون مسـاعدهٔ سنیه اولدی . رومینك یاپدیغی منبر ، اوچ قدمه‌لی ایدی . موقع مخصوصنه وضع ایدلدی جمعه كونی رسول‌الله ، خطبه ایچون اوزرینه چیقدیغی و نصایحه بدء و مباشرت ایده‌جكی آنده اولكی خرما ستونی ، وجود مسعود رسالتپناهیدن كندوسنی خالی بولوب تأثرندن ایكله‌مكه باشـلادی ! . مختلف روایتلره كوره ستونك صداء حنینی : یاوروسنی ارایان ناقه‌نك ، یاخود اناسنی ایستیان طفلك ، یاخود برعاشق واله آواره دلك آوازی كبی یاخود خوار ثور كبی ایدی ! . بتون جماعت حاضره ایشتدیلر . افندیمز ، منبردن نزول ایله واروب مبارك اللرینی ستونك اوزرینه وضع ایتمدكجه حنینی منقطع اولمدی . روایته كوره ستونی قوجاقلیه‌رق اكا دیدی :[اكر ایسترسه‌ك سنی اولكی موقعكـده دیكه‌یم یكیدن یشیللنوب یاپراقلنوب میوه ویره‌سك . ایسترسه‌ك جنت باغنه دیكه‌یم جنت چشمه‌لرندن سقی اولنورسـك صلحا واولیاءالله ، میوه كدن یرلر] آز بر توقفدن صوكره : [نعم قد فعلت نعم قد فعلت] سوزینی علاوه ایتدی و تكرار منبر

سمادنه چیقدی وشئون مذکوری دنیاده غرس اولنمق ایله آخرتده غرس ایدلمك بیننده مخیر ایتدیکی حالده الك آخرتی اختیار ایلدیکنی وانی مس ومسحله تسکین ایتمسیدی قیامته قدر حالان طورهجغنی بیلدیردی .

∴

١٥

— اسلام جبله —

جبله بن ایهم ، بنی غساندن ایدی و بلقاده والی ایدی . طرفنه نامهٔ همایون تسطیریله دین مبین اسلامه دعوت بیورلدی . جبله دخی بالاجابه مسلمان اولمق ایله برابر جانب عالئ رسالتپناهی‌یه جوابنامه و هدایا کوندردی .

∴

١٦

— اسلام فروه —

فروه بن عمرو الجذامی ، جذام قبیله‌سندن ایدی . قیصر روم طرفندن معان حوالیسی عربلرینه امیر ومتصرف ایدلمش ایدی .

طرف ذیشرف حضرت رسالتپناهیدن یازدیریلان نامهٔ نامئ همایون ایله عمرو بن امیة الضمری رضی الله

تعالى عنه ارسال بيوريله‌رق شو اثناده دينه دعوت ايدلدى . فروه قبول اسلام ايدوب سفير پيغمبرى‌يى معززاً اعاده ايتمش وسيد الانام عليه الصلوة و السلام افنديمزه برآت ، وفضه نامنده بياض برقاطر ، برحمار ، برقاچ طوپ‌قماش ، بر سرمه‌لى قفتان هديه رسميله و مسعود بن سعد نامنده برى يديله كوندرمشدى .

رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ، هداياى وارده‌يى قبول بيوردى . ومسعودى حضرت بلال رضى الله عنه‌ه مسافر ويروب اكرام و ضيافتى‌ده امر و تنبيه ايتدى قماش طوپلرينى ازواج طاهراتنه تقسيم وقاطرى ابو بكر الصديقه اعطا وقباى زرينى مخرمه بن نوفله بخش ايلدى . حمارك حسن محافظه‌سنى ابواسيد ساعدى‌يه اصمارلدى . وفروه‌نك مكتوبنه يازديغى جوابنامهٔ سعادتله برابرانه جائزه اوله‌رق اون ايكى بچق قيه (= ٥٠٠ درهم) كموش ويروب مسعودى ممنوناً اعاده ايلدى .

فقط قيصر ، فروه‌نك اسلامنى ايشيده‌رك انى قبول اسلام تهمتيله بالاتهام نصرانيته رجوع و ردت تكليف ايتمشدى . فروه ، بومسئله‌ده موافقت كوسترمامسنه مبنى فلسطين قصبه‌سى جوارندن مرور ايدن نهر كنارنده مصلوباً اعدام ايدلمشدر .

...

۱۷

ولادت ابراهیم نجل النبی

علیه السلام

خلال ذی الحجه‌ده رسول اکرم افندیمزك نجل کریمی ابراهیم ، جواری سعادتلرندن ماریه رضی الله عنهادن تولد ایتمشدر .

قابله‌سی آزادلی جاریه‌سی سلمی ایدی . سلمی ، زوجی ابورافعه ولادت ابراهیمی سویلمشدی . اوده حضور رسالتپناهی‌یه تبشیر کیفیت ایتمکله مژده اوله‌رق افندیمز ، ابو رافعه بر کوله احسان بیوردی و اوکیجه ادینی ابراهیم دیه قودی .

جبریل علیه السلام کله‌رك : [السلام علیك یا ابا ابراهیم] دیه سلام ویردی . بوندن رسول الله صلی الله علیه وسلم زیاده محظوظ وممنون اولدی . یدنجی کون عقیقه اولمق اوزره بر قویون کسدی . و ابراهیمك باشنی تراش ایدوب صاچی آغرلغنجه کموش برمثلی نقره ایله مساکینه تصدق ایلدی . صوکره امر عالی ایله او صاچی دفن ایتدیلر .

مرضعه‌سی حقنده‌کی روایت اختلافلیدر . برروایته کوره دایه‌سی ، خارج مدینه‌ده عوالی قریه‌لرنده ساکن « براء بن اوس »ك زوجه‌سی « ام برده خوله بنت المنذر بن زید الانصاری » ، دیکر روایته کوره قرای مذکوره‌ده ابو سیف حدادك زوجه‌سی ام سیف‌ایدی.

انس بن مالك رضی الله عنهدن منقولدرکه : ابوسیف دمیرجی ایدی . کوروکنك اوجاغندن خانه‌سنه دومان کلیر ایدی . رسول اکرم ، نجل نجیبنی کورمك ایچون ابوسیفك خانه‌سنه کیده‌جکی زمان انس ، ابتدا کیدر حداده خبر ویریرایدی . حدادده آتشنی سوندیریر دومانی کسدیریرایدی. صوکره افندیمز، کیدوب ابرهیمی کورور آغوش سعادتنه آلیر اوپردی .

***

١٨

فوت زینب بنت النبی

صلی الله علیه و سلم

کرائم مکرمهٔ نبویه‌نك بیوکلری زینب رضی‌الله عنها حضرتلری . بوسنه دار بقایه رحلت ایتمشدر .

رسول اکرم صلی‌الله علیه و سلم ، زوجات طاهراتندن

سوده بنت زمعه وام سلمه ايله ام ايمن و ام عطية الانصاريه رضوان الله عليهن اجمعين حضراتنه امر بيوروب انى غسل ايتديردى .

زينب رضى الله عنهانك على نامنده بر اوغلى ايله « امامه » اسمنده بر كريمه سى وار ايدى . على ، بلوغ صره سنده وفات ايتدى . حضرت فاطمه رضى الله عنهانك وفاتنده وصيتى موجبنجه امامه يى حضرت على كرم الله وجهه تزوج ايتمشدر .

...

١٩

نرخ

شو ارالق مدينهٔ منورده ارزاق و مأكولات زياده بهايه چيقه رق خلق ، ارزاقه نرخ قونلمسنى استدعا ايتمشلر . رسول الله صلى الله عليه و سلم : [ان الله هو المسعر القابض الباسط = تحقيقاً نرخ ويريجى ، قبض و بسط ايديجى جناب اللهدر] ديه استدعاء واقعى ترويج بيورمامشدر .

فصل ثانی عشر

طقوزنجی سنهٔ هجریه وقایعی

[سنة الوفود]

بنی تمیمه عیینه‌نك مبعوثیتی . وفود بنی عذره . ولیدك بنی مصطلقه بعثی . بعث عبدالله بن عوسجه . قطبه بن عامرك خثعمه بعث و ارسالی . ضحاك بن سفیانك بنی کلابه بعث و ارسالی . بعث علقمه . بعث علی . اسلام ضمام . اسلام کعب بن زهیر . غزوهٔ تبوك . وفود و اسلام ثقیف . وفود بنی فزاره . مکتوب حمیر وفات نجاشی . وفات ام کلثوم بنت النبی . وفات منافق عبدالله ابن ابی . حج ابی بکر الصدیق . وفود طی وفود بنی کنده . وفود همدان . وفود بلی . وفود مزینه . وفود بجیله . وفود تجیب . وفود بنی اسد . وفود بنی بهراء . وفود بنی مره . وفود بنی محارب . وفود بنی عبس . وفود بنی ازد . وفود بنی البکاء . وفود بنی هلال . وفود بنی دارم .

١

بعث عیینه

حضرت نبی اکرم صلی الله علیه و سلم ، شهر محرمده صحابهٔ کرامدن « بشر بن سفیان » حضرتلرینی اخذ زکات ایچون بنی خزاعه‌دن بنی کعب قبیله‌سنه اعزام بیورمشدی .

بشر ، بنی کعبك زکاتی طوپلار ایکن بنی تمیم ،

زكاتك مقدارینی استکثار ایدەرك انلری اعطاء زکاتدن منع ایچون : [نیچون مالکزی ویرەیورسکز] دیدیلر ! . بنی کعب ، دین اسلامی قبول ایتدکلرندن زکات ایسە ارکان اصلیەدن بولدیغندن بحث ایتملریلە بریکیلر ، سلاح وعسکرلەمنع والغاء زکاتە مبادرت ایتدیلر !.

ایکی قبیلەنك شو معاملەسی اخذ وجمع زکاتی اشکال ایتمشدی. بناءً علیە بشر، ایفاء وظیفەیە موفق اولەمیەرق مدینەیە عودت و حضور پرنور پیغمبری یە عرض حال و کیفیت ایلدی.

بونك اوزرینە « عیینە بن حصن الفزاری » بنی تمیم علیهنە اعزام بیورلمشدر . عیینەنك معیتندە عربانەدن اللی نفر سواری موجود ایدی . شو سواریلرك ایچندە انصار ومهاجرین کرامدن بر فرد یوغیدی .

عیینە ، مدینەدن چیقوب « صفراء » طریقیلە بنی تمیمە کیتدی « سقیاء » نام محلدە قبیلۀ مرقومەیی بغتةً اوردی . قبیلەنك بر خیلی حیواناتی سوردی . اون برارکك اون بر قادین و اوچ دە صبی اسیر ایدەرك کیری دوندی . اسیرلر ، مدینەدە رملة بنت الحارثك خانەسندە حبس وتوقیف ایدلدیلر .

اسیرلرینی المق ایچون بنی تمیمك بعض وجوه و اشرافی بر هیئت مخصوصه اولەرق مدینەیه کلدی .

«عطارد بن حاجب الدارمی ، اقرع بن حابس الدارمی [١] زبرقان بن بدرالسعدی ، عمرو بن الاهتم المنقری ، الحتات بن یزید المجاشعی ، نعیم بن یزید ، قیس بن عاصم المنقری » وجوه مذکورەدن ایدیلر . موقوف اسیرلر انلری کورونجه اغلامغه باشلادیلر .

رؤساء مرقومه ، مسجد شریف رسول اللهه کلدیلر . نبی اکرمك هانکی حجرەده ایدوکنی بیلمدکلرندن هر حجرەنك قپوسی اوکنه کلوب : [یا محمد طیشاری چیق] دیه باغیردیلر . افندیمز ایسه او کون او ساعتده عائشه رضی الله عنهانك حجرەسنده حال رقودده [قیلوله ایله مشغول] ایدیلر . طیشاری چیقدی . بنی تمیمك شو نداء بلیدانەلری هر حالده قبیح ایدی . جناب حق دخی تقبیح و توبیخ معرضنده [ان الذین ینادونك من وراء الحجرات اکثرهم لایعقلون و لوانهم صبروا

---

[١] اقرع ، مقدما حنین ، طائف کبی بعض مشاهدەده معیت سنیەده بولنەرق غنائمدن کندوسنه فوق العاده اولەرق حصه افراز و احسان بیورلمش ایدی . بو وقعەدەده بنی تمیم طرفداری اولدیغی حالده بولنمشدر .

حتى تخرج اليهم لكان خيرا لهم والله غفور رحيم﴾ آيت كريمه‌سنى انزال بيورمشدر .

رسول اكرمك حجرهٔ سعادتدن خروجيله برابر حضرت بلال ، اويله اذانى اوقومغه باشلادى . انلر ، افنديمزى سوزه طوتمرق براز طورديرديلر . بعده برلكده مسجد شريفه كيدوب نماز قلدقدن صوڭره افنديمز ، حجرهٔ شريفه‌لرينه طوغرى عودت بيوردى . او ارالق ينه نبى تميمى كورديكى حالده آلديرميه‌رق كيردى . سنتى ادايه مشغول اولدى . صوڭره چيقدى . صحن شريف مسجده اوطوردى . رؤسا، حضور عاليه صوقوله‌رق :

— « بز، برجماعتزكه مدحمز، زين كتيروب ذممز شين ويرير . »

ديديلر. رسول اكرم آنلرك بوسوزنى رد ايده‌رك :

— « مدحى زين و ذمى شين كتيرن انجق جناب حقدر بو سوزدن مقصديڭز ندر . »

ديدى . رؤسا :

— « سنكله مشاعره و مفاخره ايده‌جكز »

ديديلر . افنديمز ، جوابده :

— « مابالشعر بعثت ولا بالفخار امرت و لكن هانی كورەلم نەكز واردر »

دیمسیله زبر قان، عطارد بن حاجبه اشارت ایتدی. عطارد، ایچلرندە اك كنج ایدی قالقوب بنی تمیمك مدح و ستایشنی حاوی بر خطبه اوقودی . بوكا مقابل امر عالیٔ رسالتله ثابت بن شماس ، قالقدی ، الله تعالی یه حمد و ثنایی و ذكر كلمهٔ شهادتینی و مهاجرینـك حسن خلق وخاق ایله اولان فضیلتنی وانصاركرامك‌دە فضل متابعتله نصرت و معاونتلرینی ذكر و بیاندن صوكره وحدانیت خدا و صدق رسالت رسول كبریایه ایمان ایتـدیرنجه‌یه قدر كفار ایله حرب و قتاله مأمور من‌الله اولدقلرینك بسط و اتیـانی حاوی بر نطق بلیغ ایراد ایتـدی ، انك اوزرینه زبر قان :

نحن الكرام فلاحیّ یعادلنا
نحن الرؤوس وفینا یقسم الربع
ونطعم الناس عندالقحط كلهم
من السدیف اذالم یونس الفزع
اذا ابینا فلاياْبی لنـا احد
انا كذلك عنـدالفخر نرتفع

بیتلرینی حاوی بر شعر اوقودی . بوکا حسان بن ثابت حضرتلری :

ان الذوائب من فهر و اخوتهم
قد بینوا سنة للناس تتبع
یرضی بها کل من کانت سریرته
تقوی الاله و کل الخیر یصطنع
اکرم بقوم رسول الله و شیعته
اذا تفاوتت الاهواء و الشیع
اهدی بهم مدحاً فلایوازره
فیما احب لسان حائك صنع

جواب ویرنجه اقرع بن حابس :

اتیناك کیما یعرف الناس فضلنا
اذا خالفونا عند ذکر المکارم
وانا رؤوس الناس فی کل معشر
وان لیس فی ارض الحجاز کدارم
و ان لنا المرباع من کل غارة
تکون بنجد او بارض التهایم

شعرینی اوقودی . بوکا دخی حسان بن ثابت :

بنی دارم لاتفخروا ان فخرکم
یعود و بالا عند ذکر المکارم

هباتم علينـا تفخرون و انتم
لنا خول من بين ظئر وخادم
وافضل ما نلتم من المجد والعلى
وفادتنا من بعد ذكر المكارم
فان كنتم جئتم لحقن دمائكم
واموالكم ان تقسموا فى المقاسم
فلا تجعلوا لله نداً و اسـلموا
ولا تفخروا عـندالنبى بدارم
والا ورب البيت مالت اكفنا
على رؤسكم بالمرهفات الصوارم

جوابنى ويردى .

محاوره بومركزه كلديكى ساعتده اقرع كنديلربنك مرجوحيت ومجروحيتلرينى اعتراف ايتدى . و :

— « والله بوذات [محمد عليه الصلوة و السلام]. عالم غيبدن نصرت وتأييد احسان اولنوب اندن هيچ بر شيئى دريغ ايتامشلر ! . . خطيبى خطيبمزك شاعرى شاعرمزك فوقنـده و انلرك سسلرى ابزم سسلريمزك اوستنده‌در »

ديمكله برابر هپسى اوآنده قبول اسلام ايتمشلردر.

ایچلرندن « قیس بن عاصم » . بالخاصه بذل التفات وحقنده : [شو ، خیمه نشین عربلرك سیدیدر] تبجیل کزینی شرفصدور بیورلمش و اسیرلری کندولرینه اعاده اولندقدن فضله عمرو بن الاهتمك غیری هر برینه اون ایکیشر اوقیه ویریلوب عمروه بش اوقیه جائزه احسان وانعام ایدلمشدر .

⁂

٢

وفود عذره

بعده عذره قبیله‌سندن اون ایکی کیمسه . مدینهٔ منوره‌یه کلمشدی. قبیله‌لری اغنیاسنك زکاتلرینی کتیرمشلردی. ایچلرنده « جمره بن نعمان » دخی موجود ایدی [عم صباحاً] دیه سلام جاهلیتی ویردیلر حقلرنده رعایت کامله اجرا اولندی . انلرده قبول دین اسلام ایتدیلر و :

— « یارسول‌الله! بزم تجارتمز شام ایله‌در شام طرفنده ایسه روم قیصری هرقل وار . حقنده سکا برشی وحی اولندیمی ؟ »

دیه صوردیلر حضرت پیغمبر ، جوابده :

— « مژده سزه که قریباً شام فتح اولنه جق و هرقل او حوالیدن چکیله جك کیده جکدر »

دیه تبشیر بیوردی . بعده عذریلر ، ممنوناً ومطیباً عودت ایتدیلر .

∴

٣

بعث ولید بن عقبه

بنی مصطلق قبیله سنك زکاتلرینی اخذ ایچون رسول اکرم، ولید بن عقبه ابن ابی معیطی مأموراً بعث واعزام بیوردی . قبیلهٔ مذکوره ، مقدما قبول دین ایده رك مسجد دخی یاپدیرمشلر ایدی . انجق ولیدایله ارالرنده زمان جاهلیتدن قالمه منافرت بولندیغی حالده بوکره انك طرف نبویدن مأموراً ناحیه لرینه متوجه و متقرب اولدیغنی ایشتملری اوزرینه استقبال ایچون یکرمی بش کشی یوله چیقارمشلر. وقدومنی تهنئه ضمننده دوه وقویون کسدیرمشلر !.

ولید ایسه منافرت واقعه سببیله خوف و تحاشی ایده رك هنوز قبیله نك ایچلرینه کیرمزدن اول عودت

ایتدی . و انلرك ایندوگی مساحاً قارشولیوب قتله مبادرت ایملریله کیری دوندیکنی رسول اللهه عرض ایلدی . که بونك افاده سنه کوره قبیله نك تأدیب وتنکیللری لازم کله رك سوق قونه افندیمز دخی همت ایتمك اوزره ایکن قبیله رؤساسی ولیدك خلاف مأمول کیری دوندیکنی کورملریله شبهه لنه رك کلدیلر ماهو الواقعی حضور پر نور رسالتپناهی یه عرض ایتدیلر .

بونك اوزرینه تحقیق کیفیت صددنده خالد بن الولید رضی الله تعالی عنه حضرتلری اعزام بیورلمشدر .

حضرت خالد ، کندوسنه ویریلان تعلیمات سنیه اقتضاسنجه قبیله نك ایمان اوزره اولدقلرینه دلالت ایده جك احوالی کوردیکی صورتده صدقهٔ زکاتی اخذ ایدوب کیری کله جك و خلافنی مشاهده ایتدیکی تقدیرده کفار حقنده کی معامله وجهله حرکت ایده جکدی . مغرب و عشاء اذانلرینك اوقوندیغنی کوردیکنه مبنی زکاتلرینی الهرق عوت ایلدی .

ولیدك اشبو حرکتندن طولانی حقنده : [یاایها الذین امنوا ان جاءکم فاسق بنبأ فتبینوا ان تصیبوا قوماً بجهالة فتصبحوا علی ما فعلتم نادمین] آیت کریمه سی نازل اولمشدر .

بعث عبدالله بن عوسجه

بنى حارثه بن عمرو بن قرط قبیله‌سنى دین اسلامه دعوت ایتمك اوزره حضرت پیغمبر، عبدالله حضرتلرینى النده طرف اشرفلرندن نامهٔ همایون ویره‌رك بعث و ارسال ایتمشدی .

قبیله خلقى قبول اسلام صورتیله اجابت ایتمدكلرندن فضله نامهٔ عالینك یازوسنى غسل ایده‌رك صحیفه‌سنى صو قوفه‌سنه یامه یاپدقلرى اخیرآ مسموع عالى بیورلمغله انلرك اشبو معاملهٔ عامیانه و حماقتشعارانه‌لرى موجب تأسف اوله‌رق حقلرنده : [مالهم ذهب الله بعقولهم] دیه بیورلمش وسهم الاصابه دیمك بولنان دعاء نبوى مستجاب اولمشدر .

قبیلهٔ مرقومه ، وجود و صوتده، رعدت وكلامده چیركین بر عجله و قاریشقلق ، عقل وادراكده سفه صاحبى اوله‌رق خفیف احوال صبى اطوار قالمشلردر!.
حتى بونلردن بعضى تمیز كلامدن عیّ وعاجز كوردیكنى واقدى حكایه ایتمشدر .

٥

بعث قطبه

يشه ناحیه‌سنده خثعم قبیله‌سنك تنكیلی ایچون اصحاب كرامدن قطبه بن عامر حضرتلری، معیتنه یكرمی نفر ویریله‌رك كوندرلمشدی. قبیله‌نك شدتلی مدافعه‌سنه مبنی وقوعه كلان مقاتله‌ده طرفیندن برخیلی آدملر یاره‌لندی فقط قطبه ومعیتی، انلرك بر قاچ اشخاصنی قتل ایتدیلر ومطلوب وجهله تنكیل انتقامیایه موفق اوله‌رق خثعمك برچوق دوه وقویونلرینی ونسوانندن برطاقم اسیرلری آلمشلرغانماً عودت ایتمشلردر.

غنیمت واقعه غیرازخمس تقسیم ایدلدیكی زمان هربرینك حصه‌سنه دردر دوه‌واونر قویون دوشمشدی.

*

٦

بعث ضحاك

شهر ربیع الاولده ایدی ضحاك بن سفیان الكلابی حضرتلری، قرطا نام محله كیده‌رك بنی كلاب قبیله‌سنی

دين اسلامه دعوت ايتدى . قبيله خلق بالمخالفه قتاله مجاسرت ايتملريله ضحاك انلرى حرباً بوزوب بر خيلى اموالنى اخذ و اغتنام ايلمشدر .

***

٧

بعث علقمه

جده خلقندن بر طاقم كيمسه‌لرك حبشه‌ليلره ديكر روايته كوره حبشه‌ليلرك جده‌ده بعض اهالى‌يه تجاوز ايتديكى مسموع عالى اولمسى اوزرينه منع تعرض ايچون حضرت نبى اكرم افنديمز، «علقمه بن مجزز» رضى الله عنهى اوچ يوز نفر عسكرله بعث واعزام بيورمشدى .

علقمه ، معيتيله جده طرفلرندن بحراً حبشه توجه ايده‌رك بر جزيره‌يه وصولنده ـ تنكيللرينه مأمور بولنديغنى ـ اشقيانك حركت واقعه‌دن خبردار اوله‌رق طاغلدقلرى اكلاشلديغندن رجعت ايتمشدر .

***

٨

سرية علی

حضرت علی کرم الله وجهه افندیمز، طیئ قبیله سنك «فلس» اسمنده کی بت و بتخانه سنی هدم و تخریبه و قبیله یه کوره بی نهب و غارته یالکز انصار کرامدن یوز اللی نفر عسکرله شهر ربیع الاخرده بعث وارسال بیورلمشدی. عسکرك یوز نفری دوه یه اللی نفری آتلره راکب ایدی.

بر صباح وقتی بغتةً هجوم ایله بتخانه تخریب و ایچنده کی فلس دخی قلع وافنا ایدلدی. بتخانه نك خزینه سنده اوچ درع و «رسوب، مخذم، یمانی» اسملرنده اوچده قلنج بولنمشدی. قبیله نك دوه و قویون کبی برخیلی اموال و مواشیسیله بعض ذراریسی اله کچدی. حضرت علی، رسوب مخذم اسمنده کی قلنجلری رسول اکرم ایچون صفیّ مغنم اوله رق آییردی اوست طرفلکده خمسنی تفریق ایدوب باقیسنی تقسیم ایلدی.

صاحب الجود نامدار حاتم طائینك قیزی سفانه دخی سبایای واقعه میاننده ایدی. فقط اوغلی عدی، شام طرفنه فرار ایتدیکندن اله کچمدی.

رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ، سفانه‌يى برقاچ كون صوكره مدينهٔ طاهره‌ده آزاد ايدوب معززاً برادرى نزدينه كوندردى. بومزره حقنده طرف ذيشرف نبويدن ابراز بيوريلان مروت ، انصافه سبب اوله‌رق عدى ، ايرته‌سى سنه مدينهٔ منوره‌يه كلوب حضور پرسرور رسول اللهده قبول دين اسلام ايله شرفياب اولمشدر .

***

٩

اسلام ضمام

ضمام ، بنى سعد بن بكرك ايلچيسى اوله‌رق مدينهٔ طيبه‌يه كلمشدى انس بن مالك رضى الله عنه حضرتلرى روايت ايدرمش كه :

بر كون مسجد شريفده حضرت رسول الله ايله برلكده اوطورور ايدك . مسجد قپوسندن دوه ايله برى ايچرى كيردى. دوه‌سنى چوكروب اياغنى باغلدقدن صكره قومه خطاباً : « محمد [عليه الصلوة والسلام] هانكيكزدر » ديدى . نبى اكرم ده اصحاب كرام ميانده بر يانه طيانمش اوطوريور ايدى . بز جواب ويردك كه : « ايشته شو

بر يانده طيانمش اوطورن آق بكزلى ذاتدر » بونك اوزرينه او آدم نبى محترمه « ابن عبد المطلب » ديه خطاب ايتدى . حبيب مكرم ، جواب ويردى . يعنى روى رد واستثقال كوسترمدى . كلن آدم ، ديدى كه :

— « سكا سؤال ايده جكم وسؤاللريمى شدتاوزره ايده جكم بكا كوجنميه جكسك »

حضرت نبى ، بونى قبول ايده رك :

— « خاطريكه نه كلور ايسه سؤال ايت »

بيورمسيله شخص مرقوم :

— « سنك ربك وسندن اولكيلرك ربلرى حقيچون طوغرى سويله كه حق تعالى سنى جميع بنى آدمه بعث وارسال ايتديمى؟ »

ديدى . حضرت پيغمبر ، اكا :

— « اللهم نعم »

جوابنى ويردى . اوشخص ، ينه عين غلظتله :

— « شهر رمضانده اوروج طوتلمسنىده امر ايتديمى ؟ »

ديدى . جواباً :

— « اللهم نعم »

بيورلدى . ضمام :

— « اغنيامزدن صدقهٔ زكات آلوب ده فقرامزه ويرمكى ده سكا امر ايتدى‌مى ؟ »

ديدى . بينه :

— « اللهم نعم »

بيوردلدى . ايشته بو درلو جوابلرى ايشيده‌رك مرقوم، قبول دين اسلام ايتدى . و قومنى دينه دعوت ايده‌جكنى وعد ايلدى و كندوسنك ضمام بن ثعلبه ايدوكنى بيلديردى .

ضمام ، كندى حواليسنه عودت ايلديكى دقيقه‌ده خلق، انك نزدينه طوپلانديلر. انلره قارشى لات و عزادن اعراض و اظهار اكراه ايتدى ضمامك اشبو استكراهندن قبيله خلقى توحش ايده‌رك اكا :

— « يا ضمام ! بويله سوز سويله‌مه . زيرا قورقرزكه سكا جذام ياخود جنون عارض اولور »

ديديلر . ضمام اينسه انلرى تقريعاً :

— « واى باشكزه !. انلر ، نه‌يه قادركه بكا برشى عارض ايتسونلر . جناب حق ، بزه رسول كوندردى . اكا كتاب اينديردى انك، سببيله سزى ضلالتدن خلاص ايلدى »

دیدکدن صوکره محضر قومده کلمهٔ شهادتی کتیروب انلری دینه علناً دعوت ایتمشدر . مرویدرکه ضمامك اشبو دعوتی اوزرینه اوکون اقشامه دکین قومنك بتون ارککی وقادینی دینه کیرمشدر .

...

۱۵

اسلام کعب بن زهیر

زهیر ابن ابی سلمی ، بلغاء شعراء عربدن ایدی . کعب ایله بجیر ، بونك ایکی اوغلی ایدیلر مابها الاشتهاری اولان طلاقت وبلاغتی کندوسنك فوتندن صوکره اشبو ایکی اوغلنه میراث قالمشدی .

کعب ، لسان طلاقت وبلاغتنی سیف وسنان شهامت مقامنده دین واسلام علیهنده استعمال ایدردی . بوندن دولایی دهمغضوب پیغمبری اولهرق فتح مکه کونی دمی هدر قلنمش بولنمسنه مبنی یمنه قاچمشدی .

حضرت رسول اکرمك طائف سفرندن عودتی اثناده بجیر ، مسلمان اولمغله انك اسلامنی کعب ایشیدهرك کندوسنه : « نیچون باباکك دینی ترك ایتدك » دیه

سنم و تکدیری حاوی بر قصیده کوندردی . اشبو قصیده‌یی بجیر ، حضور پرنور نبویده اوقودی. حضرت پیغمبرك بوندن ناشی کعب حقنده‌کی غضب همایونلری مشتد اولدی. وکعبك بودرلو حرکتنه مقابل بجیر دخی رسول خدانك حلم ومروت و مکارم اخلاقنه دائر مکتوب یازوب کعبی دین اسلامه وسدهٔ سنیهٔ حضرت رسالتپناهی‌یه عرض مطاوعته دعوت ایتدی .

مکتوبك وصولنده او آنه دکین کعبك قلبنده بولنان قسوت درحال زائل ودین مبین اسلامه نورهدایتی ورسول اکرم خدانك ودّ ومحبتی حاصل اوله‌رق مدائح جلیله‌سنه دائر انشاد ایلدیکی قصیدهٔ غرا ایله مدینهٔ منوره‌یه کلدی ابوبکر الصدیق حضرتلرینك یاننه واردی. اوده انی الوب صباح وقتی مسجد شریفه کتوردی . و :

— « یارسول‌الله ! بیعت ایده‌جك »

دیه حضور اقدس نبوی‌یه عرض و تقدیم ایتدی .
کعب ، ابتدا ید مؤیدهٔ نبوتپناهی‌یی طوته‌رق اخذ بیعت ایلدکدن صوکره حضورعالیده دیزچوکوب اوطوردی و :

— « کعب بن زهیر ، تائب ومستغفر اولدیغی حالده استیمان ایچون حضور سعادتکزه کلمك ایستیور قبول بیوریلور می یارسول‌الله »

دیوب [نعم] جواب قبول واماني انتظله :

— « یا رسول الله ! کعب بن زهیر ، بنم »

دیرکن بونی ایشیدن انصاردن بری قالقدی :

— « رخصت ویرده شونك بوینی اورهیم یا رسول الله ! »

دیدی. رسول اکرم :

— « واز کچ که او ، دین اسلامه میل ایله تائباً کلمشدر »

دیه انی منع ایتدی. اول وقت کعب دخی قصیده‌سنی تلاوته باشلادی . تلاوتی عاشقانه برادا ایله ایدی . کیفیت، محظوظیت همایونی موجب اولمقده ایدی. حتی:

ان الرسول لنور یستضاء به
مهند من سیوف الله مسلول

بیتنه کلدیکی زمان اشبو بیتك استماعندن کسب و تحصیل بیوردقلری خط اوفرلرندن ناشی افندیمز ، مبارك ظهر شریفلرنده‌کی بردهٔ سعادتلرینی چیقاروب جائزه اوله‌رق کعبه احسان واکسا بیورمشلردر. کعب دخی بردهٔ مبارکه‌یی شکران فراوان ایله اخذ وقبول ایدوب عمری اولدقجه او برکذر سعادتله افتخار ایده‌کلمشدر .

***

١١

غزوهٔ تبوك

تبوك ، دمشق شام ايله مدينهٔ منوره ارهسنده بر موضع معروفدر شامدن مدينهٔ طاهرهيه زيتون ياغی ايله بياض اون كتيرن بر قوم ، قيصر رومك شامده اسلام عليهنده تجهيز جيوشه متدارك اولديغنی و جذام وغسان قبيلهلرينكده روم ايله متفق بولندقلرينی خبر ويرمسيله مقابلهيه لزوم كوريلهرك اردو ترتيبنه افنديمز ؛ امر و فرمان بيورديلر .

مكهدن و قبائل سائرهدن عسكر جلب ايتمك اوزره اطرافه مأمورلر كوندرلدی. اوكونلرده مدينه حواليسنده براز قحط وغلا وار ايدی. اومناسبتله قدرتی اولانلرك عسكره اعانه ايتملریده امر بيورلدی.

حين تدارك وسفرده حركتدن مقدم محل مقصودی تعيين وتصريح بيورمامق عادت سنيهلری ايكن بو دفعه روم عليهنه ايدوكی خلاف عاده اولهرق اصحاب كرامه اعلام بيورلمشدی كه تداركده غفلت و مسامحه اولنميهرق روم كبی بردولتك اهميت وقوتنه وحال حاضرده كی مضايقهٔ

معلومه‌یه کوره هر کس متبصر و متدارك بولمق تنبیهنه رمز و اشارت دیمکدی .

اشبو غزاده ارادهٔ سنیهٔ جناب رسالتپناهی‌یه امتثالاً ابوبکر الصدیق رضی الله عنه افندیمز، تبرعاً وجهاز عسکره اعانةً جمیع اموالنی اعطا ایلدی .

حضرت عثمان ذی‌النورین رضی الله عنه دخی شامه کوندرمك اوزره حاضرلدیغی ایکی یوز و فی روایةٍ اوچ یوز رأس دوه‌سنی حموله‌لری بولنان ذخیره ایله برابر ایکی یوزقیه کموش اعانةً اعطا ایلمشدر. قتاده‌نك روایتنه کوره مشار الیه حضرتلری، اشبو غزایه بیك رأس دوه ایله یتمش آت کوندرمشدر .

عبدالرحمن بن سمره‌دن منقولدر که حضرت عثمان ذی‌النورین ، بکنه بیك التون قویه‌رق حضور اقدسه کتیروب دوکدی . رسول اکرم ، او آلتونلری مبارك اللریله قارشدیروب : [مایضر عثمان ما عمل بعدالیوم] دیه‌عثمانك سلامت وعافیت دارینی یعنی ماضی و آتیده‌کی خطیئاتنك مغفوریتنی او ساعتده کندیسنه تبشیر بیورمشدر .

حضرت عمر الفاروقدن مرویدر که :

تبوك سفری اثناسنده زنکین ایدم ، کندی کندیمه

دیدم‌که «ابو بکری کچه بیلورسه‌م ایشته شمدی کچه بیلورم» بو امید ایله جمیع مالمك نصفنی کتیروب تجهیز جیوشه صرف اولنمق اوزره حضور اقدس نبویه براقدم. نبی اکرم بکا:

— «یا عمر! اهل و عیالك ایچون نه‌ایلقویدك»

دیدی. بن:

— «بر بوقدرینی براقدم یا رسول الله!»

دیدم‌بو اثناده ابوبکر الصدیق کلدی. اعانةً ویردیکی صدقه‌یی کتیردی. اکاده سؤال بیورلدی. جوابده:

— «ادخرت الله و رسوله»

دیدی. صوکره بن:

— «یا ابا بکر! هیچ برشیده سنی کچه‌مدم» دیدم.

***

عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه دخی قرق قیه زر خالص‌العیار ودیکر روایته کوره درت درهم اعانه ویروب:

— «یارسول الله! سکز بیك درهمم وار ایدی نصفنی ربمه اقراض نصف دیکرینی اهل و عیالم ایچون ادخار ایتدم»

دیدی. حضرت پیغمبر: [برکت اولسون ویردیککه و الیقویدیغکه] دیه دعا بیوردی .

نبی اکرمك درود اجابتنمودی برکتاریله جناب حق عبدالرحمانك مالنه اول قدر برکت احسان بیورمشدی که درت زوجه‌سندن مرض موتنده تطلیق ایلدیکی تماضر بنت اصبغ، ربع ثمن حصهٔ ارثیه‌سیچون ورثه ایله‌سکسان بیك درهم و بر روایتده سکسان بیك مثقال آلتونه صلح ایتمشدی .

عباس بن عبدالمطلب ، طلحه بن عبدالله ، سعد بن عباده، محمد بن مسلمه رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی ده بر رمقدار مال اعطا ایتمشلردر. عاصم بن عدی حضرتلری یوز وسق خرما اعطا و انفاق ایتدی . انصار کرامدن ابو عقیل دخی بر صاع ، دیکر روایته کوره یارم صاع خرما ویروب: [بو کیجه صباحه قدر خلقه قیودن اجرتله صو چکدم اجرتم اوله‌رق ایکی صاع خرما ویردیلر . برنی بورایه کتیردم . برنی عیالمه براقدم] دیمشدر.

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ، امر بیوردیلر ابو عقیلك خرماسنی دیکر بعض اصحاب کرام طرفندن کتیریلان خرمانك اوستنه صاچدیلر .

منافقلر ، طعن وتشنيع صددنده ديديلركه :

عبدالرحمن ايله عاصم، او قدر كليتلى مالى مجرد رياء ايچون ويرمشلر !. هله ابو عقيلك برصاع خرماسنه اللهك و رسولك احتياجى يوغيدى لكن ابو عقيلك قصدى ، كندينى اكديروب صدقاتدن برشى المقدر!.

منافقينك بوكونه سوزلرينى حق تعالى : [الذين يلمزون المطوعين من المؤمنين فى الصدقات والذين لايجدون الاجهدهم فيسخرون منهم سخرالله منهم ولهم عذاب اليم] آيت كريمه‌سنى انزال بيوره‌رق رد و تزييف ايتمشدر .

نسوان اصحاب دخى حلياتلرينى اهدا ايله اعانه‌يه اشتراك ايلامشلردر . سفر ، غايت صيجاق بر موسمه مصادف ايدى . حرارت هوانى منافقين سر رشته طوته‌رق مسلمانلرى تهويل صددنده : [لاتنفروافى الحر = صيجاقده غزا يولنه چيقميكز] ديه سعى بالفساد ايتديلر . منافقلرى رد و تكذيب ايچون: [فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول الله و كرهوا ان يجاهدوا باموالهم و انفسهم فى سبيل الله و قالوا لاتنفروا فى الحر قل نار جهنم اشد حراً لوكانوا يفقهون] آيت كريمه‌سى انزال بيورلدى .

منافقینك پیشوای مشهوری « عبدالله ابن ابی بن سلول » دە: «بوم دولتی محمد [علیه الصلوة و السلام] نه ظن ایدەیور اصحابیله برابر الك اسیر اولەجقلرنی بیلیورم» دیه مسلمانلری تخویفه چالیشیر ایدی. مسلمانلر ایسه اراذل مرقومەنك اودرلو تفوهاتنه رغماً خواهش صحیح ایله جهاده حاضرلنمقده ایدیلر .

•١•

ابتداء امردە بعض اهل ایمانك دە تخلف ارزوسی حس اولنمشدی. كه مؤمنلرك اشبو ارزوی تخلفلرینی معرض توبیخ و تقریعدە جناب حق جل وعلا: [یاایها الذین امنوا مالكم اذا قیل لكم انفروا فی سبیل الله اثاقلتم الی الارض ارضیتم بالحیوة الدنیا من الاخرة فما متاع الحیوة الدنیا فی الاخرة الاقلیل] آیت كریمەسیله بیلدیرمشدر .

ناسك غزادن تثاقللری، غزانك شدت حرارت ایام صیفه و قحطه مصادف اولمسی ، مسافەنك بعدیله برابر لوازم حرب و غزاجه نقصانلری مدینەدە اثمار وفوا كهك زمان ادراكی بولنمسی و عسكر رومك قوت و مهابتی كبی بر قاچ وجوه و اسبابه مبنی ایدی .

وفود بنی کنانه — تبوك سفری اثناسنده بنی کنانه نك وافدلری بر جماعت اولدیغی حالده مدینهٔ طاهره یه کلدیلر. رئیسلری «واثله بن الاسقع» ایدی.

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم، اکا: [سن کیمسك و نه ایچون کلدك ؟] دیه سؤال بیوردیلر. واثله:

— «اللهه و رسولنه ایمان ایتمکه کلدم بکا قبول امر و نهیك اوزرینه بیعت اعطا ایت»

دیدی. اولوجهله اخذ بیعت ایدەرك کندی دیارینه کیتدی. قومنی کیفیتدن خبردار ایدرکن پدری اعراض ایدوب بر دها یوزینه باقمیه جغنی سویلمش برادری وفی روایهٍ همشیرەسی بالعکس انصاف ایله قبول اسلام ایتدکدن فضله تبوك ایچون سفر لوازمنی تدارك ایدیویروب واثله یی مجهزاً مدینهٔ طیبه یه اعزام ایلمشدر.

واثله نك مدینهٔ منوره یه شوایکنجی کلیشندن آز اول حضرت نبی معزز، تبوکه متوجهاً حرکت بیورمشلردی.

زاد وذخیره کبی لوازمك نقساننده طولایی کیری قالمغه مجبور اولەجق اصحاب کرامدە متأسف ایدیلر. حتی بوکبی فقراء اصحابدن «سالم بن عمیر، علبة بن زید، ابولیلی،

عبدالرحمن بن كعب مازنی ، عمرو بن غنمه، سالمه بن صخر، عرباض بن ساریه ، عبدالله بن مغفل» حضراتی. برلکده حضور اقدس پیغمبری‌یه کاوب :

— «یارسول الله! بز، پیاده قالدق. بینه‌جك ویره‌سنکه برلکده غزایه کیده‌لم»

دیه عرض حال ایتدیلر. رسول اکرم صلی الله علیه و سلم :

— «سزك ایستدیککز بنده یوقدر»

جوابنی ویرمکله ایلر، معیت سنیه شرفندن محرومیتلرندن ناشی اغلدقلری حالده پیشگاه‌عالیدن طیشاری‌یه چیقدیلر.

اصحاب مشارالیهم حضراتنك شو کونه اغلایشله حضوردن چیقملری، کندولرینك بین الاصحاب «بکائین» عنوانیله معروفیتلرینه سبب اولمشدر که حقیقت حال و صمیمیت بازارینی : [وعلی الذین اذا ماانوك لتحملهم قلت لااجد ما احملکم علیه تولوا واعینهم تفیض من الدمع حزناً ان لایجدوا ماینفقون] آیت کریمه‌سی اشعار ایدر. مع‌مافیه بونلر، شرف معیتدن ینه محروم اولمامشلردر. ابن یامین بن عمیر بن کعب نضری، ابولیلی ایله عبدالله بن مغفله اوساعتده‌واویله حالده تصادف ایتدیکندن بینه‌جك ایچون بر

دوه و زاد و ذخیره اولەرق‌ده برصاغ خرما ویردی.

دیگر ایکیسی، عباس بن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنه حضرتلری جانبندن، اوچنجیسی‌ده عثمان بن عفان رضی الله عنــه حضرتلری طرفنــدن تجهیز ایدیله‌رك دوه‌لره ارکاب و غزایه اعزام اولنمشلردر.

⁂

ابو موسی الاشعری رضی الله عنــه حضرتلرندن منقولدرکه:

اشعری جماعتی، بینه‌جك حیوان طلب و استدعا ایتمك اوزره بنی حضور عالیٔ رسول اللهه کوندردیلر. بن‌ده:

— «یا رســول الله! ارقداشلرم، مرکب احســان بیورمکز استدعاسیله بنی سکا کوندردیلر»

دیه عرض حال ایتدم. بوکا قارشی افندیمز:

— «والله سزی هیچ برشیئه بیندیرمم»

جوابنی ویردیلر. مکر بن، خبرم اولمیه‌رق اوحضرتك حال غضب همایونلرینه تصادف ایتمشم. تأسف و تأثر رسول اللهی‌یی مستلزم بر حرکتده بولنــدیغم خوفندن طولایی محزون اوله‌رق ارقداشلریمك نزدینــه کلدم. انلره بیــان حال وکیفیت ایتــدم. ارەدن بك آز مدت

بيله جماعتدن ایشتدم که منادی٬ بمدانی٬ رسول‌اللهٔ اولان حضرت بلال : [ای عبدالله بن قیس] دیه ندا ایدر جواب ویردم . بلال ، بکا :

— « کل رسول‌الله سنی چاغیریور »

دیدی بو کره حضور عالیلرینه کیر دیکم آنده رسول الله صلی الله علیه و سلم بکا : [خذ هذین القرینین و هذین القرینین] دیه سعددن صاتون آلمرق حاضرلدیغی التی رأس دوه‌لری اشارتله کوستردی . و :

— « بونلری ارقداشلریکه کتورده سویله که جناب الله [و یاخود رسول الله] سزی بونلره بیندیریور بینکز »

دیدی . بن ، اودوه‌لری الدم کلدم . وامر عالی‌یی حرفیاً تبلیغ ایتدکدن صوکره دیدم :

— « والله سزی براقمم تاکه بریکز بنمله کلوب رسول‌اللهك مقاله‌لرینی ایشیده‌جکدر یوقسه رسول‌اللهك سویله‌مدیکی برسوزی بن ، سزه تصنیعاً نقل ایتمشم ظن ایدرسکز »

ارقداشلر ، بکا :

— « سن، بزم عندمزده طوغری بر آدمسك ولكن مادامكه اویله ارزو ایتدك كیدرز »

دیوب قالقدیلر. برابر كیتدك . بن دیدم :

— « یا رسول الله بزه مركب ویرمامكه اوّل یمین ایتمشدك شمدی ویردك »

بونك اوزرینه افندیمز :

— « سزه مركبی جناب حق، ویردی . بكا امر ایتدی كه برایشی یاپمامغه یمین ایتسه‌م ده صوكره بیلسه‌م كه خیر ، اویشی ایشلمكده‌در یمینمی بوزوب كفارت ایده‌یم »

دیه جواب ویردی .

***

اعراب بنی اسدو بنی غطفاندن سكسان و برروایتده یتمش ایكی و یا اوتوز طقوز كشی سرد اعذار طریقیله تخلف ایچون استیذان ایتدیلر. استدعالری مقرون مساعدهٔ سنیه اوله‌رق كندولرینه : « كیدیكز مأمولدركه جناب حق ، زمان قریبده بزی سزدن مستغنی ایدر » بیورلمشدر . [و جاء المعذرون من الاعراب لیؤذن لهم و قعد الذین كذبوا الله ورسوله سیصیب

الذين كفروا منهم عذاب اليم] آیت کریمه‌سی . اعراب مرقومه‌نك صورت مخالفلری حقنده نازل اولمشدر.

***

مرویدرکه تبوك اثناء تدارکنده رسول مکرم ، بنی سلمه‌دن « جد بن قیس » ه :

— « بنی اصفر غزاسنه بزمله کیتمه‌که هیچ رغبتك وارمیدر ؟ »

دیه سؤال بیوردی . جد بن قیس ، جوابده :

— « یا رسول‌الله ! اذن ویرکه مدینه‌ده قاله‌یم ، زیرا بنی بیلورلرکه عورتلره زیاده میلم واردر . قورقرم‌که روم قیزلرینی کورور ایسه‌م صبرسزلقله فتنه‌یه دوچار اولورم »

کبی سوزلری درمیان ایتمکله نبی افخم صلی الله علیه و سلم :

— « سکا اذن ویردم »

دیوب اندن اعراض بیوردیلر . مرقومك اعتذارنده‌کی بطلان ، بدیهی اولمغله جناب حق انك شاننده :[ومنهم من یقول ائذن لی ولا تفتنی الا فی‌الفتنة سقطوا وان جهنم لمحیطة بالکافرین] آیت کریمه‌سنی انزال بیوردی.

***

مكهٔ مباركه‌دن مدينهٔ طاهره‌يه حين هجرت سنيه‌ده بني سلمه‌دن سيدو رئيسلرينك كيم اولديغي سؤال بيوريله‌رق بني سلمه :

— « رئيسمز، جد بن قيسدر . ولكن بخل ايله موصوف و معروفدر »

جوابني ويريركن رسول خدا افنديمز ، بر وضع انكارايله : « اى داء ادوؤ من البخل . سزك رئيسكز، عمرو بن جموحدر» ديمش وجد مرقومي بخلى سببله موقع سيادت و رياستدن تنزيل ايلمشدى ا.

***

ذات اشرف حضرت رسالتپناهينك خلقى جهاده حث وتحريضنه قارشى منافقلر ، افكار عموميه‌نك طرف طرف تشويشنه سعى واقدامدن كيرى طورمامقده‌ايديلر. بومقوله‌دن بر كروه، سويايم نامنده بر يهوديك خانه‌سنده تقشبث اهل اسلام عليهنده لاقردى ايتمكده ايديلر . حضرت پيغمبر ، طلحه بن عبدالله حضرتلريني اصحابدن برجماعتله اعزام ايده‌رك انلرى اوخانه‌دن طاغتدى .

***

جلاس بن سويد بن صامت نامنده برى، اوغلى ياخود

اووه‌ی اوغلی مصعب ایله برر اشـكه را كبا جانب قادن مدينهٔ طيبه‌يه طوغرى كليورلردی اهل اسـلامه عداوتی اظهار وانلرك تبوك سـفرندن تخلفلرينی ارزو ايده‌رك ديديكه :

اكر محمد [عليه‌الصلوة و السلام]ك كتيرديكی حق ايسه بز ، بو بيندیكمز اشكلردن بد تر اوله‌لم »

بوسوز ، مصعبه تأثير ايتديكندن مصعب ، حدتله :

— « ای عدو الله ! خدا حقيچون سنك بوسوزيكی حضرت پيغمبره ايصال ايدرم . سن ، بنم نظرمده خلقك اعزی ايدك . شمدی برسوز سويلدككه او سوزی اكا سويلرسه‌م سنی خلق ايچنده رذيل ايدر سويلمزسه‌م بن هلاك اولورم ولكن هلاكدن سلامت اوليدر »

ديدی ودرحال كلوب ماجرانی :

— « يارسول الله ! اكر بنده بو كنـاهده شريك اولوب حقمده آيت نازل اولمق خوفی اولميدی وياخود بربلايه كرفتار اولمق انديشه‌سی بولنميدی انك بوسوزنی سكا سويلمزدم »

ديه عرض ايتدی . حضرت پيغمبر ، جلاسی جلب ايده‌رك صوردی جلاس ، يمين ايله برابر انكار ايتدی مصعب ، اوراده حاضر ايدی : [يارب رسولكه برآيت

كوندركه صدق كلامم اندن بللى اولسون] ديه مناجات ايتديكندن [يحلفون بالله ماقالوا ولقد قالوا كلمة الكفر وكفروا بعد اسلامهم وهموا بمالم ينالوا و مانقموا الا ان اغناهم الله و رسوله من فضله فان يتوبوا يك خيراً لهم ...] آيت كريمه‌سى ، نازل اولمشدر .

جلاس ، آيت كريمه‌يى ايشيدنجه : [جناب حق ، بكا توبه‌يى عرض ايلدى] ديه مرضئ عاليه مخالف تفوهاتندن صدق و انابتله توبه ايتدى . حتى اوته‌دنبرو اكا قارشى ابراز ايده‌كلديكى طور ومعامله‌سنى تغيير وتبديل ايتمديكى كبى برواحسانى ده كسمامشدر. جلاسك بو كونه حال و حركتى، قبول توبه‌سنه وصدق قولنه علامت عد اولنمشدر.

***

تدارکاتك ختاميله حضرت نبى اكرم صلى الله عليه و سلم اهل بيت رسالتلرينه نظارت ايچون حضرت على كرم الله وجهه افنديمزى وامور مملكتك اداره‌سى ايچون ده محمد بن مسلمه‌يى مدينهٔ طيبه‌ده استخلاف ايتدى

ادارهٔ امور مملكت ايچون « سباع بن عرفطه » يى براقديغى ده مرويدر • ديكر بر روايتده دخى « ابورهم الغفارى » يى براقمشدر •

حضرت علی ، کندوسنك معیت سنیه‌ده تبوکه کیده‌میه‌جکنه تأسف ایدرك :

— « یا رسول‌الله! بو آنه قدر هیچ بر غزاده تخلف ایتمدم سبب ندرکه بنی کری‌یه براغوب کیدیسك ؟ »

دیدی . بوکا جوابده افندیمز :

— « اما ترضی ان تکون عندی بمنزلة هارون من موسی الا انه لانبی بعدی = راضی دکلیسك که عندمده هارونك موسی نزدنده حائز اولدیغی رتبه ومنزلتده اوله‌سك و لکن شو قدر بر فرقك وارکه هارون ، موسادن صوکره نبی ایدی بندن صوکره نبی و نبوت یوقدر »

دیوب انی بالخاصه اعزاز بیوردقدن صوکره زوجات طاهرات رسالتپناهیلرینه ده انك مأموریتنی بیان و امر نهینه اعتبار اولنمسی لزومنی اخطار ایتدی.

اردوی همایونك خارج مدینهٔ طاهره‌ده «ثنیة الوداع» نام محلده طوپلانمسنه ارادهٔ سنیهٔ رسالتپناهی شرفصادر اوله‌رق حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله عنه‌ده محل مذکوره مرکز قوماندانی بالتعیین عسکره نمازده امامت ایتمسی طرف اشرف نبویدن کندوسنه امر وتنبیه بیورلدی .

منافق عبدالله ابن ابی بن سلول ، اوراده بر بلوك ارقداشلریله اردوکاه اسلام سمتنه یورویه‌رك «زباب» نام محل مقابلنده توقف ایتدی .

رسول اکرم صلی‌الله تعالی علیه وسلم، رجب شریفك طقوزنجی پنجشنبه کونی مدینهٔ طیبه‌دن حرکت بیوردی. منافقلر ، فتنه قصدیله : «علی‌یه اولان غیظ و برودتنه مبنی انی کری براقدی » دیدکلرندن بو سوز ، علینك کوجنه کیده‌رك همان سلاحلاندی. سیر سریع ایله نبی معظم افندیمزه [جرف] محلنده یتشدی و :

— « یا رسول الله ! خلقده شویله بر سوز واردر مظنه‌نك ازاله‌سیچون بنی معیتکزه السه‌کز »

دیدی . و لکن مرتبهٔ هارونیته راضی اولمسی وصایاسنك تکراریله اعاده بیورلدی .

ثنیة الوداعده رایات والویه عقد اولنه‌رق علم اعظم، صدیق اکبر یدینه وبرروایتده زبیربن‌العوام حضرتلرینك النه ویرلدی. اوسك لواسی، اسید بن حضیره خزرجك لواسی‌ده ابو دجانه حضرتلرینه اعطا ایدلدی .

انصار کرامدن هر بطن کندینه بر لوا عقد ایتدی. بنی مالك بن النجار بطننك بایراغنی عماره بن حزم حضرتلرینه ویرمشدی . بعده کیری الوب زید بن ثابته ویردی . او زمان عماره :

— «یا رسـول الله ! بکا غضبمی ایتدك که بایراغمی الدن کیری الدك»

دیه صوردی . رسول الله افندیمز اکا:

— «غضب ایتمدم ولکن حق تقدم اهل قرأنکدر زید . قرآنی سندن زیاده اخذ ایتمشدر . قرآن ، کندی صاحبنی تقدیم ایدیجیدر هر نقدر صاحبی قولاغی کسیك بر عبد سیاه دخی اولسه»

جوابنی ویردی .

افراد اهل اسـلام ، اردوکاهده تعداد اولندی . بر روایتده اوتوز بیك دیکر روایتده قرق بیك ایدی. مقدمة الجیشه خالد بن الولید ، میمنهٔ عسکره طلحه بن عبد الله ، میسره یه عبد الرحمن بن عوف رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی تعیین بیورلدی .

اردوی همایونك اورادن حرکتی اثناده عبدالله بن ابی بن سلول، نفاقندن باشقه سبب وعلته مستند اولمیه رق: [بنم بنی اصفرله حرب وقتاله ایشم یوقدر . خلق ظن

ایدرلرکه انلرله قتال قولایدر. اویله کوریورم‌که شوخلق زنجیراسارته طاقلسه‌لر واطراف عالمه طاغلسه‌لر کرکدر] دیوب کری دوندی . کندی کبی اولان ارقداشلری‌ده برابر ایدی. انلرك خبر تخلفلری مسموع عالی اولنجه:

— « اکر انده خیر بولنسیدی بزمله رفیق اولور ایدی‌ممنون اولیکزکه اشرارك‌شرلرندن‌خلاص اولدیکز» بیورلمشدر .

صحیح الاعتقاد اولان اهل اسلامدن ابوذرالغفاری و ابو خیثمةالسالمی ، کعب بن مالك ، مرارة بن الربیع ، هلال بن امیه حضراتی کری قالمشلردی . ابو ذر حضرتلری ، اردو ایله برابر چیقدیغی حالده دوه‌سی یولده قالمقله زاد و ذخیره‌سنی بالضروره کندوسی یوکلنوب راجلاً اردویی تعقیب ایتمشدر ! .

ابوخیثمه‌ده مدینه‌ده برقاچ کون طوردقدن صوکره کری قالدیغنه پشیمان اوله‌رق یورودی اردوی همایونه التحاق ایلدی. دیکر اوچ ذاتك تخلفلری‌ده مجرد مشقت سفردن قاچدقلری ایچون ایدی .

***

وافد بنی کنانه اولان « واثله بن الاسقع » دخی تام

شو صره‌ده بلده‌سندن مدينهٔ طيبه‌يه عودت ايتمشدی .
لعذرٍ تأخر ايتمش بولنان بعض اصحاب كرام ، برر برر
چيقوب اردوی سعادته التحاقه مسارعت ايده‌يورلردی.
وائله ، او زمان :
— «بو غزاده اليمه كيره‌جك حصهٔ غنيمتی كندوسنه
ترك ايتمك شرطی ايله بكا كيم برمركب ويرير ؟»
ديه اعلان ايتدی. كعب بن عجره ، اكا بردوه ويردی.
وائله ، بنوب يوله دوشدی . اردوی همايونه يتشدی .

***

اشبو سفرده بك چوق غرائب مشاهده اولنمشدر :
وديعه بن ثابت، بربلوك منافق ارقداشلريله برابر موكب
همايونك اوكی صره كيدرلردی . استهزاء صددنده
يكديكرينه :
— « دقت و تعجب ايديكزكه بو آدم [رسول‌الله
صلی‌الله عليه وسلم] شامك قصور و حصونی فتح ايتمك
ايستر . »
ديديلر. ايچلرندن وقبيلهٔ بنی‌اشجعدن بنی سلمه حليفی
اوله‌رق مخشی بن حمير دخی :
— « كاشكی بو سوز مقابلنده هر بريمزه يوزر

قرباج اورسيديلرده تك حقمزده بوندن طولایی آیت نازل اولمسیدی »

دیدی. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بوماجرایه مطلع اوله‌رق عمار بن یاسره :

— « کیت شو قومه‌که آتشه یانديلر ، و سؤال ایت‌که یکدیکریله شمدی نه سویلشدیلر . انکار ایدرلرسه دی‌که سز شویله شویله دیمدیکزمی؟»

دیه امر بیوردی. عمار ، ودیمه بلوکنی استنطاق ایتمکله انلر، کلوب حضور رسول اللهده علی طریق الاعتذار :

— « یا رسول الله ! بز ، او سوزی لهو ولعب وملاطفه طریقیله سویلمشدك »

دیدیلر. که [ولئن سألتهم ليقولن انما كنا نخوض و نلعب قل ابالله و آياته ورسوله كنتم تستهزؤن . لاتعتذروا وقد كفرتم بعد ايمانكم ان نعف عن طائفة منكم نعذب طائفة بانهم كانوا مجرمين] آیت کریمه‌سی انلرك او بابده‌کی مقاللرینك حقیقتنی ناطقدر.

مرقوم مخشی بن حمیر ، آیت کریمه‌نك منطوقنجه عفو الهی‌یه نائل اولان طائفه‌دن ایدی . حتی کندوسنه فی سبیل الله مرتبهٔ شهادت نصیب اوله‌رق قبرینك معلوم بولنمامسی حقنده‌کی مناجاتی قرین قبول بیورلدیغندندرکه

یوم تمامه‌ده شهید اولمش و وجودندن اثر و نشان بولنمامشدر ا·

دیار مجرده مرور — دیار حجر ، جوار وادی القراده‌در · اردوی همایون اکا واصل اولدیغی اثناده قوماندان کتیبهٔ انبیاء افندیمز :

— « بو محلك صویندن ایچمیکز . و صوییله آبدست ده المیکز . انکله یوغورلمش خمور کز وارایسه انی دوه‌لره ویریکز دوه‌لرك دیزلریی محکم باغلایکز . وبو کیجه شدتلی بر یل اسه‌جکدر . منزلده هیچ بر کیمسه چادرندن ارقداشسز طیشاری چیقمسون »

دیه تنبیه بیوردیلر ·

اشبو اوامر و تنبیهاتدن صوکره‌ده دیار حجردن صورت مرور و حرکتك تعیینی قصد ایدر اولدیغی حالده [نفسلرینه ظلم ایدن شو معذب خلقك مسکن و دیارلرینه اغلیه‌رق کیریکز . تا که انلره اصابت ایدن مصیبت ، سزه‌ده اصابت ایتمیه] وصایاسنی‌ده علاوه ایدرکن مبارك باشنی اورته‌رك دوه‌سنی اسراع ایلدی و وادی‌یی سرعتله کچدی . اردوی همایونك اوجوارده اقشاملین اینه‌جکی و اینه یکی منزلده کیمسه‌نك ارقداشسز چادردن خارجه چیقمامسی امر عالی

اقتضاسندن ایدی مرکس، اشبو ارادهٔ سنیه یه اتباع ایتمشکن بتون اردونك ایچندن یالکز بنی ساعده قبیله لی ایکی کیمسه عذر و غفلتله حدود امری تجاوزله ارقداشسز طیشاری چیقدیلر ! .

بری ، قضاء حاجت ایچون چیقمشدی . انی خناق عاتی طوتدی مصروعاً یره دوشدی . دیکری دوه سنی غیب ایتمکله ارامغه چیقدی انی ده یل قابوب بنی طیٔ دیارینه آتدی !

مصروع مرقوم ، اصحاب کرام طرفندن قالدیرلدی رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمزك ، دعاء بالخیر شفاء وعافیتیله شفایاب اولدی. دیکرینی اردوی سعادتك تبوکدن عودتله مدینهٔ طاهره یه مواصلتندن صوکره بنی طیدن بر قاچ کیمسه لر کتیردیلر .

. .
. .

دیار حجر حدودنده بولندیغی کیجه نك ایرته سی صباحی عسکر ، صوسزلقدن صوك درجه ده مضطر قاله رق درباز درربار رسالتپناهیه شکایت ایتدیلر. غوث المرسلین افندیمز ، یوزینی قبله یه دونه رك دعا ایتدی هواده هیچ بلوط یوق ایکن همان بلوتلر پیدا اولدی. ویکدیکرینه

قاریشه‌رق بیوك یاغمور یاغدی . خلق ، قربه‌لرینی صو ایله طولدیردیلر . حضرت پیغمبر افندیمز کمال سروروندن تکبیر ایلدی . واو آنده بلوتلر یاریلوب هوا آچلمغله :

— « بن ، شهادت ایدرم که خدانك رسولی‌یم »

بیوردیلر . مسلمانلر ، او ساعتده‌کی رحمتك کیفیت نزولنی کورمش اولان بر منافقه :

— « معجزهٔ نبویه‌یی کوردك . آرتق عذر و بهانه‌یه محل یوق کل مسلمان اول »

دیدیلر . منافق خبیث :

— « اوت تصادفی بر بولوت کچردی یاغدی !...»

جوابنی ویردی .

...

بر منزلده ناقهٔ سعادت ، ضایع اوله‌رق اصحاب کرام ، آرامغه چیقمشلردی اهل عقبه و بدردن اولان « عمارة بن حزم » حضرتلری ده حضور عالیده ایدی . عماره‌نك حضورده بولندیغی صره‌ده منزلنده قینقاع یهودیلرندن زید بن الصلت بولنه‌رق کندی یاران و هوا دارانه دیر ایمش :

— « محمد [عليه الصلوة والسلام] پیغمبرم دیر و كوكلردن خبر ویریر . حالبوكه شمدی دوه‌سنك نره‌ده اولدیغنی بیلمز »

الك اشبو تفوهاتنی رسول اکرم نور اقدس نبوتله کشف بیورەرق عماره‌یه :

— « یا عماره ! سنك منزلكده بر آدم ، شویله بر سوز سویلدی . خدا حقیچون بن ، غائبی بیلمم . مگرکه حق تعالی انی بکا بیلدیره . ایشته شمدی دوه‌ڭ نره‌ده اولدیغنی حق جل وعلا ، بکا بیلدیردی . فلان محلده یولاری برداله طولاشمش طوریور کیدیکز کتیریکز »

دیدی بعض اصحاب ، همان کیتدیلر . یولاری دالدن قورتاروب دوه‌یی کری کتیردیلر .

عماره ، منزلنه کلدی حاضر اولانلره ماهوالواقعی اکلاتدی . ایچلرندن بری :

— « سن کلمزدن اول بوراده زید بن الصلت ، سنك دیدیکك شیئی سویلمشدی »

دیمکله عماره حدتندن منافقك انسه‌سنه بر توقات اوروب :

— « یا عباد الله ! بنم منزلمده بیوك بر مصیبت وار ایمش »

دیه حریفی اورادن سورمش چیقارمشدر.

سهیل بن بیضاده منقولدرکه :

تبوك سفرنده رسول اکرم صلی الله علیه و سلم بر کون بنی ردیف ایلمشدی. بر کسلك سسله بکا خطاباً اوچ کره : [یاسهیل !] دیدی . بن ده هر دفعه‌ده : [لبیك] دیدم . بوندن اصحاب کرام تفرس ایتدیلرکه مقصود عالی ، کندیلریدر درحال اطراف وجوانبدن بربرر حضور سامیده طوپلانه‌رق شرف ظهور خطابه منتظر اولدیلر . افندیمز ، انلره :

— «من شهدان لا اله الا الله وحده لا شریك له وان محمداً عبده ورسوله حرمه الله علی النار »

بیوردیلر .

***

یولده صبر — یول اوزرنده بیوك بر ییلانه تصادف ایدیله‌رك خلق قورقودن یاننه یناشه‌مدیلر . ییلان کاوب حضورنبویده بر مدت مکث ایتدی کورنلر ، تعجب ایتمکده ایدی . صوکره ، کری کیده‌رك یولك بر کنارینه چکلدی ناس . حضرت رسول اکرمك نزدینه طوپلاندیلر .

افندیمز :

— بیلورمیسکزکه بو بیلان نه سویلر؟ مکه‌ده یانمه کلوب بر کیجه قرآن استماع ایدن جنلردندر. منزلی بو نواحیده اولدیغندن رسول خدایی استقبال حقنی ایفا ایتمك اوزره قارشومزه کلدی. وبعض مشکللرینی صوردی. جواب آلدی شمدی اوراده طوریور وسزه سلام ایدیور» دیدی. بونك اوزرینه اصحاب کرام، انك سلامنی: [علیه السلام و رحمة الله وبرکاته] دیه احسن صورتله ردایتدیلر. ایشته بونك اوزرینه ایدی که افندیمز: [حیوا عباد الله من کانوا = کیم اولور ایسه اولسون عبادالله‌ه قاعدهٔ تحیتی ایفا ایدیکز] بیورمشلردر.

برکون جناب پیغمبر صلی الله علیه و سلم، اصحابنه بیوردی که:

— یارین قوشلق وقتی تبوك پیکارینه وارەجغز هر کیم که بندن اول یتشیرسه اکا ال صوقمسون»

تبوك نام مرحله، مدینهٔ طیبه‌دن شامه کیدرکن یاری یولدر. اردوی همایون واروب پیکارك باشنه ایندی مکر ایکی آدم اول وارمشلرمش! پیکارك صویی ایسه اردونك احتیاجنه کافی مقداردن آز وضعیف اقار ایدی. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم، اوایکی شخصدن صوردی.

حريفلرك صويه طوقاندقلري آكلاشيله‌رق كنديلري تكدير ايدلدي. صوكره امر پيغمبري موجبنجه بيكارك صويندن بر قاب طولديريله‌رق حضوره كتيرلدي حبيب اكرم افنديمز مبارك اللريني، اغزيني و وجه شريفني قابك ايچنه يقايوب صويي بيكاره دوكديكني متعاقب منبعدن فوران شديد ايله صو، هوايه طوغري فيشقيرمش آقمش و او صو، بتون اردو خلقنه كفايت ايلمشدر.

اردوي همايونك تبوك منزلنده هيبت اقامتي اطراف واكنافه عكس ايتمكده اولديغي حالده روملرده و رومه تابع عربانده بركونه حركت كورولمدي بناءً عليه محاربه‌ده وقوع بولمدي. فقط شام حدودينه قدر كلوب‌ده قوجه روم دولتنه ميدان اوقومسي بالخاصه دهشتي موجب اولدي. حتي عقبهٔ مصريه جوارنده ساحلده [ايله] ديارينك حكمداري بولنان «يوحنا بن رؤبه = روبن» تبوكده حضور اقدس رسالتپناهي‌يه كلوب اوچ يوز التون جزيه ويرمك شرطيله عهد وامان طلب ايتمكله كندوسنه:

[بسم الله الرحمن الرحيم. هذه امنة من الله ومحمد النبي رسول الله. ليوحنة بن رؤبة واهل ايلة اساقفتهم وسائرهم

فى البر و البحر . لهم ذمة الله و ذمة النبى و من كان معه من اهل الشام ومن اهل اليمن ومن اهل البحر . فمن احدث منهم حادثاً فانه لايحول ماله دون نفسه وانه طيب لمن اخذه من الناس وانه لايحل ان يمنعوه ماءً يريدونه ولاطريق يريدونه من براوبحر] ديه امان‌نامهٔ عالى اعطا بيورولمشدر .

اشبو امان‌نامهٔ عالى‌يى افنديمز ، «جهيم بن صلت» ايله «شرجيل بن حسنه» حضراتنه يازديرمشدى .

بلاد شامدن يكديكرينه اوچ ميل مسافه‌ده بولنان «جرباء» و «اذرح» نام بلده‌لر اهاليسى‌ده سنوى يوز آلتون جزيه ويرمك اوزره استدعاء عهد وامان ايتملريله انلره دخى : [بسم الله الرحمن الرحيم هذا كتاب من محمد النبى رسول الله لاهل اذرح . انهم آمنون بامان الله وامان محمد . وان عليهم مائة دينار فى كل رجب وافية طيبة . والله كفيل عليهم بالنصح والاحسان الى المسلمين ومن لجأ اليهم من المسلمين من المخافة] امان‌نامهٔ عاليسى احسان بيورلمشدر .

***

حضرت فخر المرسلين افنديمز ، تبوكده بر كون محضر اصحاب كرامده اوطورورلركن :

— « مافعل كعب [بن مالك] »

بيوردی . بنی سلمه‌دن برذات ویاخود « عبدالله بن انیس » حضرتلری ، جوابه تصدی ایده‌رك :

— « یا رسول‌الله حبسه برداه ونظره فی عطفیه »

دیدی‌كه بو جواب ، كعبك بلا عذر تخلفنی سده‌ٔ سنیه‌یه عرض واعلام صورتنی‌ده متضمن ایدی !

غضب وانفعال جناب نبویدن وقایه مقصدیله معاذ بن جبل رضی‌الله‌عنه . قائل مذكوره قارشی مدافعه مقامنده [بئسما قلت] دیدكدن صوكره ذات اقدس پیغمبری‌یه اقبال وتوجهله :

— « یا رسول‌الله ! ماعلمنا علیه الاخیراً »

دیدی . انلرك بو درلو محاوره‌لری اوزرینه نبی افخم افندیمزده سكوت بیوردیلر .

***

كیم اباذر — ابو ذرالغفاری حضرتلری ، اردوایله برلكده حركت ایتمش اولدیغی حالده دوه‌سی یولده قالمغله زادو ذخیره‌سنی كندوسی یوكلنوب تبوكه طوغری اردونك عقبنجه كلیور ایدی .

بر كون رسول الله صلی الله علیه و سلم ومعیتی تبوكده ایكن بری جانب مدینه‌ٔ طیبه‌دن یولده نمایان اولدی . اصحاب :

— « يا رسول الله ! يولده بر پیاده کلیور »

دیدیلر . افندیمز ، اوسمته باقەرق ؛

— « کن اباذر = ابوذر اول »

بیوردیلر . صوكره اصحاب کرام ، دقت ایدوب کوردیلرکه کلان ، ابوذردر :

— « یارسول الله ! هووالله ابوذر »

دیدیلر . بولك اوزرینه اوسیار وحیدك حسن اخلاص ایله آزادکی احوالنك تقدیری صددنده : [رحم الله اباذر یمشی وحده ویموت وحده ویبعث وحده] بیورلمشدرکه بونده ابوذرك عاقبتنه اشارت وار ایدی .

مشارالیه ، حضرت عثمان ذی النورین افندیمزك اواخر ایام خلافتنده ایجاب مصلحت اولەرق «ربذه» ده اقامته مأمور بیورلمشدی . ویاخود کندی ارزوسیله بالاستیذان کیدوب انده اختیار اقامت ایلمشدی . بقیهٔ ایام حیاتنی ربذه‌ده سکون و آسایشله امرار ایتمش وحین وفاتنده بر کوله‌سیله زوجه‌سندن باشته یاننده کیمسه‌سی بولنمامش ایدی . وصیتی موجبنجه انلر ، کندوسنی غسل وتکفین ایدوب یول اوستنه براقدیلر . دوه‌یه راکب اولدیغی حالده ابتدا تصادف ایده‌جك جماعته منتظر طوردیلرکه

بوده وسبق انجابتندن ایدی . قارشودن بر جماعت کوروندی . دوه‌یه راکب ایدیلر . جماعت ، حذایه کلنجه غلام ، ابوذرك دفنی ایچون انلردن یاردم ایستدی مکرانلر ، اجلۀ اصحاب کرامدن عبدالله بن مسعود رضی الله عنهك جانب عراقدن حج ایچون مکه‌یه کلن بر جماعتی ایدی .

ابن مسعود حضرتلری ، او آنده تأثرندن صوت جهیر ایله اغلامغه باشلایوب ابوذرك عاقبت بویله و فانی وقوع بوله‌جغنه دائر مشکوة صدر شریف رسالتدن لمعان ایدن نور حقیقتی قصد ایده‌رك : [صدق رسول الله تمشی وحدك وتموت وحدك وتبعث وحدك] دیدی . هپسی دوه‌لرندن ایندیلر . . نمازینی ادا و کندوسنی قبره دفن ایتدیلر .

•••

کنه ابا خیثمه — ینه بر ارالق یولده بری کوروندی . اصحاب کرام :

— « یارسول الله ! یولده بر سواری کوروندی کلیور »

دیدیلر . رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم ، کلان سواری حقنده :

[كن ابا خيثمة] ديدى . صوكره دقت ايدوب كورديلركه ابو خيثمه‌در !.

سبب ورود والتحاقى كندوسندن سؤال بيورلدى. اردوى همايونك حركتندن صوكره ايدى ابو خيثمه ، كندى خانه‌سنه كيرمك اوزره ايكن كوردى‌كه ايكى زوجه‌سى محل تنزهى اولان چارداغنى كوزل سوپوروب صولامشلرا صوغوق صو بارداقلرينى قويمشلرا . بعض طعاملرى ترتيب واحضارايتمشلرا. قپوده طورديغى حالده كيرميه‌رك بونلره برباقدى . وكندى كنديسنه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه و سلم و بتون اصحاب كرام ، مجرد اعلاء كلمة‌الله و محافظهٔ كلمهٔ اسلام ايچون حضور وراحتلرينى ترك‌ايدوب بوصيجاقده كونش ايچنده صحراارده اولسونلرده بن ، بوراده كولكه‌ده زوجه‌لرمله مشغول اوله‌يم بوشرط انصافدن جداً بعيددر ديه باالملاحظه نفسنى لوم ومؤاخذه‌دن صوكره: [والله بوايكى چارداقدن هيچ برينه داخل اولمام . تاكه‌رسول‌اللهه‌ملحق‌اولورم] ديوب زادو ذخيره‌سنى دوه‌سنه تحميلاً نبوكه طوغرى‌يوللانديغنى عرض ايدنجه كيفيت ، محظوظيت سنيهٔ رسالتپناهى‌يى مستلزم اوله‌رق حقنده دعاء خير بيورلدى .

***

عبدالله ذو البجادين [*] — اوردوی همایونك تبوكه متوجهاً حركتی اثناده یولده ركاب عالی‌یه كلوب:

[*] عبد الله، مزینه قبیله‌سندندر باباسنك فوتیله عمنك نزدنده یتیم و صوك درجه‌ده فقیر قالمشدی. بیودكدن صوكره بر فاچ دوه و قویون و بر ایكی‌ده كوله صاحبی اولدی. اسمی «عبد العزی» ایدی. قبول دین اسلامه میل عظیمی اولدیغی حالده عمنك خوفندن جسارت ایده‌مامكده ایدی. رسول الله صلی الله علیه و سلم افندیمزك فتح مكه‌دن كمال عافیت و موفقیتله عودت سنیه‌لرینی استبشار ایتدیكی زمان بتون قوت و جسارتی قلبنه طوپلایه‌رق عمنه دیدی:

— «یا عم! سنك مسلمان اولمكه باقیور ایدم مع التأسف شمدی‌یه قدر اللهه و رسولنه ایمان و اطاعت اماره‌سنی سنده مشاهده ایتمدم. بوندن صوكره بقاء عمر و حیاته اعتماد قالمیه‌رق بن، مسلمان اولمغه مجبور بولنیورم. اذن ویركه مسلمان اوله‌یم»

عم مرقوم انی رد صره‌سنده:

— «اكر سن‌ده مسلمان اولور ایسه‌ك سكا ویردیكم اموالی صرتكدن كوملككه وارنجه‌یه قدر هپ آلیرم»

دیه قسم ایتدی. عبدالله، سوق محبت پیغمبری ایله:

— «بن مسلمان اولدم اموالی ایسترسه‌ك آل»

دیدی. جمیع ملكنی ترك ایده‌رك حتی اوزرنده‌كی رداء وازارینی دخی اكا ویره‌رك چپلاق اولدیغی حالده عمی نزدندن والده‌سنه كلدی. خاك پای رسالتپناهی‌یه یوز سورمك ایچون مدینهٔ منوره‌یه كیده‌جكنی افاده ایتدكدن صوكره بولده كیه‌جك برشی ایستدی. والده‌سی، كندوسنه آلاجه بركلیم ویردی.

— یارسول‌الله ! دعا ایت‌که فی سبیل‌الله شهید اوله‌یم»

دیدی . افندیمز ، جوابده :

عبدالله، کلیمی ایکی پارچه کسدی . برپارچه‌سنی ظهرینه ردا ، دیکر پارچه‌سنی‌ده بلنه‌ازار باغلایوب اوهیئتله‌مدینهٔ طیبه‌یه کلدی که آلاجه ایکی پارچه کلیمی رداء و ازار ایتمش‌اولدیغی مناسبتیله «ذو البجادین» نامیله تعرف ایتمشدر .

عبداللهك مدینهٔ طاهره‌یه مواصلتی صباح وقتی ایدی . ابتدا مسجدرسول‌اللهده صباح نمازینی قیلدی. صباح نمازینك مسجدده اداسندن صوکره خلقی شویله بر تفحص بیورملری' افندیمزك عادت سنیه‌لری ایدی. بودفعه نظر همایونلری، صحابیٔ مشارالیهه مصادف اولدی .

و انی یبانجی بر آدم کوره‌رك نره‌لی اولدیغنی سؤال ایتدی . عبدالله ، نره‌لی اولدیغنی و نسبنی و اسمنك « عبد۔ العزی » ایدوکنی عرض ایتدی . او زمان حضرت پیغمبر : (اسمك عبدالله ذوالبجادین اولسون‌بزم یاقینمزده منزل طوت) بیوردیلر . . ذوالبجادین ، جوار حضرت سیدالانامده منزل کزین اقامت اولدی . وقرآن کریمی اوکرندی .

تبوك سفرینك تدارکاتی اثناده بر کون ذوالبجادین ، مسجدده آواز بلند ایله تلاوت قرآن کریمه مشغول ایدی . حضرت عمر ، انك حرکتنی انکار صددنده :

— (یا رسول الله ! کورمزمیسك شو اعرابی‌یی‌که آواز بلند ایله قرآن اوقویوب خلقك صلوة وقرائتلرینه مانع ومزاحم اولیور)

دیرکن افندیمز ؛ [دعه یا عمر! فانه خرج مهاجراً الی الله و رسوله] دیه حاٰنه براغلمسنی فرمان بیورمشلردی !

— « بکا براغاج قابوغنی کتیر! »

بیوردی . اوده سمره اغاجی قابوغنـدن بر مقدار کتیروب تقدیم ایتدی. رسول اکرم افندیمز » انی عبدالله‌ك بازوسنه باغلایوب :

— « الهی ! بن بونك قانی کفاره حرام ایتدم »

دیرکن عبدالله :

— « یا رسول الله ! بنم مقصودم، بو دکلدی بلکه شهید اولمق ایدی »

دیدیکندن افندیمز :

— « سن ، غزا نیتیله چیقدك. سنی سیتمه طوتوب قتل ایده‌جکدر اما ینه شهیدسك »

بیورمشدر .

عبدالله، بوکره تبوك منزلنده حمایه طوتیلوب فوت اولدی. وقت وفاتی کیجه ایدی. غسل و تکفین ایله نمازی قیلندقدن صوکره قبری حاضرلنورکن بلال ، النده بر آتش شعله‌سنی طوتمشدی .

ابن مسعود حضرتلری نقل ایدرکه : کیجه عسکر طرفنده کوزیمه برشعله ایلشدی. شعله‌یه طوغری کیتدم. حضرت رسول الله ایله ابو بکر و عمری اوراده بولدم. عبدالله ذوالبجادینـك قبرینی تهیئه ایدیورلردی . قبر

حاضر اولنجه رسول اكرم افنديمز ، اى مبارك اللريله قبره ايندير دى . ابو بكر ايله عمر دخى قبرى اورتوب اوزرينه قوفه ايله صو دوكركن رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم : [قرنداشكزك اوزرينه قونه‌يى دوكيكز] بيوردیلر .

امر تقبير ختام بولدقده حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم : [الهى ! بن عبداللهدن راضى‌يم . سن ده كندوسنى ارضا بيور] ديه دعا ايتدى .

ابن مسعود حضرتلرى ، علاوةً دير ايدى :

— « آه كاشكى او قبرك صاحبى بن اوليدم »

*
* *

تبوكده بر كيجه رسول خدا افنديمز ، قالقوب مبارك اللريله يم طوبره‌سنى آلدى « طرب » اسمنده‌كى آتنه آربه ويردى . و آتك ارقه‌سنى ، صاغريسنى رداء شريفه‌سيله سيلدى . اصحاب كرام :

— « يارسول الله ! مبارك رداكز ، بوكالايقميدر ؟ »

ديديلر افنديمز :

— « سز نه بيلورسكز باكه جبرائيل ، بكا بويله امر ايتمشدر دون كيجه دخى تيمار ايتمك خصوصنده

ملائكه بكا عتاب ايتديلر جهاد وفى سبيل الله غزا
نيتيله بر آت باغلايان هر مسلمان آته ويردیکی هر دانه‌نك
مقابله سنده جناب حق، اكا بر حسنه يازار . و بر كناهده
عفو ايدر »

بيورمسيله اصحاب سؤال ايتديلر:

— « يارسول الله! اصناف فرسك خيرليسى، ايوسى
هانكيسيدر ؟ »

افنديمز دخی جوابده :

— « خير الخيل الادهم الاقرح الارثم. ثم الاقرح
المحجل طلق اليمين فان لم يكن ادهم فكميت على
هذه الشيه = آتلرك خيرليسى ، اوست دوداغى بياض
و آلنى سقر وكندى سياه رنكلى اولاندر . صوكره
سقر و مطلق اليمين اولاندر اكر سياه اولمزسه
مذكور شكل ونشان ايله كميت يعنى قوله اولاندر »
بيورديلر .

***

روملرك اوائنده اهل اسلام عليهنده مدينهٔ طيبه
طرفنه حركته تشبثلرى اولمديغى و اولبابده‌كى مسموعاتك بى‌اساس ايدوكى تبين ايده‌رك كيفيت موقع‌ ‌ندا كرديه

قونولدى . افنديمز، اصحاب كرامى نزد همايونلرينه جمع ايدوب :

— « روم عليهنه دها ايلرو كيده لم مى يوقسه بورادن مدينه يه عودت ايده لم مى؟ »

ديه استفسار رأى بيورديلر .

حضرت عمر الفاروق :

— « يا رسول الله! اكر دها ايلرويه كيتمكه مأمور ايسه ك كيده لم »

ديمكله نبى اكرم، اكا جوابده :

— « اكر مأمور اولسيدم سزكله مشاوره ايتمزدم » بيورديلر . حضرت عمر ، درحال نهج الصوابه انتقال ايده رك :

— « يا رسول الله ! روم عسكرى چوق و هيبتى بيوكدر بودفعه كى هيبت مقدم همايونكز، انلرك كوكللرينه خوف و دهشت براقدى . اكر شمديلك عودت ايله بر باشقه زمان رومه هجوم بيورسه كز اولى واانسبدر »

ديدى كه حق وصواب ده بو مركزده ايدى. انكچون رسول اكرم دخى بو مطالعه يى تصويب بيوره رق عودته ميل ايلدى . او اثناده شامده طاعون ظهور ايتديكىده ايشيدلمكله عودت حقنده كى فكر همايون، تأييد ايده رك:

[طاعون اولان يره كيرميكز] تحذيری ايشته شو انساده شرفسادر اولدی .

٭
٭ ٭

خالد بن الوليد حضرتلری ، دورتيـوز يكرمی نفر عسكر ايله «دومة الجندل»ده اكيدر بن عبدالملكه اعزام بيورلدی ،

حضرت خالدك مدينه‌ده‌كی عساكر مسلمين ارسنده «واثله بن الاسقع» دخی وار ايدی خالد بر جمع قليل ايله موفقيتنی بركره استبعاد ايتدی. افنديمز او زمان : [انك ستجده يصيـد البقر = سن ، انی بقر صيديله مشغـول اولديغی حالده بولور كتيررسك] ديه خالدك موفقيتنی وقوعندن اول كندوسنه تبشير ايتدی اكيدر ، حوالیٔ دومة الجندل قبائلنك حكمداری ايدی كندوسی و قبيله‌سی نصرانی المذهب ايدی .

خالدك اكيدر عليهنده‌كی اشبو حركتی اثناده‌اردوی همايونك‌ده تبوكدن مدينهٔ طيبه‌يه عودتی وقوع بولدی . كه تبوكده مدت مكث واقامت يكرمی كون قدر اولمشدی.

بر كيجه يولده بر عقبه‌دن كچيله‌جك ايدی. رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم ، امر بيوردی‌كه كندی ذات اقدسلری ابتدا كچمدكجه كيمسه كچميه . منادی ،

كيفيتی اردويه اعلان ايلدی. محرم راز نبیّ حذيفه رضی الله عنه حضرتلری ، ناقهٔ سعادتك يولارينی طوتمقده عمار بن ياسر دخی ركاب عاليده اولهرق دوه‌يی سور - مكده اولديغی حالده ايكيسی معيت خاصهٔ رسالتپناهيده ايديلر .

حذيفه. نقل ايدركه:

ناكاه اون درت سواری قارشومزده كوروندی كه طرفمزه توجه ايتمشلر ! كيفيتی عرض ايتدم . افنديمز ، انلره طوغری بر كره حايقرمقله هپسی كوزدن غائب اولديلر .

حضرت پيغمبر . معيت سنيه‌لرنده‌كی ايكی صحابیٔ اكرمه سؤال ايتدی :

— « بونلر، كيملر ايدی بيلديكزمی؟ »

— «بيلمدك يا رسول الله! يوزلرينی باغلامشلردی» ديديلر. افنديمز :

— « بونلر منافقلردر قيامته دكين منافق اولسه‌لر كركدر »

ديدی. ودوام ايتدی :

— « مقصدلری نه ايدی بيلديكزمی ؟ »

— « خير بيلمدك يا رسول الله ! »

— «قصد ایتدیلرکه عقبه‌ده بکا مزاحمه ایله باقه‌می اورکیدوب بنی دوه‌دن دوشوره‌جکلر واولدیره‌جکلردی»

— «یا رسول الله! قبیله‌لرینه نیچون خبر ویروب‌ده انلری قتل ایتدیرمدك»

— «او حالده عرب، دیرلرکه مرافقلریله دشمنلرینه ظفر بولدیغی قومی قتل ایتدیردی. بو سوزی سویلتمك ایسته‌مم»

اشبو جواب اخیرك عقبنده افندیمز، او کورینان منافقلر حقنده: [یارب ! سن. انلری دبیله علتنه مبتلا قیل] دیه‌دعا دخی بیوردی.

ایکی صحابی، صوردیلر:

— «یا رسول الله! دبیله علتی ندر ؟»

بوکا:

— «بر آتشدرکه قلبلرینه دوشوب انلری هلاك ایدر» جوابنی ویردکدنصوکره مذکور اون ایکی منافقك اسملرینی، کنیه‌لرینی حضرت صدیقه‌یه سویلدی.

ایرته‌سی صباح عقبه ماجراسنی «اسید بن حضیر» حضرتلری ایشیده‌رك اردوی همایونده بولنان منافقلرك

جميعاً اعدام ایدلمسنی طلب و استدعا ایتدی فقط مشار۔ الیهك اشبو استدعاسی‌ده قبول و تصویب بیورلمامشدر.

یولده بر موصلقدن غایت جزئی صو اقمقده ایدی. افندیمز :

— کیم بزدن اول یتشیر ایسه صویه طوقانمسون »

دیه امر و تنبیه ایتمش اولدیغی حالده منافقیندن بر طائفه اول وارەرق خلاف امرعالی موصلغه طوقاندیلر. حین وصـولده منافقینك حرکت واقعه‌لری معلوم عالی بیوریله‌رق انلری لعنتله یاد ایتدکدن صوکره مبارك دست همایونلرینی موصلغك التنه طوتوب طاملایان صولری صب ومسح ایله برابر دعا ایتمش عقیب دعاده منبعك درونندەییلدیرم آوازەسی کبی بیـوك بر کورلتی حاصـل اولەرق تضییق شدید ایله صو ، فوران ایتمشدر .

تبوك موقعنده کورولدیکی ذکر ایدیلان پیکار دخی بونك غیری بر پیکاردر.

رسول اکرم صـلی الله علیه وسلم افندیمز ، خلال رمضان شریفده سالماً مدینهٔ منورەیه کلدی. ابتدا مسجد شریفلرینـه نزول ایله عادت سـنیه‌لری اوزرەانده ایکی رکعت نماز قیلوب اوطوردی .

تبوك غزوه‌سنده تخلف ایدن مؤمنلر ایسه کندی حقلرنده آیت کریمه‌نك خبر نزولنی ایشیده‌رك صوك درجه‌ده حیران و پشیمان اولمشلر و عظیم بر دهشت ایچنده قالمشلردی حتی ایچلرندن یدی نفری و بر روایته کوره‌ده ابولبابه مروان عبدالمنذر، اوس بن ثعلبه، ودیعه بن حزام نام اوچ صحابی، مسجد شریفك دیره‌کنه نفسلرینی باغلایوب کندیلرینی نبی اکرم، حل و اطلاق ایتمدکجه چوز-میه‌جکلرینه قسم ایتمشلردی!.

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم، کوردی‌که بعض ذوات دیرکاره باغلی طوریورلر سببنی سؤال بیوردی. اصحاب کرام، حقیقت حالی عرض ایتدیلر. افندیمز: [بن، یمین ایدرم‌که طرف الهیدن امر صادر، اولمدقجه بونلری چوزمم] دیمکله حل و اطلاقه مأموریتی متضمن اولمق اوزره: [وآخرون اعترفوا بذنوبهم ..] آیت کریمه‌سی نازل اولمشدر.

اشبو آیت کریمه‌نك نزولی اوزرینه عفو و اطلاق اولندیلر. دیدیلرکه:

— «یارسول الله معیت سنیه‌کزده غزایه کیتمکدن بزی یالکز اموالمز، منع ایتدی. بز، ماللریمزی سکا

ويردك . آل تصدق ايت‌ده بزى شو وسيله ايله لوث معصيتدن تطهير ايتمش اول »

استدعاء واقع :

— « مالكزدن اوديككز وجه اوزره برشى الغه مأمور اولمدم»

ديه رد اولنورکن : [خذ من اموالهم صدقةً ...] آيت كريمه‌سى نزول ايتمكله انلرك ثلث اموالنى اخذ وتصدق ايدوب ثلثانى صاحبلرنده ابقا بيورمشدر .

خالد ، بركيجه مهتابده دومة الجندلده اكيدرك سراىى جوارينه مواصلت ايتدى . اكيدر او كيجه سراينك طامى اوستنده مهتابه قارشى موقع مخصوصنده زوجه‌سى « رباب بنت انيف » ايله شرب شرابه مشغول ايدى .

بونلرك اوطوردقلرى محل مرتفعدن باقلديغى حالده قارشوده‌كى صحراى واسع الانحانك سوت درياسى كبى منظرهٔ مخصوصه‌سى رباب واكيدر كبى ارباب ذوق وصفانك شوق تنزهلرينى تحريك ايده‌جك مرتبه‌ده لطيف ورنكين كورونمكده ايدى .

اوبزم نوشانوشده مهتابك ومنظره‌نك لطافتنه دائر سوزلر دخى جريان ايتمكده ايدى. ايشته اويله برساعتده

بيانى بر صغير كاوب اكيدرك باب قصرينى بوينوزيله اورمغه باشلادى. رباب، انى كورەرك اكيدره اكلاتدى. اكيدر، بر جرأت سرمستى ايله آتى درحال حاضرلتوب برادرى حسان و ايكى نفر غلامى و برقاچ ده خدامى معيتنده اولديغى حالده صغيرى تعقيبه چيقدى. خالد ايسه انلرك احوالنى كورمكده ايدى .

اكيدر، كمال غفلتله حيوانى تعقيب ايدركن خالده راست كلەرك طوتولدى . خالدك معيتنده بولنمش اولان افراد سريه‌دن و بنى طيدن «بجير بن بجره» :

تبارك سائق البقرات انى
رأيت الله يهدى كل هادى
فمن يك حائداً عن ذى تبوك
فانا قد امرنا بالجهاد

ديه ماجرايى كوزل تضمين ايتمسنه مبنى اكا طرف اشرف رسالتدن: [لا يفضض الله فاك] دعاء بالخيرى ابذال بيورلمش اوده طقسان ياشنه كلديكى زمان بيله مجرد بركت دعاء نبوى ايله اغزندن بر ديشى دوشمامش سقطلانمامشيدى.

اكيدرك برادرى حسان، قصره قاچوب مقاتله‌يه ابتدار ايتدى بر روايته اكيدرك دام اسارته دوشديكى عربده‌ده حسان، مقتول اولمشدر .

انجق اكيدرك « مصاد » نامنده بر برادری دها بولنمقله او، قصرده بالتحصن مقاتله يه مبادرت ايلدی .

اكيدرك اطاعتی حالنده حياً مدينهٔ طيبه يه كتيرلمسی والا قتل ايدلمسی فرمان نبوی اقتضاء جليلندن ايدی.

خالد، انی شو ايكی شقدن برينی قبول واختيارده مخير براقدی . اكيدر ، سلامتيچون شق اولی اختيار ايتديكندن خالد :

— « شو شرطله كه حصاره كيره جكم »

ديدی . اكيدر انی رد ايده مدی . قپويه كلديلر . اكيدر ، قپوی آچمسنی مصاده سويلدی. مصاد ، بركره ممانعت كوستر ديسه ده اصرار ايده ميه رك آچدی. اوراده مصالحه منعقد اولدی كه اكيدرطرفندن ايكی بيك دوه . سكز يوز قيصراق ، درت يوز درع ، درت يوز قارغی بدل صلح ويريله جك ايدی . مصالحه نك شو وجه ايله عقدی اوزرينه خالد ، اشياء مذكوره يی آلوب اكيدر و برادری ايله اولديغی حالده مدينهٔ منوره يه طوغری حركت ايتدی .

مسجد ضرار — اردوی همايونك تبوكدن مدينهٔ

موزه‌یه عودتی صره‌ده بولده . ذی اذن » نام موضعده بر جماعت ، حضور پرنور رسول اللهه گلوب انشا ایتدکلری مسجدلرینك شرف مقدم همایونیله تشریف بیورلمسنی استدعا ایتمشلر. که اشبو جماعت، گروه مکروه منافقیندن برطاقم شرار نابکار ودعوت ایتدکلری مسجد دخی لسان قرآن عظیم‌الشان ایله لعنتی یاد ایدلمش اولان مسجد ضرار ایدی. مکر راهب ابو عامر فاسقك سوق و تشویقیله « خدام بن خالد ، ثعلب بن حاطب ، معتب بن قشیر ، ابو حبیبة بن الازعر. جاریة بن عامر، وبونك ایکی اوغلی « مجمع » ایله « زید » و « نبتل بن الحارث ، بحزج . بجاد بن عثمان ، عباد بن حنیف ، ودیعه بن ثابت » نامنده اون ایکی منافق ، قبا مقابله‌سنده برمحله مسجد یاپمشلر ! . ایچلرندن « خدام بن خالد» مسجدك عرصه‌سی کندی ملکی اولدیغی حالده اوزرینه مسجد یاپلمق شرطیله انلره ترك ایتمشدی . مسجدك ختام انشاسی اهل اسلامك تبوکه حرکتلرینه مصادف اولمش ایدی .

او زمان افندیمزك مسجد مذکوره گیدوب ایچنده نماز قیلمسنی نیاز صددنده :

— « یا رسول الله ! ضعفا و مرضا ایچون صوغوق و یاغمورلی کونلره مخصوص اولەرق محلەمزدە برمسجد یاپدق . بر کره تشریف بیوروب ایچنده نماز قیلسەکز وخیر و برکتنه دعا ایتسەکز »

دیدیلر . مقصدلری ، رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه سوء قصد ایدی . فقط امر غزادن بشقه ایشه وقت اولمدیغندن مسجده عزیمت همایونلرینی غزوەدن عودته تعلیق صورتیله جواب ویرمشدی . بولده انلرك مراجعتلری بوندن ناشی ایدی .

حالبوکه حقایق احوالندن جناب حق : [والذین اتخذوا مسجداً ضراراً وکفراً وتفریقاً بین المؤمنین....] آیت کریمەسنی انزال ایله حبیب اکرمنی خبردار ایتدیکندن درحال مالك بن الدخشمی ، معن بن عدی العجلانی ، عامر بن السکن ، وحشی قاتل حمزه حضرتانی هدم مسجد ضراره مأموراً بعث و اسرا بیوردی بونلر ، بولده مالك بن دخشمك محلەسی بولنان بنی سالم بن عوف دیارینه مواصلت ایتدیلر .

او زمان مالك ، رفیقی معنه : [آز صبر ایت بن ، وارەیم منزلمدن آتش آلەیم] دیەرك منزلنه کیتدی وبرخرما

دالى آتشليوب كتيردى . اقشام ايله ياسو اره سنده ايدى تعجيل تام ايله اورادن واردیلر . مسجد ضرارك بانى و صاحبلرى هپ يانده حاضر ايديلر .

مسجدى او آتشله ياقديلر . ييقديلر . هدم و احراقدن صوكره محلى ، طرف ذيشرف رسالتك امريله مزبله ايدلمشدر .

*
* *

خالدك عودتى — خالد ، دومة الجندلدن كنديسى قالقمزدن اول « عمرو بن امية الضمرى » حضرتلرينى فتح واقعى و ماجرانى سدهٔ سنيهٔ رسالته عرض ايتمك اوزره حسانك سلبندن برجامهٔ سندسى ايله مدينهٔ طاهره يه كوندردى .

سلبدن عمرو يديله دومه دن ارسال و تقديم ايديلان جامهٔ زر بفت سندسى ، اصحاب كرامك نظر تعجب واستحسانلرينى جلب ايتدى. اللريله طوتوب يومشاقلغنه و حسن و ظرافتنه باقار تعجب ايدرلردى !.

افنديمز : [لمناديل سعد فى الجنة احسن و الين من هذا] بيوردیلر .

مذكور جامهٔ زمين ، حضرت على كرم الله وجهه

افندیمزه احسان اولنوب : [شقّقه بین الفواطم] دیه امر بیورلدی. حضرت علی دخی آنی ییرتدی. کندی والده سی « فاطمه بنت اسد » و زوجهٔ محترمه سی « فاطمه بنت النبی صلی الله علیه وسلم » ایله « فاطمه بنت حمزه » ، « فاطمه بن ربیعه »یه تقسیم ایتمشدر .

خالد ، اکیدردن الدیغی بدل صلحك ذات اقدس رسالتپناهی ایچون صفی مغنم نامیله بر مقدارینی افراز وانتخاب و باقیسنی سریه افرادینه تقسیم ایلدی.

اشبو غنیمتدن وائله بن الاسقعه التی دوه ایله دها بعض اموال اصابت ایلدیکندن وائله ، حصه سنی الوب عهدی موجبنجه کعب بن عجره یه کتوردی کعب :

— « بن سکا دوه یی رضاء باری ایچون ویرمشدم . عملی خالصی بویله برشیله بوزه مم »

دیه آنلری ینه وائله یه اعاده ایتدی .

ایکی برادرلر ، حضور پر نور رسالتپناهی یه کیردیکی زمان هر سنه بیت الماله جزیه ویرملری شرطیله مصالحه تأیید و امضا و دومه حکومتنك ینه عهدلرنده ابقاسیله اللرینه امان نامه اعطا بیورلمشدر . روایت اخرایه کوره اکیدر ، حضور عالیده قبول اسلام ایلمشدر .

بلا عذر تخلف ایتمش اولان مؤمنلرك تخلفلری تأسف عالیی موجب بولنمقده ایدی . بناءً علیه بعض ذوات، مسجد شریفده نزدهمایونه وارەرق بیان معذرت طریقیله استدعاء عفو ایلدیلر. گنجینهٔ حلم وکرم افندیمزده انلرك واهی معذرتلرینه قارشی التزام حلم بیوردیلر.

ثلثهٔ متخلفه — امر اعتذارده ارتکاب ایتدکاری کذب و خلافلری یوزلرینه اورمق کبی بر معامله ایله کیمسه‌یی تخجیل ایتمدی. یالکز «کعب بن مالك، مرارة بن الربیع ، هلال بن امیة» تخلف ایتمش اولانلرده قالمش بولندقلرندن ناشی انلرله الفت ومصاحبتدن اصحاب کرامی منع ایتدی بونلرك هر اوچی کمال فزع واضطراب ایله برر کوشه‌یه چکیله‌رك تضرعه مشغول اولدیلر.
حتی کعب بن مالك ، نقل ایدرکه :
[بدر و تبوك غزوه‌لرندن بشقه هیچ بر غزاده حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك معیتنده بولنمقدن تخلف ایتمامشدم . بدرده تخلف ایدنلرك هیچ بری معاتب اولمدی . زیرا نبی اکرم ، عیر قریشی قصد ایده‌رك خروج بیوردقدن صوکره محاربه تقرر ایتمشدی.

بن، کرچه بدرده حاضر دکلدم. ولکن لیلةالعقبه‌ده یعنی رسول اکرم افندیمزله عقبهٔ مکه‌ده اسلام وجهاد اوزرینه معاهده و مبایعه اولندیغی کیجه‌ده حاضر ایدم بدرك کرچه خلق بیننده شهرتی وار ایسه‌ده بنم عندمده لیلةالعقبه حضورینك فضیلتی بدرك فضیلتندن ناقص دکلدر ، او زمانکه تبوکه کیتدیلر . بن ، ایام سائره‌دن زیاده قوتلی و ثروتلی ایدم . والله هیچ بر غزوه‌ده بنم ایکی دوه‌م بولنمدی انجق تبوك سفری ایچون ایکی دوه آلمشدم . تبوکده یوله چیقانلرك کثرت افرادندن ناشی کیری قاله‌جقلر، کندیلریچون وحی الٰهی نازل اولمدقجه غلبه‌لکدن کیمسه فرقنه وارمیه‌جغنی امید ایتمشلردی .

معیت سنیه‌ده تبوکه کیتمك عزمنده ایدم . حتی رسول اکرمك حین حرکت همایونلرنده ینه‌او نیتله کندی کندیمه نه‌وقت و نصل اولسه یتشه بیلورم دیمشدم ایشته شمدی کیدرم ایشته صباح حرکت ایدرم دیرکن اردو، منزل مقصوده یتشدی. بنم ایچون یتشمك امید وامکانی قالمدی.

هر وقت منزلمدن طیشاری ملول و مغموم چیقار ایدم . چونکه غزادن تخلف ایدنلرده یانفاق ایله متهم یاضعف ونانوانلغنه مبنی اذن الٰهی ایله معذور اولان

كيمسه‌لردن بشقه برفرده تصادف ايده‌مزدم. نبئ اكرم صلى الله عليه وسلم ، بنى هيچ ياز ايتمدى انجق تبوك محاربه‌سنه واردى اوطورور ايكن سؤال بيوردى . عبدالله بن انيس : [يارسول الله ! حبسه بر داء ونظره فى عطفيه] ديدى . معاذ بن جبل اكا قارشى :[بئس ما قلت] ديدكدن صوکره افنديمزه خطاباً : [والله يارسول الله! بز ، او آدمك ايولکندن بشقه برفنالغنى بيلميز] جوابنى ويردى . افنديمز ، سكوت بيورديلر .

وقتا كه اردوى سعادتك خبر ومعاودتى الندى بنى غموم و انديشه‌لر ، استيلا ايده‌رك كندى كنديمه : « يارب ! حضور عاليده نه كبى يالان سويلسه‌م اولور نه حيله ايله كنديمى غضبدن تخليص ايده بيلورم » ديه دوشونمكه باشلادم بعض طرفلره دانشـدم حتى خادمله بيله مذاكره ايتدم فقط مقدم همايوندن صوكره اودرلو افكار باطله درونمدن تماماً زائل ومضمحل اوله‌رق بيلدم كه يالان ايله واعمال حيل ايله چارهٔ خلاص يوقدر بناءً عليه عزم و جزم ايتدم كه ايشى اولديغى كبى طوغرى سويليه‌يم . عادت سنيه‌لرى اوزره افنديمز ، مسجد شريفده ايكى ركعت نماز قيلوب اوطورونجه تخلف ايدنلردن برجماعت كله‌رك بيان معذرت

ایتدیلر . حضرت رسول اکرم افندیمز ، انلرك ظاهر اعتذارلرینی بالقبول حقلرنده استغفار ایدوب باطن احواللرینی جناب حقه حواله ایلدی. بنده واردم سلام ویردم صورت غضوبانه‌ده تبسم ایدرك بنی حضورینه دعوت ایتمکله واردم قارشوسنده اوطوردم: [مسلمانلرله جهاده کیتمکدن سکا نه مانع اولدی . بینه‌جك دوه‌كمی یوق ایدی] بیوردیلر . بن : [اوت والله شمدی سندن بشقه برکیمسه‌نك حضورنده اوطورمش اولسیدم غضب وسخطندن سرد معذرتله کندیمی قورتاریر ایدم ظن ایدرم ولکن والله یقیناً بیلدم‌که سکا بر یالان سویلیوب انکله سنی بندن راضی و خوشنود ایدرسه‌م کرکدرکه حق تعالی قریباً بکا قهر و غضب ایدر . . اکرچه شیمدی شو طوغری اعتراف ایتدیکم جرم وکناهمدن ناشی غضب ایدرسك و لکن مأمولمدر که صدق مقالم سببیله حضرت مولی بنی عفو ایدر و الله سفردن کری قالمده هیچ بر عذرم یوغیدی . حین تخلفده‌کی قوت و ثروتمدن زیاده حاللی وماللی اولدیغمده یوقدر] دیدم . بونك اوزرینه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم ، بنم حقمده : [بوطوغری سوبلدی] دیه سوزیمی تصدیق ایلدکدن صوکره :

— « قاق باقەلم شانکده طرف حقـدن نه درلو حکم صدور ایده‌جکدر؟ »

دیدی . بن قالقدم . مسجددن طیشاری چیقدم ، بنی سلمه‌دن برجماعت ، بکا :

— « والله بز ، سنك بوندن اول برکناه ایتدیککی بیلمیورز دیکر متخلفینك حضور رسول اللهده ایتدکلری اعتذار ایله بیان معذرت ایده‌مدك . رسول الله صلی الله علیه وسلمك ایده‌جکی استغفار ، غفران ذنوبك ایچون کافی ایدی »

دیه‌رك بوبابده صوك درجه‌یه قدر اصرار ایتدیلر . حتی اشبو اصراردن طولایی عقلمه کلدی که دونه‌یم‌ده براعتذارده بن ایده‌یم ! . او آنده راست کلان معاذ بن جبل ، فکر اعتذارمی تصحیح و کندیمی اندن تحذیر ایتدی . بن ، اوجماعتدن سؤال ایتدم :

— « بنم کبی دها وارمیدر ؟ »

جواب ویردیلرکه :

— « ایکی کشی واردر سنك کبی سویلدیلر . سنك کبی‌ده جواب آلدیلر . بری مرارة بن الربیع العمری ، دیکری هلال بن امیة الواقفیدر »

بن ، ارتق طورمدم . منزلمه کلدم . حضرت

رسالتپناه صلی الاله افندیمز ، مسلمانلری بز ثلثهٔ متخلفه ایله تکلم و مکالمه‌دن نهی بیوردی . ناس بزدن چکیلدیلر و بزدن متغیر اولوب تمامیله یوز چویردیلر . ارض ومدینهٔ طیبه باشمزه بر دیار غربت کبی کلدی . بو حال اللی کیجه دوام ایده‌رك دردیمزه یاندق . ایکی ارقداشم خانه‌لرینه قپاندیلر . آغلامغه‌دوام ایتدیلر . بن کنج ودینج. اولدیغم سببیله منزلدن چیقار وجماعت مسلمین ایله نمازه حاضر اولورایدم سوقاقلرده کزردم کیمسه بکا حرف واحد لاقردی سویلمزدی . رسول‌الله صلی الله علیه و سلم . مجلس شریفنده ایکن حضور عالیلرینه کلیر ایدم سلام ویریر ایدم کندی کندیمه : « عجبا سلامه جواباً رد سلام ایچون مبارك دوداقلری تحرك ایتدیمی یوقسه ایتمدیمی ؟ » دیر ایدم یعنی سلامی اخذ و قبول ایله رد ایتدیکنی مبارك دوداقلرینك حرکتندن اکلامق ایستردم‌ده اکلایه‌مزدم . کیزلیجه باقار ایدم . هرنه زمانکه قرب عالیلرنده نمازه مشغول اولور ایسه‌م کوزاوجیله بکا نظر بیوروررلردی . جانب همایونلرینه باقدیغم کبی اعراض ایدوب طرف آخره باقارلردی . ناسك بودرلو تکلم واختلاطدن امتناعلری

سوك درجه‌ده جفاء عظیم اوله‌رق ناچار عمم زاده‌م ودوستم ابوقتاده‌نك باغچه‌سنه كیتدم اكا :

— « یا ابا قتاده ! اللهی و رسول اللهی سودیكمی بیلورسك دكلمی ؟ »

دیدم سكوت ایتدی . بر دها سویلدم ینه سكوت ایتدی تكرار ایتدم [الله و رسوله اعلم] دیه بیلدی .

ارتق سوق مأیوسیتیله اغلایه‌رق دوندم . مدینه سوقاغنه كلدم مكر بیع ارزاق ایچون شامدن مدینهٔ طیبه‌یه كلمش برنبطی ، سوقاقده بنی سؤال ایدردی ! . خلق ، بنی اكا كوستردیلر. كلدی ملك غساندن بكا بر مكتوب ویردی . ملك غسان مكتوبنده بكا یازیور ایدی كه : [ایشتدم صاحبك سكا جفا ایتمش . سنی جناب حق ذلیل وضایع ایتمدی . بزه كل! . حقكده مواسانه رعایت ایدرز] بونی بویله بوانجه دیدم : بوده بلادن بر درلو بلادر مكتوبی یأس و حدتمدن همان آتشه یاقدم .

تكلمك یوم ممنوعیتندن قرقنجی كیجه كچدی ، حضرت پیغمبر ، آدم كوندره‌رك قربان مرته‌دن بزی منع ایتدی . سؤال ایتدم :

— « تطليقمی ایدهیم یوقسه ؟ »

— « یوق یالکز اعتزال ایدوب قریب اولمیه جقسك »

جوابنی ویردی . دیکر ایکی ارقداشم دخی منع ایدلدی . بونك اوزرینه زوجه مه :

— « کیت اهلك جانبنه ! . بو بابده حکم وفرمان الهی صدورینه دکین قال »

دیه انی کوندردم . هلال بن امیه نك زوجه سی حضور پرنور رسالته واروب :

— « یا رسول الله ! هلال ، براختیار کیمسه در بندن بشقه خدمت ایده جك کیمسه سی یوقدر کندوسنه خدمت ایچون یاننده قالدیغمدن اکراه اولنورمی ؟ »

دیه صوردی . [خیر ولکن سکا تقرب ایتمسون] نهی وتنبیهنی الهرق :

— « والله هلال ، بر پیر فانیدر بر شیئه رغبت وحرکتی یوقدر . والله اوکوندنبرو اغلامغله مشغولدر »

دیدی . نم خانهم خلقك بعضی بکا :

— « هلالك زوجه سی کیدوب عتبهٔ علیای رسالتدن استیذان ایتدیکی کبی سن ده زوجه كك نزدنده قالمسنه استیذان ایتسه ك »

دیدی . بن :

— «والله اویله بابه‌م اذن ویریرمی ویرمزمی انی ده بیلمم خصوصیله بن ، کنجم »

دیه جواب ویردم . بو حال اوزره اون کیجه دها کچدی .. تمام اللی کیجه‌یه بالغ اولدی اللنجی کیجه صباح نمازینی مسجدده جماعتله قیله‌میوب خانه‌مك طامی اوزرنده قیلمش اوطوریور ایدم .

صوك درجه‌ده متحیر ومکدر ایدم . جهان باشمه طار کلمش ایدی . اودقیقه‌ده ناکاه برصدا که جبل سلعك تپه‌سندن کلدی : [مژده یا کعب بن مالك] دیور ایدی . اشبو ندای بشری ادایی ایشیدنجه ضیق ومصیبتمك طرف حقمدن فرح و فرجه مبدل اولدیغنی اکلایه‌رق سرورمدن بی اختیار سجدهٔ شکره قپاندم مکر نبی اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم ام سلمه‌نك حجره‌سنده و کیجه‌نك ثلث اخیرنده وحی الهی نازل اوله‌رق صباح نمازندن صوکره توبه‌لریمزك قبول بیورلدیغنی اصحاب کرامنه بیلدیرمش اولدیغندن ناشی بزی تبشیره مسارعت ایتمشلر ایمش دیکر ایکی ارقداشلریمه‌ده قوشدیلر بکاده برسواری قوشدی بنی اسلمدن بر دیکری جبل سلعه‌یه چیقدی باغیردی انك سسی اتدن اول یتشدی .

روایته کوره ندا ایدن « عمرو بن حمزة الاسلمی » و آته سواری اوله‌رق تبشیره مسارعت ایدنزده « زبیر بن العوام » ایدی . مراره‌یی تبشیره کیدن « سلکان یا سلمة بن سلامه » وهلالك مبشری‌ده « سعید بن زید » ایدی . رضوان الله علیهم اجمعین !. کعب، دیرکه :

جبلدن صوت جهیر ایله کیفیتی بکا ایصال وتبشیر ایدن حمزه‌یه اوزرمدن ایکی البسه‌می چیقاروب ویردم. صوکره کندم آخردن البسه استعاره ایده‌رك کیدم و حضور اقدسه کیتدم . مسجد شریفده اصحاب کرامیله اوطورمقده ایدی طلحه بن عبدالله، بنی کورور کورمز سکرده‌رك یانمه کلدی و بالمصافحه تهنئه ایلدی والله مهاجرلردن هیچ بری ، انك بکا ایتدیکی اکرامی ایتمدی شو اکرامی هیچ اونوتمم . واردم ذات رسالتپناهی‌یه سلام ویردم مبارك وجه صبیح سعادتلری، شوق و شادندن بدر درخشان کبی اولدیغی حالده بکا :

— « ابشر بخیر یوم مر علیك منذ ولدتك امك » بیوردی بن دیدم :

— « سندنمی یا رسول الله ! یوقسه اللهدنمی؟

— « خیر بندن دکل اللهدندر »

دیه جواب ویردیلر. دیدم:

— «یا رسول الله! قبول توبه‌مك شكرانهٔ ناچیزی اولمق اوزره تجرد ایدوب جمیع مالمی الله‌ك سبیل رضاسنه صدقه ایتمه‌یی ایسترم»

افندیمز:

— «بعضنی الیقوی که حقکده خیردر»

بیورملریله جوابده:

— «خیبردن اصابت ایدن حصه‌می الیقویه‌یم»

دیدكدن صوكره دوام ایده‌رك:

— «یا رسول الله! جناب حق، انجق بنی صدقه منی خلاص ایلدی. عمرم اولدقجه یالان سویلمامکه عزمم، توبه‌مك اسباب قبولندندر. والله هیچ بر مسلمانی بیلمم که طوغربلغی بوزندن الله‌ك اكا انعام ایتدیکی شی، بنم رسول الله حضورنده ابراز ایلدیکم طوغربلغمدن ناشی مولانك بکا احسان و انعام ایلدیکی شیدن احسن اولسون. بردها یالانه میل ایتمدم. بوندن بویله‌ده جناب حق، محافظه بیورسون. الله تعالی نبی کریمنه [لقد تاب الله علی النبی و المهاجرین والانصار الذین اتبعوهم فی ساعة العسرة من بعد ما کاد یزیغ قلوب فریق منهم

ثم تاب عليهم انه بهم رؤف رحيم] آيت كريمه‌سنی انزال بيورمشدر . والله نعمت اسلامدن صوكره رسول اللهه قارشى صدقه موفقيتم كبى بر نعمت دها احسان بيورلمدىء ديدم]

*
* *

١٢

وفود واسلام ثقيف

رسول اكرم صلى الله عليه وسلمك تبوكدن شهر معاودتلرى بولنان رمضان شريفده ثقيفك وافدىء مدينهٔ طيبه‌يه كلمشدر.

عروه‌نك قتلندن صوكره كنديلرينك بيوك بر مخاطره‌ده اولدقلرينى اكلامشلردى . چونكه . اطراف و اكنافده بولنان قبائلك دائرهٔ اسلامه كيرمكده اولدقلرينى كورمكده و بتون قبائلك هيئت مجوعه‌سى ديمك اولان مسلمانلرك اره‌سنده يالكز ياشايه‌ميه‌جقلرينى اكلاملريله برابر هوازن رئيسى مالك بن عوف نضرينك دخى امر عالى موجبنجه اجرا ايتديكى تضييقاتنه قارشى صوك درجه‌ده اضطرار و اضطرابه دوشمكده ايديلر.

نهایت جاره تحریرینه لزوم کوروه‌رك مذاکره‌یه کیریشدیلر . دهات عربدن و بنی علاجك اخوانندن «عمرو بن امیه» عبد یا لیله ایشلك بوجهتلرینی اکلاتدی حاضر بولنان وجوه مملکت دخی او فکرده عمرو ایله مشترك ومشارك اولدقلرینی سویلدیلر .

حضور پرنور رسالتپناهی‌یه ارسال رسلدن بشقه چاره اولمدیغنه مبنی بنی مالکدن اوچ کیمسه‌نك عبدیالیل ایله برلکده مدینهٔ طاهره‌یه کوندرلمسنه قرار ویرلدی .

بنی احلافدن «حکم بن عمرو، شرحبیل بن غیلان» بنی مالکدن « عثمان ابن ابی العاص، اوس بن عوف ، نمیر بن خرشه » مبعوث انتخاب اولندی ، بونلر، عبد یالیل ایله برابر کلدیلر . مدینهٔ منوره‌یه تقربلرنده اصحاب کرامدن « مغیره بن شعبه»یه تصادف ایتدیلرکه حضرت رسول اکرم و اصحاب کرامنك بینك دوه‌لرینی مغیره اوکون او محلده رعی ایتدیره‌یور ایدی .

مغیره ، ثقیف مبعوثلرینی توقیف ایده‌رك کیفیتی عرض ایتمك اوزره کندوسی مدینه‌یه کلدی. ابتدا ابوبکر الصدیق رضی‌الله عنه حضرتلرینه مصادف اولدیغندن اکلاندی . صدیق اکبر افندیمز دخی مقدم ثقیفی عتبهٔ علیای رسالته عرض ایلدی .

مغیره ، اندن صوکره ثقیفیلرك نزدینه کلدی . انلری حضور عالئ نبوی‌یه دعوت ایتدی . ونه‌صورتله عرض تحیت ایده‌جکلرینی کندولرینه اوکرتدی .

لکن ثقیفلر ، حضور عالی‌یه واردقلرنده ینه کندی بیلدکلری کبی عرض تحیت ایتمشلردر !.

مع مافیه حقلرنده اکرام ایدلمش و بالخاصه کندیلریچون مسجد شریف قربنده چادر قوردیریلوب هپسی آنده اقامه اولنمشدر .

خالد بن سعید حضرتلری ، معروضات ثقیفی پیشگاه رسالته عرض واعلامه واوامر سنیه‌یی انلره تبلیغه مأمور بیورلمشدی .

ثقیفیلر ، قبول اسلام ایده‌جکلرینی عرض ایتدیردیلر . انکله برابر دها اوچ ماده‌یی ده استدعا ایلدیلر که اوده ؛ صنم اعظملری بولنان لاتك اوچ سنه یه‌قدر ابقاسی ، نمازقیلمقدن عفولری ، اصنام سائره‌نك افناسنده بشقه‌لری مداخله ایتمیه‌رك انلری کندی اللریله کسر و امحا ایتمکه مساعده اولنمسی ماده‌لرندن عبارت ایدی . .

رسالتپناه افندیمز ، مواد ثلثه‌نك یالکز شق اخیرینی قبول بیوره‌رق لاتك بر آن بیله بقاسی جائز اولمیه‌جغنی

و نمازی بولنمیان دینده خیر اولمدیغی جوابیله انلری رد ایتدی .

ثقیفیلر ، هدم لاتك بر آی اولسون تأخیرینی استدعاده اصرار ایتملریله بر ساعت بیله تأخیر ایدیله میه جکی جوابیله قطعیاً رد اولندیلر .

بناءً علیه هر تکلیفی قبول طریقیله مسلمان اولدیلر . ایچلرنده عثمان ابن ابی العاص ، جمله سندن حدیث السن اولمق مناسبتیله هیئت وافده ، منزللرندن آیرلدقجه اشیالرینی بکلمکه عثمانی براغیرلردی . منزله عودتلرنده عثمان صاویشوب حضور عالیه کابر و دینه متعلق مسائل صوردی . وقرآن کریمی دیکلمکه رغبت کوستریر ایدی . حضرت پیغمبری ، اویقوده بولور ایسه ابوبکره مراجعت ایدردی .

انك بو معامله سندن ثقیف وافدلری خبردار دکل ایدیلر ، اسلامه اولوجهله کوستردیکی میل و محبتی ایله برابر قرآن کریمی تمامه باشلامسی محظوظیت سنیه رسالتپناهی یی موجب اوله رق کندوسی ، ثقیفیلره آمر تعیین بیورلمشدر .

بونلرك حین عودتلرنده لات بتخانه سندکی اموالی

اخذ و ارسـاله مأموراً ابو سفیان ایله مغیره بن شـعبه یانلرینه بالترفیق اعزام اولنمشدر .

بتخانه‌نك جلب اموالی ایچون مأمورلرك تعیین واعزامی اثناده ابو ملیح بن عروه :

— « یا رسـول الله ! بابام عروه ، مدیوناً وفات ایتمشدر. بتخانه‌دن کتیریله‌جك اموالدن بورجنك تسویه‌سنه مساعده بیوریکز »

دیه‌رفع رقعهٔ نیاز ایتمکله استدعاسی مقرون مساعدهٔ سنیه بیورلدی . قارب بن الاسود دخی بوندن جسارته کله‌رك :

— « یا رسـول الله ! بنم بابام‌ده عروه‌نك لابوین قرنداشیدر مدیوناً فوت اولدی. انك ایچون‌ده عروه‌نك بورجی حقنده ارزان بیوریلان مسـاعدهٔ سنیه‌یی ابذال بیوریکز »

دیدی . عروه مسلم اولدیغی حالده وفات ایتمش او بری ایسه قبول اسلام ایتمکسزین فوت اولمش بولنمسنه مبنی بونك ایچون اویله مسـاعده اولنه‌میه‌جغی جوابی ویرلدی .

قارب ، هر نقدر اسـود ، کفر حالنده وفات

ایتمش اولسه‌ده مسلمانلرله قرابتی بولنمسنه مرحمةً مساعده بیورلمسی استرحامنده اصرار ایتدیکندن انکچون دخی عین معامله‌نك اجراسی امر و فرمان بیورلمشدر .

بناءً علیه مغیره ، اموال مذکوره‌دن امر وفرمان رسالتپناهی وجهله عروه و اسودك بورجلرینی تسویه ایتدکدن صوکره متباقیسی غنائم عدیله بر نهج شرعی لازم کلانلره تقسیم ایدلمشدر .

لاتك کسر و هدمیچون خالد بن الولید ایله مغیره اعزام اولندیلر . مغیره ، لاتی بالطه ایله اوروب طاغتدی تخانه‌یی دخی تمام تخریب ایلدکلری حالده مفتاحدارینك اساسه طوقانلمامسنی رجا ایتمسی اوزرینه اساس مقصده او زمان انتقال اولنه‌رق همان اساسنده‌کی طاشلر دخی سوکیلوب چیقارلمش و هر یری کاملاً محو و نابود ایدلمشدر .

⁂

۱۳

وفود بنی فزاره

بنی فزاره‌نك مبعوثلری اوندن زیاده اشخاصی حاوی

اولدیغی حالده کلدیلر. ایچلرنده «خارجه بن حصن، جد یاخود حر بن قیس» وار ایدی که اشبو جد «عیینه بن حصن» ك برادر زاده‌سی و جماعتك اك کوچوکی ایدی. انصار کرامدن «رملة بنت الحارث» رضی الله عنهانك خانه‌سنه مسافر ایدیلر.

غایت ضعیف دوه‌لره راکب ایدیلر. حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم، بلده‌لرینك احوالنی سؤال بیوردی. انلر، قحط وغلادن ناشی بلده‌لرنده‌کی شدت ضیق و ضرورتدن شکایت ایده‌رك رحمت احسان بیورلسیچون دعالرینی رجا ایلدیلر. و«ولیشفع لنا ربك الیك» جمله‌سنی عامیانه درمیان ایتدیلر. افندیمز:

— «سبحان الله ویلك انا شفعت الی ربی. فمن ذا الذی یشفع ربنا الیه. لا اله الا هو العظیم وسع کرسیه السموات والارض وهو یئط من عظمته وجلاله کما یئط الرحل الجدید»

دیدکدن صوکره دوام ایده‌رك:

— «ان الله لیضحك من شفقکم وازلکم و قرب غیاثکم»

بیورملریله فزاریلردن بری، اکا اظهار حیرت ایله:

— « او يضحك ربنا يا رسول الله »

ديدى . افنديمز : [نعم] جوابنى ويرديلر . فزارى، منبسط اولەرق :

— « لن نعدم يا رسول الله ! من رب يضحك خيراً »

ديدى . بونك اوزرينه رسالتپناه افنديمز ، الك او سوزيدن كولەرك قالقدى جمعه كونى ايدى . منبر سعادتە چيقدى مبارك اللرينى قالديردى دعايه مشغول اولدى : [اللهم اسق بلدك وبهيمتك وانشر رحمتك واحى بلدك الميت . اللهم اسقنا غيثاً مغيثاً مريئاً مريعاً مربعاً مرتعاً طبقاً واسعاً عاجلاً غير آجل نافعاً غير ضار . اللهم سقيا رحمة لا سقيا عذاب ولا هدم ولا غرق ولا محق . اللهم اسقنا الغيث وانصرنا على الاعداء] دعاده ظهر كف سعادتلرينى قالديرمزدى الا دعاء استسقاده قالديرر ايدى . او ساعتده اللرى اولقدر قالديرمشدى كه مبارك ايكى قولتوقلرينك بياضى مشاهده اولنمشدى .

افنديمزك دعايه او مشغوليتى اثناسنده اصحاب كرامدن « ابولبابه بن عبدالمنذر » حضرتلرى ، اياغه قالقەرق :

— « یا رسول الله ! خرما ، قورولقده‌در »

دیدی . او کونده و او هفته‌لرده مدینه‌ده نزول غیثه اماره اوله‌جق بر پارچه بلوط کورولمدیکی حالده غوث اعظم کائنات اولان جناب رسالتپناهك تضرعلری اوزرینه رحمتك بهمه حال احسان بیوریله‌جغنه ایمان کاملی اولمسنه ویاغمور یاغدیغی حالده خرماسنك ده ایصلانه‌جغنی بیلدیکنه مبنی خرمایی آله‌جق قدر مساعده ایتمسنی طلب صددنده بولنیور ایدی . بوکا مقابل رسول اکرم ینه : [اللهم اسقنا] دیدیلر ابولبابه ، تکرار :

— « یا رسول الله ! ان التمر فی المرابد »

دیوب بونی اوچ نوبت تکرار ایلدی . رسول معظم افندیمز : [اللهم اسقنا حتی یقوم ابولبابة عریاناً یسد ثعلب مربده بازاره] دیه دعایه دوام بیوردیلر .

روای حدیث ، « یزید بن عبیدالسلمی » دیرکه :

والله جو سماده بر پارچه بلوط کورلمزکن جبل سلعك ارقه طرفندن بلوطلر پیدا اوله‌رق رحمت دولمکه باشلادی اول قدرکه ابولبابه ، خرمالرینی سیله قاپدیرمامق ایچون قوشوب مربدینك آقندی محلنی ازاریله سد ایتمکه چپلاق مشغول اولدی . نزول رحمت ، بر هفته

دوام ایتدی . کسانجه‌لرك متصل یاغدیغی سکز ، قراری مرقوم سکزنجی جمعه ایدی :

— یا رسول الله ! هلکت الاموال وانقطعت السبل » دیه نیازمند اولدی . افندیمز ، منبر سعادتلرنده چیقوب مرفوع الید اولدیغی حالده [اللهم حوالینا ولا علینا علی الآکام والظراب وبطون الاودیة ومنابت الشجر] بیوردیلر ، بلوطلر ، درحال یوق اولدی . کونش یوزی کوروندی . هوالر آچلدی . اوزمان مدینهٔ طاهره دره‌سنده بر آی متمادیاً یاغمور صوبی آقمشدی .

٠.٠

١٤

مکتوب حمیر

یمنده سلالهٔ ملوك بنی حمیر رؤساسندن « حارث بن عبد کلال ، نعیم بن عبد کلال ، نعمان ذی رعین ، همدان ، معافر » نام ذوات ، اسلاملرینی عرض واعلام ایچون « مالك بن مرة الرهاوی » یی نامه ایله حضور سامیٔ رسالته کوندردیلر .

جناب فخر الرسل افندیمز ، رؤساء مرقومه‌یه خطاباً

بر جوابنامه یازدیروب جوابنامه‌ده جناب حق عزوجل حضرتلرینه حمد وثنا ایله بالابتدا بلادی ومدن عودتنده رسوللرینك ورودلرینی ومدینه‌ده الرله کوریشوب خبر ومکتوبلرینك وصولنی احسن وجوهله بیاندن صوکره نماز وزکات وغنائم وصدقات حقنده بعض وصایا درج وتحریر واصحاب کرامدن « معاذ بن جبل ، عبدالله بن زید ، مالك بن عباده ، عقبه بن نمر ، مالك بن مره » حضراتی طرفلرینه ابعاث ومعاذك کندولرینه امیر تعیین بیورلدیغنی تذکار ایلمشدر .

بونلرك کللری ، عیاش بن ابی ربیعة المخزومی رضی الله عنهك مأموراً طرفلرینه کیده‌رك کندولرینی دین اسلامه دعوت ایتمسی اوزرینه واقع اولمشدی :

رسول اکرم صلی الله علیه و سلم ، یازدیردقلری نامۀ همایونی عیاشك النه ویروب : [بلده‌لرینه کیجه وارپرسه‌ك صباح اولمدقجه کیرمه ، و صباحلین احسن طهارتله تطهردن صوکره ایکی رکعت نماز قیل . و خدادن نجاح وقبول نیاز ایت و اکا دستیغین . بعده کتابمی صاغ الکله انلرك صاغ اللرینه ویر . و سورة البینه‌یی اوقو . ودی‌که: « آمن محمد وانا اول المؤمنین »

ایتدی سکا بر هجت ابراز اولنمز الابطالانی ظاهر و بر کتاب مزخرفده آثیان اولنمز الاپوری ذاهب اولمش !. بیلمدیککک لسان ایله میرلدانیرلرسه ترجمه ایتمزلرینی سویله. « حسبی الله آمنت بما انزل الله من کتاب وامرت لاعدل بینکم ..... والیه المصیر » دی ! . مسلمان اولولرسه سجده ایلدکاری قضب تلملرینی آلوب سوقاقلرنده علناً احراق ایت] دیه امر بیورمش عیاش حضرتلرینده امر وفرمان رسالتپناهی‌یی حرفیاً اجرا ایلمشدی .

١٥

وفات نجاشی اصحمه

اقالیم حبش حکمداری اصحمه رضی الله عنه حضرتلری، رجب خلالنده وفات ایتمشدر حکمدار مشارالیه، اوائل ظهور نور اسلامده برقاب پاك متین ایله اظهار ایمان وایقان ایتمش و اصحاب کرامك ارض حبشه هجرتلرنده حقلرنده ابراز ایلدیکی حرمت ورعایت کامله ایله برابر ذات اقدس نبویه اولان اخلاص و محبتك آثار عدیده‌سی بالدفعات مشاهده اولنمشدی .

یوم وفاتنده کیفیتی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ، اصحاب کرامنه : [قدتوفی الیوم رجل صالح من

الحبش فهاموا فصلوا عليه ـ فقوموا فصلوا على اخيكم اصحمة] ديه خبر ويره‌رك اصحاب ايله برلكده مصلايه چیقدی . الك نمازنی قبله‌یه متوجهاً درت تكبير ايله قیلديردی .

١٦

وفات ام كلثوم بنت النبی

اسم شريفی آمنه ايدی . قبل الهجره عتبه ابن ابی لهبه عقد ايدلمش ايكن سورهٔ تبت يدا ابی لهبك نزولی اوزرينه مرقوم ابولهب ، وزوجه‌سی حمالة الحطبك امر وتحريضی ايله عتبه ، اونور عين نبی يی تطليق ايتمكله بالاخره «عثمان بن عفان» رضی الله عنه حضرتلری نكاح ايتمشدی .

«اسماء بنت عميس ، صفيه بنت عبدالمطلب ، ام عطيه» رضوان الله عليهن حضراتی غسل وتكفين ايتديلر ، پدر مكرملری قبری اوزرينه حاضر بولنوب اغلاديلر . مرحومهٔ مشار اليهانك جنازه‌سی قبر كنارينه قونلديغی زمان رسول اكرم صلی الله تعالی عليه و سلم ، حاضر بولنان اصحاب كرامنه سؤال ايتدی :

ـــ « هل منكم رجل لم يقارف الليلة »

انصار کرامدن « ابو طلحه » رضی الله تعالی عنه ،
جوابده :

— « یارسول الله ! بن ، بو گیجه مقارفه یی مجامعه
ایتمدم »

دینجه کندوسنه امر بیورلدی . اوده حضرت
ام کلثوم رضی عنها الحی القیومی قبره ایندیردی .

***

۱۷

وفات منافق ابن سلول

عبدالله ابن ابی بن سلول ، شهر شوال اواخرنده
خسته لنه رق یکرمی کون خسته یاندقدن صوکره فوت
اولمشدر .

مرقوم ابن سلول ، جاهلیتك ایام اخیره سنده خزرجیلرك
سیدی . طلوع مهر منیر اسلامدن صوکره ده جمهور
پرشرور منافقینك رئیسی ایدی .

وفات ایده جکی کون رسول اکرم صلی الله علیه
و سلم انك یاننه واردی باشی اوجنه اوطوردی .
منافق حالت نزعده ایدی . افندیمز ، بیوردیلرکه :

— « سنی محبت یهود ، هلاك ایتدی »

منافق،، بوکا قارشی صوك بر جرأت اوله‌رق :

— « سعد بن زراره‌یی یهوده‌ولان خصومتی تخلیص ایده‌مدی »

دیدکدن صوکره سوزنده دوام ایتدی:

— « یا رسول‌الله ! عتاب زمانی دکل ایشته بن کیده‌یورم جنازه‌مده حاضر بولنمکزی وکوملککزی بکا کفن ایدوب انکله بنی دفن ایتدیرمککزی رجا ایدرم »

نبی اکرم افندیمز، اوکون بری بری اوستنده ایکی کوملك کیمش بولنیور ایدی اوستنده بولنان کوملکی چیقاروب ویردی. ابن سلول، وجود مسعود رسالته تماس ایله شرفیاب اولان ایچ کوملکی ایستدی. افندیمز، انی دریغ ایتمیه‌رك احسان بیوردی .

بر روایة کوره منافقك فوتندن صوکره صحابه‌دن بولنان اوغلی عبدالله رضی الله عنه، جلد شریف رسالتپناهی‌یه ملاصق اولان ایچ کوملکی ایسته‌مشدر. علی کلا التقدیرین دریغ بیورلمدی اوقمیص سعادت ایله مرقوم تکفین ایدلدی .

تکفین وتجهیزینك ختامی صره‌ده اوغلی عبدالله حضرتلرینی افندیمز، تعزیه بیوروب نمازینی قیلمق اوزره قبره قیام ایلدکلری زمان حضرت عمر الفاروق، اهل نفاقه عداوت فاروقانه‌سنی بللی ایده‌رك :

يارسول الله ! نمازينی می قیله جقسك ! حالبوكه بو آدم، فلان كون شويله سويلمشدی فلان كون بويله سويلمشدی، ديه‌رك انواع سيئاتنی تعداد ايتدی .

حضرت پيغمبر ذيشانی افنديمز ، تبسم ايدوب ابن سلولك نمازينی قيلمش و حقنده استغفارده ايلمش ايسه‌ده بوندن بويله اهل نفاقك جنازه‌لرينه حاضر اولمامه‌لری واونزلرينه نماز قيلمامه‌لری طرف اشرف رب العالميندن [ولا تصل على احد منهم مات ابداً ولاتقم على قبره] آيت كريمه‌سيله كندوسنه امر بيورلمشدر .

نمازدن اول اشبو آيت كريمه‌نك شرف نزول ايتمش اولديغی وبناءً عليه ابن سلول اوزرينه افنديمزك اصلا نماز قيلمه‌ديغی‌ده رواياتدندر .

***

ابن سلول اهل اسلام ايچون بيوك بر بلا ايدی . فوتيله مسلمانلر . غائلهٔ هائلهٔ شروفسادندن قورتلمشلر وبيك قدر منافق‌ده خلوص ايله مسلمان اولمشلردر .

عم النبی عباس رضی الله تعالى عنه حضرتلرينك بدرده‌كی اسارتنده اشيا واثوابی سلب واخذ اولنه‌رق چپلاق قالديغی زمان انك وجودينه كله‌جك انجق بوابن

سلولك كوملكى بولنمش ايدى . ابن سلولك اوزمان حضرت عباسه ويرديكى كوملكك مكافاتى اولمق اوزره افنديمز ، قميص همايونلرينى احسان بيورمشلردر !.

حديبيه كوننده كفار قريش ، اهل اسلامى دخول مكه‌دن منع ايدوب ابن سلوله اجازت ويردكارى حالده ابن سلول :

— « محمد [عليه‌الصلوة والسلام] رئيسمزدر . او ، ابتدا كيرمدكجه بز كيرميز »

ديه شرط حرمت وتعظيمى ايفا ايتمش اولديغنك مكافاتى اوله‌رق ده حقنده استغفار بيورلدى! .

ابراز اولنان رسم عيادت‌ده منافقين سائره‌يه قارشى جلب واستمالت قلوبدن عبارت ايدى ! .

***

١٨

حج ابوبكر الصديق

تبوكدن عودت همايون ، شهر رمضان شريفده ايدى . افنديمز ، ماه شوالى مدينهٔ طاهره‌ده كچيردى . سلخ ذى‌القعده كلدى . حج شريفك اداسيچون مكهٔ

مكرمه‌نك شريف اوزونده بولنديلر . فقط مشركينك
عادت جاهليه‌لری اوزره كعبه‌يی چپلاق طواف ايتدكلری
مسموع عاليلری اولمغله اويله برحالده انلرله برلكده
حضور بيت‌اللهده طواف ايتملرينی مكروه كوروب يرينه
ابوبكر الصديق رضی الله عنه حضرتلرينی صحابهٔ كرامدن
اوچ يوز كشی ايله برابر مكه‌يه كوندردی .

ابوبكر الصديق حضرتلری طرف اشرف رسالتدن
امارتی حائز اولمغله مكه‌ده مناسك حجی ايفا و خلقه تعليم
ايده‌جك و براءة سوره‌سنك اولندن اوتوز وياخود قرق
آيت كريمه‌يی ناسه اوقويه‌جق ايدی. سعد ابن ابی وقاص،
عبدالرحمن بن عوف ، جابر بن عبدالله رضوان الله عليهم
اجمعين حضراتی كبی اجلهٔ اصحاب كرامدن بعض ذوات‌ده
معيتده ايديلر . سيدالرسل افنديمز، هدی ايچون يكرمی
رأس دوه تعيين وانلری مبارك اللريله تقليد و اشعار
بيوروب امير حضرتلرينه كوندردی . حضرت اميرده‌خی
كنديسی‌ايچون بش رأس بدنه كتوردی . هدی رسالته
مخصوص اولان دوه‌لرك محافظه‌سنه ناجيه‌بن جندب اسلمی
رضی الله عنه مأمور بيورلمشدی . مسجد ذی الحليفه‌دن
احرامه كيرديلر . انلر هنوز مكه‌يه وارمزدن اول جبريل

علیه‌السلام ، نازل اولان برق تبلیغات مطلوبه‌یی یاطوغریدن طوغری‌یه ذات رسالتپناهینك یاخود اقرباسندن برینك ایفا ایتمسی لزومنی بیلدیردیكندن افندیمز ، حضرت علی المرتضایی چاغیردی . سورهٔ مذكوره‌نك اوائلنی ابو بكر الصدیق رضی الله عنهدن الوب موقفلرده ناسه اوقومسنی و :

١ — مؤمن اولمیان شخص ، جنته كیرمیه‌جكدر
٢ — چپلاق اولان شخص ، كعبه‌یی طواف ایتمیه‌جكدر
٣ — بوسنه‌دن صوكره مشرك اولان شخص ، كعبه‌یی طواف ایده‌میه‌جكدر
٤ — الله ورسول اللهدن موقت عهدی بولنان كفار ، انقضاء مدتلرینه دكین امیندرلر . درت ماهدن صوكره مسلمان اولمینلرك دملری هدردر .

كلماتنی دخی اعلان ایتمسنی امر وتنبیه بیوردقدن صوكره « عضباء » اسملی ناقهٔ خاصهٔ سعادتلرینه بالاركاب ابو بكرك عقبنده ارسال بیوردی . حضرت علی ، ابوبكره یولده صباح نمازی وقتی یتشدی .

جابردن مرویدركه :

جماعتله نمازه شروع ایدملك اوزره ایدی «عضباء» ك صوتی ایشیدلدی . رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك

تشریفلری امیدیله امیر ، صلاه‌دن تأخر ایده‌رك انتظار اوزره طورورایکن حضرت علی ، کوروندی . ابوبکر الصدیق ، اکا :

— « امیرام رسول = امیرمی یوقسه رسول اوله‌رق می کلدك ؟ »

دیه صوردی . حضرت علی :

— « لا بل رسول بقراءة براءة علی الناس یوم الحج الاکبر »

جوابنی ویرمکله صدیق اکبر افندیمز ، اوائل سوره‌یی علی‌یه تسلیم ایتدی .

کعبهٔ معظمه‌یه مواصلتلری ، ذی القعده‌نك سکزنجی کونی ایدی .

موقفلرده خطبه‌یی حضرت صدیق ، اوقودی . و ناسه مناسك حجی اوکرتدی اهل اسلام اویله حج ایتدیلر . کفار دخی عادتلری و بیلدکاری اوزره حج ایتدیلر . حضرت علی کرم الله وجهه افندیمز ، یوم النحرده جمرة العقبه یاننده ایاغه قالقوب اوائل سوره‌یی ناسه تلاوت وکلمات اربعه‌یی اعلان و تبلیغ ایلمشدر .

ابوبکر الصدیق افندیمزك امر و اخطاریله ابوهریره

حضرتلری بر جماعتله برلشوب چادرلرك ارەلرنده مجامع ناسده کیفیتی اعلان و تبلیغده حضرت علی‌یه معاونت ایلدیلر تبلیغ آیات و کلمات مأموریتنك اوزرندن رفع ایدلمسندن صدیق اعظم حضرتلری، مکدر اولمشدی. عودتندن صوکره بر ارالق سؤال ایتدی :

— «یارسول‌الله! نه قصورم اولدی‌که سوره‌یی بندن الدك» .

امر تبلیغك یا کندوسی یاخود عترت طاهره‌لرندن بری طرفندن ایفا ایدلمسی لزومنی جبریل علیه السلام بیلدیرمش اولدیغنه مبنی حضرت علی‌یی ارسال ایلدیکنی افدیمز، جواباً بیان بیوردیلر .

***

١٩

وفود بنی طیء

بنی طیدن اون بر کشی حضور اقدسه کلدی . رئیسلری «زید الخیل المهلهل» ایدی. رسول اکرم صلی الله علیه و سلم ، اسلامی عرض وتکلیف ایتدی . انلرده مسلمان اولدیلر. زیدالخیل، بیان شکران صددنده:

— « یارسول الله! سنك وجودمسعودکله بزی تأیید وتقویت ایدن و دینمزی معصوم ایلیان خدای عزوجل

حضرتلرینه حمد و ثنا اولسون ا . ن ، سنك دعوت ایلدیککك اخلاقدن خیرلی بر اخلاق ، دها بیلمیورم . حیرت و تعجب ایدرم که دی عقللر بزلره نباهمزدن که طاشلره عبادت ایدر ایدك »

دیدی . حضرت نبی افخم صلی الله علیه و سلم [بو حال ، سنده دها زیاده اولسه کرکدر] دیه زیدك دین مبینه و رسول رب العالمینه ایلروده بوندنده دها زیاده محبتنك مزداد اوله جغنی کندیسنه بالتبشیر رفیقلرندن هر برینه بشر قیه و زیده اون ایکی قیه نقره احسان و بنی طي حوالیسنده بعض اراضی‌یی اکا اقطاع بیوردی ،

اوآنه دکین اسمی «زیدالخیل» ایکن فضل وعرفانه مبنی تغییر و تصحیح ایله «زیدالخیر» تسمیه بیورلمشدر . که بوده ملاقات و صحبتندن افندیمزك ممنون اولمسندن ناشی ایدی . حتی حقنده‌ده بیوردیلرکه :

عربدن برینی بکافضل وهنرایله‌وصف ایتسه‌لرکاندیکی زمان دیدکلرندن اکسك بولور ایدم ولکن زید الخیری دیدکلرندن دها اعلا بولدم »

زید الخیرك حین عودتنده یولده وفاتنك

وقوع بوله جغنه اشارت اوله رق افندیمز : [انه لایجوز زید من حمی المدینة] بیوردیلر!. زید، ارقداشلریله برابر بلده لرینه کیدرکن نجد صولرندن برینه وصولنده حمایه طوتوله رق اندن وفات ایتمشدر .

*
* *

۲۰

وفود بنی کنده

سکسان یاخود التمش نفر سواری ایدیلر. ایچلرنده «الاشعث بن قیس» ده وار ایدی. مدینهٔ سعادته،واصلتله بارگاه رسالته کیره جکلری زمان صاچلرینی طارایوب دوزلتدیلر. کوزلرینه سوزمه چکدیلر. ایپکلی جبه لر کیدیلر. صوکره حضوره کیردیلر. و: [ابیت اللعن]دیدیلر. رسول الله صلی الله علیه و سلم، بو سوزه قارشی : [بن. پادشاه دکلم عبدالالهك اوغلی محمدم] دیمکله کنده مبعوثلری، اسمیله چاغیرمیه جقلرینی سویلدکلرندن حضرت پیغمبر؛ [ابوالقاسم] دیه بیوردی.

اوزمان بنی کنده مبعوثلری:

— « یا ابا القاسم سنك ایچون خبء واخفا ایلدیکمز شی ندر؟»

دیدیلر؛ رسول اکرم بیان تعجبله:

— « سبحان الله حب، واخفاء، کاهنه قارشی یاپیلور. کاهن و کهانت و متکهن محقق که جهنمده‌در »

دیه رد و انکار ایلدی. بولک اوزرینه:

— « یا سنک رسول الله اولدیغکی ناصل بیله‌لم؟ »

دیه صوردیلر. سید البطحاء افندیمز، یردن بر آووچ قوم آلدی. و انی انلره کوسترەرك:

— « بو، بنم رسول الله اولدیغمه شهادت ایدر »

دیرکن کف سعادتلرنده بولنان قوم تسبیح ایتدی و کیفیتی مبعوثلرده مشاهده ایتمش اولدقلرینه مبنی او آنده قبول دین اسلام ایله برابر قرآنی دیکلمکه ارزولرینی عرض ایتدیلر. رسول الله صلی الله علیه و سلم سورهٔ والصافاتی تلاوته باشلایوب ورب المشارق عبارهٔ شریفه‌سنه کلدیکی کبی کسدی. وهیچ بر یری حرکت ایتمامك اوزره اولدیغی کبی طوردی. یالکز مبارك کوزلرندن یاش آقمقده ایدی.

کنده مبعوثلری:

— «سنی آغلار کوریورز. یوقسه رسول کوندرندن مخافته‌می اغلایورسکز؟»

دیه صوردیلر. افندیمز:

— «ان خشيتي منه ابكتي.. بعثني على صراط مستقيم في مثل حد السيف ان زغت عنه هلكت»

ديه بيوروب [والئن شئنا لنذهبن بالذى اوحينا اليك] آيت كريمه‌سنى‌ده اوقودقدن صوكره :

— «سز مسلمان اولمديكزمى؟»

ديه‌صوردى. مبعوثلر؛ مسلمان اولدقلرينى سويلر - لركن: [يا اوبو بولريكزده‌كى اپكلر نه‌اوله‌جق] بيورلمقله كنديلر، انلرى قوپاروب آتديلر!.

عم النبى عباس بن عبدالمطلبك بعض بلاده سياحتلرنده كندوسنى سؤال ايدنلره ملوكه منسوبيتنى بيلديرمك ايچون: [آكل المرارك اوغلى‌يم] ديه سويلمش بولنديغنه استناداً الاشعث بن قيس، بعض مصاحبتى اثناسنده تأييد مناسبت مقصديله رسول اللهه : [نحن بنو آكل المرار وانت ابن آكل المرار] ديمكله افنديمز، بنى عبد المطلبله برابر بعض قريشى مراد ايده‌رك : [لا نحن بنو النضر بن كنانة. لانقفوا امنا ولاننتفى من آبائنا] بيورمشدى.

الاشعث، ارتحال نبويدن صوكره ارتداد ايده‌رك خلافت ابى بكر الصديق زماننده اسير اولدينى حالده

حضور خلافتپناهی‌یه کتیرلمشدی . حضرت صدیق ،
بونی قتل ایتدیرملک اوزره ایکن اشعث، جناب خلیفه‌یه:
[ام‌ابیقنی لحرومك و روجنی اختك] دیمش اوده بونك
دیدیکی وجهه اوزره یاپوب همشیره‌سی ام فروه رضی الله
عنهانی اشعثه تزویج ایلمشدر .

الاشعث، او زمان مدینهٔ منوره‌ده دوه‌لرك اولدیغی
محله کیره‌رك بولدیغی قلنجی ایله یاره‌له‌مه‌یه باشلادی کورنلر:
[کفر الاشعث] دیه باغیرمقده ایدیلر. اشعث ایشنی بیتیردکدن
صوکره قلنجنی غلافنه قویوب : [والله بن کافر اولمدم
انجق رجل بزه همشیره‌سنی تزویج ایتدی . بز اکر
بلده‌مزده بولنسیدك بونلردن بشقه درلو ولیمه اوله‌جق
ایدی. ای اهل مدینه ! . کسیکز ییکز] دیدی صوکره
دوه‌لرك اثمانی صاحبلرینه ویردی .

*
* *

٢١

وفود همدان

کوزل دوه‌لره راکب اولدقلری حالده یمندن کلدیلر.
آرقه‌لرنده آلاجه برده‌لری باشلرنده کوزل عمامه‌لری
وار ایدی. رئیسلری «مالك بن النمط» ایدی.

فخر الرسل صلى الله تعالى عليه و سلم افنديمزك تبوكدن اوان معاودتلرينه تصادفی سببيله يولده ملاقات ايتديلر . التفات جهاندرجات رسالتپناهی يه نائل اولديلر هر درلو معروضات و استرحاماتلری اسعاف و اللرينه عهدنامه‌اعطا بيورلدی . كندولرينه مالك بن النمطی ، امير تعيين ايتدی [نعم الحیّ همدان . مااسرعها الی النصر واصبرها علی الجهد . وفيهم ابدال وفيهم اوتاد] بونلر حقنده لسان شريف رسالتدن صادر اولمشدر .

٦٢

وفود بلی

رويفع بن ثابت بلويدن منقولدركه :

قوممك حضور پرسرور رسالتپناهی‌يه‌وفودلری ، سنهٔ تاسعهٔ هجريه‌نك ربيع‌الاولنده ايدی كله‌جكلرندن خبردار اولنجه استقباله چيقدم . يولده انلری بولوب خانه‌مه دعوت ايتدم خانه‌مده‌يوكلرينی‌ايندرديلر . سفرانوابلرينی چيقاروب تميز البسه كيديلر . صوكره حضور پرسرور رسالتپناهی‌يه برابر كيتدك . افنديمز سؤال ايتدی :

— « یا رویفع بونلر کیمدر ؟ »

دیدم :

— « یارسول‌الله ! قوم وقبیله‌مدر »

افندیمز ، قبول و محظوظیتنی بیلدیرمک ایچون :

— « مرحباً بك وبقومك »

بیوردیلر . بن دیدم :

— « یا رسول‌الله ! بونلر ، اسلامه مقرو بلده‌لرنده

قوملرینك اسلاملرینه کفیل اولوب کلمشلر »

افندیمز :

— « من یرد الله له خیراً یهده للاسلام »

بیوردیلر . دیدم :

— « بونلری کندی خانه‌مه ایندیردم »

بو سوزیمی‌ده تحسین ایتدی .

بلویلرك آره‌سنده « ابوالضبیب » اسمنده بر پیروار

ایدی . دیدی‌که :

— « یا رسول‌الله ! بز خدانك وحدانیتنی و سنك

رسالتیکی وکتیردیکك دین مبینی تصدیق ایدوب و آباء

و اجدادلریمزك اصنامندن بیزار اولوب حضور پرنور

رسالتپناهیلریکزه کلدك »

افندیمز ، جواب مقامنده :

— « سزی اسلامه هدایت ایدن خدایه شکر وثنا اولسون بیلیکمزکه دنیادن دین اسلامك غیری بر دین ایله کیدنلر وکیده جکلر ، بالجمله جهنمه کیدرلر »

بیوردیلر ابوالضبیب » استیضاح صددنده بعض سؤاللرده بولندی . هر برینه ده جواب عالی الدی . دیدی که :

— « یارسول الله ! بن قونوق آلمغه وضیافت ویرمکه رغبتلی بر آدمم بونده بنم ایچون اجر وثواب وارمی ؟ »

— « اوت کرك فقیر ، کرك غنی بر مسلمانه ایتدیکك ایولك صدقه یرینه کچر »

— « یارسول الله ! قونوقلغك مدتی نه قدردر؟ »

— « اوچ کوندر . یانکده برقونوغك اوچ کوندن زیاده قالوب ده سنی مصرفه قویمسی اکا حلال دکلدر »

— « یارسول الله قویون ضاله سنده حکم شرعی نه در؟ »

— « اکر صاحبی چیقوب ده نشانلرینی بیان ایدرسه صاحبنه ویریلور والا انکله انتفاع اولنور »

— « یا دوه ضاله سنده ؟ »

— « دوه ضاله سنده سنك نه ایشك وار انی حالنه براق که صاحبی بولوب السون »

— « يا رسول الله ! بز ، زمان جاهليتمزده يكديگرمزى غارت ايدردك غارتله حاصل اولمش نزدمزده بعض اموال واردر . شمدى مسلمان اولدم حكم نه‌در »

— « هر كيم كه مسلمان اولور تصرفنده بولنان مال ملكيدر »

بو محاوره‌نك ختامنده هيئت وافده قالقوب منزله كتديلر . انلر ايچون نبى اكرم افنديمز ، بكا برمقدار خرما كوندردى . بن ، او خرماايله ضيافتلرينه استعانت ايلدم . بر قاچ كون صوكره رسول اكرم صلى الله عليه وسلم . جائزه‌لرينى ويردى . كندولرينى ديار و قبيله‌لرينه عودته مأذون بيوردى .

*
* *

٢٣

وفود مزينه

وفود مزينه ، درت يوز نفر كيمسه ايدى . مدينهٔ طيبه‌دن اذن عالى ايله بلده‌لرينه عودتلرى اثناده واقع اولان استدعالرينه بناءً حضرت رسالتپناه افنديمز ، عمر الفاروقه :

— « يا عمر ! زودالقوم »

بیوردیلر . فاروق حضرتلری :

— « یا رسول الله ! بنده بر مقدار خرمادن بشقه برشی یوقدر . اونکده بونلره کفایت ایده‌جکنی عقلم کسمز »

دیمکله نبی معظم صلی الله تعالی علیه وسلم :

— « وار یا عمر ! ویر ! »

دیه فرمان بیوردیلر. نعمان بن مقرن بلوی، حکایه ایتمشدرکه عمر، هیئت مذکوره‌یی اوینه کتوروب خرماسنی کوستردی و: «ایستدیککز قدر الیکز» دیدی. خرما ، برشیٔ قایل ایدی . هرکس حاجتی مقداری آلدی . الك صوکره الان بن ایدم . کوردم‌که هیچ بر دانه‌سی الینمامش ، هیچ برشی اکسلمامش کبی طوریور ! .

⁂

۲٤

وفود بجیله

بجیله وفودی ، یوز اللی نفر ایدی « جریر بن عبدالله البجلی » حضرتلری رئیسلری ایدی جریر، حکایه ایتمشدرکه مدینهٔ طاهره‌یه کالدیکمده حله‌می کیدم حضور پاك رسالته کیتدم .

رسول خدا خطبه‌ده ایدی . اصحاب کرام ، کوز اوجیله بکا چوق دقت ایتدیلر .. بن ده — هر کسك بکا دقتلرندن اشتباه حاصل ایده‌رك — یاننه اوطوردیغم ذاته:
[یوقسه رسول الله ، بنم حقمده شمدی برشیمی سویلدی]
دیه صوردم .

جوابده : «اوت خطبه‌ده ایکن : [انه سید خل علیکم من هذا الباب ـ اومن هذا الفج ـ رجل من عین ذی رعین وان علی وجهه لمسحة ملك] دیه سویلمشدی » دیدی .

***

جریر ، قومنك سید مطاعی ایدی . ملیح الوجه طوال بدیع الجمال ، صحیح الاسلام ، کبیر القد ، عظیم القدر برذات ایدی . وجهنده‌کی مسحهٔ ملکدن مقصد عالی ، ملاحت وصباحت مخصوصه‌سی ایدی .

حضرت رسول الله افندیمز ، دست شریفلرینی آچوب :

— « خدانك وحدانیتنه وکندی رسالتنه اینانمق وبش وقت نمازی ادا و زکاتی اعطا ایتمك و رمضانی طوتمق وجمیع اهل اسلامه خیر خواه اولمق ووالی اولان

آنم ولوکه بر عبد حبشی اولسه ینه امرینه اطاعت ایلمك اوزره بکا بیعت ایدرمیسك »

دیه جریره صوردی .

جریر حضرتلری بو مذکوراتك جمله‌سنی بالقبول حبیب خدانك دست همایون بیعتلرینی آلمشدر .

رسول مکرم ، جریرك دیاری احوالندن سؤال بیوردی . جریر :

— « یا رسول‌الله ! جناب حق ، دیاریمزك خلقی بیننده دین اسلامی ظاهر وروشن ایتدی . مساجدده وصحرالرده اقامت صلاته قیام ایدرلر . بتخانه‌لری منهدم اولدی »

جوابنی ویردی . افندیمز صوردیلر :

— « یا ذی‌الخلصه بتخانه‌سی نه حالده‌در »

— « اولکی حالی اوزره قائمدر »

— « ای جریر ! نم درونمی بو ذی الخلصه غائله سندن مستریح ایتمزمیسك »

— « یارسول‌الله ! بنم ده ارزو ایتدیکم بودر انی بن تخریب ایده‌یم »

ذی الخلصه ، بجیله ، خثعم قبیله‌لرینك « کعبة

اليمانيه » ناميله معروف بر بتخانه‌سی ایدی انی زیارت ایچون اطرافدن بر خیلی کیمسه‌لر کلیر کیدرلردی . خزیرة العربده او مثللو آثار شرك وضلالات قالدیرلمقده اولدیغی حالده انك حالی اوزره قالمسی جائز کورولمیه‌رك هدم و تخریبنه جریر حضرتلرینی مأمور ایتدی . اوده :

— « بر عذرم وار یا رسول‌الله ! آته بینه‌میورم . دوشیورم »

دیدی . بونك اوزرینه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز ، مبارك اللرینی جریرك صدرینه قویدی و : [اللهم ثبته واجعله هادیاً مهدیاً] دیه دعا بیوردی . جریر ، ذی الخلصه تخریبنه کیدرکن بیندیکی سرکش بر آت ایدی . برکت دعاء پیغمبری ایله آت سرکشلك ایتمدیکی کبی جریر حضرتلری دخی آتدن بردها دوشمیه‌رك یوز اللی نفر معیتیله کیتمش و ذی الخلصه‌یی هدم واحراق طریقیله خراب ایتمشدر

جریر حضرتلری طرفندن خبر موفقیتی عرض و اعلام ایچون بنی احمسدن مدینهٔ طیبه‌یه اعزام اولنان ابوارطات حصین بن ربیعه » کیفیتی :

— « یارسول‌الله ! والذی بعثك بالحق ماجئت حتی ترکتها کأنها جمل اجرب »

دیه عتبهٔ علیای رسالته تبشیر ایدنجه سیدالعالمین افندیمز ، احمسك خیل و رجالنه بش کره برکتله دعا ایتمشدر.

*
* *

۲۵

وفود بنی تجیب

خطهٔ یمنده بنی کنده تجیب قبیله‌سنك ایلچیسی اون اوچ نفر کیمسه ایدی .

بونلر ، بلده‌لرنده‌کی مواشی و اموالرینك زکاتلرینی‌ده حامل ایدی .

مقدملری ، مسروریت و محظوظیت رسالتپناهی‌یی مستلزم اوله‌رق حقلرنده بذل التفات بیورلدی. واجراء ضیافتلرینه حضرت بلال رضی الله عنه مأمور اولدی زکاتلرینی دربار نبوته عرض ایتدیلر. او زمان کندی بلده‌لرنده‌کی فقراء مسلمینه تقسیم ایتملری امر اولندی . فقراء محلیه‌یه توزیعدن صوکره فضله کلان قسمك کتیرلمش اولدیغنی سویلدیلر .

مكث واقامتلری مدتجه حقلرنده مراسم مهمانسوازی اجراسنه فوق الامثال اعتنا اولندی . عودت ایچون وداعه کلدکلرنده دیکر وافدینه اولان مقداردن زیاده عطایا و جوائز احسان بیوریلوب افندیمز :

— « ایچکزده جائزه‌سی ویرلمامش قالدیمی؟ »

دیه صوردی .

— « اوت یا رسول الله ! بر کوچوك رفیقمز وار ایدی . منزلده اشیا و مواشیمزی بکلمکه براقشدك او قالدی »

دیماریله انك دخی کوندرلمسی امر بیوردی .

نبی نجیب وداع ایدرك منزلرینه کلدیلر غلام مزبور حضور عالی‌یه دخولنده :

— « یا رسول الله! شمدی حضور شریفکزدن کیدن جماعتدنم . بنم ارزوم انلرك ارزولری کبی دکلدر . کرچه رفیقلرمك ده دین اسلامه رغبتلری واردر اما بنم همم زیاده‌در . انلرك حاجتلرینی روا بیوردك بنم دخی حاجتمی روا قیل »

دیدی . حضرت پیغمبر :

— « سنك حاجتك ندر؟ »

دیه صوردی. اوده :

— «والله بن دیکرلره احسان ایتدیککز کبی مال انعام ایتسون دیه بلدهمزدن چیقوب کلدم . بالکه یا رسول الله دعا و شفاعتکز برکتیله جناب حق، بنی عفوو مغفرت ایلیه. و بنم قلبمی مال دنیادن فارغ و آزاده ایدوب غناء قلب احسان بیوره دیه کلدم»

جوابنی ویردی. الك اشبو طلب و رغبتنی و علو همتنی افندیمز، تقدیر وتحسین ایدرك حقنده توجه تام ایله: [اللهم اغفرله وارحمه واجعل غناه ـ غناءه فی قلبه] دیه دعا بیورمش وکندوسنه جائزه وعطیه ویرمشدر .

*
* *

حجة الوداعده قوم تجیبدن برینه مناده ملاقی اولهرق شو غلامك حالندن سؤال ایدنجه :

— «یا رسول الله بز اندن دها قناعتلی بر آدم ایشتمدك . یانده بتون اموال دنیایی تقسیم ایتسهلر نظر و التفات بیله ایتمز»

جوابنی آلهرق: [الحمد لله انی لارجوان یموت جمیعاً] بیورمش ایدی. ایچلرندن بری بونی اکلایهمامسنه مبنی: [اولیس یموت الرجل جمیعاً یا رسول الله] دیه

صورديه‌سندن رسول الله صلى الله عليه و سلم اولكى سوزينك تشريح و ايضاحى ضمننده : [تتشعب اهواؤه و همومه فى اودية الدنيا فلعل الاجل يدركه فى بعض تلك الاودية فلايبالى الله عز و جل فى ايها هلك] ديه بيورديلر. بعده‌اخيراً وقوع بولان‌ردت اختلالنده‌صحابئ مشاراليه، كندى‌قوم‌وقبيله‌سنى‌وعظ ونصيحتله‌ردتدن منع ايتمسنه مكافاةً صديق اكبرك زياد بن وليد واسطه‌سيله مظهر تكريمى اولمشدر .

٭٭٭

٢٦

وفود بنى اسد

بنى اسد بن خزيمه وافدلرى، اون نفر ايدى . ميانه‌لرنده اعيان قبيله‌دن « وابصه بن معبد ، طليحه بن خويلد. معاذة بن عبدالله بن خلف، حضرمى بن عامر » دخى وار ايديلر افنديمز اصحاب كراميله صحبت ايدرلركن بونلر ، كلديلر .

ايچلرندن حضرمى ، بر ارالق :

— « يارسول الله ! سن، بزى ديكر قبيله‌لر كبى

اجبار و خبردار ایتمدن بز ، بونجه مشاق سفر اختیاریله
و کندی ارزومزله کلدك . قبول اسلام ایدوب سکا تابع
اولدق »

دیه وضع منت ایتمك ایستدی که کراهت درکار
ایدی . جناب حق ، انك ردی صددنده : [یمنون
علیك ان اسلموا قل لاتمنوا علی اسلامکم بل الله یمن
علیکم ان هدیکم للایمان ان کنتم صادقین] آیت کریمه‌سنی
انزال بیورمشدر .

***

وابصه ، « بر واثم »دن سؤال نیتیله حضور پرنور
رسالته کیردی فقط سؤالدن اول افندیمز :

— « یا وابصه! سؤال مضمریکی سکا سویلیه‌یم می؟ »

دیدی ، وابصه :

— « سویله یا رسول الله »

دیدی . بونك اوزرینه رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم :

— « بر واثمدن سؤاله کلدك »

دیرکن وابصه :

— « ای والذی بعثك بالحق »

دیه تصدیق کیفیت ایتمکله سؤال مضمرینه جواب اوله‌رق :

— « الیرما اشرح له صدرك . و الاثم ماحاك فی نفسك وان افتاك عنه الناس »

بیوردی . بونلر ، زمان جاهلیتلرنده‌کی عیافت وکهانتلرینك بعدالاسلام جواز وعدم جوازینی استفسار ایدوب ممنوعیتنه دائر جواب الدقدن صوکره خط یعنی رمل ایچون دخی صوردیلر . و : [علمه نبی فمن صادف مثل علمه علم] جوابنی آلدیلر .

٢٧

وفود بنی بهراء

بونده اوچ نفر کیمسه‌لر ایدی . بونلره ابتدا اصحاب کرامدن مقداد رضی الله عنه ملاقی اوله‌رق حقلرنده عزت واکرام ایتدی . یمك چیقاردی . یدیلر . یمکدن بر مقدار آرتدی . بقیهٔ طعامك برقسمنی مقداد ، کاسه ایله افندیمزه کتیردی افندیمز دخی تناول بیوردیلر . کاسه‌ده قالمش اولان طعامه جناب حق ، برکت و لذت احسان ایده‌رك مقداد ، انی اندن صوکره

هر كون وفود بهرانك سفره سنه قويور ايدى . وافدين دخى اكل ايدر و لذتنى هر كون مدح ايلرلر ايدى . لذت و بركتنك كيفيت حصولنى مقداد ، اكلاننجه انلر ، حيرتله : [نشهد انه رسول الله] ديديلر .

اعتقادلرى بو سببله كسب قوت ايتدى. برقاچ كون طورديلر . اصحاب كرامدن فرائض و آداب دينيه اوكره‌نوب جائزه‌لرينى الدقدن صوكره بلده‌لرينه عودت ايتديلر.

.:.

۲۸

وفود بنى مره

ذى مره ديديلان محلدن حارث بن عوف، اون اوچ نفر ايله مدينهٔ طيبه‌يه كله‌رك :

— « يارسول الله! لؤى بن غالب نسلندنز. سنك قوم و عشيرتكزز »

ديدى. نظر عاطفت جناب پيغمبرى يى جلب ايتمك ايستدى. بو سوزدن نبى اكرم افنديمز، تبسم بيوروب انلردن بلده‌لرينك احوالنى صوردى.. كلنلر : [والله انا لمسنتون ومافى المال مخ فادع الله لنا] ديديلر قحط وغلادن شكايتله التماس دعا

دیمك اولیور ایدی. [اللهم اسقهم الغیث] دیه حقلرنده غیث ورحمتله دعا بیورلدی. و هر برینه حضرت بلال یدیله اونرو حارث بن عوفه اون ایکی قبه نقره احسان اولندی.

عودتلرنده کوردیلرکه افندیمزك دعا بیوردقلری کون بلدلرینه رحمت دوشـوب هر یرده فیض برکت رونما اولمش ا.

رسول‌الله صلی الله علیه وسلم افندیمزك حجة‌الوداعه حاضرلنمقده اولدیغی اثناده بو هیئت وافدهٔن مدینهٔ طیبه‌یه کلمش اولان بری نزول رحمت خصوصنده‌کی حیرتنی رسول ذیشان خدایه:

— « یا رسول الله ! رجعنا الی بلادنا فوجدنا ها مصبوبة مطراً بذلك الیوم الذی دعوت لنافیه. ثم قلدتنا اقلادالزرع فی کل خمس عشرة مطرة جوداً. ولقدرأیت الابل تأکل وهی برك . وان غنمنا ماتواری من ابیاتنا فترجع فتمیل فی اهلنا »

دیه عرض وحکایه ایتدی. افندیمز اکا قارشی:

— « الحمدلله الذی هوصنع ذلك »

دیه شکر وسپاسنی بارگاه صمدانیته رفع بیورمشدر.

***

٢٩

وفود بنی محارب

اون نفر ایدی ایچلرنده خزیمه بن سواده وار ایدی. جناب رسالتپناهك بدایت دعوت جلیله‌لری هنگامنده و بالخاصه ایام مواسمده کندیلرینی قبائله عرض ایلدیکی صره‌لرده عرنده بونلردن غلیظ و سرکش طائفه یوق ایدی. نهایت هدایت سبحانیه، انلری حضور پرنور نبوته سوق ایده‌رك قبول اسلام ایتدیردی. مسلمان اولدقلری حالده مملکتلرینه عودت ایتدیلر.

***

٣٠

وفود بنی عبس

بر قاچ کیمسه‌لر، کلوب مسلمان اولدیلر. و :

— «یارسول الله! هجرت ایتمیانلرك اسلاملرینك صحیح اولمیه‌جغنی عالملریمز، بزه سویلدیلر. اکر بویله ایسه مواشی و اموالمزی صاته‌لم هجرت ایده‌لم»

دیه صوره‌رق رسول الله صلی الله علیه و سلمدن:

— «هر نرده اولور ایسه‌کز حق تعالی‌یه تقوی اوزره اولکز اعمالکزدن هیچ برینه نقصان جزا ویرمز»

جوابنی آلدیلر.

***

٢١

وفود بنی ازد

یدی نفر ایدی. سوید بن الحرث‌ده برابر ایدی. حضور عالئ رسالته کلدیلر. قونوشدیلر «نه اصل کیمسه‌لرسکز» دیه سؤال بیوردلدی «بز مؤمن کیمسه‌لرز» دیدیلر بو جواب، تبسم سعادتی موجب اوله‌رق کلدیلر ندن بعض شیلری سؤال ایتمك وسیله‌سیله بینلرنده شو محاوره جریان ایتدی:

— «تحقیقا هر سوزك حقیقتی وار. سزك سوزیکزك و ایمانکزك حقیقتی نه‌در؟»

— «یا رسول الله! بزم سوزمزك و ایمانمزك حقیقتی اون بش خصلتدر. بشی اعتقادده، بشی عملده اساس اولمق اوزره طرف شریفکزدن کلان آدم، بزه تعلیم

وتاقین ایتدی. دیکر بش خصلت دخی زمان جاهلیتدن قالمه عادتمزدرکه هنوز ترك ایتمدك مکروه کوریلور ایسه ترك ایدرز »

— « بنم رسولمك اعتقـاده متعلق سزه بیلدیردیکی بش خصلت نه‌در ؟ »

— « اللهه، ملـکارینه، کتابلرینه، رسوللرینه، قیامت کوننه ایمان »

— « عمله متعلق اوکرتدیکی بش خصلت ندر؟ »

— « کلمهٔ شهادت، صلوة، صیام، زکات، حج »

— « جاهلیتدن قالمه بش خصلتکز نه‌در؟ »

— « وقت وسعتده شکر. بلایه صبر، قضایه رضا، دشمن علیهنده حین قیامده ثبات، شماتهٔ اعدایی ترك »

جوابلر ، نزد عالیٔ رسالتده جدیر تقـدیر کوروله‌رك افندمز: [بونلر ، علما وحکما کیمسه‌لردرکه علم و فقهلرندن انبیا اوله یازدیلر] بیوردقدن صوکره:

— « بنده سزه بش شی اوکرده‌یم‌که تمام یکرمی اولسون. سز شول شیئی طوپلامیکزکه انی یمیه‌جکسکز. شول شیئی یاپمیکزکه انده ساکن اولمیه‌جقسکز . شول شیئه رغبت ایتمیکزکه عاقبت انی ترك ایده‌جکسکز. اللهه

نفوذی اوزره اولیکز که نهایت اکا رجوع ایده جکسکز .
شول شیئه رغبت ایدیکز که انده مخلد قاله جقسکز »
دیه بیوردیلر .

***

٣٢

وفود بنی البکاء

برطائفه اولرق کلدیلر . « معاویه بن ثور بن عبادة
بن البکاء » ایله اوغلی بشر و « مجیع بن عبدالله بن جندح
بن البکاء » ، « عبد عمرو بن اصم » دخی برابر ایدیلر .

معاویه بن ثور ، یوز یاشنده پیر فانی ایدی . دربار
نبوته رجا طریقیله دیدی که :

— « یا رسول الله ! اوغلم بشردن خوشنودم .
بکا برو احسان اوزره در انی مبارك دست شریف رسا-
لتکزله مسح بیوریکز »

حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم ، معاویه نك
رجاسنی قبول بیوروب مبارك اللریله بشرك یوزینی
صیغادی . و اکا برقاچ کچی دخی احسان بیوره رق
برکتله دعا ایتدی .

بنی البکاء دیارنده قحط اولدیغی زمانلرده اوقومه قحط کلدیکنك بیانیله شکر و افتخار صددنده بشرك اوغلی محمد :

و ابی الذی مسح الرسول برأسه
و دعا له بالخیر و البرکات
اعطاه احمد اذ اتاه اعنزاً
عفرا نواجل اسن باللجبات
یملأن وفد الحی کل عشیة
ویعود ذاك الملء بالغدوات
بورکن من منح و بورك مانحا
و علیه منی ماحییت صلاتی

شعر بلیغنی سویلمشدر .

***

فجیعه برده امانامه ویردی . عبد عمروك آدینی « عبدالرحمن » دیه تصحیح و بلادی اراضیسندن بر مقداری اکا اقطاع بیوردی .

***

٣٣

وفود بنی هلال بن عامر

بر جماعت ایدی . زیاد بن عبدالله بن مبارك ، عبد

عوف بن ضرم، قبيصه بن مخارق دخی ایچلرنده ایدیلر.

زیاد امهات مؤمنیندن خاله‌سی میمونه رضی الله عنهانك خانه‌سنه کلدی. رسول الله صلی علیه و سلم زیادی حضرت میمونه‌نك نزدنده کوروب غضبله کیری دوندی. میمونه حضرتلری، کیدتی اکلایه‌رق: [یارسول الله! بنم همشیره زاده‌مدر] دیدیکندن افندیمز، ایچری کیردی اوطوردی.

بو مدت صوکره مسجد شریفه کلدی. زیاد دخی برلکده ایدی. اویله نمازینی جماعتله قیلوب زیادی نزد همایونلرینه اوطورتدی. و اکا دعا ایتدی. مبارك دست شریفلریله زیادك باشنی صیغادی. حتی دست شریفلری، باشندن بورونه بورونك اوجنه دکین ایندی.

اشبو مسح سعادتك اثر نور و برکتنك یوزنده دائما مشاهده ایدلدیکنی بنی هلال، حکایه ایدرلر ایدی. حتی زیادك اوغلی حقنده شاعرك:

یا ابن الذی مسح النبی برأسه
و دعابه بالخیر عند المسجد
مازال ذاك النور فی عرنینه
حتی تواری بیته فی الملحد

شعر رنکینی. او معنایی کوزل تصریح ایتمشدر.

حضرت نبی افندیمز ، عبد عوفی تغیراً عبدالله ایله تسمیه بیوردی .

.

قبیصه :

— « یا رسول الله ! بزدن بر آدم ، برینی اولدیردیکندن ایکی قبیله بیننده خصومت حادث اولمغله تسکین فتنه ایچون بن ، استقراض ایدوب مقتولك دیتنی اولیاسنه ویرمشدم . اندن حالا مدیونم . اعانه بیوره »

دیه استعطاف ایتدی . حضرت نبی الله دخی : [ابتدا ظهور ایده‌جك مال زکاتدن دیننی کندی تسویه ایده‌جکنی] وعد ایتدکدن صوکره :

— « یا قبیصه ! دیلنمك اوچ آدمك غیرنه حلال دکلدر . بری ، اصلاح ذات البین ایچون مدیون اولاندر که خلقدن دیلنوب دیننی ادا ایده بیلور . بری ، مالی قضاء آفتله تلف اولاندر که صلاح وسعت حالنه دکین دیلنه بیلور . اوچنجیسی‌ده ، اول فقیردر که فقر و فاقه‌سنه قومندن اوچ عاقل کیمسه شهادت ایده او فقیر ، فقردن خلاصنه دکین خلقدن سؤال ایده بیلور . یا قبیصه !

تناول ، بو اوچ کشینك غیری ایچون حلال دکلدر »
بیوردیلر .

.
. .
۳٤

وفود بنی دارم

قبیلهٔ لخمدن دارم جماعتی ، اون نفر ایدی . رئیسلری ، هانی بن حبیب ایدی افندیمزه بر قاچ رأس آت، صیرمه‌لی و قماشدن بر قفتان، بر مقدارده خمر هدیه کتیردیلر .

قفتان ایله آتلر ، قبول بیوریلوب خمر حقنده : [شرب خمری جناب حق، حرام ایتدی] دینلدی. هانی هدیه‌سنی مرتبهٔ حسن قبولدن ساقط ایتمامك عزم و قصدیله :

— « اویله ایسه صاتەلم‌ده »

دیمش ایسه‌ده طرف اشرف نبوتدن :

— « شربنی حرام ایدن، بیعنی‌ده حرام ایتمشدر . طوپراغه دوکیکز »

دیه قطعیاً رد ایدلدی .

قفتان ، حضرت عباس رضی الله عنه احسان بیورلمشدی . عباس :

— «یا رسول الله ! بن بونی نه یاپه‌یم که ارککلره حریر ، حرامدر»

دیدی . فخر عالم صلی الله علیه وسلم :

— «التونلرینی سوکوب بعضی قادینلره زینت بعضی کنندك صرف ایت قماشنك‌ده بهاسیله انتفاع ایت» بیوردیلر . بونك اوزرینه حضرت عباس ، قفتانی سکز بیك درهم بدل ایله بر یهودی‌یه صاتمشدر .

وفود بنی دارم . ارتحال نبوی‌یه دکین مدینهٔ طیبه‌دن آییرلمامشلردر .

* * *

– فصل ثالث عشر –

اوننجی سنهٔ هجریه وقایعی

فوت باذان . بعث معاذ و ابو موسی . وفود عبدالقیس . وفات ابراهیم بن النبی . کسوف شمس . بعث خالد . بعث علی . وفود بنی حنیف . وفود از دشنوئه . وفود نصارای نجران . بعث ابی عبیده . وفود بنی خولان . وفود بنی مداحج . وفود بنی غسان . وفود بنی غامد . قدوم عدی . وفود سلامان . وفود بنی منتفق . ورود اسود عنسی . حجةالوداع . قدوم فیروز دیلمی . طلوع جبریل .

۱

فوت باذان

باذان ، ملوك عجمك سابق فی الاسلامی ایدی . قبول اسلامنه مبنی سید الانام علیه الصلوة والسلام افندیمز ، انی یمن ولایتی والیلکنده ابقا بیورمشدی . بو کره خبر وفاتی مسموع عالی بیورلمسیله زیر ادارهسنده بولنان یمن حکومتنی اقسامه بالتقسیم برقسمنه والی سابق باذانك اوغلی شهری . اقسام سائرهسنده عامر بن شهر الهمدانی

ابو موسی الاشعری ، خالد بن الولید ، یعلی بن منبه ، معاذ بن جبل رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی والی و عامل تعیین بیورمشدر .

معاذ ، یمنك جهت علیاسنه ، ابو موسی الاشعری جهت سفلاسنه مأمور ایدی. زیاد بن لبید ، حضرموته عکاشه بن ثوری، سکاسك قبائلی حکومتنه مأمور بیورلمشلر ایدی.

***

٢

بعث ابو موسی و معاذ

رسول الله صلی الله علیه وسلم ، معاذ ایله ابوموسی الاشعری حضرتلرینه بعض و صایاده بولنه‌رق : [یسرا و لاتعسرا بشرا و لاتنفرا وتطاوعا] بیوردیلر . بلاد سائره خلقنه نسبتله یمن اهالیسی . لین القلوب کمسه‌لر اولمسی حکمتنه مبنی غایت رفق و ملایمتله استیناس و استمالتلرینه همت اولنمسی اهمیتله توصیه‌ایدلدی. معاذك یمنه متوجهاً مدینهٔ طیبه‌دن حرکت‌ایتدیکی کون حضرت نبی محترم افندیمز : [یا بلال عمامه‌می کتیر] دیه عمامهٔ سعادتلرینی جلب ایدوب کیدکدنصکره معاذ ، راحله‌سنه

ارکاب اولاندی.. رسول اکرم معیت سنیه‌لرنده مهاجرین وانصار کرام ایله برلکده انی تشییع بیوردیلر..

اثناء تشییعده معاذ، راکباً حضرت پیغمبر، معاذك یانی صره ماشیاً کیدیور و معاذه امر مأموریتنه عائد وصایا اجرا بیوریورلر ایدی.

معاذ، تأدب صددنده:

— «یارسول الله! بن راکبم. سن پیاده‌سك رخصت ویرده راحله‌دن اینه‌یم. آیریلنجه‌یه قدر سنکله برابر پیاده یورویه‌یم»

دیدی. بوکا افندیمز:

— «یا معاذ! سنك مأمور اولدیغك ایش، فی سبیل الله‌در فی سبیل الله کوروله‌جك ایشلرده اویله معامله جائز اوله‌مز»

بیوردیلر. وانی راحله‌دن ایندیرمدیلر.

اندن صوکره ذات اقدس رسالتپناهی، وصایایه دوام ایدرك:

— «یا معاذ! بو کوندن صوکره ملاقات ایده‌جك اولسیدك سکا وصیتمی قیصه کسردم. ولکن بو سنه‌دن صوکره سن بنی کوره‌میوب مسجدیمی و قبریمی کوره‌جکسك»

بيورملريله حضرت معاذ، فراق رسول اللهه دائر اولان اشبو تلقيناته تحمل ايده‌ميه‌رك اغلامغه باشلادی .

نبی ذيشان ، ايفاء وصايايه دوام ايتدی :

— يا معاذ ! سن ، اهل كتاب اولان بر قومك ايچنه كيديورسك . اورايه واردیغكده انلری اللهك وحدانيتنه وبنم نبوت ورسالتمی تصديقه دعوت ايت . انده سكا تابع اولورلرسه تبليغ ايت كه اوزرلرينه جناب حق ، يكرمی درت ساعتده بش وقت نماز فرض ايتمشدر . اندده سكا اطاعت ايدرلرسه اكلات كه زنكينلرندنماللرينك زكاتی آلنوب فقراسنه ويرلمسی جناب حق امر ايتمشدر اندده موافقت ايدرلرسه صاقين كه اموالرينك ايولرينی سچوب آلمه . مظلومك دعاسندن قورق . زيرا مظلومك دعاسيله اللهك بيننده حائل يوقدر . يا معاذ ! انلر سكا جنتك مفتاحی نه‌در ديه سؤال ايده‌جكلر لااله الا الله اولديغنی سويله . يا معاذ ! الله ايچون تواضع اوزره اوللميسك كه جناب حق ، سنی عالی ايده . هيچ برايشده سكا علم يقين حاصل اولمدقجه حكم ايتمه برايشده مشكلات كورور ايسه‌ك بيلنلردن سؤال و استشاره ايت صوكره كندی رأی واجتهادينه مراجعت ايت زيرا اصدق

واستقامتی التزام ایلدك ایسه الله تعالی سنی موفق بیورور. بر مصلحتده استفاده ذهنکده تردد و اشتباه حادث اولورسه ذهنك ثابت اولنجه‌یه‌دکین طور. افکارینی جمع ایت. بکا یاز. هوادن حذر ایله زیرا هوا، اشقیانی جهنمه کتورور. هیچ بر مصلحتده غضب ایتمه. رفق و ملایمت اختیار ایت »

بیوردیلر. براز صوکره سؤال ایتدیلر:

— « یامعاذ! سکا بر ایش عرض اولندیغی وقت ناصل حکم ایده‌جکسك؟ »

معاذ جواب ویردی:

— « اللهك کتابیله »

— « اللهك کتابنده بوله‌مدکسه »

— « رسول اللهك سنتیله »

— « سنت رسول اللهده ده بوله‌مدکسه »

— « کندی اجتهادمله »

معاذك بویله احکام شناسانه جواب ویرمسی اوزرینه حضرت پیغمبر: [اللهه حمد اولسون که رسولنك رسولنی رسول اللهك مرضیسنه موافق معامله‌یه موفق ایلدی] دیدی

و او آنده وداع ایدیله‌رك حضرت معاذ یمنه عزیمت ورسول اکرم دخی اصحاب کرامیله مدینهٔ طیبه‌لرینه عودت ایلدی.

معاذ، یمنه مواصلتنده منبره چیقوپ بر خطبه‌دن صوکره حامل اولدیغی عهد عالئ پیغمبری‌یی رؤوس اشهادده اوقودی. اشراف بلده:

— «یا معاذ سنك ایچون مخصوص قوناق حاضرله‌دق بیوریکیز»

دیدیلر. معاذ:

— «مخصوص قوناغه ایمکه رسول‌الله بکا اذن ویرمدی»

دیه‌رك مسجدی اقامتکاه اتخاذ ایلدی.

***

٣

وفود بنی عبدالقیس

آلتنجی سنهٔ هجریه ویا فتح مکه زماننه آز قریب ایدوکی ده مرویدر. وفود عبدالقیس، عمان سواحلندن بحرین موقعنك «جواثی» قریه‌سندن یکرمی یاخود اون

اوچ نفر کیمسه‌لر ایدی رئیسلری ، عبدالله بن عوف اشج ، ایدی [*] جارود نام قسیس نصرانی بونلرله برلکده ایدی .

جارود، شوسفردن مقدم بر وقت بلده‌لرنده سلمه بن عیاض الازدی‌یه :

— تهامه‌ده دعوای نبوتله بری بلوردی . کیدوب باقمغه ارزولك یوقمی مناسب بولورسه‌ق اویارز . اویله ظن ایدرم‌که اوذات عیسی بن مریمك تبشیر ایلدیکی پیغمبردر. شوقدرکه هر برمزده اوچر مسئله صاقلایه‌لم اکر انلری بزه خبر ویره بیلور ایسه وحی ایله مؤید نبی صادقدر دیه ایکیسی سوزلشدیلر ایدی .

---

[*] عبدالله بن اشجك بر راهب دوستی وار ایدی راهب اکا اولجه ظهورنبی آخرالزمانی واوصاف وشمائل شریفهٔ نبویه‌دن بر مقداری سویلمش اوده تحقیق کیفیت ایچون همشیره زاده‌سنی مکهٔ مکرمه‌یه کوندرمش ایدی . که انك کلسی هجرت سنه‌سنده ایدی ابن اشجك مبعوثی ، رسالتپناه افندیمزی کوره‌رك مسلمان اولدی . وفاتحه وسورهٔ علق اوکرنوب عودت ایتدی. دایسی اشجی دینه دعوت ایتمسی کندوسنه تنبیه بیورلمش اولمغله عودتنده مشاهداتنی خبر ویروب اشج ده مسلمان اولدی فقط اسلامنی کیزلی طوتدی .

بونلر هنوز مدينهٔ طيبه‌يه وصوللرندن بر كون اول رسـول اكرم صلى الله تعـالى عليه و سلم ؛ اصحاب كرامنه [سيطلع عليكم من ههنا ركب هم خيراهل المشرق. لم يكره هوا على الاسـلام قدانضو الركائب وافنوا الزاد اللهم اغفر لعبد القيس] بيورديلر . كه اخبار بيوريلان ركب عبدالقيس سواريلرى ايدى .

بونك اوزرينه حضرت عمر، او مجلسدن قالقوب ركب مذكورك كله‌جكى سـمته طوغرى يورودى و بر جماعته راست كلدى . اون اوچ ويا يكرمى سـوارى و قرقده آدم ايدى . جنـاب فاروق جماعته صوردى:

— « من القوم ؟ »

— « من بنى عبدالقيس »

ديه جواب ويرديلر . حضرت عمر ، اكلايه‌رق انلره قارشى مودتكارانه بر وضع صميمى ايله :

— « اما ان النبى صلى الله عليه وسلم قد ذكركم آنفاً و قد قال خيراً »

ديدى و كندولرينى برابر آلوب كلدى . حضور اقدسه كلدكلرنده انلره :

— « هذا صاحبكم الذى تريدون = ارزوايتديككز شو ذاتدر »

دیه رسالتپناه افندیمزی کوسترر ایکن عبدالقیس جماعتی کندیلرینی راحله‌لرندن باب المسجده طوغری یره آته‌رق ثیاب سفرلریله پیشگاه رسالته قوشوشدیلر . دست و پای اقدسی اوپمکه مبادرت ایلدیلر .

افندیمز :

— « من القوم ؟ »

دیه صوردیلر . جماعت عبدالقیس :

— « من ربیعة »

جوابنی ویرملری اوزرینه طرف ذیشرف نبویدن [خیر ربیعة عبدالقیس مرحباً بالقوم غیر خزایا ولا ندامی انا حجیج من ظلم عبدالقیس] لطف و نوازشیله ترحیب بیورلدیلر .

رئیسلری اولان عبدالله بن عوف اشج ، قبیلهٔ دست و پای رسالته عائد مبادرت ومسارعتده‌ارقداشلرینه مخالفت ایده‌رك او قدر استعجال نا بجا کوسترمدی . ابتدا راحله‌سنی وقار و تأنی ایله اناخه و اشیاسنی جمع ایلدی . بیاض ایکی لباس چیقاروب کیدکدن صوکره یاواش یاواش یورویه‌رك حضور اقدسه کلدی . ید مؤبدهٔ رسول الٰهی تعظیم ومحبتله النه آلدی اوپدی . حالبوکه

كندوسی بر رجل دمیم ایدی . یعنی ملیح الوجه دکل ایدی . بر روایتـه کوره ایشته او آنده حضرت نبی معظم افندیمز :

— « عبدالله بن عوف اشج هانکیکزدر ؟ »

دیه صوروب اشج :

— « بن یا رسول الله »

جوابنی ویرمکله افندیمز، اکا بر از دقتله باقدی . رسول اللهك صورت نظر همایونلرندن کندی دمامتنـه دقت بیورلمش اولدیغنی ابن اشج، درك وتفطن ایدەرك :

— « یا رسول‌الله ! انه لایستقی فی مسوك الرجال و انما یحتاج الرجل من اصغریه لسانه و قلبه = یا رسول الله ! بنی آدمك پوستندن صو ایچلمز. لازم اولان ایکی عضو اصغری یعنی لسانیله قلبیدر »

دیدیکندن حقنده خاصةً بذل التفات ایله رسول‌الله، انی یاننه اوطورتدی . و :

— « تبا یعون علی انفسکم و قومکم »

بیوردی. عبدالقیس جماعتی، همان بلاتأمل جواب موافقت ویریرلرکن عبدالله قومنك شو مسارعتنه قارشی ده :

— « یا رسول‌الله ! بر آدمی دیننەدن دوندیرمك

آز قولای دگلدر. بز نفسمزی اوزرینه سکا بیعت ایدرز. سن بر آدم گوندروب قومی دعوت ایتدیریرسک. انلردن قبول دین ایدنلر، بزدن اولور ابمیانلری قتل ایدرز »

دیه سویلدی.. ملاحظه کارانه اولان بو سوزک تقدیر و تصویبی زمیننده حضرت پیغمبر :

— «ای عبدالله! طوغری سویلدک تحقیقا سنده جناب حقک سودیکی ایکی حال و خصلت وارکه بری حلم دیگری اناة و تأنیدر »

بیوردیلر. عبدالله سوینه‌رک :

— « یا رسول الله ! او خصلتلر، بنده جبلی و خلقیمیدر حادث و عارضیمیدر ! »

دیه صوروب [جبلیدر] جواب عالیسنی المسیله : [الحمد لله الذی خلقنی علی خلقین یحبهما] دیه حمد و ثنا ایلدی جارود دربار درربار نبوی‌یه عرض ایلدی که :

— « یا محمد ! انی کنت علی دین و انی تارك دینی لدینك فتضمن لی ذنبی»

بوکا قارشی افندیمز :

— « نعم انا ضامن لك ان قد هداك الی ماهوخیرلك منه »

دیه بیورمقله جارود وحایفی سلمه بن عیاض سؤال ایتدیلر :

— « بم بعثك ربك یا محمد »

رسول الله صلی الله علیه و سلم :

— «بشهادة ان لا اله الا الله وانی عبدالله ورسوله والبراءة من کل ند — او دین — یعبد من دون الله وباقام الصلوة لوقتها و ایتاء الزکاة لحقها و صوم رمضان وحج البیت من استطاع الیه سبیلا بغیرالحاد . من عمل صالحاً فلنفسه ومن اساء فعلیها وماربك بظلام للعبید»

جوابنی ویردی. او زمان جارود و رفیقی سلمه سؤال مضمرلرینی آچەرق :

— «یا محمد! ان کنت نبیاً فاخبرنا عما اضمرناعلیه»

دیدیلر. افندیمز همان سنه یعنی اویوقلمه‌کبی بر حال خفقانه معروض اولەرق بر مدت قلیله صوکره اوحال کچدی وجه شریفنی یوقاری قالدیردی تری طامlایور ایدی . دیدی‌که :

— « اما انت یاجارود! فانك اضمرت علی‌ان‌تسئلنی عن دماء الجاهلیة وعن حلف الجا هلیة و عن المنیحة الا وان دم الجاهلیة موضوع وحلفها مردود ولاحلف

فى الاسلام الاوثان افضل الصدقة ان تمنح اخاك ظهر دابة اولبن شاة فانها تغدو برفده و تروح بمثله . . واما انت ياسلمة! فانك اضمرت على ان تسئلنى عن عبادة الاوثان وعن يوم السباسب و عن عقل الهجين فاما عبادة الاوثان فان الله تعالى يقول انكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم انتم لها وار دون واما يوم السباسب فقد ا عقبه الله ليلة خيرا من الف شهر فاطلبوها فى العشر الا و اخر من رمضان فانها ليلة باجة سمحة لاريح فيها تطلع الشمس فى صبيحتها لاشعاع لها و اما عقل الهجين فان المؤمنين اخوة تتكافأ دماءهم يجير اقصاهم على ادناهم اكرمهم عندالله اتقاهم »

شو جواب عالى جارود ايله سلمه‌نك مضمر اولان سؤاللرينه موافق و مطابق ايدى . بناء عليه سؤال واشكاللرى تماماً حل ايدلمش اوله‌رق درونى برتسليميتله ايمان و اسلام و شرف صحبت و اطاعت سيد الانام ايله مشرف و مباهى اولمشلردر .

بنى عبدالقيس جماعتى ديديلركه :

— « يا رسول الله انا نأتيك من شقة بعيدة و انه يحول بيننا وبينك هذا الحى من كفار مضر وانالانصل

اليـك الا فى شهر حرام فامرنا بامر فصل نأخـذ به ونخبر به من و راءنا وندخل به الجنة = بز سـكا اوزاق يردن كليورز . ارامزده كفـار بنى مضردن بر جماعت حائل اولديغنه مبنى انجق اشهر حرمده كله بيله جكز بزه برشى امر و تعليم ايت كه انى ايشـلديكمز تقديرده جنته كيره بيله لم . و قبيله مز خلقنه ده سويليه لم »

حضرت سيد الانبيـاء افنديمز ، جنته مدار دخول اولمق اوزره اسلامك مبنى عليهى بولنان براساس مصون عن الاندراسى انلره كوستره رك :

— « آمركم باربع و انهاكم عن اربع . الايمان بالله وهل تدرون ماالايمان بالله شهادة ان لا اله الا الله واقام الصلاة و ايتـاء الزكاة وصوم رمضـان وان تعطوا من المغـانم الخمس . و انهاكم عن اربع . ما انتبـذ فى الدباء و النقير و الحنتم و المزفت »

بيورديلر . بونك اوزرينه جماعت مألوفى بولندقلرى هر درلو اسقيه ومشروبادن ممنوع قالمش ديمك ايدى . كه كيفيت بر ازحيرتى موجب اوله رق : [فيم نشرب يارسول الله] ديه نه يى ايچمكه مأذون اوله بيله جكلرينى صورديلر . افنديمز : « فى اسقية الادم [*] جوابنى ويردى . جماعت

[*] اى الجلود التى يربط على افواهها

جسارتنه كلمه‌رك رخصت استحصالنه يول اولمق ايچون :
[يا رسول الله ان ارضنا كثيرة الجر ذان] ديه استيذانه
مسارعت ايتملرينه قارشى [وان اكلها الجر ذان]بيورلمش
و بو كلام عالى، ايكى يا اوچ نوبت تكرار ايدلمشدر. ابن
اشج ارەده سوزه باشلايه‌رق :

— « يا رسول الله بلده‌مزك هواسى ثقيل و وخيم
اولديغندن ديدكارى مشروباتى ايچمزسه‌ك قارنلريمز بويور.
ايمدى بزه شو آووجم طولوسنى ايچمكه رخصت وير »
ديه آوجنى كوستردى. بونك اوزرينه شارع اعظم
صلى الله عليه وسلم افنديمز :

— « يا اشج اكر بن سكا او قدر ينه رخصت
ويرير ايسه‌م سن‌ده [ايكى اللرينى بر يره كتيره‌رك
و آووجنى آچه‌رق] شو قدرينى ايچرسك حتى حريف
سوق سرمستى ايله قالقارده عموجه‌سى اوغلنك ساقندن
اياغنى قلنج ايله اورور پاره‌لر »
بيورديلر . مكر عبدالله بن اشجك رفيقلرندن اوراده
حاضر جهم بن قثم نامنده برينك ساقى اوزرنده اويله
برحالك پاره‌سى اثرى وار ايدى .

جهم دير ايدى كه : بن ، رسول الله صلى الله‌عليه

و سامه‌دن او سوزی دیکارکن ساقه‌ده‌کی یاره اثرینی کورمسون دیه اتکمله کیزلیجه اوردم. حالبوکه کشف بیورمشلر ایمش ! .

بونلر مدینهٔ طیبه‌ده اون کون مسافر قاله‌رق اکثر آیات قرآنیه‌یی و بعض احکام شرعشریفی اوکرندیلر. صوکره جائزه‌لرینی الوب بلده‌لرینه عودت ایتدیلر . عبدالله بن اشجك جائزه‌سی اون ایکی اوقیه ویرلش که مجموعی بشیوز درهمدر .

٤

وفات ابراهیم بن النبی

علیهما السلام

نجل نجیب نبوت اولان ابراهیم، شهر ربیع الاولده وفات ایتمشدر . روایته کوره هنوز اون سکز آیلق بر صبی ایدی . ابراهیمك حالت موتده ایدوکنی خبر ویردکلری زمان رسول الله عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنهك الندن طوتوب برابر عالیه‌ده ابوسیف حدادك خانه‌سنه کیتدیلر .

ابراهیم والده‌سی ماریه رضی الله عنهانك قوجاغنده

ایدی . حضرت پیغمبر الی قوجاغنده الدی .. و حالنه نظر شفقتله باقوب : [انا بك یا ابراهیم لمحزونون . تبکی العین و تحزن القلب و لانقول مایسخط الرب] دیدی.. مبارك چشم سعادتلرندن یاش آقیور ایدی.

او زمان عبدالرحمن بن عوف :

— « یا رسول الله ! سن ده اغلارمیسك ؟ بزی میت اوزرینه بکادن نهی ایتمدکمی »

دیه سؤال ایدرکن افندیمز: [یا ابن عوف انها رحمة] جوابنی ویردی. حسان بن ثابت رضی الله عنهك زوجه‌سی سیرین، ماریه حضرتلرینك همشیره‌سی ایدی. دیدی که: بن، ابراهیمك باشی اوجنده حاضر ایدم. قرنداشم ماریه ایله برابر فریاد ایدر ایدك. رسول الله صلی الله علیه وسلم بزی منع ایتمز ایدی. فقط ابراهیمك روحی قبض اولننجه منع ایلدی .

اسامه بن زیدده بکاء نبوی‌یی کورەرك فریاده باشلامشدی . حضرت پیغمبر، انی ده منع ایلدی . او زمان اسامه :

— « یا رسول الله! سنك اغلادیغکی کورونجه بن ده اغلادم »

دیدیکندن رسول معظم: [البکاء من الرحمة والصراخ من الشیطان] بیوردیلر. ابراهیمی روایته کوره دایه‌سی دیکر روایتده فضل بن عباس رضی الله عنهما غسل ایدوب صوینی عبدالرحمن بن عوف، دوکمش ایدی. حین غسلده نبی اکرم حاضر بولنه‌رق نمازینی قیلمش. و بقیعه دفن ایتدیروب قبری اوزرینه صو دوکدیرمش در. که اسلامده ابتدا صو دوکیلان قبر، قبر ابراهیمدر.

***

٥

کسوف شمس

ابراهیمك وفاتی کونی کونش طوتلمش ایدی. خلق بوکسوفه بعض معنی ویره‌رك: [ابراهیمك فوتی سببیله طوتولدی] دیمك ایستدیلر. کیفیت مسموع عالی اولمغله حضرت پیغمبر منبر سعادتلرینه چیقوب الله تعالی یه حمد وثنادن صوکره: [ان الشمس والقمر لآیتان من آیات الله لاینکسفان لموت احدٍ ولالحیاته] بیوردیلر.

***

٦

بعث خالد

شهر ربیع الاولده ایدی . حضرت خالد بن الولید ، بر مقدار عسکرله نجران حوالیسنده « بنی حارث بن کعب » ایله « بنی عبد المدان » طائفه‌لرینی دعوته بعث بیورلمشدر .

محل مأموریته وصولنده انلری اوچ نوبت اسلامه دعوت ایده‌جك قبول واجابتلری تقدیرده ایچلرنده برمدت اقامتله کندولرینه کتاب الله وسنت رسول اللهی اوکره‌ته‌جك وعکس تقدیرده انلرله مقاتله ایده‌جك ایدی . قبیله قبول اسلام ایتدیکندن بشقه درلو کلفت التزامنه حاجت قالمیه‌رق فرمان نبوی موجبنجه برمدت قالدی . قرآن کریمی وبعض سنن سنیه‌یی تعلیم ایلدی .

خالد ، کیفیتی مکتوب ایله سدهٔ سنیهٔ رسالتپناهی‌یه عرض ایتمکله رسول اکرم صلی الله علیه و سلم ، جوابده قومی هم تبشیر وهم تخویف ایتمسنی وبرقاچ‌ده آدملرینی برلکده کتیرمه‌سنی امر بیوردیلر .

وفود بنی حارث — خالد دخی انلردن برجماعتله مدینهٔ منوره‌یه کلدی ایچلرنده « قیس بن حصین ذوالغصه ، یزید بن المحجل ، شداد بن عبدالله » وار ایدی .

مجلس عالئ رسول‌اللهه کلوب سلام ویردیلر [نشهد ان لااله الاالله و انك رسول‌الله] دیدیلر .

حضرت پیغمبر، سؤال ایتمشدی که :

— « سزکله حرب ایدن طائفه‌یه ناصل غالب اولوردیکز »

بونلر :

— « یکوجود کبی حرکت ایده‌رك آیرلمزدك کیمسه‌یه ظلمله بادی اولمزدك »

جوابنی ویردیلر . افندیمز ، او جوابی بالتصدیق « قیس بن حصین » ی اوزرلرینه امیر نصب ایدوب عودتلرینه رخصت ویردی . صوکره‌ده « عمر بن حزم » ی انلره امیر کوندردی . انتقال حضرت رسالتپناهی زمانده دکین عمر، اوقومك خدمت امارتنده قالمشدر .

***

۷

سريهٔ على

يمنده بلاد مذحجه

شهر شريف رمضانده ايدى . حضرت على بن ابى طالب كرم الله وجهه اوچ يوز نفر سوارى ايله يمنه اعزام بيورلمشدر .

رسول الله صلى الله عليه وسلم، يد مؤيد سعادتلريله جناب علينك باشنه بر صاريق صاردى و بر لواء عقد ايدوب اكا ويردى كه مذكور عمامه‌نك ايكى علاقه‌سى وار ايدى ، برى اوك جانبندن بر ذراعه قريب ايدى . ديكرى ارقه طرفندن بر قاريش قدر ايدى . يمن خلقى مخالفت و مقاتله‌يه قيام ايتمدكجه حضرت على مقاتله ايتميه‌جك ايدى . بيان عجز و يا اظهار تواضع زمينده اوله‌رق :

— يا رسول الله ! بنى بندن ياشلى اهل كتاب بر جماعته كونديريورسك حالبوكه بن، دها حديث السنم امر قضايه بصيرت اوزره اوله‌مم »

ديمكله رسيد الانام افنديمز ، مبارك اللرينى علينك

صدرینه قویوب: [اللهم ثبت لسانه واهد قلبه] دعاسنی ایتدکدن صوکره :

ــ «یا علی ! ایکی خصم کلوب سنك قارشیکده اوطورورلر ایسه هر برینك افادهسنی تماميله دیکلمدکجه دعوالرینه حکم ایتمه »

دیه امر وتنبیه بیوردیلر . اشبو دعاء نبوینك برکتیله حضرت علی ایچون امر حکم و قضاده هیچ برزمان بر درلو شك و اشکال واقع اولمامش و تقدیر اصابت حکم و قضاسی حقنده لسان رسالتدن : [اقضاکم علی] نعت عالیسی شرفصدور بیورلمشدر .

حضرت علی یمنه توجهنده اصحابی اطرافه طاغیدوب مخالفته قیام ایدنلری تنکیل و اموالرینی اغتنام ایتمشدر . صوکره جماعت اعراب ایچنه کیرهرك جملهسنی دینه دعوت ایتدیکی حالده اعراب مرقومه ، مخالفتله سریهٔ اسلامه اوق آتمغه باشلادیلر . بری طرفدن ده بالمقابله مخالفلرك یکرمیسی قتل و جمعیتلری پریشان ایدلدی . شوقدرکه حضرت علی ، تعقیب ایتدیرمیهرك بالواسطه اسلامی تکلیف ایلدی . انلرده حرکات

سابقه‌لرینك خلافی اوله‌رق قبول اسلامه مسارعت و نبی ذیشان نامنه عرض بیعت ایتمشلردر .

حضرت علی ، محل مأموریتنه واردیغنده امام اوله‌رق نماز قیلدیردی. نمازدن صوکره معیتنده‌کی عسکری صره طوردیردی . کندوسی اورته‌یه کیردی . طرف اشرف رسالتپناهیدن حامل اولدیغی نامهٔ سعادتی اوقویوب بتون اهل یمنی دینه دعوت ایتدی . اهل همدان دخی هپ بر اوغوردن مسلمان اولدیلر.. حضرت علی کیفیتی عتبهٔ علیای رسالته مکتوب ایله عرض ایتمکله ، اهل همدانك قبول اسلامی نزد عالئ جناب پیغمبریده زیاده محظوظیتی مستلزم اوله‌رق افندیمز ، سجدهٔ شکر ایلمش و سجده‌دن باشنی قالدیریر ایکن ایکی کره : [السلام علی همدان] بیورمشدر .

حضرت علی غنیمتدن حضور اقدسه بر مقدار آلتون کوندرمشدی . رسالتپناه افندیمز ، انی عیینه بن حصین، اقرع بن حابس ، زید الخیر بن مهلهل ، علقمه بن علاثه درت قسم تقسیم ایتمسیله اصحابدن ذوالخویصره نامنده بری اعتراضه تصدی ایده‌رك :

— « بز ، او آلتونه انلردن دها زیاده مستحق ایدك »

دیمشدی. رسول اکرم، انك اوسوزندن خوشنود اولمدی : [الا تأمنونی وانا امین من فی السماء یأتینی خبر السماء صباحاً و مساءً] بیوردی .

ذوالخویصره ، بو دفعه اباغه قالقه‌رق و ازارینی کندینه طوپلایه‌رق اعتراضنده بالاصرار :

— « یا رسول الله ! اللهدن قورق ! »

دیدی علیه الصلوة والسلام افندیمز :

— «ویلك اولست احق اهل الارض ان یتقی الله»

بیورور ایکن ذوالخویصره کیری دوندی ، حضور پر نور رسالتدن طیشاری چیقدی .

او زمان مجلس پیغمبریده حاضر بولنان اصحاب کرامدن خالد بن الولید ، دیکر روایتده حضرت عمر الفاروق رضی الله عنهما :

— « یارسول الله ! بوینی اوره‌یم‌می ؟ »

دیدی ایسه‌ده رسالتپناه افندیمز :

— « خیر بلکه اهل صلاتدر »

دیه آنی رد بیوردیلر ، صحابئ مشارالیه :

— نیجه اهل صلوة وارکه قلبلرنده اولمیان شیئی لسانلریله سویلرلر .

دیدیکی حالده :

— «بن ناسك قلوبنی دلمکه وبطوننی یارمغه مأمور اولمدم »

جواب عالیسی و برلمش امر اسلامده ظواهر احوال خلقه کوره حکم و معامله اولنه‌رق بو اطن ناسه دخل و تعرض ایدلمامك اقتضا ایده‌جکی تنبیه و اخطار بیورلمشدر .

بو جواب عالیلرندن صوکره نبی اکرم ، ذو الخویصره‌یه معنیدار برصورتده نظر بیوردیلر . حریف، وضع مغضب اوزره طیشاری‌کیدیور ایدی . نظرهمایونك عقیبنده : [انه یخرج من ضئضئی هذا قوم یتلون کتاب الله رطباً. لایجاوز حناجرهم. یمرقون من الدین کما یمرق السهم من الرمیة. لئن ادرکتهم لاقتلنهم قتل ثمود = شو آدمك صلبندن بر قوم ظهور ایدرکه قرآنی کوزل اوقورلر بوغازلرندن ایچری کچمز . اوق یایدن چیقار کبی دیندن چیقه‌جقلر!. بن، اکر انلره یتشسه‌م کافه‌سنی قتل ثمود کبی قتل و هلاك ایدرم] بیوردیلر !.

اخبار مغیباته دائر اولان معجزاتندرکه طائفۀ خوارجك پیشواسی بولنان « حرقوص بن زهیر » ذو

الخویصرەنك اولادندندر. وقعـهٔ صفینده امر تحکیمك عدم مشروعیتی طرفداری اولەرق خوارج ، امامتـله مرقومه بیعت ایتمشدی!.

حضرت علی، خمس غنیمتـدن بر جاریەیی آلوب استفراش ایلمسندن طولایی بریده بن الحصیب، استفراش واقعی خطایه حمل ایدەرك منفعل اولمش وحین عودتلرنده کیفیتی عرض عتبهٔ علیـا ایلمش ایدی. سید الانام علیه افضل الصلوة و السلام افندیمز، سؤال بیوردیلر :

— « یا بریده! سن علی‌یه بغض ایدرمیسك؟ »

بریده :

— « اوت »

دیدی . بو جواب ، مرضیٔ عالیٔ رسالتپناهی‌یه موافق کلمامش ایدی. مبارك یناقلری قیزاروب :

— « سن علی‌یه بغض و سوء ظن ایتمه که خمسده انك اندن زیاده حق و نصیبی واردر.. علی بنـدندر . بنده علیدن‌یم . هر کیم که بن ، انك ولیسی‌یم علی‌ده ولیسیدر »

بیوردیلر . بریده دیر ایدی‌که :

حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلمك اشبو امر وارشادینك شرف صدوروندن صوکره اصحاب

كرام ایچنده علی کرم الله وجهه‌دن زیاده سوکیلم بر کیمسه بولنمدی .

٨

وفود بنی حنیف

یمامه خلقندن اون یدی نفر کیمسه‌لر ایدی . مسیلمه بن ثمامه دخی برلکده ایدی انصار کرامدن و بنی نجاردن بر قادینك خانه‌سنه مسافر اوله‌رق اورادن حضور اقدس رسالته کلمشلر قبول اسلام ایتمشلردر.

مسیلمه ، غایت چیرکین بر صورت وسیرتده ایدی. رفیقلری ایله حضور سعادته کیتمیه‌رك منزلنده تخلف و توقف ایلدی . و : «محمد [علیه الصلوة والسلام] بنی کندوسندن صوکره خلیفه ایده‌جك اولورسه اتباع ایدرم» دیدی . که کیفیت ، مسموع عالی اوله‌رق سید الانام افندیمز ، دست همایونلرنده بر خرما دالی بولندیغی حالده ثابت بن قیس بن شماس رضی الله عنه ایله برلکده مسیلمه‌نك اولدیغی محله کیتدی . مسیلمه ، منزلنده و ارقداشلری آره‌سنده ایدی باشی اوجنه طوره‌رق :

— «سن ، بندن بو دالی بیله ایسته‌مش اولسه‌ك

ویرم. حقکده‌کی امر وتقدیر اللهی‌یی تجاوزایده‌مزسك. اکر حقه مخالفت ایدرسه‌ك الله تعالی البت سنی قهر و عقر ایدر. سن مطلقا بکا کوسترلمش اولان شخص اوله‌جقسك. بو ثابت، سکا بندن جواب ویریر» دیدی. اورادن کیری دوندی.

مسیلمه یمامه‌یه عودتنده ارتداد ایتمکله برابر امر نبوتده رسول اکرمله شرکتنی ادعا ایده‌رك: [من مسیلمة رسول الله الی محمد رسول الله اما بعد فانی قد اشرکت معك فی الامر. وان لنا نصف الامر. ولقریش نصف الامر.] عباره‌سیله یازدیغی مکتوبی عونه‌سندن ایکی شخص یدیله جناب اقدس رسالتپناهی‌یه کوندردی.

حضرت پیغمبر، مکتوبی اوقودقدن صوکره کلن آدملره صوردی:

— «سز بنم رسول الله اولدیغمه شهادت ایدرمیسکز؟»

جواب ویردیلر:

— «اوت ایدرز»

— «مسیلمه‌نك رسول الله اولدیغنه‌ده شهادت ایدرمیسکز؟»

— « اوت امر نبوتده سنکله اورتاقدر »

صوك جواب غضب و انفعالی مستلزم اولەرق افندیمز ، تبسم ایتدی . و :

— « اکر سز ایلچی اولمسیدیکز شمدی هر ایکیکزك بویونلریکزی اوردیریر ایدم »

بیوردیلر . و مسیلمەیه : [من محمد رسول الله الی مسیلمة الکذاب سلام علی من اتبع الهدی اما بعد فان الارض لله یورثها من یشاء من عباده والعاقبة للمتقین] جوابنامهٔ عالیسنی یازوب کوندردی .

مسیلمه ، نامهٔ عالیٔ نبوی‌یی صاقلایەرق کویا نبوتده مسیلمەنك تصدیق و قبول شرکتنه دائر ساخته بر مکتوب تصنیع وترتیب ایله اعلان ایتمش وقومنی او مکتوب مصنوع ایله اغفال و اضلال ایلمشدر .

حبیب خدا افندیمز ، برزمان رؤیالرنده کورمشلردی که: اللرنده التوندن ایکی بیلەزیك وار ! اندن مهموم ایکن او بیلەزکلره اوفورمەسی ینه اوآنده الهام اولنەرق اوفورمسیله بیلەزیکلر اللرندن درحال غائب و نابدید اولمش ؟ . .

بو رؤیایی کندوسندن صوکره ظهور ایدەجك

ایکی کذاب ایله تأویل و تعبیر بیورمش ایدی‌که بری صاحب یمامه مسیلمه ، دیکری‌ده صاحب صنعا اسود عنسیدر .

مسیلمه کندوسنه وحی کتیرن شخصك «رحمان» اسمنده اولدیغنی سویلمسی سببیله یمامه‌ده‌کی عونه‌سی بیننده «رحمان یمامه» لقبیله اشتهار ایتمشیدی مسیلمه او حالنده ثابت و مصر اوله‌رق کافراً کیتمشدر . بر طاقم کلمات مسجعه و مزخرفه‌یی ترکیب و تألیف ایدوب وحی منزل دیه خلقه اعلان ایدردی‌که بونکله اعظم المعجزات سید سکنهٔ کائنات اولان قرآن عظیم الشانك کویا نظیری کندوسنه‌ده انزال ایدلمکده ایدوکنی عونه‌سنه سویلردی .

* * *

٩

وفود ازد شنوءه

بنی ازد، صرد بن عبدالله ایله‌برابر کلمش مسلمان اولمشلردی .

حضرت صرد ، طرف اشرف نبویدن کندی قبیله‌سنه امیر نصب بیورلمقله برابر یمن حوالیسنده‌کی

مشركين ايله حرب و قتاله مأمور دخی بیورلمشدی .

صرد معیتیله غزایه چیقدی «جرش» نام محلده‌كی قبائلی محاصره ایتدی بر آی قدر دوام ایلدیکی حالده فتح و موفقیت یوز كوسترمدیكندن محاصره‌دن فراغتله مملكتنه مراجعت و شكر نام محله مواصلت ایتدی . محصورین ایسه صردك فراغتی، انهزام صورتیله ایدوكی ظهور و ذهاب باطلنده بولنه‌رق تعقیبه باشلادیلر. صردجه مطلوب اولان‌ده اوایدی درحال جرش قبائلنه كیریشدی . پك چوقلرینی قیردی .

صردك شو مقاتله‌سی اقشامی جرشلیلردن ایكی آدم، مدینهٔ طیبه‌ده حضور سیدالانامیده ایدی. افندیمز:

— « شكر هانكی بلده‌ده‌در؟ »

بیوردیلر. او ایكی آدم:

— « بزده كشر دیرلر بر طاغ واردر »

دیه جواب ویریرلركن:

— « اوكشر دكل شكردر »

بیورلمسیله نیچون صورولدیغنی استفسار ایتدیلر .

حضرت نبی اكرم:

— « اللهك قربانلقلری اوراده شمدی بوغازلانمقده‌در »

جوابنی ویردی. بو سوزدن مقصود عالی‌یه انجق حضرت ابی بکر الصدیق ایله عثمان رضی الله عنهما مطالع اوله‌رق: [ذکر اولنان محلده قومکزك بو ساعتده قتل ایدلمکده اولدقلرینی سزه خبر ویره‌یور . سویلیکز حقلرنده دعا ایتسون] دیدیلر ایکی جرشلی قوملرینك علیهنده‌کی مصیبتك رفعی ایچون دعا التماس ایتدیلر . رسول الله صلی الله علیه و سلم افندیمز دخی : [اللهم ارفع عنهم] دیه دعا بیوردیلر . بلده‌لرینه کلدکلری زمان اکلادیلرکه لسان شریف رسالتدن خبر آلدقلری اقشام عین ساعتده صردك عسکرندن قوم، مقتول و مصاب اولمش ! .

ماجرایی انلر، قبیله‌لرینه خبر ویردیلر. جرش اهالیسندن برخیلی کیمسه‌لر بوسببله صدق رسالت احمدیه‌یه ایمان ایده‌رك آندن صوکره مدینهٔ طاهره‌یه‌کلوب مسلمان اولمشلردر .

***

٦٥

وفود نصارای نجران

نجران، مکهٔ مکرمه‌نك یمن جهتنده یدی مرحله

مسافه‌ده بر بلده‌در نصرانی اولان اهالیسنك طرف جلیل واجب التبجیل نبویدن مكتوب تسطیریله دینه دعوت اولنمسی اوزرینه بر جماعت، اون درت و دیكر روایته كوره التمش نفر سواری اولدقلری حالده مدینهٔ سعادته كلدیلر .

رئیسلری بنی كنده‌دن «عاقب عبد المسیح» ایدی بنی ربیعه‌دن «ابو الحارث بن علقمه» وبرادری «كرز» و حارثك اوغللری «سید ایهم» ایله «اوس» و «زید بن قیس» و «شیبه» «خویلد، خالد، عمرو، عبدالله» نام كیمسه لر اعیان وفود نجراندن ایدیلر .

بونلردن «عاقب عبدالمسیح» قومنك امیری وصاحب رأی وتدبیری ایدی «سید ایهم» امیر ثانیسی وسرعسكری «ابو الحارث بن علقمه» رئیس العلماسی ایدی .

مدینهٔ طیبه‌یه كلدكلرنده سفر انوابلرینی چیقاروب حریردن حله‌لر كیدیلر . التوندن یوزوكارینی طاقینوب مسجد رسول اللهه اویله كیتدیلر سلام ویردیلر . مسجد شریفده قبل المشرقه توجهله نمازقیلمغه باشلادیلر . اصحاب كرامده بونلری منع ایده‌جك اولدیلر . . رسول مكرم صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز :

— « براغیكز »

دیدی نمازدن صوکره حضور عالی‌یه کلدیلر . فقط الفاته نائل اوله‌مدیلر. حتی سوزلرینه جواب بیله ویرلمدی. صوکره حضور عالیدن طیشاری چیقدیلر. حضرت عثمان بن عفان و عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنهما ایله معارفه‌لری اولدیغنه مبنی انلره واردیلر : [مکتوب و دعوتیله کلدك . سلامزی بیله آلمدی . کیده‌لم می طوره‌لم می] دیمك ایستدیلر. حضرت علی کرم الله وجهه، او آنده حاضر ایدی. عثمان ایله عبدالرحمن، جناب علیدن استفسار رأی ایتدیلر . حضرت علی. وفود نجرانك زی رهبانده اولدقلری حالده حضور رسالته کیرمه‌لرینی توصیه ایتدی .

ایرته‌سی کونی فاخرلباسلریله آلتون یوزوکلرینی ترك ایدوب رهبان قیافتنده حضور اقدسه کلدیلر. سلام ویردیلر . افندیمز بو دفعه سلاملرینی الدی . و حقلرنده : [بونلرك یانمه اولکی کلیشلرنده شیطان، برابرلرنده‌ایدی] بیوردی و بر از مکالمه‌دن صوکره دینه دعوت ایتدی. ابا و امتناع کوستردیلر. و سوزی چوغالتدیلر :

— « عیسی [علیه السلام] حقنده نه دیرسك »

دیدیلر. حضرت سید الانام :

— « بو کون بر شی دیه‌م توقف ایدیکز جواب آلیرسکز »

جوابی ویردی. او اثناده [ان مثل عیسی عندالله کمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له کن فیکون] آیت کریمه‌سی نازل اوله‌رق ایرته‌سی کون معرض جوابده آیت جلیله‌یی انلره تلاوت بیوردی، قبول ایتمدیلر. کندی ادعا و اعتقاد سخیفلرنده مصر اولدیلر.

حضرت پیغمبر:

— « مادام‌که اینانمزسکز کلیکز سزکله مباهله ایده‌لم » دیه بیوردی. نجرانیلر، ایرته‌سی کونه قدر مهلت ایستدیلر.

منزللرنده ایتدکلری مشاوره و مذاکره‌ده عاقبك رأینه مراجعت ایتدیلر.. عاقب، بونلری مباهله‌دن منع و تحذیر ایتدی. دیدی‌که:

— « سز تحقیقا بیلورسکزکه محمد [علیه السلام] نبیدر. صاحبکز عیسی حقنده بر دلیل ظاهر دخی کتیرمشدر. انکله مباهله جائز اولمز. هیچ بر نبی ایله مباهله ایدوب صاغ قالمش قوم یوقدر. اکر مباهله ایدرسه‌کز محقق هلاك اولورسکز. کندی دینکزده ثابت اولمق

دیلرسه کز مصالحه‌دن ایو یول یوقدر. اوحالده جزیه‌یی قبول ایدیکز »

نجرانیلر، آرتق مباهله‌دن واز کچمشدی. ایرته‌سی صباح مسجد شریف رسالتپناهی‌یه متوجهاً کلیرلرکن کوردیلرکه: حبیب کبریا حجرهٔ سعادتلرندن چیقمش.. نور چشم بتول حسین بن علی‌یی قوجاغنه المش.. حسنك النی طوتمشدی. فاطمة الزهراء وعلی المرتضا دخی اردنجه کلیورلر. انلره: [بن دعا ایدرم سز آمین دییکز] بیورمش ! .

نجرانیلر، اهل بیت نبوتك اویله برحالده کلدکلرینی کورملری و دعا و آمین سوزینی‌ده ایشتمش اولملری، نظرلرنده دهشت وخشیتی موجب اوله‌رق رئیس العلماسی بولنان ابو الحارث، رفیقلرینه :

— «بن، بونلرده بر یوز کوردم که اکر بونلر، بر جبلی یرندن قالدیرمسنی ایسترلرسه جناب حق، هرحالده قالدیریر. زنهار مباهله ایتمیکز که عقیبنده هلاککز مقرردر یریوزنده بر نصرانی قالمز »

دیمکله انلر، حضور عالیده :

— « یا ابا القاسم! مباهله ایتمیه‌جکز »

دیه‌که مجبور اولدیلر . رسول الله صلی الله علیه وسلم :

— « مباهله ایتمیه‌جکسه‌کز مسلمان اولیکز . که نفع و ضرردن مسلمانلره هر نه دوشرسه سزده حصه‌دار اولورسکز »

دیدی . انلر بونی‌ده قبول ایتمدکارندن محاربه‌یه حاضر اولمالری امر و تنبیه بیورلدیغی حالده [عربلرله محاربه‌یه قدرتمز یوقدر و لکن مصالحه ایدهلم] جوابی ویرملری اوزرینه مصالحه تقرر ایتدی .

بدل صلح ، سنوی ایکی بیك حله ایدی . هر حله‌نك قرق درهم کموش قیمتنده اولمسی شرط ایدی . بیکی شهر رجبده . بیکی‌ده ماه صفرده تسلیم ایدیله‌جك ایدی . یمن اسلاملری علیهنده ملحوظ اولان وقایع فوق العاده ایچون حین حاجتده اوتوز عدد درع اوتوز عدد رمح . اوتوز رأس دوه ، اوتوز رأس‌ده آت اعاره ایتملری دخی شرط قلندی .

شرائط مبسوطه اوزرینه نجران و حوالیسی خلقنك نفس و دینلری اموال واراضی وبیع وشراء وهر درلو تجارتلری جوار وتعهده آلندی . هیچ براسقف سقیفاسندن ، راهب

رهبانيتندن واقف وقفانيتندن تغيير ايدلميه‌جكی بسط وبيان ايله كيفيته ابوسفيان ، اقرع بن حابس ، مغيره بن شعبه كبی بعض ذوات اشهاد ايدلدی. واولبابده تسطير اولنان صلحنامه نجرانيلرك النه ويرلدی .

***

١١

بعث ابی عبيده

نصارای نجران، نجرانه عودت ايده‌جكلری صره‌ده برلكده كيدوب طرفنـه تسليم ايده‌جكلری اموالی الق اوزره امين برآدم ايسته‌مشلردی . رسـول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم افنديمز :

— « لابعثن معكم رجلاً اميناً حق امين »

ديه وقت ظهردن صوكره مراجعت ايتملرينی امر و توصيه بيورديلر. بو ستايش عالی‌يه نائل اوله‌جق ذات، اصحاب كرامجه معلوم دكل ايدی. هركسده نائليت ارزوسی ظهور ايده‌رك كمال مرتبه‌ده اولان بودرجهٔ امينيتله شرف مبعوثيتی اصحاب كرام ترقب و تأمل ايتديلر . حتی عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه حضرتلری دير ايدی‌كه :

بی بعث ایتمك امید و آرزوسیله او کون وقت ظهردن اول مسجد شریفه کیتدم رسول الله ظهر نمازندن فارغ اوله‌رق صاغه صوله باقدی. اصحابی معاینه ایتدی بن .. او زمان خلقك آره‌سندن کندیمی ایلری سوروب نظر همایونلرینه صوقولدم !.

هر کس ، منتظر و مترقب خطاب و توجیه ایکن افندیمز: [قم یا اباعبیدة] بیوروب ابوعبیده دخی قیام ایتدی.. او زمان جناب پیغمبر :

— « هذا امین هذه الامة »

ستایش کرانقدر کزینیله صحابیٔ مشارالیهك قدر ومنزلتنی بر قات دها اعلا بیورمشلردر .

ابو عبیده عامر بن الجراح رضی الله تعالی عنه حضرتلری ، برلکده نجرانه کیتدی. چوق زمان کچمدن سید ایله عاقب ، مدینهٔ طیبه‌یه که‌رك مسلمان اولدیلر.. فقط صلحنامه‌نك احکامی ینه باقی ایدی . حتی زمان خلافت صدیقیه‌ده تماماً وحرفیاً معمول ومعتبر طوتیلوب انجق فاروق زماننده ایجاب حال ومصلحتله بعض احکامی تغییر ایدلمشدر .

١٢

وفود بنی خولان

اون نفر ایدی :

— « یا رسول الله ! بز. خدانك وحدانیتنی وسنك صدق نبوت و رسالتکی تصدیق ایدرەك اویله کلدك. انجق سنی زیارت عزم و قصدیله قوملو و طاشلو بونجه مسافاتی قطع ایتدك. دربار سعادتکە کلدك . لهالحمد موفق دە اولدق »

دیدیلر. سیدالانام علیه افضل الصلوة والسلام افندیمز :

— « بو سفردە هر برخطوەکە دوەلریکز طاشلی وقوملی یرلردە آتمشدر مقابلندە سزە بر حسنه ویریلوز. و بنی زیارت ایتدیکز. بیلمش اولیکز کە هر کیم کە مدینەیە زیارتمە کایر قیامت کوننده بنم جوارمدە اولسە کرکدر »

جوابنی اعطا ایله برابر عهدە وفا ، اماتی ادا و قومشو حقنه رعایت خصوصلرینی بالتنبیه ظلمدن نهی و تحذیر اولەرق [ان الظلم ظلمات یوم القیمة] بیوردیلر.

خولاندەکی صنمك حالی صورلدیغی زمان بنی خولان جماعتی، صنم مرقومك دین اسلامە تبدل ایلدیکی جوابنی

ویردیلر. نور اسلام، صنمك ظلمت وجودی و احوالی محو ایدرمك اسکی اعتباری براقدیغنی و یاننده یالکز بر قاری بر قوجه‌دن بشقه کیمسه قالمدیغنی خبر ویردیلر. وعودتلرنده همان هدم وتخریب ایده‌جکلرینی ده علاوه ایتدیلر.

بونلر مدینهٔ طیبه‌ده بولندقلری ایامده دین مبین اسلامك بعض فرائض و احکامنی اوکرندیلر. صکره جائزه‌لرینی الوب بلده‌لرینه عودت ایلدیلر.

*
* *

۱۳

وفود بنی مدلج

بنی مدلجدن رهاویین جماعتی، اون بش قدر سواری ایدیلر. رمله بنت الحارثك خانه‌سنه ایندیرلمشلر. جناب رسول الله، اصحاب کرامندن برجماعتله برلکده انلرك استفسار خاطرلرینه واردی. برمدت مصاحبت ومحادثت ایلدی. بنی مدلج، نزدلرنده بولنان ازواد و ارزاقدن برمقدار چیقاروب رسم ضیافتله حضرت پیغمبرك حضور سعادتلرینه تقدیم ایتدیلر. و:

— « یا رسول الله ! مبارك دست همایونلریکزی ایصال ایدوب طعامدن تناول بیوریکز »

دیدیلر . حضرت نبی اکرم :

— « بن صائم »

دیه اصحاب کرامنه امر ایلدی. اصحاب کرام، طعامدن یدیلر .

بنی مدلج، بعض هدایا ایله کلمشلردی. جملهٔ هدایانك بری مرواح اسمنده بر آت ایدی. امر جلیل پیغمبری ایله بری بینوب کیفیت جری و رفتاری تجربه ومعاینه اولندی . رسول اکرم :

— « بن ظن ایدردم که بوآت ، واسع الجریدر »

دیدی . مسافرلرندن بری :

— « اوت یا رسول الله ! بو آت بحردر یعنی واسع الجریدر و لکن اوزاق یردن کلوب یورولدی . برازده خستەلندی »

دیمکله حضرت رسول الله، تیمارینی تربیه واصلاحنی امر بیوردی . بنی مدلج مسافرلری دخی او آت ایولشنجەیه دکین مدینەده قالدیلر. رسول اکرم، مسابقه امر بیورمشلردی.. انی هدیه کتیرمش اولان ذات :

— « يا رسـول الله! اذن ويريكزده بن يتوب
گنام قوشدیرمیم »
دیدی . مساعدهٔ سـنیه ارزان بیورلمغله او ذات
یتوب حیوان ، مسابقه‌ده برنجی کلدی ! . رسـول الله
صلی الله علیه وسلم افندیمز بکندی . و : [ما اراه الا
بحراً] دیه‌رك عوضی اولمق اوزره صـاحبنه انعام
و غیرلرینه جائزه‌لر احسان بیوردی .

∴

١٤

وفود بنی غسان

اوچ نفر ایدی . مسـلمان اولدیلر . و حضرت
پیغمبردن جائزه‌لرینی آله‌رق عودت ایتدیلر قوملرینك
اتباعلرنده شك و شبهه ایلدکارندن ناشی بلده‌لرنده فقط
اظهار اسلام ایده‌مدیلر .

∴

١٥

وفود بنی غامد

یمنده قبیلهٔ ازدك بر بطنی بولنان غامد وفودی اون

نفر اولدقلری حالده کلوب « بقیع الغرقد » ه قوندیلر . منزللرنده الك کوچکلرینی اشیا بکلمکه براغه‌رق حضور پرنور رسالتپناهی‌یه کلدیلر سلام ویردیلر . مسلمان اولدیلر . بناءً علیه احکام شرع و اسلامی حاوی برنامه یازیلوب اللرینه ویرلمشدی .

رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز ، سؤال ایتدی :

— « منزلکزده بریکزی براقدیکزمی ایدی؟ »

— « متاعمزی بکلمك اوزره کوچوك بر غلام قالمشدی »

دیدیلر . افندیمز :

— « او غلام اویودی . سارق کلدی . بریکزك اثوابنی چالدی »

دیه بیوردی.. حضرت نبی الله بو صوك سوزی سویلرکن بنی غامد مسافرلرندن بری :

— « یا رسول الله ! بندن بشقه کیمسه‌نك اوراده اثوابی یوقدر »

دیدی.. حضرت پیغمبر ، سوزینه دوام ایله:

— « غلام سنك اثوابكى كيرى آلدى »

بيوردى . بونك اوزرينه مسافرلر عجله منزللرينه قاچوب اكلاديلر كه غلام اويانه‌رق سارقى تعقيب ايتمش و سارقك بر چوقورده كيزلديكى اثوابى آلوب كيرى منزله كلمش !

كيفيت ماجرى، تصديق نبوت ورسالت خصوصنده‌كى قوت قابيه‌لرينه برقات دها مدار اولارق غلام دخى قبول دين مبين اسلام ايلمشدر. مدينهٔ طيبه‌ده قالدقلرى مدتجه كندولرينه قرآن كريمى ابى بن كعب حضرتلرى تعليم ايدرلردى .

∴

۱۶

قدوم عدى بن حاتم طائى

عدينك قدومى، شهر شعبانده ايدى . عدى اسلام خصوصنده همشيره‌سى سفانه ايله مذاكره ايتدى . سفانه عدى‌يى اسلامه وطاعت سيدالانامه دلالت ايتمشدى .

هدايت سبحانيه ايله عدى. مدينهٔ پاك نبوته كله‌رك باركاه پيغمبرى‌يه دخيل اولدى او زمان حضرت پيغمبر:

— « سن كيمسك ؟ »

ديه صوردی. عدی . جواب ويردی :

— « عدی بن حاتم »

جناب رسول الله، ممنونيتله قيام ايده رك حجرهٔ سعادتلرينه طوغری يورودی . عدی دخی برلكده ايدی ، يولده بر قوجه قاری ، راست كله رك حضرت پيغمبری لافه طوتدی قوجه قارينك معروضاتی ايچون نبی اكرم برخيلی زمان يولده توقفله حاجتنی روا بيوردی. عدی ، بودرلو معامله دن تعجب ايتمكده ايدی . كندی كنديسنه ملاحظه ايده رك [هيچ بر پادشـاه بر قوجه قاری ايچون يولده بو قدر توقف ايتمز بو سيرت مطلقا سير انبيادندر] ديور ايدی . صوكره حجرهٔ سعادته واردیلر . خرما ليفی طولديرلمش، سختياندن ديكلمش بر ياصديق چيقاروب يره دوشه دی.. اوزرينه اوطورمسنی عدی يه امرايتدی. عدی ، تأدباً : [يا رسول الله ! سن اوطور] ديديسه ده امر و ابرام بيورلمقله عدی، ياصديق اوزرينه حضرت پيغمبرده خاكه اوطوردی .

عدی ينه كندی كنديسـه دوشوندی . بوده ملوك عادتی دكل بلكه انبياء و رسل صفتيدر ديدی .

سيد الانبيا عليه افضل التحايا افنديمز ، عدی يه خطاباً :

— « سن فلان مذهبده ايدك . و فلان ايشی ايشلر ايدك حالبوكه او ايش سنك مذهبكده جائز دكل ايدی . »

بيوردیلر . عدی . ارتق يقين حاصل اتمشدی كه نبی مبعوث بالحقدر . او اراده بر آدم كلەرك حضور سعادتده فقر وفاقەدن بحث و شكايت ايتدی . صوكره بر ديكری ده كلدی قطع وقطاع طريقدن شكايت ايلدی . رسول ذيشان :

— « ياعدی! سنی قبول اسلامدن منع ايدن شی ، اكر مسلمانلرده كورديكك فقر وفاقه ايسه امين و آكاه اول.. اسلامده مال اوقدر چوغالەجقدركه حريف ، بر آووج التون و كموش ايله چيقوب كزەجكده الەجق آدم بولەميەجقدر!. ياعدی! شايدكه اعدانك كثرتی واهل اسلامك قلتی ايسه عمرو حياتك وفا ايدر ايسه مسلمانلرك اول مرتبەده چوغالديغنی و حوزهٔ اسلامك اولقدر توسع ايلديكنی كورەجكسك كه بر قادين ناقه سوار اولديغی حالده الله قورقوسندن بشقه بر كونه خوف و تحاشيسی

اولنقمزبن يالكز كندى باشنه حيره شهرندن زيارت بيت اللهه كليور. اكر ملكك كفار النده اولديغى ايسه عمرك اوزار ايسه كنوز كسرانك فتح اولنديغنى ده كوره جكسك» بيورديلر. عدى، ايرانك قوت و مكنتنى ملاحظه ايده رك استبعاد صورتنده :

— «كسرى بن هرمزمى؟»

ديه صوردى: [كسرى بن هرمز] جوابنى آلدى. هر درلو حقايق نظرنده ظهور ايتمشدى.

ديه جك بر شى وبادئ اشتباه اوله جق بر جهت قالمامشدى. يالكز تسليميت كامله ايله عرض اطاعت قالمشدى. عدى ايشته انى يابه رق كنوز كسرانك فتوحاتنده بالذات حاضر بولنمشدر. كندوسنه اوزمان طرف اشرف رسالتپناهيدن خبر ويريلان قادينك ناقه سوار اولديغى ويالكزده بولنديغى حالده حيره دن زيارت معظمه يه كلديكنى كورديكنى بالآخره نقل ايدركن اوچنجيسنى ده سز كوروسكز دير ايدى.

***

عمر بن اسيد بن عبدالرحمن بن زيد بن الخطابدن منقولدركه : عمر بن عبدالعزيز زماننده فقرايه تصدق

ایدلك اوزره بعض ذواتك کثیر دکاری نقودی آله‌جق آدم بولنه‌میه‌رق صاحب مال، مالنی آلیر کیری کیدردی!. عدی‌نك اوچنجیسی دیدیکی‌ده بوایدی !.

٭٭٭

١٧

وفود سلامان

شهر شوالده مدینهٔ طیبه‌یه کلدیلر . یدی نفر ایدی رسول اللهك برجنازه‌یه کیتمك اوزره مسجد شریفدن چیقه‌جغی بر زمانده راست کله‌رك سلام ویردیلر . و سلاماندن اولدقلرینی وبیعت و اسلام ایچون کلدکلرینی سؤال عالی‌یه جواباً عرض ایتدیلر . حضرت پیغمبر ، کوله‌سی ثوبانه امر واشارتله انلری مسافر خانه‌یه انزال ایتدیردی . افندیمز ، بنی سلاماندن بلده‌لری احوالنی سؤال بیوردی. سلامان مبعوثلری، بلده‌لرنده قوراقلغك حکمفرما ایدوکنك عرضیله برابر دربار رسالتدن دعاء رحمت نیاز ایلدیلر. بونك اوزرینه سیدالانام علیه‌الصلوة والسلام افندیمز : [اللهم اسقهم الغیث فی دارهم] دیه دعا ایتدی .

بنی سلامان :

— « یارسول الله ! ارفع یدیك فانه اطیب وا کثر »

دیه رجا ایتملریله افندیمز ، تبسم ایده‌رك قولتوغنك بیاضی کورونه‌جه‌یه قدر دعاده دست همت همایونلرینی یوقاری قالدیردی. مبعوثین مرقومه، مدینهٔ طیبه‌ده اوچ کون طوروب بلده‌لرینه کیتدیلر . عودتلرنده کوردیلر که دعاء النبی ساعتنده بلده‌لرینه رحمت دوشمش ، فیض وبرکت آثاری ظهور ایتمش !.

***

١٨

وفود بنی منتفق

بنی‌منتفق، بنی عامر بطننده‌ن برقبیله اولوب مبعوثلری « لقیط بن عامر » ایله « نهیك بن عاصم » نامنده ایکی نفر کیمسه‌دن عبارت ایدی .

بونلرك مدینهٔ سعادته دخوللری کیجه شفقه قارشی برزمانده ایدی . رسول الله صلی الله علیه وسلمك صباح نمازندن فارغ اولدیغی صره‌ده حضور سعادتلرینه کیردیلر. او آنده حضرت سیدالانام ، برخطبه‌اوقویوب

قیامتك و جنتله جهنمك احوال و اهوالنه دائر وعظ و ونصیحت اجراسیله مشغول ایدی .

قیط :

— « یا رسول‌الله ! سکا نه شرطله بیعت ایده‌یم؟ »

دیه صوردی [نماز قیلمق ، زکات ویرمك واللهه هیچ برشیئی اشراك ایتمامك شرطیله] جوابنی آلهرق انك اوزرینه بیعت ایلدیلر . ومسلمان اولدقلری حالده بلده‌لرینه عودت ایتدیلر .

*

° °

۱۹

ورود اسود عنسی

یمنده عنس قبیله‌سی شیخی « اسود عبهله بن کعب » دخی کلوب حضور پر نور رسالتده مسلمان اولمش ایدی . بلده‌سنه عودتنده بالا رتداد نبوت ادعا ایده‌رك بیوك بر غائله چیقارمش ایسه‌ده فیروزدیلمی نام ذات النده مقتول وعونه‌سی ده مهزوم اولمشدر .

٢٠

حجة الوداع

حج شريف قصديله مكهٔ مكرمه‌نك مقدم رسالتپناهی ایله تشریف بیوریله‌جغی اعلان اولندی که استطاعتی اولانلر حقنده حجه دعوتی متضمن ایدی . ناس دخی برلکده حج ایتملری ایچون طوپلانمغه مبادرت ایده‌رك آز زمان ایچنده مدینهٔ طیبه‌ده پك چوق ذوات حاضر اولدی .

برلکده حج شریف نصیب اولمیان کیمسه‌لر، جدری وحصبه کبی بعض مزاحمه اوغرایه‌رق کیری قالدقلرندن جبر وتسکین خاطرلریچون : [ان عمرة فی رمضان تعدل حجة] بیورلدی .

شهر ذی القعده‌نك یکرمی بشنجی جمعه ایرتسی کونی ایدی قلمرو خطهٔ رسالت افندیمز ، صلوة ظهری مدینهٔ سعادتلرنده‌کی مسجد شریفلرنده درت رکعت اوله‌رق قیلدقدن صوکره وقت عصردن اول طریق شجره‌دیدکلری اورته یولدن ذوالحلیفه منزلنه متوجهاً مدینهٔ مبارکه‌دن حرکت بیورمشلردر .

بتون اهل بیت رسالتلریله زوجات طاهرات و

اصحاب كرام ، معيت جهانقيمت سيد الانامده ایدیلر .
حجاج کرام ، بر روایته کوره قرق بیك ، دیکر روایتلره
کوره یوز بیکدن زیاده ویوز یکرمی بیك ایدی .

او کون ذوالحلیفه یه کلدی . ایکندی نمازینی اوراده
قصر ایله یعنی ایکی رکعت اولهرق قیلدی . او کیجه
ذوالحلیفه ده قالدی . اقشام ، یاتسو ، صباح نمازلرینی ینه
ذوالحلیفه ده قصر ایله قیلدی . و کیجه بتون زوجات
طاهراتی طواف ایدوب غسل ایلدی احرام ایچون بر
دها غسل ایتدی . و « زریره » دیدکاری شیله قوقولندی .

ذوالحلیفه ده اسماء بنت عمیس رضی الله عنها « محمد
بن ابو بکر » رضی الله عنهمانی طوغورمشدی اسماء ،
حالت نفاس ایله کیفیت حجی استفسار واستفتا ایتمکله
افندیمز : [اغتسلی و استثفری بثوب و احرمی] دیه
ییقانوب محل عذرینه بز طوتوندقدن صوکره احرامه
کیرمسنی تجویز بیوردی .

ذوالحلیفه ده صلات ظهری قیلوب هدینی تقلید و
اشعار ایتدی . یعنی قربانلق دوهسنی حضور سعادتلرینه
جلب ایتدیرهرك سنامنك صاغ جانبندن بر یرینی بیچاق
ایله یارهلدی نشان ایتدی قانی سیلدی اطرافنه بولاشدیردی
بوینه ایکی قلاده تعلیق ایلدی .

قربانلق دوه‌لرك سوقنه « ناجیه بن جندب اسلمی » حضرتلری مأمور بیورلمشدی . شاید برینك تلفی تقدیرده ایده‌جکی معامله‌یی ناجیه صوردی . هلاکه مشرف اولان دوه‌یی ذبح ایله قلاده‌سنی قاننه بولاشدیروب اورکجنك صاغ یاننه اورمسی واتندن اکل ایدلمامسی لزومی امر وتنبیه بیورلدی . ناجیه یولده یوریلور ایسه قربانلق دولرندن برینه رکوبه مساعدهٔ سنیه دخی ارزان بیورلمشدی .

حضرت رسول الله، ذوالحلیفه مسجدنده ایکی رکعت نمازدن صوکره اهلال ایلدی . یعنی صوت جهیر ایله [لبیك اللهم لبیك] دیدی . روایته كوره نیت مطلقه ایله یعنی نه حج نه ده عمره ایدوكنی تعیین ایتمیه‌رك — ودیكر روایته نظراً افراد بالحج ایله نیت ایدوب — قصواء نامنده‌كی ناقهٔ سعادتلرینه بیندی . ناقه‌نك همان حركت ایده‌جكی دقیقه‌ده ینه اهلال ایتدی . وجبل بیداء یوقوشنده ینه اهلال ایلدی . بیداء موقعنك هر طرفی كوره‌جك مد بصر ونظری وار ایدی.. فخر الرسل صلی الله علیه وسلم افندیمزك جوانب اربعه‌سندن كوزك اله بیلدیكی یرلر انسان ایله طولو كورونمكده ویوز بیك بوقدر حجاجی حاوی

برجمیت ناجیهٔ معظمه‌نك و آغزندن كلبانك تهلیل و تلبیه‌لری زمیندن آسمانه عكس انداز مهابت اولمقده ایدی .

صحابهٔ كرام نیتده مطلق بولنیورلر ایدی. ازواجدن حج وعمره‌یه نیتله اهلال ایتمسنده مخیر بیورلدی .

بانهٔ سعادتك اوزرنده رسول اكرمك بیندیكی اسكی بر اكر ایدی . درت درهم كموش قیمتنده ویا اندن دون بر قیمتده ایدی .

هركس اهلال و نیتده عمره وحج خصوصلرنده مخیر بیورلمش وسیدالانام افندیمز دخی افراد بالحج ایله نیتلنمش ایدیسه‌ده قران امرینی جبریل ، تبلیغ ایتمكله وادی‌العقیقه مواصلت اثناسنده [حجة فی عمرة] دیه هم عمره ، هم حج اولمق اوزره ایكیسنی مقارن ایلمشدر .

ابواء وياخود ودان منزلنه واردیلر. اوراده «صعب بن جثامه» اولادیغی بر حمار وحشی‌یی سدهٔ سنیهٔ رسالتپناهی‌یه هدیهً تقدیم ایتدیكی حالده قبول بیورلمدیغندن صعب مكدر ومتأثر اولدی . افندیمز ، صعبك تأثرینی اكلایه‌رق جبر وتسكین خاطری ایچون اكا :

— « انالم نرد عليك الا انا حرم = بزانی سکارد ایتمدك ولکن احرامده یز »

دیه بیان معذرت ایتدکدن دوکره معیت سنیهٔ خیرالانامیلرندهکی ذواتهده:

— « هو حلال فکلوه »

دیه امر بیورمش وبرابرالقده :

— « فهل معکم منه شیٔ = بقیهسندن نزدیکزده وارمیدر ؟ »

دیه صورهرق کتیردکاری پارچهسنی تناول بیورمشدره

حرکتدن مقدم حضرت صدیق ، اهل بیت رسالتك زادینی بالاستیذان کندی ارزاقی حمولهسنه مخصوص دوهسنه تحمیل ایدرك غلامنه تسلیم ایلمشکن یولده منزللردن برنده غلام ، دوهیی یاتیروب اویومسیله دوه ضایع اولمش . وموکب سعادتك عرج منزلنه نزولی اثناده غلام دخی کیریدن کلهرك موکب همایونه یتشمشدی . فقط . زاد اهل بیت رسالتك کندی دوهسی اوستندهوکندی خدامی النده ضیاعی ، صدیق حضرتلرینی منفعل ومتأثر ایدرك غلامی ضرب وتأدیبه مسارعت ایلدی .

اوزمان جناب فخر الرسل افندیمز ، تبسمله برابر

ابوبكرك حالنه اشارت بيوره‌رق:

— «كورمزميسك كه بو محرم نه يايار؟»

ديه احرامه منافى حركتده بولنديغنى اكا اخطار ايلدى.

بنى اسلمدن آل نضله، ارزاقى حامل دوه‌نك ضياعنى استخبار ايتملرى اوزرينه كندى زواده‌لرندن حضور رسالته بعض ارزاق هديه كوندرملريله سيدالانام عليه الصلوة والسلام واهل بيت سعادتلرى وابوبكرك عائله‌سى وديكر انلرله اكل طعامه مأذون اولانلر طويونجه‌يه قدر يديلر.

صفوان بن معطل سامى، دوه‌يى كريده بولوب موكب سعادت هنوز منزلده ايكن يتيشديرمشدى. اوزرنده‌كى اشيا تمام ايدى يالكز صو ايچمكه مخصوص بر قدح اكسك ايدى غلام، قدح بنده‌در. ديمكله حضرت صديق [جناب حق، سنك امانتكى ادا ايلدى] ديمشدى.

منزل مذكورده كبار انصار كرامدن «سعد بن عباده» ايله اوغلى «قيس» رضى الله عنهما زواده‌لرينى حامل اولان يوكلو بردوه‌يى حضور اقدس رسالتپناهى‌يه سوق وتقديم ايده‌رك:

— «يارسول الله! ايشتدك كه زامله كز ضايع اولمش.»

بوزاملەیی اکابدل کتیردك قبولی ایله اوزریمزه وضع منت ایدرسکز . »

دیدیلر جواب اولەرق افندیمز :

— « جناب حق ، بزم زاملەمزی بزه ایریشدیردی سزکندی زاملەکزی کیری کتیریکز حضرت مولاسزه برکت ورسون »

دیدکدن صوکره دوام ایدەرك :

— « ای ابوثابت ! مدینەیه هجرتمزدنبرو بزه اولان ضیافتلرك یتمزمی [*] »

بیوردیلر . سعد کمال صمیمیتله :

— « یارسول‌الله ! منت ، الله‌ورسول‌الله‌ایچوندر سنك بزدن آلدیغك مال وشی ، نزدمزده قالاندن دها مرغوبمزدر »

دیدی رسول الله‌اغورنده جان‌ومالنی‌فدا ایله محظوظ ومفتخر اولدقلرینی اکلاتمق ایستدی حضرت پیغمبر . انی :

— « طوغری سویلرسك بشارت سکاکه فوزوفلاح بولەسك . حقاکه اخلاق ، جناب حقك ید قدرتندەدر

[*] ابوثابت سعد بن‌عباده رضی‌الله‌عنهك کنیەسیدر

شیمه‌كه اجلادن برینی ویرمك دیلرسه انی او خالقه موفق ایدر. ای سعد! سكا كرم ومروت صفتنی ارزان قیلمشدر»

دیه تصدیق وتقدیر ایتمكله سعد دخی:

— «حمد وثنا اولسون او الله‌كه بو نعمتی بكا احسان بیوردی»

دیدی ثابت بن قیس:

— «یا رسول الله! سعدك قبیله‌سی ایام جاهلیتده ده بزم رئیسلریمزله سخیلریمز زمره‌سنده ایدیلر»

دیوب سعدی لسان حب ومودتله یاد وستایش ایتدی

ایشته او آنده ایدی رسول الله صلی الله علیه وسلم:

— «الناس معادن كمعادن الذهب والفضة. خیارهم فی الجاهلیة خیارهم فی الاسلام اذا فقهوا»

بیورمشلردر.

*
* *

روحاء منزلنده بر خلقه تصادف اولنه‌رق حاللرندن سؤال ایدلمكله:

— «مسلمانلرز»

جوابنی ویردیلر. صوكره:

— «سن كیمسك؟»

دیه صوردیلر. حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلم:

— « بن اللهك رسولی یم »

دیدی. انلردن برقادین، برطفل صغیری محفه سندن رسول کبریانك جانب عالیسنه طوتوب:

— « الهذا حج ؟ »

دیدی. جوابنده:

— « نعم ولك اجر »

بیورلدی.

وادیٔ عسفانه كلدكلرنده حضرت ابی بكر الصدیقدن سؤال بیورلدی:

— « یا ابابكر ! بوهانكی وادیدر »

ابوبكر الصدیق، وادیٔ عسفاندر. جوابنی ویردی انك اوزرینه نبی معظم افندمز:

— « لقد مر به هود وصالح علی بكرین احمرین. خطمهما اللیف وازرهم العباء واردیتهم النمار. یلبون یحجون البیت العتیق »

بیوردیلر.

وادی الازرق دیدكلری دره یه وصوللرنده دخی:

— « كأنی انظر الی موسی من الثنیة واضعف

اصبعيه فی اذنیه ماراً بهذا الوادی وله جؤار الی الله بالتلبية»
بیوردیلر .

سرف نام محلده طرف ذیشرف رسالتپناهیدن حجاج کرامه :
[من لم یکن معه هدی فاحب ان یجعلها عمرة فلیفعل ومن
کان معه هدی فلا] امر عالیسی ویرلشدیکه قربانلری
اولمیوب عمره‌یی ارزو ایدن ایتسون هدیی اولانلر حجده
ثابت اولسون دیمکدی . حضرت عائشه رضی الله عنها،
سرفده حیض کوردیکندن صاچنی چوزوب طارادقدن
صوکره عمره‌یی ترك ایتمسی فقط احرامدن چیقمامسی
وعمره اوزرینه حج ایله جمیع اعمال وارکان حجی ایفا
ایتمسی وحیضدن تطهر ایتدکجه بیت کعبهٔ معظمه‌یی
طواف ایلمامسی امر وتنبیه بیورلشدی .

یمن والیلرندن ابوموسی الاشعری رضی الله عنه دخی
معیت سنیه‌ده حج وزیارت بیت الله مقصدیله یمندن
طوغری مکهٔ مکرمه‌یه کلوب بطحاده رسالتپناه افندیمزه
ملاقی اوله‌رق :

— «یارسول الله اهلال واحرامده نیتمی سنك نیتکه
تعلیق ایتدم . اما هدیم یوقدر»

دیدیکندن حضرت رسول الله اکا :

برده، ... ٔ نبویه‌نك تعدادی صره‌سنده انلردن ایدوکنی
دخی ... ح ایدیورلر . سفینه شرط مسرود موجبنجه
خدم ... رمت ایتدیکندن ناشی خدمهٔ کرام نبویه‌دن
عد ا ... ور ایسه‌ده نه‌وجه وکیفیتله موالیسی عدادینه
ادخال ... یکنی بیله‌مدم . [*]

١٤ ... ه — فارسی رضی الله عنه قول مشهوره کوره
اصفه ... . مقربیندن و اهل بیت سعادتدن معدود
ایدی

لق ... سلمان بمدرقه ... منزلةً شامخة البنیان
وَ ... والمصطفى قدعده ... من اهل بیته العظیم الشان

چوق یاشلی اولدیغی حالده هجرتك (٣٤) نجی
سنه‌سـ ... ات ایلمشدر .

١٥ ... — مقوقس طرفندن هدیةً کوندرلمشدی.
جوا ... ادتلرندن ریحانه رضی الله عنهانك حجره‌سی
قپوسـ ... ر ایدی . شو مأموریتنده‌کی اهمیتی ملاحظه
ایده ... خره هیچ برکونه تهمته محل قالمامق فکری
ایله ... انی و جمیع متفرعاتی کندی الیله تماماً
کسه ... ن .

[... ضهم کان رسول الله اشتراه فا عتقه وقال آخرون
اشترته ... مة واعتقته بشرط خدمته للنبي عليه السلام ماعاش

١٦ مدعم — رضى الله عنه رفاعه اسمنده بری ویرمشدی وادی القراده قتل اولنمشدر .

١٧ ابو بکره — نفیع رضی الله عنه طائف محاصره سنده فرار ایدن کوله لرك آزاد ایدیله جکی اعلان اولنمسی اوزرینه پیشکاه نبوی یه قاچمش اولانلردن بریدر . قلعه دیواردن مقره ایله کندینی صارقیدوب اشاغی اینمش اولمسی مناسبتیله طرف رسالتدن (ابو بکره) کنیه سی ایله تلطیف بیورلمشدی .

١٨ فضاله	٢٩ زید بن مولا
١٩ رافع	٣٠ سعید بن زید
٢٠ رفاعه بن زید الجزامی	٣١ سعد
٢١ کرکره	٣٢ سندر
٢٢ ضمره بن ضمره	٣٣ عبدالله بن اسلم
٢٣ ابو السمح	٣٤ غیلان
٢٤ ابو عبید سعید	٣٥ نفیر
٢٥ حنین	٣٦ کریب
٢٦ بدر	٣٧ محمد بن عبدالرحمن
٢٧ حاتم	٣٨ محمد ناهیه
٢٨ عبید بن عبدالغفاری	٣٩ ابو مکحول

٤٠ نافع بن السائب
٤١ نهبك
٤٢ ابواليسر
٤٣ ابو قبيله
٤٤ ابو لبابه
٤٥ ميمون
٤٦ ابو كيسان هرمز
٤٧ ابو صفيه
٤٨ ابو سلمى
٤٩ شمعون بن زيد
٥٠ ايمن بن ام ايمن
٥١ افلح
٥٢ سابق
٥٣ سالم
٥٤ عبيدالله بن اسلم
٥٥ نبيل
٥٦ وردان
٥٧ كيسان
٥٨ ابوايله
٥٩ ابوعسيب اسمى احمر
و ياخود مره ايدى

بونلرك بعضى شراءً بعضى هبةً الـمش بعضى ده سبايادن حصه‌سنه دوشمش بولنديغى حالده جمله‌سنى آزاد بيورمشدى . آناثدن اولان آزاديلرى :

(ام رافع . ام ايمن . اميمه . خضره . رضوى . ريحانه . ماريه . قيصر اخت ماريه . ميمونه بنت سعد . ميمونه بنت ابى عسيب . ام عياش . ربحه . سائبه . ام ضميره) نام ذواتدر .

٭

۷

كتاب و امراء و سفراء عظامی

كتاب كرامی بر روایتـه كوره یكرمی الی قول آخره كوره قرق ایكی ذات ایدی . آثار سـیره بزم بولدیغمز اوتوز طقوز ذاتدر :

ابو بكر و عمر — رضی الله عنهما

عثمان و علی — رضی الله عنهما كاتب وحی الهی ایدیلر .

۵ عبدالله — بن ابی السرح مكهده كاتب وحی ایدی . قریشدن ابتدا خدمت كتابتی بوایفا ایتمشـدر . فقط اخیراً قید و تسطیر آیات قرآنیه‌ده بعض تصدیـی اوزرینه خوفندن ارتداد ایلمشدی. فتح مكه‌دن صوكره حضرت‌عثمان ذی‌النورین رضی‌الله‌عنه‌ك توسط وشفاعتنه مبنی جرمی عفو اولنه‌رق عمر و حیاتنك صـلات ایله ختام بولمـی حقنده دعا ایتمشدی . . صباح نمازینـك سجده‌سـنده ویا تسلمهٔ اولی ویا ثانیه‌سنده تسلیم روح ایلمشدر .

٦ ابی — بن كعب رضی‌الله‌عنه سابقین انصاردندر .

زمان حیات پیغمبریده حفظ قرآن ایدن التی ذاتك بری ایدی . اهل مدینه‌دن رسول اللهه اولا کتابت ایدن بودر . اغلب احوالده وحی الهی کتابتنی ایفا ایدردی. (١٧) تاریخ هجریسنده مدینهٔ منوره‌ده وفات ایلدی . عثمان ایله علی رضی الله عنهمانك حاضر بولندقلری یرده بشقه‌لری یازه‌مزلردی. انلرك غیابنده جناب ابی ایله زید بن ثابت کتابت وحي ایفا ایدرلردی. انلرده یوقسه کتبهٔ وحیك هانکیسی بولنور ایسه او، یازار ایدی.

٧ معاویه — بن ابی سفیان
٨ زید — بن ثابت

رضی الله عنهما پیشگاه رسالتپناهیده الك زیاده کتابت وحیه ملازم ایدیلر. باشقه وظیفه و خدمتلری یوق ایدی.

٩ طلحه — بن عبیدالله رضی الله عنه عشرهٔ مبشره‌دندر یوم احدده یتمش یردن زیاده محلندن قلیج وسونکو واوق کبی مختلف آلانك یاره‌سنی آلمش وصول النك سبابه ویا بنصری کسیله‌رك او الی چولاق قالمشدی . یوم الجملده شهید اولمشدر .

١٠ سعد — بن ابی وقاص رضی الله عنه دخی عشره‌دندر.

١١ عبدالله — بن الارقم رضی الله عنه ملوکه و

سائر ایجاب ایدن محللره اولان مکتوبلری یازارایدی .

١٢ ثابت — بن قیس رضی الله عنه یمامه غزاسنده شهید اولمشدر مسیلمه عسکرندن بری قلیج ایله بونك ایاغنی دوشورمش بوده مقطوع ایاغنی یردن قاپه‌رق انکله قاتلنی اوروب اولدیرمشدی .

١٣ حنظله — بن الربیع رضی الله عنه

١٤ زبیر — بن العوام | رضی الله عنهمادن زبیر عشرهٔ
١٥ جهیم — بن الصلت | مبشره‌دندر بونلرك کتابتلری
اموال صدقاتك وردو مصرفنی
یازمغه مخصوص ایدی .

١٦ حذیفه — بن الیمان رضی الله عنه صاحب اسرار رسول الله ایدی . خورما بستانلرینی یازار ایدی .

١٧ خالد — | رضی الله عنهما سعید بن العاصك
١٨ ابان — | اوغللریدر .

١٩ ابوسفیان بن حرب رضی الله عنه
٢٠ یزید بن ابی سفیان بن حرب رضی الله عنه
٢١ شرحبیل بن حسنه رضی الله عنه
٢٢ علاء الحضرمی رضی الله عنه
٢٣ خالد بن الولید رضی الله عنه

٢٤ جهم بن سعد رضى الله عنه
٢٥ علاء بن عتبه رضى الله عنه
٢٦ بريده بن الحصيب رضى الله عنه
٢٧ محمد بن مسلمه رضى الله عنه
٢٨ عمرو بن العاص رضى الله عنه
٢٩ عبدالله بن عبدالله بن ابى سلول رضى الله عنه
٣٠ مغيره بن شعبه رضى الله عنه
٣١ عبدالله بن رواحه رضى الله عنه
٣٢ معيقيب رومى رضى الله عنه
٣٣ خويطب بن عبدالعزى رضى الله عنه
٣٤ عبدالله بن زيد بن عبد ربه رضى الله عنه
٣٥ خالد ابى ايوب بن زيد الانصارى رضى الله عنه
٣٦ حصين بن نميره رضى الله عنه
٣٧ ابوسلمه بن عبدالاسد رضى الله عنه
عامر بن فهيره رضى الله عنه
٣٩ حاطب بن عمرو بن خنظله رضى الله عنه

سفراء — روايتـه كوره اون ايكى ذات اولوب ايچلرندن التيسى سنهٔ سادسهٔ هجريه‌ده و بر كونده ملوك جانبلرينه محررات سنيه ايله اعزام اولنمشلردى :

(عمرو بن امية الضمرى رضى الله عنه) نجاشئ حبشه (دحيه بن خليفة رضى الله عنه) روم حكمدارى هرا كليوسه (عبدالله بن حذافة السهمى رضى الله عنه) كسراى عجمه (حاطب بن ابى بلتعة اللخمى رضى الله عنه) مصر حكمدارى مقوقسه (شجاع بن وهب) رضى الله عنه باقا ملكى حارث بن ابى شمر الغسانى يه (سليط بن عمرو) رضى الله عنه هوذه ايله ثمامه بن اثاله مأمور اولدقلرى حالده بر كونده مدينهٔ منوره دن حركت ايتمشلردر. عمرو بن اميه، نجاشى سفارتندن صوكره قيصر امراسندن فروه بن عمروه دخى كوندرلمشدى .

مختلف زمانلرده كوندريلان سفراء سائره بونلردر:

عمرو بن العاص — رضى الله عنه ازد قبيله سندن عمان حكمدارلرى جلند اوغللرى [عياذ ياخود عبد] ايله [جيفر]ه كوندرلمشدى .

علاء الحضرمى — رضى الله عنه بحرين اميرى منذر بن ساوى يه اعزام اولنمشدى.

عروه بن مسعود — الثقفى رضى الله عنه طائفدن ثقيفه سفير ومبعوث ايدى .

جرير بن عبدالله البجلى — رضى الله عنه يمنده

ذو الكلاع وذو عمرك وعمر بن امية الضمرى دە مسيلمة الكذابك دعوتلرينه مأمور ايدى . ابو موسى الاشعرى ومعاذ بن جبل رضى الله عنهما وعقيبلرنده حضرت على كرم الله وجهه‌نك يمنه عزيمتلرى مناسبتيله انلرى و (وبر يحنس بن محصن) و (حبيب بن زيد بن عاصم) رضى الله عنهما ايى سفرادن عدايدنلر بولنديغنه كوره مجموعنك اون بش اولمسى لازم كلمكده‌در .

صدقات عامللرى — سنهٔ تاسعهٔ هجريه‌نك محرمنده جمع وتحصيل صدقات ايچون بعض نواحى‌يه كوندريلان عامللرى دخى بر نوع سفرا عد ايله او ميانده يازان بولنمشدر .

عيينه بن حصن الفزارى بنى تميم صدقاتنه مأمور ايدى . (كعب بن مالك) رضى الله عنه اسلم و غفار قبيله‌لرينه (عباد بن بشر) رضى الله عنه سليم ومزينه‌يه (رافع بن مكيث) رضى الله عنه جهينه‌يه (عمرو بن العاص) رضى الله عنه بنى فزاره‌يه (عبدالرحمن بن عوف) رضى الله عنه بنى كلبه (عدى بن حاتم) طى واسد قبيله‌لرينه (اياس بن قيس) رضى الله عنه بنى مره‌يه (مسعود بن رجيل اشجعى) رضى الله عنه بنى اشجعله

بنی عبسه (اعجم بن سفیان) رضی الله عنه عذره و سلامان وبلی وجهینه وأبنا قبیله‌لرینه (عباس بن مرداس اسلمی) رضی الله عنه بنی سلیم قبیله‌سنه (ولید بن الحاجب) رضی الله عنه بنی دارمه (عامر بن مالك) رضی الله عنه بنی عامردن صعصعه قبیله‌سنه (سعد بن مالك وعوف بن مالك وضحاك بن سفیان) رضوان الله علیهم‌ده بنی کلابه (بشر بن سفیان) رضی الله عنه بنی کعبه (عبدالله بن اللتبیه) رضی الله عنه بنی ذبیانه‌وسعد بن هدیم‌قبیله‌سندن بری‌ده قومنه مأمور ایدی .

—

امراء — باذان بن ساسان امراء ایراندن یمنه والی ایکن مسلمان اولمسنه مبنی رسول الله صلی الله علیه‌وسلم انی ولایتنده ابقا بیورمشدی. عجمدن ایلك‌اول مسلمان اولان و اسلامدن ابتدا یمنه والی تعیین بیوریلان امیر، بوذاتدر .

خالد — بن سعید رضی الله عنه صنعایه امیر تعیین ایدلمشدی .

زیاد — بن لبید رضی الله عنه حضرموت بلده‌سنه امیر ایدی .

ابوموسى — الاشعرى رضى الله عنه زبيد وعدن بلده‌لرى اميرى ايدى.

معاذ — بن جبل رضى الله عنه جندولايتى واليسى ايدى.

ابوسفيان — بن حرب رضى الله عنه نجران ديارينه والى ايدى.

يزيد — بن ابى سفيان رضى الله عنه تيم قبيله‌سى اوزرينه حاكم ايدى.

عتاب — بن اسيد رضى الله عنه عقيب فتحده مكهٔ مكرمه‌يه ايلك تعيين اولنان والى ايدى.

على — بن ابى طالب كرم الله وجهه يمن قضاسنه امير و قاضى ايدى.

عمرو — بن العاص رضى الله عنه عمان ديارينه امير ايدى.

ابى بكر — الصديق رضى الله عنه اميرالحج ايدى.

***

٨

امناء و قضات و مؤذنلرى

جملهٔ امناسندن برى (عبدالرحمن بن عوف وابو اسيدالساعدى) رضى الله عنهمادركه هر ايكيسى نساء

مكرمانى اوزرينه امين ايديلر جناب عبدالرحمن احدده يكرمى يردن ياره آلمشدى. ابواسيدالساعدى حضرتلرى بدرده ملائكه‌يى كورمرك بالآخره مكفوف البصر اولا. نلردن بولنديغى كبى بدريون كرامك الك صوكره وفات ايدنى ايدى [لو كنت معكم ببدر الآن و معى بصرى لاخبرتكم بالشعب الذى خرجت منه الملائكة لا اشك ولا اتمارى] ديه سويلديكنى اصحاب حديث تخريج و روايت ايتمشلردر .

(بلال) رضى الله عنه نفقاتك و(معيقيب) رضى الله عنه خاتم شريفك امينى ايديلر .

قاضيلرى — على بن ابى طالب و معاذ بن جبل وابو موسى الاشعرى رضوان الله عليهم اجمعين حضراتى ايدى . هربرى يمنده حكم و قضايه مأمور ايدى.

مؤذنلرى درت ذاتدر :

١ بلال — رضى الله عنه ابتدا مؤذنلك شرفنى احراز ايلمشدر . انتقال نبويدن صوكره كيمسه‌يه مؤذنلك ايتميوب يالكز حضرت فاروقك قدس شريفى فتح ايلديكى كون بركره اذان اوقومش واوقور ايكن ايشيدن مجاهدين كرام زمان مسعود رسول الهى ياد و تذكرله

— « بيت كعبه‌يی طواف ايت. صفا ايله مروه‌ده سعی ايدوب احرامدن چيق »

ديو امر ايتمشـدی ذی الحجه‌نك دردنجی يوم الاحد كيجه‌سی ذی طوی منزلنـه كلديلر. كيجه آنده قالوب صباح نمازينی ينه آنده قيلدی. وغسل ايلدی. صوكره مكهٔ مكرمه‌يه كدانك ثنيهٔ علياسندن كيردی. بنی شيبه قپوسنه ايريشديكی دقيقه‌ده بيت كعبه كورندی. افندمز اكا اشـارتله: [اللهم زد هذا البيت تعظيماً وتشريفاً وتكريماً ومهابةً وزد من شرفه وعظمه ممن حجه او اعتمره تعظيماً وتشريفاً وبراً] ديه دعا ايلدی. ضحی وقتنده باب مذكوردن يعنی باب عبدمنافدن مسجد حرامه كيردی. دخولنك عقيبنده همان استلام حجردن صوكره ناقه سوار اولديغی حالده صاغ جانبندن طوافه باشلادی. يدی كره طواف ايتدی. اوچ اولكی طوافی سرعتله درت صوكره‌كی طوافی آهسته وسكون اوزره ايدی. هر طوافده حجری استلام وركن يمانی‌يی مس ايدردی. روايته كوره اكری باشلی بر عصا ايله حجره اشارت وديكر روايته كوره مبارك لبلرينی وضع ايله بوس واستلام ايتدی. ركنك حين استلامنده: [بسم الله والله اكبر] وحجره كالديكنده [الله اكبر] دير ايدی.

حجر الاسود ايله ركن يمانی اره‌سنده [ربنا آتنا فی الدنیا حسنةً وفی الآخرة حسنةً وقنا عذاب النار] بیورور اصحاب کرام آمین دیرلر ایدی . بعدالطواف مقام ابراهیمه کلدی . (واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی) آیت کریمه‌سنی انده اوقودی . و مقامی کندی ایله بیت کعبه اره‌سنه کتیره‌رك طوردی . ایکی رکعت نماز قیلدی رکعت اولیده بعدالفاتحه سورة الکافرونی رکعت ثانیه‌ده سورة الاخلاصی تلاوت ایلدی . نمازك ختامنده دونوب رکنی استلام ایتدی صوکره باب صفادن چیقدی . جبل صفایه عزیمت ایلدی . جبله قریب اولدیغنده [ان الصفا والمروة من شعائرالله فمن حج البیت اواعتمر فلاجناح علیه ان یطوف بهما ومن تطوع خیرا فان الله شاکر علیم] آیت کریمه‌سنی اوقودی . جبل صفانك اوستنه چیقدی صفانك اوزرندن بیت شریفه طوغری نظر وتوجه ایتدی [لااله الاالله وحده لاشریك له له الملك وله الحمد یحیی ویمیت وهو حی لایموت بیده الخیر وهو علی کل شیءٍ قدیر لااله الاالله وحده انجز وعده ونصر عبده وهزم الاحزاب وحده] دیه‌رك دعادن صکره مروه جانبنه یورودی . وادیدن مروه یوقوشنه کانجه‌یه قدر هروله ایله یورودی

يوقاري يه آهسته چيقدى. صفادن مروه يه بو منوال اوزره يدى كره سعى ايلدى. هر دفعه سنده صفا اوزرنده عين دعايى عين توجه اوزره ايدردى صفا ايله مروه نك بيننده مساعى سبعه دن بعض مراتى افنديمز ، راكباً ايفا ايتمشلردى .
ابو الطيفل، صفا ايله مروه نك اره سنده سعي رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمزك راكباً ايفا بيورمش اولمسنك كيفيت و حكمتنى ابن عباس حضرتلرندن صورديغى زمان ابن عباس، رسول الله صلى الله عليه وسلم اوزرينه حتى يتشمش قيزلره وارنجه يه قدر خلقك [هذا محمد هذا محمد] ديه اوشوشمش اوله رق حاصل ايلدكلرى مزاحمه دن طولايى ماشياً سعيه مجال قالمديغنه مبنى بالضروره ناقهٔ سعادته ركوب ايجاب ايتديكنى سويلمشدى .
سعى مروتينك ختامى اوزرينه هديى اولميانلرك احرامدن چيقوب منايه كيديلير ايكن حج ايچون احرامه كيرمه لرى. وهديى اولانلرك يوم النحره دكين احرامده قالملرى امر و تنبيهدن صوكره : [ولوانى استقبلت من امرى ما استدبرت ماهديت ولولا ان معى الهدى لاحللت = اكر بن شمدى بيلديكمى اولجه بيلمش اولسيدم يانمجه هدى كتيرميوب هديى مكه ده صاتون الير ايدم

واحرامنی عمره‌یه متصرف قیار وسزلك احرامدن چیقد. یغکز کبی بن دخی چیقار ایدم ولکن مادامکه هدیمی برابر کتیردم نحر ایتمدکجه احرامدن چیقامیه‌جغم] بیورلدی .

سراقه بن مالك :

— « یارسول الله هی لنا ام للابد؟ = حجی فسخ ایدوب ده عمره‌یه دوندیرمك و یاخود حج و عمره‌یی مقارن ایتمك جوازی یالکز و سنه ایچون بزه‌می مخصوص در یوقسه هر سنه‌یه‌می ؟ »

دیه سؤال ایتمکله رسول اکرم صلی الله علیه و سلم مبارك پارمقلرینی تشبیك ایدوب :

— « دخلت العمرة فی الحج الی یوم القیمة »

بیوردیلر .

ابوبکر الصدیق، عمر الفاروق، طلحه. زبیر ودیکر بعض اصحاب کرام، هدیلرینی برلکده کتیرمشلردی. امر عالی موجبنجه احرامده قالدیلر. فاطمة الزهراء وجمیع امهات مؤمنین حضراتی هدی کتیرمامشلردی . عائشه رضی الله عنهانك غیری احرامدن خالی اولدیلر .

بو آنده ایدی‌که حضرت علی کرم الله وجهه یمندن

طوغریجه مکهٔ مکرمه‌یه کلدی وهدی نیتیله برقاچ دوه‌ده برلکده کتیردی. حضرت سید الانام علیه‌الصلوة والسلام سؤال بیوردیلر :

— « بما اهللت ؟ »

جناب علی. اهلالنی اهلال رسول ذو الجلاله تعلیق ایتدیکنی :

— « بما اهل به رسول اللّه »

دیه بیلدیرمکله حقنده [اللهم اهلالاً کاهلال نبیك] بیوردقدن صوکره :

— « اکر هدیم اولمسیدی حج احرامنی چوزوب عمره‌یه نیت ایدردم سن کندی احرامکده قال. هدیده شریکم اول »

دیدی. او کونلر، مارته مصادف ایدی و کوندوز ایله کیجه‌نك مساوی اولدیغی بر زمان اعتدال ایدی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم، بازار وبازار ایرته‌سی، صالی، چهارشنبه کونلریله پنجشنبه کیجه‌سی مکهٔ مکرمه‌ده قالدی. پنجشنبه کونی که ذو الحجه‌نك سکزنجی کونی ویوم الترویه ایدی حجاج کرام ایله برلکده چیقوب منایه کیتدیلر. منایه کیدجکلری زمان هدیسزلکلری سببیله

بامر عالی احرامدن چیقمش بولنانلر حج ایچون احرامه کیردیلر .

منادہ او کون اویله ، ایکندی ، اقشام ، یاتسو نماز - لرینی قیلوب انده کیجه‌لدی و ایرته‌سی یوم جمعه و یوم عرفه‌نك‌ده صباح نمازینی ینه منادہ قیلدی . کونش طوغدقدن صوکره عرفه‌یه حرکت بیوردی .

خیمهٔ سعادتلرینك نمره‌ده قورولمسنی امر ایتمشدی . خیمهٔ مذکوره قیلدن منسوج ایدی عرفانه کلدیکنده خیمهٔ سعادتلرینه قوندی . کونشك زواله کلدیکی حرارتی کچنجه قصواء اسمنده‌کی ناقهٔ سعادتلرینه رحل اورولدی . بینوب بطن وادی‌یه کلدی خلقك اسکاتی یعنی انصات ایتملری لزومنك اعلانی جریر بن عبدالله‌ه امر ایلدی .

ایشته اوراده و ناقهٔ سعادتلرینك اوزرنده خلقه بر خطبهٔ بلیغه اوقودی . ازدحام سببیله هرکس نبی اکرمك صوت شریفنی ایشیده‌مدیکنه مبنی « ربیعه بن امیه بن خلف » قصوانك صدری التنه طوروب تبلیغ ایلدیکی خطبهٔ سعادتی با امر نبوت امته وحضاره تبلیغ ایدردی . خطبه رسالتده ابتدا الله تعالی جل شانه ولا اله غیره حضرتلرینه حمد وثنادن صوکره :

— « بو بلده ، بو آيده بو كون حرام اولديغى كبى سزك قانلريكز ، مال وعرضلريكز يكديكريكزه حرامدر. بيلمش اوليكزكه جاهليتك جميع عادات واحوالنى اياغمك التنه قويه‌رق لغو وابطال ايتدم . جاهليتدن قالمه اول قانلركه اهلى انك انتقامى صددنده‌در بالكليه باطلدر بو بابده ابتدا ابطال ايلديكم قان ، ربيعه بن الحارث بن عبدالمطلب اوغلنك [٭] قانيدر وجاهليتدن قالمه ربالرى دخى ابطال ايتدم . اول ابطال ايتديكم ربا ، عباس بن عبدالمطلبك رباسيدر . زوجه‌لريكز حقنده جناب حقدن قورقيكز . انلرى كلمهٔ حقله وحقك عهديله تحت نكاحكزه كتيرمشسكز . سزك انلر اوزرنده حقلريكز انلرك ده سزك اوزرلريكزده حقلرى واردر . سزك حقكز ، فراشكزه ايستمديكز شخصك اياغنى باصديرمامقدر . باصديررلرسه اثر ضرب اعضالرنده ظاهر اولنجه‌يه دكين ضرب ايدرسكز وانلرك قدر معروف نفقه وكسوه‌لرى سزه عائد حقلريدر. مؤمنلر، هپ برى برينك قرنداشيدر بركيمسه‌يه مسلم قرنداشنك مالى حلال اولمز مگركه حسن

[٭] بنى سعد قبيله‌سنده ارضاع اولنوركن هذيل قبيله‌سى انى اولديرمشدى .

رضاسیله و یرمش اوله. بن سزه لازم اولان احکامی تبلیغ ایتدم و ایکی شیئی براقدم که انلره تمسك ایتدکجه هیچ بروقت ضلالتده قالمازسکز. بری کتاب الله دیکری سنت رسول الله در روز قیامتده جناب حق، سزدن سؤال ایده جکدرکه محمد [علیه الصلوة والسلام] سزکله نه کونه معامله و معاشرت ایتدی. سز او کون نه جواب ویره جکسکز؟ »

دیدی اصحاب کرام:

— یا رسول الله! شهادت ایدرزکه رسالت و امانتی ادا وشرط ارشاد ونصیحتی ایفا ایتدك »

جوابنی ویرملریله سید الانام علیه الصلوة والسلام سبابه پارماغنی جانب آسمانه قالدیروب صوکره انکله اصحابنه اشارتله متوالیاً اوچ نوبت [اللهم اشهد] دیدی و سوزینی کسمیه‌رك:

— « یا عباد الله! اوچ شی، سینه‌لری کینه‌لردن پاك ایدر: عملده اخلاص، مسلمانلره خیر خواهلق، جماعت مسلمینه ملازمت »

دیدی.

دییمه، کورسلی بر آدم ایدی. افندیمز، خطبه‌سنك

هر فصل و فاصله‌سنده اکا : [یا ربیعة ! قل یا ایها الناس ان رسول الله یقول کذا = ای ناس ! تحقیقا رسول‌الله بویله سویلیور دیه سویله] دیر ربیعه دخی تلقی ایلدیکی امر عالی موجبنجه صیحه ونداء ایدردی .

عبدالله بن عباس رضی الله عنهمانك والده‌سی «ام فضل بنت الحارث» ، بر قدح سود کوندرمش ایدی . رسول اکرم ، سودی شوانناده ایچدی . اصحاب کرام ، اذکله او کون افندیمزك صائم اولمدیغنی اکلادیلر .

خطبه تمام اوله‌رق اذان اوقومسی بلال رضی الله عنه امر اولندی . حالبوکه ایکندی وقتی یاقلاشمش و هنوز اویله نمازی قیلنمامش ایدی. بلال اذان اوقودی. اقامت‌ده ایتدی ابتدا ظهر نمازی قیلندی. صوکره ینه امر اولنه‌رق بلال اقامت ایتدی ایکندی نمازی قیلندی. که ظهر وعصر نمازلری وقت واحده‌ده جمع ایله بر اذان ایکی اقامتله ادا ایدلدی

رسول‌الله صلی الله علیه وسلم افندیمز . نمازدن صوکره دوه‌سنه بینوب موقفه واردی . وموقفده قصوانك قارنی صخره‌یه بالاعطا قبله‌یه طوغری طوره‌رق دعایه مشغول اولدی . ودعاده الحاح کوستردی .

موقفده اکثر دعالری : [اللهم لك الحمد کالذی

نقول و خيراً مما نقول اللهم لك صلوتى و نسكى و محياى ومماتى واليك مآبى ولك ربى تراثى اللهم انى اعوذ بك من ماتجئ به الريح] ايدى .

ديكر روايته كوره عرفه كوننده : [لااله الاالله وحده لا شريك له] ديدكدن صوكره اكثر دعاسى : [اللهم لك الحمد كالذى نقول . اللهم لك صلوتى ونسكى و محياى و مماتى و اليك مآبى و عليك يارب ثوابى . اللهم انى اعوذ بك من عذاب القبر ومن وسوسة الصدر و من شتات الامر و من شر كل ذى شر] ايدى .

ابن عباس حضرتلرينك روايته كوره عرفه ده كى ايتديكى دعالرك برى ده بو ايدى : [اللهم انت تسمع كلامى و ترى مكانى و تعلم سرى وعلانيتى لايخفى عليك شئ من امرى انا البائس الفقير المستغيث المستجير الوجل المشفق المقر المعترف بذنوبه . اسئلك مسئلة المسكين . وابتهل اليك ابتهال المذنب الذليل و ادعوك دعاء الخائف الضرير من خضعت لك رقبته و فاضت لك عيناه و ذل جسده ورغم انفه لك اللهم لاتجعلنى بدعائك رب شقياً و كن رؤفاً رحيماً يا خير المسؤلين و يا خير المعطين]

بيورمشلردركه :

— « دعالرك خيرليسى و اجابتـه اقربى عرفه كوننده ايديلان دعادر . بنم و بنـدن اولكى انبيالك ديدكارينك افضلى [لااله الاالله وحده لاشريك له له الملك و له الحمد و هو على كل شىء قدير] كلمه سيدر .

∴

عرفه ده اهل نجددن يوم عرفه يه يتشمش اولان بر طاقم كيمسه لر ، حضور سعادته كلوب: [كيف الحج؟] ديه سؤال ايتديلر. آنك اوزرينه امر بيوردى منادى بى عرفه ده [من جاء ليلة جمع قبل طلوع الفجر فقد ادرك الحج. ايام منى ثلثة . فمن تعجل فى يومين فلا اثم عليه و من تأخر فلا اثم عليه] ديه ندا ايتديردى .

حجاجدن بركيمسه او كون عرفانده راحله سندن دوشه رك فوت اولمغله امر ايدوب انى ماء وسدر ايله غسل و جامهٔ احراميله تكفين ايتديلر . حنوط وسائره مثللو قوقولى شى سورديرميه رك باشى، يوزى اچيق اولديغى حالده دفن ايتديردى و حقنده : [ان الله يبعثه يوم القيامة ملبياً] ديدى .

عرفانده وقفه ده ايدى : [وقفت ههنا . وعرفة

كاها موقف = بن بوراده طوردم عرفاتك هر يرى موقفدر [بورملريله برابر هرقومك ايام سابقه‌ده واقف اولدقلرى محلده طورملرينى امر ايتدى .

اقشام اوستى هنوز موقفده ايكن : [اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتى و رضيت لكم الاسلام ديناً] آيت كريمه‌سى نازل اولمشدر . آيت كريمه نزول ايدركن قصواء ، ثقلت وحيه تحمل ايده‌ميه‌رك برده چوكمشدى ! . معناى لطيفى بوكون سزك دينكزى اكمال و اوزريكزه نعمتمى اتمام ايتدم و سزك ايچون دين اولمق اوزره اسلامى بكندم ديمك ايدى . تبليغ وايفاء رسالت كبى مأموريتنك ختام وتمامى حالنده اووجود معززك ارتق دنياده ايشى قالميور ايدى :

اذاتم امر دنى نقصه

توقع زوالا اذا قيل تم

مفهومنجه آيت كريمه . رسالتپناه افنديمزك رحلت سنيه‌لرينه اشارت ايدى . حضرت ابوبكر الصديق رضى الله عنه . بودقيقه‌يى اكلايه‌رق اغلادى ! .

اوكون غروب شمسدن صوكره فخر الانبياء افنديمز ، عرفاتدن دوندى قصوايه راكب ايدى . اسامه بن زيد

رضی الله عنهی ترکیسنه آلدی کمال عز و وقار ایله مزدلفه یه حرکت ایتدی .

ناقهٔ سعادتلرینك یولاری دست همایونلرنده ایدی . اولقدر چکدی‌که قصوانك باشی رحلنك اوکنه تماس ایدر درجه‌سنه کلمشدی . یولده بر یوقوش کلدکجه یولاری صالیویریرایدی ، خلقك مسارعت و ازدحاملرینی کورونجه مبارك اللریله خلقه اشارت ایدوب : [یا ایها الناس السکینة السکینة] دیدی . یاواش کیتملرینی امر ایده‌یور ایدی .

اشبو امر عالی‌یه قارشو خلقك ینه دوه‌لرینی ضرب شماته‌لرینی ایشیده‌رك الندکی قامچیسیله اشارت ایتدی . و : [یا ایها الناس! علیکم بالسکینة . فان البر لیس بالایضاع] دیدی .

یولده بر طاغ قولتوغنه کلدی‌که صول جانبی یول ایدی آنده ناقهٔ همایونلرندن ایندی و بعد البول خفیف بر آبدست آلدی . اسامه :

— « الصلوة یارسول الله ! »

دیرکن اکا : [امامك] دیه نماز محلنك ایلروده ایدوکنه اشارتله دوه‌سنه سوار اولدی . یاتسو وقتنه یاقین

مزدلفه‌یه کلدی . اقشام ایله یاتسو نمازلرینی جمع ایده‌رك برآذان وبر اقامتله برابر قیلدی . او کیجه مزدلفه‌ده قالدی . تهجد قیلمیوب صاغ جانبی اوزرینه یاتدی اویودی شفقله برابر قالقدی . فضل بن عباس رضی الله عنهمایه : [التقط حصی] دیه جمره طوپلامسنی امر ایتدی فضل‌ده اوفاق برقاچ طاش دیوشیروب تقدیم ایتدی . افندیمز :

— « بامثال هؤلاء وایاکم والغلو فی الدین. فانما هلك من قبلکم بالغلو فی الدین »

بیوردی‌که زعم افضلیتله قوجه‌مان طاشلری شیطان نیتنه جمره‌یه اتمق حائز فضل ومزیت اولمیوب بالعکس حدندن زائد وخارج اولمق اعتباریله اودرلو معامله‌نك غلو فی الدین مرتبه‌سنده بولندیغنه مبنی محذور مذکوره محل قالماق اوزره اوفاجق طاشلرله جمراتك رمینی وهر خصوصده غلودن مجانبتی بونکله امر واخطار ایتمشدر .

مزدلفه‌دن قصوایه راکباً مشعر الحرامه کلدی . مشعر الحرامده قبله‌یه طوغری طوردی دعایه مشغول اولدی . تکبیر وتحمید وتهلیل ایلدی .

عباس بن مرداس اسلمی ، روایت ایدرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم یوم عرفه‌نك آخرنده ویوم

عيد كيجه‌سنده امتی ایچون دعا واستغفار ایلدی . جناب حق ، مظالمك غیرینی مغفرت ایتدیكنی ومظلوملك حقنی ظالمدن الیورمدكجه ظالمی عفو و مغفرت ایتمیه‌جكنی بیلدیردی . شفیع الامه افندیمز : [یارب دیلرسه‌ك جنتدن عوض ویر یرده مظلومی راضی قیلوب ظالمی مغفرت ایدرسك] دیه نیاز وتضرع ایتدیكی حالده او كیجه اثر قبول واجابت ظهور ایتمامشدی .

مزدلفه‌ده ویاخود مشعرالحرامده عین دعایی كمال تضرعله تكرار ایدركن جبریل ، پیغام اجابتله كلدی.. او زمان جناب رسول اكرم ، تبسم بیوردی. ابوبكر ایله عمر رضی‌الله عنهما سبب تبسمی سؤال ایتملریله امت حقنده‌كی دعاسنك قبول بیورلمش اولمسندن ناشی شیطان، كدرندن جزع وفزعله باشنه طوپراق صاچه‌رق كندینه ویل و ثبور ایله ادعا ایلدیكنی كوروب تبسم ایتدیكنی سویلدی .

طلوع شمسدن اول مشعرالحرامدن حركت ایتدی بودفعه «قزح» دیدكلری محلده ناقهٔ همایونلرینك تركیسنه عم زاده‌لری فضل بن عباس رضی الله عنهمایی آلدی . فضل، برشاب جمیل ایدی. محفه‌لرله بعض نساء كچركن فضل انلرك طرفنه باقمش وروایت اخرایه كوره خثعم قبیله‌سندن

برقادین اوراده حضور اقدس رسالپناهی یه کلوب .

— « یا رسول الله ! حجه کیتمکه غیر مقتدر اولان اختیار بابام ایچون بن حج ایتسه‌م جائز اولورمی ؟ »

دیه سؤال ایله‌رك [بلی] جوابی آلیرکن فضل، او قادینه قادینده فصله باقمش و بونی رسول الله کوردیکندن مبارك دست سعادتلریله فضلك باشنی طوتوب یوزینی اوبر طرفه چویرمشدی حضرت عباس رضی الله عنه ، فضلك باشی نیچون دوندیردیکنی سؤال ایتدی .

افندیمز :

— « رأیت شاباً وشابةً فلم آمن علیهما الشیطان »

جوابنی ویردی .

بطن محسره کلدیکی زمان ناقهٔ سعادتك زمامنی براز صالیویره‌رك سرعتجه یوروتمشدی جمرهٔ کبرایه کیدن اورته یولدن یورودی . شجره قربنده‌کی جمره‌یه واردی . فضلك طوپلایوب ویردیکی طاشلردن یدی دانه‌سنی اکا دوه اوزرنده اولدیغی حالده آتدی . هر برطاش ایچون اتارکن تکبیر ایتدی .

رمی جمرات ، ضحی وقتی ایدی . حین رمیده تلبیه‌یی کسدی . بلال ایله اسامه رضی الله عنهما ، اوزمان

خدمت شريفهٔ رسالتپناهيده ايديلر ، برى ناقه‌نك زمام وجلامنى طوتار ديكرى لباس ايله افنديمزه كولكه ايدردى.

رمى جمرا تده خلق ازدحام ايتمشلردى [يا ايها الناس! لايقتل بعضكم بعضاً. واذا رميتم الجمرة فارموا بمثل حصى الخذف] ديه اومثللو ازدحامله اولان رمى جمراتده ملحوظ بولنان مخاطره‌نك اوزرينه هركسك نظر دقتنى جلب ايتدى .

جمره‌نك عقيبنده واوراده خطبه‌يه باشلايه‌رق يوم عرفه‌ده اوقوديغى كبى دماء جاهليه‌نك واموال واعراضك تحريمنى ابلغ وجوه اوزره تكرار ايتدى . و :

— « سلطان ، سزى كتاب اللهه دعوت ايتدكجه امرينه اطاعت ايديكز . و مناسككزى شمدى بندن اوكرنيكز . بيلمم اما بلكه بوسنه‌دن صوكره بر دها حج ايتميه‌جكم »

ديدى صوكره مسيح الدجالك بيان احوالنه بالتصدى :

— « انه لم يكن فى الارض منذ ذرأ الله ذرية آدم عليه السلام اعظم من فتنة الدجال وان الله لم يبعث نبياً الا حذر امته الدجال وانا آخر الانبياء و انتم آخر الامم » و هوخارج فيكم لامحالة »

بيوروراپكن دجالك امت ميانده ظهور وخروجى لامحاله ايدوكنه دائر اولان بيانات سنيه اوزرينه حاضر بولنان اصحاب كرامده بعض مرتبه خوف وخشيت علائمى معلوم عالى بيوريلهرق :

— وغير الدجال اخوفنى عليكم . ان يخرج وانا فيكم فانا حجيجه دونكم وانا حجيج كل مسلم وان يخرج من بعدى فكل حجيج نفسه والله خليفتى على كل مسلم . وانه يخرج من خلة [اى من طريق بين الشام والعراق] فيعيث اى يفسد يبعث السرايا والجنود يميناً ويبعث شمالاً وان على مقدمته سبعين الفاً من يهود اصبهان عليهم رجل اشعر من فيهم فيقول بدو بدو [اسرع اسرع] ياعباد الله ! فاثبتوا فانى ساصفه لكم صفة لم يصفها اياه نبى قبلى وانه يبدأ فيقول انا نبى ولا نبى بعدى ثم يثنى فيقول انا ربكم ولا ترون ربكم حتى تموتوا . وانه اعور وربكم ليس باعور . وانه مكتوب بين عينيه كافر يقرؤه كل مؤمن كاتب وغير كاتب وفتنه كثيرة .. منها ان معه جنة وناراً فمن ابتلى بناره فليستغث بالله وليقرأ فواتح الكهف فتكون عليه برداً وسلاماً كما كانت على ابراهيم . ومنها ان تطوى الارض منهلاً منهلاً طى فروة الكبش . وانه يسبح الارض كلها

فى اربعين يوماً ومامن بلد الا وسيطؤها الامكة والمدينة وسرعته فى السير كالغيث استدبرته الريح . وان له ثلاث صيحات يسمعها اهل المشرق واهل المغرب. ويتناول الطير من الجوو يشويه فى الشمس شيأ . وانه يخوض البحر فى اليوم ثلاث خوضات لايبلغ حقويه واحدى يديه اطول من الاخرى. فيمد الطويلة فى البحر فتبلغ قعره فيخرج من الحيتان مايريد . وانه يخرج فى خفة من الدين وادبار من العلم فلايبقى احد يحاجه فى اكثر الارض . ويذهل الناس عن ذكره . وانه يأتى فيقـول لاعرابى ارأيت ان بعثت لك امك اتشهد انى ربك فيقول نعم فيتمثل له شيطان على صورة ابيه وآخر على صورة امه فيقولان له يابنى اتبعه فانه ربك فيتبعه . وانه يمر بالخربة فيقول لها اخرجى كنوزك فتتبعه كيعاسيب النحل . وانه يأتى على النهر فيأمره ان يسيل فيسيل ثم يأمره ان يرجع فيرجع ثم يأمره ان ييبس فييبس . وانه يأمر الريح ان تثير سحاباً من البحر فتمطر الارض فتفعل . وانه يقول انا رب العالمين وهذا الشمس تجرى باذنى افتريدون ان احبسها فيقولون نعم فيحبس الشمس حتى تجعل اليوم كالشهر والجمعة كالسنة

ويقول اتريدون ان احييها فيقولون نعم فيجعل اليوم كالساعة . وانه يأتي قبل خروجه ثلاث سنوات شدائد يصيب الناس فيها جوع شديد يأمر الله السماء ان تحبس ثلث مطرها ويأمر الارض ان تحبس ثلث نباتها ثم يأمر الله السماء في السنة الثانية فتحبس ثلثي مطرها ويأمر الله الارض فتحبس ثلثي نباتها ثم يأمر الله عز وجل السماء في السنة الثالثة فلا تمطر قطرة ويأمر الارض فلا تنبت خضراء فلا تبقى ذات ظلف الا هلكت الا بماشاء الله »

دیرایکن اصحاب کرامك خوف وحیرتله :

— « يارسول الله! فمايعيش الناس اذا كان ذلك »

دیه سؤال ایتملرینه جواباً [التسبيح والتكبير يجرى ذلك منهم مجرى الطعام] بیوردی.. ودوام ایتدی :

— « وانه يسلط على نفس واحدة فينشرها حتى يلقيها شقين فيمر الدجال بينهما ثم يقول انظروا هذا فانى ابعثه الان ثم يزعم ان له رباً. غيرى ثم يبعثه الله فيقول له الخبيث من ربك؟ فيقول: ربى، الله وانت عدو الله الدجال. والله ماكنت قط اشد بصيرة فيك منى الآن ، فيريد ان يقتله ثانياً فلا يسلط عليه وهو الخضر عليه السلام. ويكون معه اليسع عليه السلام ينذر الناس يقول: هذا المسيح الكذاب

«فاحذروه لعنه الله . ويعطيه الله من السرعة مالا يلحقه الدجال
«ان بين يديه رجلين ينذران اهل القرى . كلما دخلا قرية
«انذرا اهلها فاذا خرجا منها دخلها اول اصحاب الدجال .
«ويدخل القرى كلها غير مكة والمدينة . فيمر بمكة فاذا هو
«بخلق عظيم فيقول : من انت ؟ فيقول : انا ميكائيل بعثنى
«الله لامنعك من حرمه ويمر بالمدينة فاذا هو بخلق عظيم
«فيقول : من انت ؟ فيقول : انا جبريل بعثنى الله لامنعك
«من حرم رسوله ويصيح فيخرج اليه من مكة منافقوها
«وترجف المدينة ثلاث رجفات فلايبقى منافق ولا منافقة
«الاخرج اليه . فتنفى المدينة يومئذ خبثها كما ينفى الكير
«خبث الحديد . ويدعى ذلك اليوم يوم الخلاص . ويكون آخر
«من يخرج اليه النساء حتى ان الرجل ليرجع الى امه وبنته
«واخته وعمته فيوثقها رباطاً مخافة ان تخرج اليه »

بوكا اوچ كره [يوم الخلاص] ديه علاوه ايلدى . صوكره :

—« ومايوم الخلاص ؟ يجئ الدجال فيصعد احداً
«فيطلع فينظر الى المدينة ويقول لاصحابه : الاترون الى
«هذا القصر الابيض هذا مسجد احمد »

ديدى . ودوام ايتدى :

— د جناب حق زمین و آسمانی خلق ایلدیکی کون زمان نه هیئتده ایدیسه شمدی ینه او هیئته رجوع ایتمشدر. سنه اون ایکی آی بونك دردت آیی اشهر حرمدر. اشهر حرمك اوچی متوالیاتدرکه ذوالقعده وذوالحجه محرمدر. منفرد آی دخی رجب مضردرکه جمادی الآخره ایله شعبان آره سنده در [*] سز قریباً ربکزه ملاقی واعمالکزدن مسئول اوله جقسکز. ایمدی کوکدرکه بندن صوکره یکدیکریکزك بویوننی اورمغه صاپیه سکز. وبندن ایشتدیککزی حاضر اولانلر، غائب اولانلره نقل و تبلیغ ایتسون باکه سوزلریمی بندن ایشیدوبده آخره تبلیغ ایدنلرك بعضی. کندوسنه تبلیغ اولنان کیمسه لردن دها کوشك وعاجزدر [الاهل بلغت ؟] ، دیدی. اصحاب کرام [نعم] جواب تصدیقنی ویرملریله اوچ کره [اللهم اشهد] بیوردی. وخطبه دن صوکره محل نحره یعنی قربان محلنه کلدی. مدینهٔ طاهره دن برلکده کتیردیکی هدی ایله حضرت علینك یمندن کتیردیکنك مجموعی یوز

[*] السنة اثنا عشر شهراً منها اربعة حرم ثلاثة متواليات ذوالقعدة وذوالحجة والمحرم ورجب مضر الذى بين جمادى وشعبان. الحديث

دوه اولمشدی . یوز دوه‌نك التمش اوچ رأسنی رسالتپناه افندیمز، کندی مبارك اللریله بوغازلدی‌که سنین عمر همایونلرینك عددینه موافق ایدی . متباقی اوتوز یدیسنی حضرت علی کرم‌الله وجهه‌یه سپارش ایده‌رك او بوغازلدی. و آل وزوجات طاهراتی ایچون یالکز بر صیغیر یاخود بر دوه قربان ایتدی . صوکره منایه کلدی .

سرتراش « معمر بن عبدالله بن نضله بن عوف » حاضر ایدی . رأس سعادتلرینك صاغ جانبندن تراش ایتمسنی اللریله اکا [خذ] دیه اشارت بیوردی . جانب مذکوردن تراش ایتدیردیکی موی مطهری اوراده قریب اولان اصحاب واشخاصه وجانب یسارندن تراش ایتدیریکنی‌ده « ابوطلحه » ویاخود « ام سلیم » رضی‌الله عنهمایه ودیکر روایته کوره زوجات طاهراتنه ویردی .

خالد بن الولیده استدعاسنه مبنی ناصیهٔ رسالتپناهی‌یه مصادف اولان موی مطهردن احسان بیورلمشدی . اوده موی سعادتی سرپوشنك جبهه و ناصیه جهتنه تبرکاً تعبیه ایتمکله اندن صوکره جمیع غزواتنده هرحمله‌ده، منصور ومظفر اوله کلمشدر .

بعض اصحاب کرام امتثالاً تمام تراش اولدیلر .

بعضیده ا کثفا طریقیله صاچلرینك اوجندن بر مقداریی کسدیردیلر . اولوبتك بالطبع اولکنده ایدوکی اظهر اولمغله جناب پیغمبر : [اللهم اغفر للمحلقین] دیه دعا بیوردی . تقصیر ایدنلر کیری قالمش دیمك ایدی. بناءً علیه اصحاب کرام :

— « یا رسول الله ! وللمقصرین »

دیمشلر . رسول اکرم ینه اولکی کبی یالکز محلقینه دعا ایتمش اصحابده رجالرینی تکرار ایدەرك منوال مذکور اوزره کیفیت اوچ نوبت تکرر ایلمشدی.

قربانلرینك هر برندن بر مقدارات کسدیروب بر قابده پشیرتدیردی انی علی ایله برابر تناول بیوردی . و علی یه امر ایدوب قربانلرینك اتلرینی ، دریلرینی و سائر شیلرینی تقسیم ایتدیردی قصابه انلردن ویرمدی . اجرتنی آیری ویردی .

شو اراده ایدی، عرفانك بطن عرنه‌دن ومزدلفه‌نك بطن محسردن ماعدا هر یری موقف ایدوکی و منانك هر یری ایله مکه زوقاقلرینك منحر اولدیغنی اعلان ایتدیردی .

آندن صوکره حضرت عائشه رضی الله عنها ، مسکی

حاوی برطیبله تطییب ایدوب رسول الله صلی الله علیه و سلم احرامدن چیقدی و سوار اوله‌رق وقت ظهردن مقدم مکهٔ مکرمه‌یه کیردی. وسوار اولدیغی حالده طواف افاضه‌یی ادا ایلدی چاه زمزمه کلدی . بنی عبدالمطلب بئر زمزمدن صو چکوب حجاجه ساقیلك ایده‌یورلردی . [انزعوا بنی عبدالمطلب لولا ان یغلبکم الناس سقایتکم لنزعت معکم = ای عبدالمطلب زاده‌لر ! چکیکز اکر خلقك اوزرلریکزه ازدحامی خوفی اولمسیدی بن‌ده سزکله برلکده چکردم] بیوردی . برقوفه‌ایله زمزمدن صو تقدیم اولنه‌رق ابن عباس روایتنه کوره آیاق‌اوزرنده وعکرمه روایتنه نظراً ناقهٔ سعادت‌اوزرنده اولدیغی حالده ایچدی .

اوکون بعض ناس ، مشکللرینی سؤال ایلدیلر . تراشك ذبح هدی اوزرینه ذبحك رمی جمرات ، طواف افاضه‌نك‌ده رمی اوزرینه تقدیمی جائز اولوب اولمدیغنی صوردیلر . هپسنه « لاحرج » جوابنی ویردی. حضرت عائشه رضی الله عنهانك حیضدن تطهرله بیت کعبه‌یی طواف ایلدیکی بوکون ایدی .

بعده منایه عودت ایلدی . اوکونکی صلوة ظهرك

زه‌ده قیلندیغنی احتلافلیدر عائشه وجابر رضی الله عنهما مکه‌ده، ابن عمر کبی بعض اصحاب‌ده بعدالرجوع منا‌ده قیلنمش اولدیغنی روایت ایتمشلردر .

ایام اضحیه‌نك برنجی کونی اولان اشبو جمعه ایرته‌سی کوننك بقیه‌سنده وبازار کیجه‌سنده و کوندوزنده بازار ایرته‌سی کونیله صالی کیجه‌سی وکوننده که بو اوچ کونلره ایام التشریق دینیلیر منا‌ده قالدی . ایام مذکوره‌ده هر کون زوالدن صوکره جمره آتدی وهر دفعه‌ده یدیشر طاش آتدی هرطاشده برکره تکبیر ایتدی .

ابتدا مسجد خیفك یاننده اولان جمره‌یی آتار ایدی که بوکا جمرهٔ اولی دیرلر . دعا ایچون جمرهٔ اولیده توقف ایتدی. صوکره جمرهٔ وسطایی‌ده بو اسلوب اوزره آتدی انده‌ده دعا ایچون بر مدت توقف ایتدی . جمرهٔ ثالثه اولان جمرة العقبه‌نك رمي اثناده توقف ایتمدی .

ایام عیدك ایکنجیسی و ایام منانك اولکیسی بولنان [یوم القر ویوم الرؤس] که بازار کونی ایدی خلقه منا‌ده اوکون بر خطبه اوقودی. واوچنجی کونی بولنان [یوم الاکارع]ده کذلك منا‌ده بر خطبه دها اوقودی. بو خطبه‌ده ذوی الارحامه بر واحسان خصوصنی امر وتوصیه ایتمشدی.

***

اشبو حج شریف وداعده رسول الله صلی الله علیه وسلم بش دفعه خطبه اوقومشدر. برنجی خطبه، ذی الحجه نك یدنجی کونی مکه ده ایکنجی خطبه ، طقوزنجی کونی اولان یوم عرفه ده اوچنجیسی ، یوم النحرده مناده دردنجیسی ، یوم ثانئ ایام منا اولان یوم القرده کذلك مناده ، بشنجیسی یوم رابع ایام عید بولنان یوم الفرده مناده ایدی . صالی کونکه عیدك دردنجی کونی اوله رق [یوم النفر] دینیلیرانده «محصب = ابطح» نام موقعه کیتدی. تشریف عالیدن بر کون اول اسامه رضی الله عنه: [یارین محصبده بنی کنانه خیفنك قربنده نزول ایتسه م کرکدر] دیمشدی . فقط بوندن خبردار اولمقسزین آزادلیسی ابو رافع ، خیمهٔ سعادتی محصبده خیف مذکورده قورمشدی .

چهارشنبه کیجه سی محصبده قالدی. وکعبهٔ معظمه یی بردها طواف ایتمدکجه خلقك مکه دن طاغلماملری لزومنی اعلان ایتدیردی کیجه نك برمقدارنده اویودی سحر و شفقه قارشی قالقدی مکهٔ مشرفه یه کلوب کیجه لین طواف وداعی ایفا ایلدی و مکه نك اشاغی جهتنده [کدی] دیدکلری یولدن چیقدی .. ارتق مدینهٔ طیبه لرینه توجه

بیوردی . مکهٔ مکرمه‌دن محل خروجلری ، دخول ایلدکلری یولك غیری ایدی یوکسك بر یولدن کیرمش الچق بر یردن چیقمش ایدی .

مکه‌ده مدت مکث واقامتلری اون کوندر اول مدت نمازلرینی قصر ایله قیلدی وقصر ایله قیلدیغی نمازك عقیبنده [اتموا صلوتکم یا اهل مکة فانا قوم سفر] بیورورایدی یولده «غدیرخم» نام بر منزلده اویله نمازینی قیلدقدن صکره اصحاب کرامنه دونه‌رك :

— « بن ، مؤمنلره کندی نفسلرندن دها زیاده اولی دکلی‌یم . بنی عالم بقایه دعوت ایتدیلر . بن ده اجابت ایتدم .. بیلمش اولیکز اراکزده ایکی شیئی عظیم براقدم‌که بری برندن عظیمدر . بریسی قرآن ، دیکری اهل بیتمدر . ایمدی بندن صوکره اوایکی امرده نه درلو سلوك ایتسه‌کز و انلرك حقوقنه نه کونه رعایت ایلسه‌کز کرکدر . او ایکی امر عظیم کنار حوض کوثرده بکا ملاقی اولنجه‌یه قدر یکدیکرندن جدا اولمزلر . تحقیقا حق تعالی ، بنم مولامدر . و بن جمع مؤمنینك مولاسی‌یم . »

دیدی و علینك الینی طوتوب سوزینه دوام ایلدی :

— من كنت مولاه فعلى مولاه . اللهم وال من والاه . وعاد من عاداه و اخذل من اخذله وانصر من من نصره وادر الحق معه حيث كان »

بیوردی. عامهٔ اهل ایمانه قارشی رؤوس اشهادده بر حق عظیم تولی بخش ایتمك صورتیله علی کرم الله وجهه نك قدر جلیل بلندینی برقاتدها بالا تر ایلدی .

ذوالحلیفه یه مواصلتی کوندوزك کیچ بر وقتنه مصادف اولمغله مدینهٔ سعادته کیجه کیرمامك عزمیله انده قالدی. ایرته سی صباح معرس طریقیله کیده رك مدینهٔ پاك رسالتپناهلرینه داخل اولدی .

یولده سواد مدینه یی کوردیکی زمان اوچ کره تکبیر ایده رك : [لا اله الا الله وحده لا شریك له. له الملك وله الحمد وهو علی کل شیٔ قدیر . آئبون تائبون عابدون ساجدون لربنا حامدون. صدق الله وحده و نصر عبده وهزم الاحزاب وحده] دیدی .

٭
٭ ٭

٢١

— بعث جریر —

جریر بن عبدالله البجلی حضرتلری ، امراء یمندن

ذوالکلاعه کوندرلدی . ذوالکلاعك اسمی اسیفع [٥] ایدی . وکندوسی تبابعهٔ حمیریه‌دن باکوراه بن حبیب اوغلی ایدی . زوجه‌سی « ضریعه بنت ابرهةالصباح » ایله قبول اسلام ایتمشلردر .

جریر ، یمنده ذو الکلاع ایله یمنه امرادن ذوعمر نامنده دیکر برینه ملاقی اوله‌رق انلره رسالتپناه افندیمزه عائد بعض اموردن بحث ایتدی . ذوعمر ، اوچ کون اول رحلت نبویه‌نك وقوع بولدیغنی سویلیوب ذوالکلاع ایله برلکده جریره رفیق اولدیلر . مدینهٔ طیبه‌یه طوغری یمندن یوله چیقدیلر . یولده تصادف ایلدکاری بر جماعت سواریدن لدی السئوال الدقلری : [قبض رسول الله صلی الله علیه وسلم واستخلف ابو بکر رضی الله عنه والناس صالحون] جوابیله مسموعات مذکوره‌نك صحتی تبین وتأید ایتمکله ذوالکلاع وذوعمر :

— « اخبر صاحبك انا قدجئنا . ولعلنا سنعود ان شاء الله » دیه‌رك اورادن کیری یمنه دوندیلر کیتدیلر .

حضرت عمر رضی الله عنهك زمان خلافتلرنده بونلر ، مدینهٔ طاهره‌یه کلمشلردی . ذوالکلاعك معیتنده روایته

[٥] الفك کسری ، میم وفانك فتحه‌لری وسین ویانك سکونلریله

گوره اون سکز بیك کوله‌سی موجود ایدی . درت بیکنی درحال آزاد ایلدی. شوقدر وارکه اون سکز بیك افراد معیتیله مدینه‌یه کلمسی وصیغمسی عقل وعادت نقطه‌لرندن براز شایان بحث ونظردر .

حضرت عمر :

— « یاذالکلاع ! کیری قالان کوله‌لرك ثلث اثمانی نقداً بوراده، ثلثی شامده ، ثلث دیکری‌ده یمنده تسویه ایدلمك اوزره انلری‌ده آزاد ایت »

دیدی . ذوالکلاع ، اوبابده ملاحظه ایچون مهلت ایستیوب منزلنه کلدکدن صوکره کوله‌لرك هپسنی بلابدل آزاد ایتمش وایرته‌سی‌کون حضرت عمر ، اکادائر سؤال ایدرکن ذوالکلاع :

— « جناب حق بکا وانلره خیرلی اولانی اختیـار ایتدی هپسنی آزاد ایتدم»

دیه جواب ویرمشدر. ذوالکلاع :

—« یاامیرالمؤمنین ! بنم بیوك برکناهم وارکه جناب حقك انی عفو ومغفرت ایده‌جکنی امیـد ایده‌میورم : برکون یوکسك برمحلده کیمسه‌نك کوره‌میه‌جکی صورتله اوطوریپور ایدم بولندیغم کوشکك اوکنده میدانده بنی

رب معبود اتخاذ واعتقاد ایتمش اولانلردن یوزبیك قدر غلبه‌لك طوپلانوب بنی کورمکه منتظر ایدیلر . ناکاه کندیمی انلره کوستردم هپسی بردن یره قاپانه‌رق سجده ایتدیلر »

دیدکده حضرت عمر :

— « اخلاص ایله توبه واقلاع ایله انابه‌دن غفار الذنوبك رحمت وغفرانی مرجودر »

دیه جواب ویردی .

ذو عمر ، اوزمان مدینهٔ سعادتده کوردیکی محاسن اخلاق واداره‌یه نظر حیرتله باقه‌رق اصحاب کرامك هر خصوصده تقدیر وتحسین افکار وافعالی صددنده :

— « یاجریر! انك على كرامةٍ وانى مخبرك خبراً انكم معشر العرب لن تزالوا بخير ماكنتم اذا هلك امير تامرتم فى آخر فاذا كانت بالسيف كانوا ملوكاً يغضبون غضب الملوك ويرضون رضا الملوك »

دیمشدی .

علوان بن داود حکایت ایدرکه قبیله‌سی طرفندن برطاقم هدایا ایله ذوالکلاعك نزدینه بعث واسرا اولنان برآدم، برسنهٔ کامله قصرینك حولنده طولاشدیغی حالده

ملاقات ایده‌میوب یوزییك کشینك وجه مسرود اوزره سجده ایتدکلرینی ده مشاهده ایتمش واسلامندن صوکره او احتشامی ترك ایله بازاردن آلدیغی برات پارچه‌سنی عوامدن برفردکی آننك ترکیسنه آصوب کندی خانه‌سنه کیدرکن اسان تأثرله :

اف للدنیا اذا کانت کذا
انا منها کل یوم فی اذا
ولقد کنت اذا قیل من
انعم الناس معاشاً قیل ذا
ثم بدلت بعیشی شقوة
حبذا هذا شقاء حبذا

سویلدیکنی کوره‌رك حکایه ایتمشدر .

∴

٢٢

قدوم فیروز دیلمی

فیروز دیلمی ، یمن والیسی باذانك زوجه‌سی مرزبانه‌نك عمزاده‌سیدر . بوکره قبول اسلام و زیارت حضرت سید الانام قصدیله یمندن مدینهٔ پاك رسالته کله‌رك

مسلمان اولدی . اخیراً اقامهٔ دعوی الکذب نبوتله
یمنده مصیبتی ظهور ایدن اسود عنسی‌یی بو ذات قتل
ایلمشدر .

*
* *

٢٣

طلوع جبریل

شو ارالق مدینهٔ طاهره‌ده البسه‌سی بیاض ،
صاچلری سیاه ، رائحه‌سی لطیف ، یوزی دلبر نورانی
برذات مجلس عالیٔ رسالتپناهیده کورونمشدر.. او وقته قدر
مدینه‌ده بویله بر ذات کورولمدیکی و اوزرنده سفر
علامتی‌ده بولنمدیغی جهتله کیم اولدیغنی اصحاب کرام
بیله‌مدیلر .

رسول‌الله صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندیمزه یقین
واروب : [السلام علیك یا رسول‌الله] دیدی. افندیمز
[و علیك السلام] کلامیله مقابله ایتدی . صوکره او
ذات ، دیزلرینی حضرت رسالتپناهك دیزلرینه اسناد
و اللرینی‌ده فخذین نبوی‌یه وضع ایلدکدن صوکره
ایماندن ، اسلامدن، احساندن، قیامتدن سؤال ایتدی.

حضرت نبی اکرم سؤال قیامتك ماعداسنه جواب
ویروب : [مسؤول ، سائلدن اعلم دکلدر] بیوردی .
او ذاتده مجلس عالیدن چیقدی . همان عقبنده طلب
و تحری امر عالیسی شرفصدور ایدەرك ارادیلر .
هنوز مدینەده و بلکه حوالیٔ مسجد شریفده غائب
اوله بیلهجك قدر بر زمان کچمدیکی حالده بولەمدیلر .
ایشته او زمان افندیمز : [جبریل ایدی . سزه دینکزی
تعلیم ایچون کلدی] دیه حقیقت حالی بیلدیردی .

∴

فصل رابع عشر

اون برنجی سنهٔ هجریه وقایعی

وفود نخع . ظهور متنبئین کذابین . سریهٔ اسامه واستغفار و مرض النبی . انتقال و ارتحال نبوی .

١

وفود نخع

یمندن ایکی یوز کشی ایدیلر . معاذ بن جبل رضی الله عنهه اسلام اوزرینه بیعت ایتمشلردی . حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلم افندیمزه کلان وافدلرك الك صوکرهسی بونلر ایدی . مقر بالاسلام اولدقلری حالده محرمده کلهرك دارالضیافهده مسافر ایدلدیلر . رئیسلری « زراره بن عمرو » ایدی . کوردیکی غریب رؤیایی رسالتپناه افندیمزه عرض و حکایه ایدهرك تعبیر ایتدیرمشدر ، دیدی که :

— « كريده براقديغم ديشى حمارم ، سياهه مائل قيزيل بر اوغلاق طوغورديغنى رؤياده كوردم »

افنديمز ، صوردى :

— « مملكتده كيمه بر قارى براقدكمى؟ »

زراره : [اوت] ديدى .

افنديمز :

— « او قارى بر چوجق طوغورمشدركه سنك اوغلكدر »

ديه بيورديلر . زراره سؤال ايتدى :

— « او رنككلر نه ايدى »

حضرت پيغمبر ، بو آنده زراره‌يى : [يا زراره يقين كل] ديه نزد همايونلرينــه چاغيردى زراره يقين كلوب اوطوردى . اكا افنديمز ، ياواشجه صوردى :

— « يا زراره ! سنده هيــچ بر ص علتى وارميدركه سن انى كيزلردك ؟ »

زراره جواب ويردى :

— « فوالذى بعثك بالحق ماعلم به احد ولا اطلع عليه غيرك »

رسول‌الله صلى الله عليه وسلم :

— « هو ذاك »

بیوردقدن صوكره زراره :

— « يا رسـول الله ! ورأيت النعمان بن المنذر و عليه قرطان و دملجان و مسكتان »

ديه سؤال ايتمكله رسول الله :

— « ذلك ملك العرب رجع الى احسن زيه و بهجته »

جوابنی ويردی . زراره دوام ايده‌رك :

— « يا رسـول الله ! ورأيت عجوزاً شمطاء خرجت من الارض »

ديركن نبی معظم :

— « تلك بقية الدنيا »

ديه بيورملريله زراره سؤال ايتدی :

— « ورأيت ناراً خرجت من الارض فحالت بينی وبين ابن لی يقال له عمرو . وهی تقول: لظى لظى بصير واعمی . اطعمونی آكلكم واهلكم و مالكم »

و :

— « تلك فتنة تكون »

جواب عاليسنی آلمسيله فتنه‌يی سؤال ايتدی :

— « يا رسول الله ! وما الفتنة ؟ »

حضرت رسول اكرم :

— « يفتك الناس بامامهم ويشتجرون اشتجار اطباق الرأس يحسب المسیٔ فيها انه محسن ويكون دم المؤمن عند المؤمن احلى من شرب الماء البارد . و ان مات ابنك ادركتك الفتنة وان مت انت ادركها ابنك »

ديه بيوردی . اوزمان زراره :

— « يا رسول الله ! ادع الله ان لا ادركها »

ديه واقع اولان نيازی نزد سامیٔ رسالتپناهيجه مسموع بيوريله‌رق حقنده :

— « اللهم لا تدركها اياه »

ديه دعا بيورلمشدر .

اشبو دعاء رسالتپناهينك فيض و بركتيله زراره، بالاخره فوت اولوب مرقد سرمديسنده فتنه و آسيب دهردن آسوده و آزاده قالمش اوغلی عمرو ، حضرت عثمان ذی النورين رضی الله عنهی شهيد ايدن زمرهٔ كنهكاران امت ميانده بولنمشدر .

***

٦

ظهور متنبئين كذابين

دعوای نبوت ایدن مسیلمه ، طلیحه، اسود عنسی، سجاح کبی یالانجیلر ، همان بر آنده کبی ظهور ایتمشلردر.

مسیلمه وسجاح — مسیلمه، برزمان اول یمامه‌دن بنی حنیفه مبعوثلریله برلکده مدینهٔ پاك سعادته کله‌رك تولی امر حقنده سدهٔ سنیهٔ رسالتپناهی‌یه بعض تکلیف اتده بولنمغه جرئت ایلدیکنه قارشی مساعده دکل شدتله رد بیورلمش اولمسندن ناشی مغبر واستبداده واستیلای بلاده صوك درجه مستعد ومتهیئ اولدیغی حالده عودت ایتمشدی.

اسود ایله مسیلمه‌نك ظهور ودعوالرینی حضرت سیدالانام علیه الصلوة والسلام عالم منامده دست همایونلرنده کوروب اوزرینه اوفورمکله برابر غائب اولدیغنی کوردیکی التوندن ایکی بیله‌زیکله اکلامشلردی!. وحتی مسیلمه‌یی مدینهٔ طیبه‌ده کوردیکی اثناده افندیمز، اودقیقه‌یی درخاطر ایده‌رك اکا : [انك اری الذی اریت فیه مارأیت] بیورمشلردی .

سجاح ، بنی تغلب بطوننك بنی غطفان قبیله‌سندن برقاری ایدی ا . مسیلمه‌نك دعواسنی ایشیده‌رك تنبی املنه‌دوشدی . وكندوسنه‌وحی كلدیكنی قومنه‌سویلمكله برابر مؤذن ، حاجب ، منبر اتخاذ ایلدی قومی دخی اویدیغندن سجاح، انلری باشنه‌طوپلایه‌رق ابتدامسیلمه‌نك علیهنه اعلان حرب ایتدی . مسیلمه ایله تقابل و تلاقی ایلدیكنده نبوتك هانكیسنده اولدوغنی تعیین ایچون بری برینی امتحانه باشلادیلر . مع مافیه بوا متحان ، طرفة العین كبی بر زمان قلیل ایچنده مبدل صلح و مسالمت اوله‌رق هرایكیسی‌ده نبوت یكدیكری تصدیق ایله‌ازدواجه قرار ویردیلر .

مسیلمه ، سجاحك مهروكابینی اولمق اوزره امتلرندن صباح وعشاء نمازلرینی رفع واسقاط ایتمشدی. مسیلمه ، امر نبوتده رسول جلیل علیه اكمل التحیة و التبجیل افندیمزه شریك اولدوغنی و كندوسنه وحی كتیرن شخصك‌ده [رحمان] اسمنده اولدیغنی سویلمكده اولمسی سببلریله تبعه‌سی بیننده « رحمان یمامه » دیه بللی اولمشدی . حالبوكه شیطان بی ایمان یمامه , فتان سیكمه‌زان یمامه ایدی .

مسيلمه ، معجزه اولمق اوزره بعض خوارق ارائه سنه يلتمكده ايدى.. حتى بو اوغورده يورطه يى اغزى طار شيشه يه ادخال ومقطوع قوش قادنى ربط وايصال اصولنى ايلك كشف ايدن مسيلمه ديرلر. فقط كوسترمك ايستديكى خوارقلك همان اكثرى ، ادعاسنك خلافى ظهور ايده رك كنديسنى قطعياً تنكيل وتكذيب اتمشدر.

بر كون بر قارى مسيلمه يه كلوب :

— « دعا ايت ده صولريمزده خورمالريمزده بركت حاصل اولسون محمد [عليه الصلوة و السلام] قومنه دعا ايديورده صولرى زياده اوليور »

ديدى . مسيلمه صوردى : [اما اوناصل ياپيور؟]

قارى :

— « بر قوفه صو ايستيور . مضمضه دن صوكره اغزنده كى صويى قوفه يه وقوفه ده كى صويى قويويه بوشالديركن صو طاشيور »

ديه تعريف ايتدى . مسيلمه ، بونى ديكليه رك بر قوفه صو اصمارلدى . وتعريف وجهله ياپوب قوفه ده كى صودن هانكى قويويه دوكديسه صويى غائر وغائب اولمشدر

خيبرده چشم على المرتضانك دهان شريف رسالت

يارندن سورولمسيله شفاياب اولديغنى مسيلمه ايشتديكندن بوكا معادل بر معجزه‌ده كنديسى كوسترمك ايچون برشخص بصيرك كوزينه توكوردى . شخص مرقومك كوزى كور اولدى ! .

تكثيراللبن معجزه‌سنى كوسترمك عزميله سودلى بر قويونك ممه‌سنه الني سورمكله بيچاره حيوانك سودى چكلدكدن فضله ممه‌سى قورودى ! .

بنى حنيف قبيله‌سى ، برقويو قازوب طاتلى صو چيقمشدى . مسيلمه ، اوقويويى تقديس ايتمك مقصديله كيدوب ايچنه توكورديكندن قويونك صويى زهركبى آجى اولمش وبردها طاتليلشمامشدر ،

حبيب خدانك اولاد اصحابه خير و بركتله دعا ايتديكنى ايشتديكنده مسيلمه: [بن‌ده‌قوممك چوجقلرينى مباركليه‌جكم] ديه النى هانكى چوجغك اغزينه طوقاندرديسه لال و ابكم ، كوزينه تماس ايتدرديسه كور ، النه تماس ايتديسه چولاق ، باشنه مسح ايتديسه كل اولمشدر ! .

مسيلمه ، برنوبت برباغچه‌ده آبدست آلمشدى . صونى باغچه‌يه صاچديلر . باغچه‌ده بردها اوت بيتمدى !.

قومندن بر حریف . ایکی چوجغیچون مسیلمه‌یه خیر و برکتله دعا ایتدیرمشدی منزلنه عودت ایتدیکنده ایکی چوجغندن برینی قورت یمش برینی‌ده قویویه دوشوب غریقاً هلاك اولمش بولدی ! .

∴

مسیلمه . کندوسنه وحی کلدیکی و آیت نزولی ادعاسنده ایدی بناءً علیه قرآن عظیم الشانك بعض آیات وسور کریمه‌سنه نظیره طریقیله تنزیل الهی اولمق اوزره بعض اقوال مسجعه ترتیب وتفوهندن خالی اولمامشدر .

سورة الکوثر ایله سورة النجمه، سورة الزاریاته شبیه تفوهاتیدر :

[انا اعطیناك الجواهر. فصل لربك فهاجر ان مبغضك رجل فاجر]

[والنجم اذا سمی والبحر اذا طمی مازاغ منذرکم وماطغی]

[وما کذب وماغوی فیما نطق ومارؤی]

[والزارعات زرعاً والحاصدات حصداً والزاریات]

[قمحاً والطاحنات طحناً والحافرات حفراً والخابزات]

[خبزاً فالثاردات ثرداً فاللاقمات لقماً والآکلات اکلاً]

[اهالةً وسمناً لقد فضلتم علی اهل الوبر ماسبقکم اهل المدر]

شو سوزلر دخی انك اولدیغنی مرویدر :

[افلح من هيم فى صـلاته و اطعم المسكين من مخلاته . و اخرج الواجب من زكاته]

[لقد انعم الله على الحبلى اخرج منها نسمة تسعى من بين صفاق وحشا]

[الم تر كيف فعل ربك بالحبلى اخرج منها نسمة تسعى من بين شر اسيف وحشا]

[الفيل ماالفيل وما ادريك ماالفيل له ذنب وثيل و خرطوم طويل . ان ذلك من خلق ربنا لقليل]

[يا ضفدع نقى كم تنقين . النقيق صوت ضفدع . فاذا رجع صـوته قيل نقنق . اعلاك فى الماء و اسـفلك فى الطين . لا الماء تكدرين ولا الشارب تمنعين]

[يا ضفدع بنت ضفدعين .. لحسن ما تنقنقين لاالشارب تمنعين ولاالماء تكدرين امكثى فى الارض حتى تأتيك الخفاش بالخبر اليقين. لنا نصف الارض ولقريش نصفها و لكن قريش قوم لا يعدلون]

*
* *

مسيلمه غائلاسى، مرض موت رسالتپناهى اثناسنه تصـادف فرصتيله خيابجه يـومش و رفع و ازالهسى

ابو بكر الصديق رضی الله عنه حضرتلرینك ایام خلافتنده قالمشدی .

صديق اعظم ؛ خالد بن الوليدی منتظم بر اردو ایله اكا مأمور ایدەرك بر خیلی شدتلی مصادمەلردن صوكره سیف مسلول الهی ، ثابت بن قیس بن شماس؛ زید بن الخطاب، براء بن مالك رضوان الله علیهم اجمعین حضراتنك همم شجیعانەلریله كفاری هزیمته دوشوروب مسیلمه ، مهزوماً « حدیقه » یه صوقولەرق حدیقەنك محافظه سنه محكم بن طفیل قومانداسیله بر بلوك عسكری مأمور ایتمشدی . عسكر اسلام، حدیقەیی احاطه وصوك درجه تضییق ایلدیكندن شورادەده برخیلی ذوات شهید اولمش وعبدالرحمن بن ابی بكر الصدیق رضی الله عنهما دخی محكمی قلنج ایله اولدیرمش ومسیلمه اندن صوكره حدیقەده قالەمیەجغنی اكلایەرق فراره چاره تصورنده ایكن مسلمانلر حدیقەیه كیرمشلردر .

وحشی ، او زمان همان آتدیغی حربه ایله ملعونی اولدیردی [١] انصاردن بر ذاتده رأس منحوسنی بدنندن جدا ایلدی.

---

[١] وحشی ، قاتل حمزه ایدی. اشبو موفقیتندن صوكره :

مسيلمه‌نك تبعه‌سندن شو وقعه‌يى برقارى كوره‌رك:
[وا اميرالمؤمنيناه قدقتله العبـد الاسود] ديه فرياد
ايتمشدى .

زوجه‌سى سجاح بنت حارث ، بنى تغلب طرفنـه
قاچدى . بنى تغلبدن هذيل بن عمران وعقبه بن هلال،
نمرده وسليل بن قيس وزياد بن قيس وزياده بن بلال‌ده
الجزيره‌ده معيتلريله طوپلانوب سـجاحه تابع اولديلر .
هذيل، نصرانى اولديغى حالده ترك نصرانيتله سـجاحه
التحاق ايتمشدى .

سجاح ، شو عسكرله اسلام عليهنده مدينهٔ منوره‌يه
طوغرى حركت ايتمش ايسه‌ده جرفه تقربى اثناده عسكرنده
يوز كوسترن بعض احوالك ويرديكى اميدسزلك سببيله
عودت عزمنده بولنديغى حالده تصادف ايلديكى عسـكر
اسلامه مغلوب‌ده اولديغندن الجزيره‌ده بنى تغلب ايچنـه
فرار و انده خيلى زمان اختفادن صوكره ـ حضرت
معاويه‌نك زماننده ـــ مسلمان وحسن الاسلام اولمشدر.

***

[حال كفرمده ناسك خيرليسنى وبعدالاسلام اكا مقابل ناسك شر
ليسنى اولديردم] دير ايدى .

اسود عنسی — یمنده عنس اقبیله‌سنه منسوب اولان زید بن مالکه منسوب قبیله‌دن « عبهله بن کعب » نامنده برشخص ایدی . اولجه مدینهٔ سعادته گلوب مسلمان اولمش بولندیغی حالده عودتنده ارتداد ایله برابر نبوت ادعا ایتمشدر .

دائما اورتولی گزمکله معتاد اولمسنه مبنی «ذو الخمار» وکندوسنه گویا وحی گتیرن شخصك راکب الحمار اوله‌رق ظهورینی ادعا ایتمکده بولنمسنه مبنی‌ده « ذوالحمار » ایله تلقیب ایدلمشدی

سبب اول ضلالتی بر حماردر !. نقل اولنورکه بر کون قارشوسندن بر حمار کچرکن یوزی بوکا طوغری اولدیغی حالده یوزی‌قویون یره دوشوب اسود :[شأشأ] دیه اکا سسلننجه‌یه قدر قالقمامش!. حمارك اووضعیتده دوشمسنی ذوالحمار ، کندیسی ایچون سجدة التقدیس بیله‌رك و بوندن طولایی کندینی برشی ظن وتوهم‌ده ایده‌رك بن‌ده پیغمبرم دیه میدانه چیقیویرمشدر ،

اسودك احوال عالمدن خبر گتیره‌جك « سحیق ، شقیق » اسمنده ایکی شیطانی بولندیغی منقولدر !.

ابتداء خروجی ، یمن والیسی بادانك فوتی اثناده

ایدی. بادانك ملك وحكومتنك اقسامه انقسامنه مبنی اسود عنسی ، امید موفقیت و تمام قوت قلبله حوالیٔ یمنی استیلایه باشلایه‌رق صنعاده بادانك اوغلی شهری بالجمله اقاربیله قتل واعدام وزوجه‌سی بنات فرسدن مرزبانه‌یی جبراً تزوج ایتمشدی .

مصلحتك اهمیتی جهتیله یمنده‌کی عمال پیغمبریدن فروه بن مسیك، کیفیتی مکتوب ایله علی وفق الاستعجال سدهٔ سنیهٔ رسالتپناهی‌یه عرض و اعلام ایتدی .

معاذ بن جبل، ماربده بولنان ابوموسی الاشعری حضرتلرینك یاننه قاچوب کیفیتی اکا سویلمکله هرایکیسی ده برلکده حضرموته قاچدیلر .

فروه‌نك شو مکتوبی ایسه ذات اقدس رسالتپناهینك خسته‌لکدن مضطرب بولندقلری زمانده واصل اولمشدی. افندیمز جوابده مسلمینك قتاله تحریضلریله برابر اسودك یا غیلةً و یا مصادمةً هرنه کونه ممکنسه قتلی وعونه‌سنك تنکیلی ایچون یمنده‌کی عامللرك جمله‌سنه همان اوامر شریفه تسطیر ایتدیردی .

فیروز دیلمی رضی الله عنه بو ایامدن آز اول مدینهٔ طیبه‌یه عزیمتله شرف صحبت نبوتی احراز ایتمش

بر بختیار ایدی . مرزبانه‌نك‌ده عم زاده‌سی ایدی . اولابده‌کی اوامر شریفه‌نك ورودی اوزرینه رجال فرسدن دادویه نامنده بریله رفیق اوله‌رق مرزبانه‌نك اسوده درجهٔ مناسبت و مربوطیتنی اکلامق ایچون کندوسیله بالمخابره شدت بغضنی واسود علیهنده هردرلو حرکته مهیا ایدوکنی و ازالهٔ وجودینه میل عظیمنی تحقیق ایتدیلر .

مرقومك ساکن اولدیغی قصرك اطرافی محافظلرله محاط ومجهز اولدیغی اجلدن اتصالنده‌کی بربشقه دیوارك نقب و نقبیله اورادن کیجه درون قصره کیرمه‌یی قرار-لشدیردیلر. او کیجه مرزبانه، اسوده معتاد و تحملندن زیاده و اعتناء مخصوص ایله شراب ویروب حریفی مست و بیهوش اویقویه یاتیردی . فیروز حضرتلری، دخی داودیه ایله دیوار مذکوری دلوب ایچری کیردیلر.

اسود قوش تویندن طولدیرلمش بر فراش نرمین اوزرنده اویومقده ایدی. فیروز، ابتدا قیلنج ضربیله قتلنی دوشوندیسه‌ده فراشده‌کی وضعیتنه نظراً ضربهٔ واحده‌ده مطلوبك حاصل اولمامسی احتمالنی درخاطر ایده‌رك دیزلری کوکسی اوزرینه کلمك شرطیله اوستنه

چوكدى . اللريله باشنى قبض ايدوب سر منحوسنى تمام قوت و دهشتيله اويله بر بوكوش بوكدى كه يوزى ارقه ـ سنه كلدى. داوديه دخى او آنده قيلنجى ايله بوينى كسوب باشنى بدنندن جدا ايلدى. هرايكيسى برلكده سر مقطوعى آلەرق كيردكلرى رخنۀ ديواردن كيرى چيقديلر .

اسود ، باشى بوكيلور ايكن اوكوز كبى بر صيحۀ مكروهه ايله باغيرمشدى. محافظلردن برى او صيحه‌يى ايشيده‌رك سببنى اكلامق اوزره اوطه‌يه طوغرى كليور ايدى . مرزبانه‌نك كلمكده اولديغنى كورمكله : «اوسس نه‌ايدى» ديه اندن صوردى. مرزبانه‌ده: «پيغمبريكزه وحى كليور صوص» جوابنى ويرديكندن حريف چكيلوب نقطه‌سنه كيتدى .

اهل اسلام، شعارلرى وجهله ندادن صوكره صباح اذانى [اشهدان محمداً رسول الله وان عبهلة كذاب] ديه اوقويور ايدى‌ا. اذان واعلان مذكور ، اسوديلرجه هيجان وتلاشى موجب اوله‌رق كوستردكلرى ازدحام اوزرينه كذاب مرقومك سر مقطوعى قارشولرنده خاك مذلته القا اولنمشدر .

ایشته ارتق مسئله حل ایدلمش ایش ده تمام بیتمشدی. بناءً علیه اسودیلر طاغلمشلر. وطرف اشرف رسالتپناهیدن منصوب اولان عامللر ، یرلرینه کلمشلردر .

اسودك خبر قتلنه دائر وقعه‌نك کیجه‌سی وحی الهی واردونازل اولمشدی.. افندیمز صباحلین [بوکیجه اسود قتل اولندی وانی اهل بیت مبارکدن بر مبارك ذات قتل ایتدی]دیه اصحابنه سویلدی . او مبارك ذاتك اسمنی اصحاب کرام صورملریله:[فیروز . فازفیروز] دیه اسمنی تصریح بیوردی .

∴

طلیحه بن خویلد — بنی اسد قبیله‌سی رئیسی ایدی . شجاعتندن بین العرب بیك آتلویه معادل عد اولنور ایدی .

رسول الله صلی الله علیه وسلمك حیاتلرنده دعوای نبوت ایتمش اولانلرك صوکی طلیحه‌در . مقدما وفود بنی اسدله مدینهٔ طیبه‌ده مسلمان اولدیغی حالده مؤخراً اودعوایه سبب جرءتی شویله منقولدرکه : قومیله بر سفرده ایکن صوسزلقدن مضطر قالمسی اوزرینه سوق ضروروت و مأیوسیتله : [ارکبوا اعلالاً و اضربوا

امیالاً تجدوا بلالاً] دیمش بعض رفقاسی‌ده اولوجهله آتنه بیتوب برمقدار کیتمشلر صویه تصادف‌ده ایتمشلر!..

شو تصادف طلیحه‌نك نظرنده برباشقه‌درلو کورونه‌رك کندینی پیغمبر ظن ایتدیرمش ایدی. حالبوکه صویك محل وموقعنی بیله‌رك طلیحه، اوسوزی سویلمش دکل ایدی.

زیرا طلیحه، اوزمان محقق‌که ارض حجازك داخلنده بولنیور ایدی. ایمدی خطهٔ حجازیه‌نك هرهانکی برنقطه‌سندن بدء ایله هرهانکی برجهته طوغری امیال عدیده‌مسافه کیدلدیکی حالده بلکه برنجی میل مسافه داخلنده برصویه تصادف محتمل اولدیغی کبی برنجی میلده تصادف ایدلمزسه ایکنجی واوچنجیده وانلرده‌ده بولنمزسه دها صوکره‌کی امیال مسافات داخلنده صولی بریره تصادف البت طبیعیدر. بناءً علیه مبهمات ومهملات الفاظدن برچشید ساخته وصاچمه سوز ایدی. هر نصلسه بونکله بنی‌اسدی اغفال واضلاله موفق اوله‌بیلمشدر.

طلیحه ارتق اندن صوکره نبوت دعوا ایلدی. کندیسنه دخی نازل اولمقده ایدوکنی وکلان وحیده نمازدن سجودك اسقاطی امر اولندیغنی اکلاتدی.

کیفیت مسموع عالیٔ جناب پیغمبری اوله‌رق تنکیله

ضرار بن ازور رضی الله عنه مأمور بيورلدی . ولكن بو بابده‌كی موفقيت حضرت ابی بكر الصديق رضی الله عنه زماننده رونما اولمشدر .

حضرت ابی بكر الصديق افندمزك اوائل امر خلافتنده‌كی بحران اثناسنده تكليف زكاندن عفو واستثنالرينی استدعا ايتدكلری حالده رد ايدلمرندن ناشی ذوالقصه‌ده قبائل عاصيه ايله برلشوب اسلام عليهنده مدينهٔ منوره‌يه طوغری تجاوزاته تشبث ايلملری اوزرينه حرباً طاغيدلمش اولان غطفان وهوازن ، اوزمان طليحه‌يه التحاق ايتملريله تنكيللرينه طرف خلافتدن خالد بن الوليد رضی الله عنه مأمور ايدلدی .

خالد ، حركت ايدوب طی قبيله‌سی ديارينه يتشدی . انصاردن عكاشه بن محصن ايله ثابت بن اقرم رضی الله عنهمايی طليعه اوله‌رق اوردن سوق ايتدی . طليحه ايله قرنداشی راست كله‌رك بونلرك هر ايكيسنی شهيد ايتديلر . صوكره خالد ، عسكر انصاره ثابت بن قيس وطی قبيله‌سندن موجود مسلمينه‌ده عدی بن حاتم رضی الله عنهمايی سردار تعيين ايتدی و [سلمی . آجا] نام ايكی طاغك ارەسنی اردوگاه طوتدی . حوالیٔ متجاوره‌ده اسلام اوزرينه ثابت قالانلر

اردوی اسلامه ملحق اوله‌رق برلكده طليحه‌نك عليهنه حركت ايدلدی .

طليحه‌نك عسكری «عيينه بن حصن الفزاری» ايدی . مسلمينك حملات صفدرانه‌سی ، نظرنده دهشتی موجب اوله‌رق عيينه ، طليحه‌نك نزدينه كيتدی . حسن نظر وهمت پيمبرانه‌سنه التجا ديمك ايدی . طليحه ايسه متقنعاً بر كوشه‌ده اوطورمش كويا وحيك ورود وظهورينه منتظر ايدی ! . عيينه ، شوقتالك عاقبتنه دائر وحی كلوب كلمديكنی صوردی . طليحه ، كلمديكی جوابنی ويردی . عيينه بردها كلوب صوردی وعين جوابی آلدی .

عيينه مقاومتجه تصادف ايلديكی مضايقه‌لر اوزرينه طليحه‌يه اوچ دفعه بويله مراجعت ايلديكی حالده انجق اوچنجيسنده ملك الوحی كله‌رك : [ان لك رحاً كرحاه وحديثاً لا تنساه] آيتنی تبليغ ايتديكی جوابنی آله‌بيلمشدی كه طليحه ، ايشی بللی ايتامك مقصد ومجبوريتيله واولانجه قوت وشيطنتيله بوجواب ناصوابی عند نفسندن صاچمه‌ليه بيلمشدی .

عيينه او آنده فكرينی دكشديره‌رك طليحه‌نك پيغمبر دكل كذاب اولديغنی وبناء عليه هركسك‌ده ديارلرينه

كيتمسنى بى قرار . بلوكنه امرونهيه ايتمسنى متعاقب فراريلر ، همان كيرى مملكتلرينه كيتمش ، عسكر دخى طاقم طاقم طاغلمغه باشلامشدر ! .

اوراده طورمغه مساعد آرتق قوت قالمامشدى . طليحه ، قصراغنه بيندى . زوجه سنى ترکيسنه آلوب شامه طوغرى فرارايله قضاعه قبيله سنه التجا ايلدى .

حضرت عمر رضى الله عنهك ايام خلافتنده بنى اسد وغطفان مسلمان اولورلركن طليحه دخى مسلمان اوله رق حج شريفى ايفادن صكره مدينهٔ منوره يه عزيمت وخليفه حضرتلريله ده صحبت ايتدى .

طليحه ، اخيراً حوالئ شاميه غزالرنده بعض خدمتلرده بولنمش وعاقبت نهاوند محاربه سنده شهيد اولمشدر .

***

٣

سريهٔ اسامه ، استغفار ومرض نبى

سريهٔ اسامه — مسيلمه ، طليحه ، اسود كبى برطاقم عصات طرفلرندن خطهٔ يمانيه اشغال ايدلمسندن دولايى

شام جهتی طریقنك تجارت نقطه‌سندن اهمیتی آرتمشدی.

بناءً علیه اوطرفی تماماً آچمق لزومی حاصل اوله‌رق شهر صفرك یکرمی التنجی بازار ایرته‌سی کونی شام ملحقاتندن بلقا وابنی روملری اوزرینه کوندرلمك اوزره رسول الله صلی الله علیه و سلم، بر سریه تجهیزینی امر وفرمان بیوردیلر. سریهٔ مذکوره رسالتپناه افندیمزك الك صوك سریه‌سی وحضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنهك الك اولکی اردوسی اولمشدر.

فرداسی صالی کونی اسامه بن زید رضی الله عنهی نزد همایونلرینه جلب ایدوب سریه‌نك امر امارتنی اکا بالتوجیه:

— « یا اسامه باباك مقتلنه کیت! اورالری آتلره چیکنت. سنی عسکره امیر تعیین ایتدم اهل ابنایه غزا ایله دیارلرینی یاق، مظفریت حاصل اولدقدن صوکره چوق اکلنمدن عودت ایت. برابرکده لزومی قدر صوقوفه‌لرینی بولاندیر. یولده قویولری وپیکارلری وطلیعه‌لری قارشوکه آل »

امرینی ویردی.

ابنی، عسقلان ایله رمله اره‌سنده بر موضعدرکه

اسامه‌نك باباسی زید بن حارثه رضی الله عنه مؤته حادثه‌سنده شهید اولمشدی .

•••

استغفار النبی — حجة الوداعده ایام تشریقك ایکنجی کونی منادە سورة النصر نازل اوله‌رق حضرت پیغمبر، سوره‌دن حلول اجل وارتحالنه علم حاصل ایلدیکنی جبریل علیه السلامه سویلیوب [وللآخرة خیر لك من الاولى] جوابنی آلمشدی .

سورهٔ جلیلهٔ نصر، استغفار ایچون رسالتپناه افندیمزه فرمان محض الهی ایدی . اشبو سوره ایله جناب حق، حبیب ذیشاننه صرف توبه واستغفاری امر وتوصیه ایتمشدی. بناءً علیه رسول الله صلی الله علیه وسلم ده اندن صوکره هر آن ومکانده: [سبحانك اللهم وبحمدك اغفرلی انك انت التواب الرحیم] دیه دعا واستغفار ایتمکه باشلامش هر سنه اعتکافی اون کون ایدر اولدیغی حالده شوصوك سنه‌ده یکرمی کون اعتکاف ایتمشدی .

امر عبادت واستغفارده سوابقندن زیاده اولان جد واعتناسی اصحاب کرامك نظر دقتلرینی جلب ایده‌رك:

— « یارسول الله ! سبب ندرکه بو کلماتی چوق چوق سویلیورسك ؟ »

دیه کندوسندن سؤال ایدلدی. افندیمز اوزمان :

— «بیلمش اولیکزکه بنی آخرته ارتق دعوت ایتدیلر»

دیمکله برابر آغلامغه باشلادی . اصحاب کرام شو

خبردن بالطبع صوك درجه‌ده مکدر ومتأثر اولدقلری حالده :

— «یارسول‌الله ! سن اولومدن آغلارمیسڭکه

حق تعالی سنڭ ماتقدم وماتأخر اولان جمیع ذنوبڭی

علی التحقیق عفو ومغفرت ایتمشدر»

دیدیلر . حضرت رسول اکرم انلرڭ اوسوزینه :

[فاین هول المطالع واین ضیق القبر وظلمة اللحد واین القیمة

والاهوال] جوابیله مقابله ایتدی .

عبدالله بن عباس رضی الله عنهما نقل ایدوب دیرکه :

ارتحال نبویدن بر آی اول رسول‌الله صلی الله علیه

وسلم ، خواص اصحابنی حضرت عایشه‌نڭ حجره‌سنه بر

کون چاغیرمشدی . وقتاکه حضور سعادتلرینه واردق .

بزی کوردکده اغلامغه باشلادی .

و: [مرحباً بکم وحیاکم الله بالسلام جمعکم الله رحمکم الله

حفظکم الله . جبرکم الله . نصرکم الله . رفعکم الله . وفقکم الله

وقبلكم الله . هداكم الله . آواكم الله . وقاكم الله سلمكم الله رزقكم الله] ديدكدن صوكره :

— « سزه الله تعالادن قورقمه‌يى توصيه ايدرم . و سزى اكا اصمارلرم . و انى سزه بندن خليفه ايدرم و سزى انك عقابندن تخويف ايدرم . حقاكه بن انك نذير مبينى‌يم . كركدركه انك بلاد و عبادى ايچنده علو و تكبر ايتميه‌سكز . زيرا بكا و سزه [تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علواً فى الارض ولا فساداً والعاقبة للمتقين] و [اليس فى جهنم مثوى للمتكبرين] ديلمشدر . »

بيوردى . بو اراده بن ديدمكه :

— « يا رسول الله ! سنك اجلك نه زمان تمام اوله جقدر »

جواب ويردى :

— « فراق وقتى و جناب حقه و سدرة المنتهايه ، جنة المأوايه ، رفيق اعلايه رجوع زمانى قريب اولدى »

اصحاب ديديلر :

— « يا رسول الله سنى كيم غسل ايدر ؟ »

— « رجال اهل بيتمدن بكا اقرب اولان كيمسه »

— « يا رسول الله ! سكا نه درلو جامه‌دن كفن ايدرز »

— « ایسترسه‌کز بو کیدیکم اثوابمی، ایسترسه‌کز مصری جامه‌لریمی یاخود حله یمنی یاخود بیاض اثوابمی کفن ایدرسکز »

— « یا رسول الله! نمازیکی کیم قیلر؟»

بو سؤال ایله برابر کندیمزی ضبط و امساکه قادر اوله‌میه‌رق همان اغلامغه باشلادق . اوده بزمله برابر اغلادی . صوکره بزی جزعدن منع ایدوب :

— « حق تعالی ، سزه رحمت و کناهلریکزی مغفرت ایتسون و سزه پیغمبریکزك قبلندن جزاء خیر ویرسون . بنی غسل و تکفیندن صوکره بو حجره‌ده بر زمان تنها براغیکز. ابتدا بنم اوزریمه اول ساعتده ربم رحمت خاص انزال بیورور. صوکره اولا نمازیمی قیلان دوستم جبرائیل اولسه کرکدر . صوکره میکائیل ، صوکره اسرافیل ، صوکره عزرائیل علیهم السلام ملائکه‌دن بر کروه عظیم ایله قیلر . بونلردن صوکره سزده کلیکز قیلیکز . بنی تزکیه و فریاد و نوحه‌لرله متأذی ایتمیکز . نمازیمی اهل بیتمك ارککلری بعده خاتونلری ، صوکره سائر اصحابم قیلر . سلامیمی بندن غائب اولان اصحابم جماعتنه و دینمه اقتدا و قیامته دکین

سنتمه متابعت ایدنلره تبلیغ و ایصال ایدیکز »

او زمان اصحاب کرام صوردیلر :

— « جسد شریفکی قبره کیم ایندیرر ؟ »

— « ملائکه‌دن بر جمع کثیر ایله اهل بیتم ایندیررلر. ملائکه سزی کورورلر سز انلری کورمزسکز »

.:.

شهر صفرك اواخرنده ایدی بر کیجه یاریسی رسول الله صلی الله علیه وسلم حجرهٔ صدیقیه‌ده فراشندن قالقوب بقیع قبرستاننه واردی. اوراده اهل قبوره سلام وحقلرنده: [السلام علیکم دار قوم المؤمنین. انتم لنا فرط و انا بکم لاحقون . اللهم لاتحرمنا اجرهم ولا تفتنا بعدهم . اللهم اغفر لا هل بقیع الغرقد] دیه دعا و استغفار ایلدی و او کیجه متعاقباً اوچ کره حجرهٔ سعادتلرندن بقیعه واره‌رق اهل قبوره دعا اتدی هر بر نوبتده ویا نوبت اولیده ویاخود صوك نوبتده آزادلیلرندن ابو مویهبه رضی الله عنهی معیتلرینه آلمشدی .

ابو مویهبه ، اهل قبور حقنده‌کی استغفار نبی‌یی دیکلیه‌رك قبرستانده‌کی اموات مسلمینه غبطه ایلدیکنی:

— « نوليدى بن‌ده بونلر كبى قبرده اولوب‌ده شو استغفاردن حصه مند اوليدم ديدم »

ديه حكايه ايتمشدر . دعادن صوكره اهل قبوره بر خطاب حزين ايله خطاب ايده‌رك :

— « مبارك اولسون سزه‌كه نعيمده‌سكز و خلقك مبتلا اولديغى فتنه‌لردن آسوده‌سكز.. حق تعالى ، سزه شول فتنه‌لردن خلاص و نجات ويرمشدركه عن قريب خلقه ايريشه‌جكدر اول صورتده‌كه ليل مظلم كبى آخرى اولنه متصلدر »

ديدى . وابو مويهبه‌يه توجهله :

— « يا ابا مويهبه ! خزائن دنيـايى بكا عرض ايتديلر دنياده باقى قالوب جنته دنيادن كيتمك ايله ربمه ملاقى اولوب جنته كيتمك بيننده بنى مخير ايتديلر »

ديركن ابو مويهبه :

— « يا رسول الله ! انام بابام سكا فدا اولسون خزائن دنيايى و دنيـاده بقادن صـوكره جنته كيتمكى اختيار ايت »

ديه‌عرض مطالعه ايتدى. حضرت پيغمبر ذيشان افنديمز :

— « يوق بن ، ربمه ملاقى اولوب اندن جنته كيرمكى اختيار ايتدم »

ديدى . و حجرهٔ سعادتلرينه طوغرى كلدى . ايرته سى كون احده عزيمتله اندهكى شهدايه دعادن صوكره احيايه وداع ايدر كبى وداع ايده‌رك مدينهٔ سعادته كلدى .

*
* *

مرض نبوى — احددن ايشته شو عودت اثناسنده ايدى امهات مؤمنيندن ميمونه رضى الله عنهانك حجره سنده چهارشنبه كونى رسالتپناه افنديمزه حمى ايله قاريشيق بر باش آغريسى عارض اولدى كه صداع مذكور ، مرض موت نبويتك مقدمه سى ايدى . او حاليله عائشه رضى الله عنهانك حجره سنه كلديكى زمان حضرت عائشه دخى باشنك آغريسندن « وارأساه » ديه اظهار اضطراب ايتمكده ايدى .

رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمز ، اكا قارشى لطيفه طريقيله :

— « ذاك لوكان و انا حى فاستغفرلك وادعولك = بن حياتده ايكن او ، اويله اولسه بيله نه بأس واركه سنك ايچون دعا و استغفار ايدرم »

بیورور ایکن حضرت عائشه حس غیرتله :

— واثكلیاه والله انی لاظنك تحب موتی. ولوكان ذلك لظللت آخر یومك معرساً ببعض ازواجك = والله سن بنم موتمی ارزو ایده‌یورسك ظن ایدرم اکر اویله برشی اولسیدی مطلقا اواقشام حجره‌مده دیکر زوجاتکله زفاف و خلوت ایدردك »

دیدی . شو سوز . رسول الله صلی الله علیه وسلمك بلا اختیار موجب تبسمی اوله‌رق :

— بل انا وارأساه یا عائشة! سنك صداعك کچر اما بنم صداعم صعب و مشکلدر »

دیه بیوردی واغر یسندن طولایی باشنی برعصابه ایله باغلادی ، و منبر سعادتلرینه چیقوب بعض وصایا اجراسی صددنده : [انی بین ایدیکم فرط و علیکم شهید . و ان موعدکم الحوض و انی لانظر الیه و انا فی مقامی هذا . و انی قد اعطیت مفاتیح خزائن الارض . و انی لست اخشی علیکم ان تشرکوا و لکنی اخشی علیکم الدنیا ان تنافسوا فیها فتقتتلوا فتهلکوا کما هلك من كان قبلکم] بیوردی .

— « يوق بن ، ربمه ملاقی اولوب اندن جنته کیرمکی اختیار ایتدم »

دیدی . و حجرهٔ سعادتلرینه طوغری کلدی . ایرتهسی کون احده عزیمتله اندهکی شهدایه دعادنصوکره احیایه وداع ایدر کبی وداع ایدهرك مدینهٔ سعادته کلدی .

* * *

مرض نبوی — احددن ایشته شو عودت اثناسنده ایدی امهات مؤمنیندن میمونه رضی الله عنهانك حجرهسنده چهارشنبه کونی رسالتپناه افندیمزه حمی ایله قاریشیق بر باش آغریسی عارض اولدی که صداع مذکور ، مرض موت نبوینك مقدمهسی ایدی . او حالیله عائشه رضی الله عنهانك حجرهسنه کلدیکی زمان حضرت عائشه دخی باشنك آغریسندن « وارأساه » دیه اظهار اضطراب ایتمکده ایدی .

رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز ، اکا قارشی لطیفه طریقیله :

— « ذاك لوكان و انا حی فاستغفرلك وادعولك = بن حیاتده ایکن او ، اویله اولسه بیله نه بأس وارکه سنك ایچون دعا و استغفار ایدرم »

بیورور ایکن حضرت عائشه حس غیرتله :

— واثكلیاه والله انی لاظنك تحب موتی. ولوكان ذلك لظللت آخر یومك معرساً ببعض ازواجك = والله سن بنم موتمی ارزو ایده‌یورسك ظن ایدرم اكر اویله برشی اولسیدی مطلقا اواقشام حجره‌مده دیكر زوجاتكله زفاف و خلوت ایدردك »

دیدی . شو سوز . رسول الله صلی الله علیه وسلمك بلا اختیار موجب تبسمی اوله‌رق :

— بل انا وارأساه یا عائشة! سنك صداعك كچر اما بنم صداعم صعب و مشكلدر »

دیه بیوردی واغر یسندن طولایی باشنی برعصابه ایله باغلادی ، و منبر سعادتلرینه چیقوب بعض وصایا اجراسی صددنده : [انی بین ایدیكم فرط و علیكم شهید . و ان موعدكم الحوض و انی لانظر الیه و انا فی مقامی هذا . و انی قد اعطیت مفاتیح خزائن الارض. و انی است اخشی علیكم ان تشركوا و لكنی اخشی علیكم الدنیا ان تنافسوا فیها فتقتتلوا فتهلكوا كما هلك من كان قبلكم] بیوردی .

پنجشنبه کونی کندی یدسعادتلریله بر لوا عقد ایله اسامه‌یه ویروب: [اغز بسم الله وفی سبیل الله فقاتل من کفر بالله] دیدی. اسامه دخی لواء شریفی الەرق طیشاری چیقدی. بریده بن الحصیب رضی الله عنه‌یه ویردی. وجرف دیدکلری موقعی معسکر اتخاذ ایتدی.

اشبو سریه‌ده بولنمغه بتون مهاجرین اولین وانصار کرام راضی اولمشلردی که ابوبکر الصدیق، عمر الفاروق عثمان ذی‌النورین، سعد بن ابی وقاص، ابو عبیده عامر بن الجراح، سعید بن زید، قتاده بن النعمان، سلمه بن اسلم رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی او زمرهٔ فاضله‌دن ایدیلر.

فقط اسامه‌نك آزادلی کوله وهنوز اون یدی ایله اون طقوز اره‌سنده بریاشده حدیث السن بولنمسی سر رشته‌سیله برطائفه‌نك لسان طعنی اوزاده‌رق: [اسامه، بونجه اجلهٔ اصحابه ناصل امیر اوله‌بیلور؟] دیملری غضب و انفعال نبوی‌یی مستلزم اوله‌رق افندیمز باشلرینی برعصابه ایله‌باغلایوب اوزرنده برقطیفه اولدیغی حالده منبر سعادته چیقدی. وجناب حقه حمد وثنادن

صوكره : [ياايهاالناس ! اسامه‌يی امیر تعیینمدن طولايی بعضكزك اوكلمات وتفوهاتی نه ايدی ؟ اسامه‌يه طعن ايتديكزايسه باباسنك امارت ومأموريتنه‌دخی مقدما طعن ايتمشديكز . خدا حقيچون‌كه زيد ، امارته لايق بر آدم ايدی . كندوسندن صوكره اوغلی دخی اكا لايقدر . زيد بكاخلقك سوكيليسی ايدی اوغلی اسامه‌دخی خلق ايچنده سودكاريمك بريسيدر . ايكيسيده مظنهٔ جميع خيرات وحسناتدر . ايمدی انك حقنده وصيتمی قبول وايولك مراسمنی ايفا ايديكز . او ، خيرليلريكزدندر] ديوب اينديی ، حجرهٔ مطهره‌سنه كلدی .

***

بوخطبه‌نك يوم قرائتی شهرربيع الاولك اونجی سبت كونی ايدی .

اسامه‌ايله برلكده متهيءٔ عزيمت وحركت اولان مجاهدين كرام ، جرفده‌كی عسكره كيتمك اوزره ارتق وداع ايچون سعادتخانهٔ رسالتپناهی‌يه كلديلر

رسول الله صلی الله عليه وسلم افنديمزك مرضی او دقيقه‌ده مزداد ومشتد اولمقده ايدی . ابتداء مرضندن اشتداد مرضی اوانه قدر زوجات طاهراتنك نوبتلرينه

رعايت بيورردی . نوبتـله الك صوكره ميمونه رضی الله عنهانك حجره سنده ایکن : [این انا غداً] دیدی . وارالق ارالق بونی اوچ دفعه تکرار دخی ایلدی .

مقصد همایونلری ، حضرت عایشه نك حجره سنده بولنمسنه اولان میل وارزوسنی زوجات طاهراتنه اکلاتمق ایدی .

بر روایتده بو ماده‌یی بالذات کندوسی بویله ضمناً دیکر روایتده کریمهٔ مکرمه‌لری فاطمة الزهراء رضی الله عنها، صراحةً زوجات طاهراته تکلیف ایلدی . امهات مؤمنین حضراتی دخی ، بالاتفاق راضی اولدقلری کبی جمله‌سی ده برلکده حجرهٔ مطهرهٔ عائشه‌یه کلوب اکا خدمت ایده‌جکلرینی عرض ایتدیلر .

بناءً علیه میمونه رضی الله عنهانك حجره سندن قالقدی مبارك برالنی عباسك یاخود فضل بن عباسك دیکر النی ده حضرت علی کرم الله وجهه‌نك اوموزینه قویوب او حالده حضرت عایشه‌نك حجره سنه کلدی که اوکون یوم الاثنین ایدی . ارتحال حضرت پیغمبری ایرته‌سی یوم الاثنینده واقع اولمشدر .

حجرهٔ عائشـه‌ده بیتوتتی تقرر ایلدکدن صوکره ایام

مرضنده جميع امور وخدماتنك يالكز كندوسنه حصر وتفويضنى حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنه رجا و استدعا ايتمشدى. فقط رسول الله صلى الله عليه وسلم:

— « يا ابابكر ! خدمتمى بنات وزوجاتمك غيرينه سپارش ايتسهم انلر ملول ومصيبتلرى مزداد اولهجقدر. بوبابده سنك اجرك الله تعالى نك اوزرينه دركه بالخاصه نيتكله مأجور اولورسك »

جوابنى ويردى .

رسول اكرم ، شدت مرضلرندن پك چوق مضطرب ايديلر . حتى اضطرابندن ناشى راحت ياته ميوب برياندن اوبريانه صيق صيق دونر ايدى . حضرت عائشه بووسيله ايله :

— « يارسول الله ! اكر بز ، سنك كبى بويله اضطراب وانقلاب كوسترسه ايدك سن بزه محقق غضب ايدردك »

ديديكنده افنديمز :

— « يا عائشه ! بنم مرضم صعب و شديددر ، جناب حق ، صالحلرله مؤمنلره بلايى اصعب واشد اولهرق كوندرير . هيچ برمؤمنه بربلا واذا

ایریشمز الا انك سببیله حق تعالی ، او مؤمنك مرتبه‌سنی ترفیع وكناهنی حط ومحو ایدر . ولوكه اول بلا ، آیاغنه دیكن باتمق قدر اهمیتسز برشی اولورسه‌ده »

بیوردیلر عبدالله بن مسعود رضی الله عنه دیركه :

حضور رسالتپناهی‌یه وارمشدم . رسول الله صلی الله علیه وسلمی حمی طوتار ایدی . الیمی مبارك وجه شریفنه قویدم . اوالقدر صیجاق ایدی‌كه حرارتنه الم تحمل ایتمدی . حیرتله دیدم‌كه :

— « یارسول الله ! نه عجیب حرارتلی حماكزوار ؟ »

جوابده بیوردیلر :

— « شدتلیدر . بنم ستمه‌مك شدتی سزدن ایكی كشینك ستمه‌سنده‌كی شدت قدر واردر »

بن دیدم :

— « یارسول الله ! اوحالده سكا ایكی اجر وثواب حاصل اولور »

جواب ویردی :

— « اوت اویله‌در . اول الله حقیچون‌كه نفسم انك یدقدرتنده در روی زمینده هیچ برمسلمان كیمسه یوق‌كه اكا مرضدن وغیرندن بر اذیت ومشقت ایریشسونده

كناهلريني خزانده اغاجلر یاپراقلريني دوكدكلري كبي دوكمسون »

ابو سعيد الخدري حضرتلرندن دخی عين مآلده بر حديث ديكر منقولدر. بشر بن براء بن معرورك والده‌سی ديركه:

حضرت پيغمبرك ايام مرض موتنده يانته كيتمشدم صوك درجه‌ده حرارتلی ستمه‌سی وار ايدی. ديدم‌كه:

— « يارسول‌الله! بن سنك شو ستمه‌ك كبي آخر بر كيمسه‌ده شدتلی ستمه كورمدم »

جوابده:

— « انكيچون بزم اجرلريمز ديكرلرك اجرلرندن ايكي قاتدر. ای ام بشر! مرضم حقنده خلق نه سويليورلر؟ »

بيورملريله بن:

— « نبی اللهك ذات الجنبی وار ديورلر »

ديدم، افندمز، بوكا اعتراض ايدره‌رك:

— « حق تعالی‌نك لطف وكرمنه سزاوار دكلدركه ذات الجنبی پيغمبرينه مسلط ايتسون. سنك ديديكك همزات شيطاندندر. شيطانك بنم اوزريمه استيلاسی يوقدر. بنم مرضم اولحم مسموم اثريدركه خيبرده سنك اوغلك ايله

برابر اكل ايتمشدك . بجه زمانلرك تأثيرى وجودمده حس ايدردم اماشمديكى وقت، انقطاع ابهرمك زمانيدر، ديه بيوردى .

∴

بر كون ايكى قولتوغنده حضرت على وفضل بن عباس رضى الله عنهم حضراتى بولندقلرى حالده حجرهٔ عائشه‌دن مسجد شريفه عزيمتله منبره چيقوب ابتدا جناب حقه حمدوثنا وشهداء احده دعادن صكره خلقه نصائح لازمه ايفاسيله برابر مبارك ايكى كوزلرندن ياش آقمقده اولديغى حالده : [ان عبداً خيره الله بين ان يؤتيه زهرة الدنيا ماشاء وبين ماعنده فاختار ماعنده] بيورديلر . عبد تعبيرى كندى ذاتندن كنايه ايدى . برعبدك زهرة الدنيا ايله ماعند الله بيننده تخيير اولنوب ده ماعندالالهى اختيار ايلديكى حقنده‌كى نطق عالئ نبوت ارتحالنه اشارت ايدى ! .

حضرت ابى بكر الصديق. مقصده مطلع اولديغندن تحمل ايده‌ميه‌رك او آنده : [يا رسول الله فديناك بآبائنا وامهاتنا] ديدى آغلادى .

ديكر اصحاب كرام ، انك شوحال وقالندن تعجبله :

— « رسول‌الله بر قولی جناب حق مخیر ایتـدی دیه خبر ویرییور بو اختیارده فدینالک بآبائنا وامهاتنـا دیوب آغلایور »

دیرلردی . حضرت صدیقك جزع و اضطرابی ، تقرب خلوانی فهم ایتدیکی فراق پیغمبریدن ناشی ایدی تسکین و تسلیه‌سی ایچون افندیمز، فضل و مزیتنی تعداد وتقدیره تصدی ایدوب اومیانده مسجد شریفه اچیلان قپو وپنجره‌لر ایچنده انك کریمه‌سی عائشه رضی الله عنها و عن ابیهانك قپو و پنجره‌سندن بشقه‌سنك قپانمسنی‌ده امر ایتمشدی‌که بوده بین‌الاصحاب صدیق‌اعظمه مخصوص بیوك بر امتیاز ایدی .

***

یوم‌الخمیس ایدی مرضـنك بر بحران شدیدی اثناسنده اصحابنه :

— « ائتونی اکتب لکم کتاباً ان تضلوا بعده ابداً = کتیریکز سزه بر وصیت یازه‌یم‌که انکله عامل اولوب بندن صوکره ضلالته دوشمیه‌سکز »

دیه امر بیوردیلر . بو بابده اصحاب کرام، اختلافه دوشه‌رك کیمی امر عالی موجبنجه دویت و صحیفه‌نك

احتضاری طرفنده کیمی‌ده اویله بر بحران مرضی اثناده افندیمزی دوات وقلمله مشغول و حضور اتمك ناصواب اولدیغی طرفنده بولندی . یعنی امر واقع شدت حمانك سوقیله محمومارك سویله‌دکاری بعض کلمات کبی اولمق احتماله منی تحقیق کیفیت ایچون رأی رسالتپناهی‌یه مراجعت ایتدیلر . افندیمز بو دفعه :

— « بنی حالمه براغیکیز ! بنم مشغول اولدیغم شی ، سزك بنی دعوت ایتدیککز شیدن خیرلیدر »

دیمکله حضرت عمرالفاروق رضی‌الله عنهك فصل و فرق نزاع قیل و قال ایچون : [حسبنا کتاب الله] دیمسنه قارشی طرف دیکر دخی کندی رأیلرینی بسط واتیانده اصرار ایتمسیله اورته‌لقده لغو و لغط ینه یوکسلمش بولنورکن افندیمز :

— « قالقیکز یانمدن ! پیغمبر حضورنده منازعه لایق دکلدر »

دیه امر ایده‌رك حضار دخی طیشاری چیقدیلر.

او زمان اوچ شیئه وصیت ایلمشدی‌که : برنجیسی مشرکارك جزیرة العربدن طرد و اخراجی ایکنجیسی جماعات عربدن مسلمان اولمق ایچون مدینهٔ طیبه‌یه

كله‌جكلره دأب قديم سعادتلری وجهله جائزه ویرمسی ایدی . راوی حدیث ، اوچنجیسنده مع التأسف توقف ایتمشدر .

حضرت صدیق ایله عباس رضی الله عنهما ، بعض انصارك برمحلده آغلاشمقده اولدقلرینی كوروب كیفیتی عرض ایتمشلردی . بونك اوزرینه وجود شریفنده‌كی حرارتی تخفیف ایله امتنه نصیحت ایتمك اوزره یدی قویودن یدی قربه صو جلب ایتدی. صوكره باقردن ویا طاشدن معمول بیوك برقاب اوزرینه قعود ایله اوصویی یتر دیه مبارك اللریله اشارت ایدنجه‌یه قدر اوستنه دوكدیردی. صویك برودتیله وجود همایونلرنده حرارت بالنسبه مبدل خفت اوله‌رق مسجد شریفه چیقدی ، خلقه نماز قیلدیردی . وخطبه اوقودی. خطبه‌ده ابتدا جناب حقه حمد و ثنا وشهداء احده دعا ایلدی .

صوكره مهاجرینه خطاباً : [اوصیكم بالانصار فانهم كرشی وعیبتی وقد قضوا الذی علیهم وبقی الذی لهم. فاقبلوا من محسنهم وتجاوزوا من مسیئهم=سزه انصاری توصیه ایدرم كه انلر بنم خاصةً جامه‌دانم و محل سرمدر كندی اوزرلرینه دوشان وظیفهٔ مواسات وجوانمردی‌یی ایفا

ایتدیلر. سزك اوزرلریکزه عائد اولان حقلری باقی قالدی. یعنی نوبت اکرام سزه کلدی. ایمدی سزه، انلرك محسنلرینه اکرام ایدیکز مسیئلرینك سیآتندن کچیکز] دیه بیوردی.

شدت مرضدن طولایی اره‌صره و بلکی صیقجه نوبت بایه‌رق افندیمز بایغین بر حالده بیهوش قالمقده و بوده اهل بیت واصحاب کرام ایچون چوك درجه‌ده موجب تلاش اولمقده ایدی. شو صورتله بحران مرضی حاصل اولدیغی برکون انصار کرام تلاشلرندن خانه‌لرنده صبر و آرام ایده‌میوب دها زیاده قرب وجوار سیدالانام اولمق مناسبتیله اطراف مسجد شریف رسالتپناهی‌یی طولاشمقده ایدوکلرینی اولاً عباس رضی‌الله‌عنه، اندن صوکره اوغلی فضل و انك عقبنده‌ده حضرت علی کرم الله وجهه عرض ایلدی. او زمان رسول الله صلی الله علیه و سلم، مبارك قولنی قالدیروب:

— «هاه»

دیدی. که بنی قالدیریکز دیمك ایدی. مبارك النی قولنی طوتدیلر قالدیردیلر. افندیمز اوطوردی. و:

— «انصار، نه دیورلر؟»

دیه سؤال ایلدی. حضرت علی کرم‌الله وجهه:

— « قورقرزکه رسول الله اخرته انتقال ایدر ولکن اوحالده بزم حالمز نه اولور دیورلر »

جوابنی ویردی . بو جواب اوزرینه افندیمز ، برقوانی علینك دیکر قولنی فضلك اوموزینه قویدی . عباس ده اوکده اولدیغی حالده ایاقلرینی درمانسزلقدن یرده سورویه‌رك مسجد شریفه کلدی . منبرك اشاغی قدمه‌سنه اوطوردی . مبارك باشلری ینه بر عصابه ایله باغلی ایدی حمدوثنا ایله باشلایه‌رق :

— « یاایها الناس ! ایشتدم که سز ، بنم موتمدن خوف ایدییورسکز وبنم موتمی انکار ایدییورسکز . سزه بن کندی موتمدن وکندی موتکزدن خبر ویرمش اولدیغم حالده ناصل انکار ایده بیلورسکز . هیچ برقومك پیغمبری ایچلرنده مخلد قالمشمی که بن ده سزك ایچکزده اویله قاله‌یم بن حضرت حقه لاحق اوله جغم . بنم اقاربه استحقاقم جمله‌دن زیاده‌در . بیلمش اولیکزکه بنم وسزك مرجع ومصیرمز جناب حقدر . مهاجرین اولینه ایولك اتمکزی وانلره دخی یکدیکریله حسن معامله واکرامده بولنملرینی توصیه ایدرم . والعصر ان الانسان لفی خسر [نهایتنه قدر اوقودی] امورك جریانی اللهك امر واذنیله اولدیغندن

مؤجل اولان امورك تعجيلنده فائده يوقدر. جناب حق مخلوقاتندن هيچ بريسنك عجله سى ايچون امور قضايى تعجيل ايتمز . قضاء الهي يه غلبه سوداسنده بولنان آدمك مغلوب ومقدرات الهيه يى حيله وخدعه ايله تحويل زعمنده اولانك عاقبت مخدوع ومنكوب اوله جغى شبهه سزدر . فهل عسيتم [آيت كريمه سنى ده اوقودى] اى مهاجرين سزه وصيت ايدرم كه انصار حقنده حسن معامله ومجامله ده قصور ايتميه جكسكز. انلر اويله بركيمسه لردركه مسكن ومأوالرينى سزه حاضر ايتمشلر وسزك هجرتلريكزدن اول ايتانه كاوب باغچه لرنده ميوه لرينك نصفنى سزه ويرمشلر وكنديلرى محتاج اولدقلرى حالده سزى نفسلرى اوزرينه ترجيحاً خانه لرنده اسكان و ايوا ايلمشلردر. ايمدى سزدن هركيم كه انلره حاكم اولور اكا كركدركه محسنلرينى حسن قبول و مسيئلرينك سيئاتندن عفو وصفح ايله تجاوز ايده. واوزرلرينه كيمسه يى اختيار ايلميه بن سزه رؤوف ومشفقم · سز بنه بكا ملحق اوله جقسكز . موعد ملاقاتمز ، كنار حوض كوثردر . كنار حوضده بكا ملاقى اولمسنى ارزو ايدن النى وديلنى مالايعنيدن كف ايلمليدر. اى انصار! بندن صوكره اوزرلريكزه برجماعتى ايثار ايده جكلر ،

نطق وخطبهٔ سعادت بوصره یه کلدیکی انده انصار کرام ، بروضع حزين اوزره :

—«یارسول الله بز، اوزمانده درلو حرکت ایده‌لم؟»

دیه استفسار ایتملریله انلره حضرت رسول اکرم صلى الله عليه وسلم :

—«کنار حوض کوثرده بکاملاقی اولنجه‌یه قدر او حاله صبر ایدیکز»

جوابنی ویریرکن عباس رضی الله عنه‌ده:

—«یارسول الله ! قریش حقنده خلقه وصیت ایت»

دیدی که ارزوسی امر خلافتده حجت قاطعة النزاع اوله‌جق درجه‌ده صراحتی ویااشارتی حاوی بر وصیتك علی رؤوس الاشهاد شرفصدور ایتمسی ایدی حضرت سیدالمرسلین افندیمز ، معرض جوابده دوام ایده‌رك :

—«بن ، بوامری قریشه وصیت ایدرم . خلق ، قریشك پیرولریدر. خلقك صالحلری قریشك صالحلرینه فاجرلری‌ده فاجرلرینه تابعدر . ای قریش ! خلق حقنده ایولك ایتمکه وصیتمی قبول ایدیکز . ای خلق ! تحقیقا کناه ، ومعصیت ، تغیر نعمه سببدر . خلقك صلاحی ، صلاح حکام وامرایه وفسادی دخی انلرك فسادلرینی بادی

اولور. وكذلك نولى بعض الظالمين [آيت كريمه‌سنى نهايتنه قدر اوقودى] بنم حياتم سزه خيرلى اولديغى كبى مماتم‌ده خيرليدر »

ديوب سوزه نهايت ويردى.

∴

فضل بن عباس رضى الله عنهمادن منقولدركه: حضرت سيدالمرسلين افنديمز، ايام مرضنده اليمى طوتوب خانهٔ سعادتلرندن مسجد شريفه كلدى. منبره چيقدى. مبارك باشلرينه برعصابه باغلامشدى. بلالى چاغيره‌رق اكا: [خلقه ندا ايت كه كلسونلر. وصيت ايده‌جكم وبيلدركه آخر وصيتمدر] ديدى. بلال، چارشو وبازارده همان فرمان رسالتپناهى‌يى اعلان ايتديكندن خلق خانه ودكانلرينك قپولرينى قاپايوب مسجد شريفه كلديلر. حتى باكره قيزلر دخى آخر وصيت نبويه‌يى ديكلمك مقصديله حول مسجد شريفه حاضر اولمشلردى. جماعت حاضره‌نك مسجده صيغشمدقلرينى افنديمز، كوره‌رك: [اوسعوا لمن ورائكم = كريده بولنانلريكزه يرويريكز] ديه بيوردى. صوكره حمد وثنا ايله خطبه‌يه باشلايوب:

— « تحقيقدركه بنم سزك اراكزدن فراقم زمانى

یاقلاشمشدر . ایمدی سزدن بریکزی اورمش ایسه‌م قالقسون بنی قصاص ایلسون . اکر مالنی آلمش ایسه‌م مالمدن حقنی السون ودیمسونکه اکر قصاص ایدرسه‌م قورقرمکه رسول‌الله ، بغض وعداوت ایدر . بیلمش اولیکزکه بغض وعداوت بنم طبیعتمدن دکلدر . طبیعتم اویله شیلردن بعیددر . بکا خلقك سوکیلیسی او آدمدرکه بنده حقی وارایسه حقنی آله یاخود حلال ایده تاکه طیب‌النفس اولدیغم حالده ربمه ملاقی اوله‌یم . ظن ایدرمکه بوسوزی سزه برکره سویلمك کفایت ایتمز . بن بونی سزه دفعات ایله سویلیه‌جکم‌که بنده حقی بولنان آدم کلوب حقنی آلسون »

دیدی . فضل حضرتلری ، دیرکه : بوراده منبر سعادتدن اینه‌رك وقت ظهری ادا ایلدی . صوکره تکرار منبره چیقدی . ورد مظالم واعادهٔ حقوق بحثنی تکرار بیوردی . او آنده حضارکرامدن بری قیام ایله :

— « یارسول‌الله ! بنم سنده اوچ درهم آله‌جق حقم واردر »

دیدی . رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم ، قطعا عنف واکراه یوزینی کوسترمیه‌رك :

— « بو خصوصده هیچ کیمسه‌یی تکذیب وتحلیف ایتمیه‌جکم ولکن بو اوچ درهمك بنم اوزریمه نه‌وجهله کچدی ؟ »

دیه سؤال بیوردی . درهم صاحبی :

— « یارسول‌الله ! برکون سکا بر فقیر کلدی . امر عالیکزله اوفقیره اوچ درهم ویرمشدم »

جوابنی ویرمکله دراهم مذکوره‌نك تأدیه‌سنی افندیمز ، فضل رضی‌الله‌عنه حضرتلرینه امر بیوردقدن صوکره تکرار اوبخنده بسط وصایایه دوام ایتدی :

— « یاایها‌الناس ! اوزرنده حق اولانلر ، حقی ادا ایتسون خلقه قارشی حجاب وفضیحت دنیادن حذر ایتمسون .. خبردار اولیکز که فضیحت دنیا . فضیحت آخرتدن ایسر واسهلدر »

خطبهٔ سعادت بورایه کلمشکن بردیکر آدم قالقدی . و :

— « یارسول‌الله ! مال غنیمتدن اوچ درهم خیانت ایتمشدم حالا اوزرمده‌در »

دیدی . افندیمز ، سبب خیانت وارتکابی اندن سؤال بیوردیلر . اوده :

— « محتاج ایدم »

جوابنی ویردی . انك اوزرینه دراهم مذکوره‌نك
استردادی‌ده جناب فضل رضی‌الله عنهه امر و حواله
بیورلدی .

افندیمز ، او آنده ایدی :

— « سومدیکی بر حال و خصلتی بولنان ایاغه
قالقسون . . . دعا ایده‌یم »

بیوردی . بری ایاغه قالقدی . وحالنی :

— «یارسول الله! بن کذابم. وفحش سویلیجی‌یم.
و چوق اویقو اویورم »

دیه عرض ایلدی . افندیمز ، انك حقنده : [یارب
اکا صدق میسر ایت و اویانق اولمه‌یی دیلدیکی زمان
اویقویی اندن ازاله ایت] دیه دعا ایتدی .

بر دیکری دخی قالقه‌رق :

— « یا رسول الله ! بن کذاب و منافقم و هیچ
بر فنالق یوقکه او بنده بولنمسون »

دیرکن حضرت عمرالفاروق ، انك بللی ایتدیکی
نفاقندن غلیانه کله‌رك :

— « یا رجل کندیکی رسوای ایتدك » .

دیمکله کیفت ، تبسم عالی‌یی مستلزم اولدی . بوکا

جـواب و اکا دعا اولمق اوزره : [دنیانك رسـوایلغی آخرتك رسوایلغندن اهوندر . یارب ! شو آدمه صدق و استقامت و ایمان نصیب ایت و انك قلبنی فنالقدن بعید ایدوب خیره مائل ایت] دیه بیوروب جناب فاروقه توجهله :

— « عمر بنمله‌در بن عمرله‌یم . عمر هر نرده ایسه حق انکله‌در » .

تقدیر کزینی ابذال و فرق فاروقی عال العال ایلدی .

وقت صـلاتی بلال ، عرض و اعلام ایدردی . افندیمز دخی مرض و اضطرابیله برابر مسجد شریفه کلوب امته نماز قیلدیریر ایدی . انجق مرضـنك آخر ایامنده اوچ کون نمازه چیقه‌مدی . یعنی آخر ایامنده اون یدی وقت نمازی جماعتله قیله‌مدی .

مرویدرکه بر یاتسو نمازی حضرت بلال ، حجرهٔ سعادتك قپوسنه کلوب [الصلوة یا رسول الله] دیه وقت صلوتی اعلام ایلدی . افندیمز ایسه شدت مرضدن ناشی اوساعتده مسجد شریفه کله‌بیله‌جك برحالده دکل ایدی . [نمازی ابو بکر قیلدیرسون] امرینی ویردی . حضرت عائشه رضی الله عنها :

— « يا رسول الله ! ابو بكر ، رقيق القلب و بكاء
بر آدمدر. نمازده قرائته قادر اوله‌مز عمره امر ايديكز »
ديدى . بو سوزى بركره دها سويلدى . افنديمز
امر سابقنى تأكيد ايلديكى حالده عائشه رضى الله عنها ،
حضرت حفصه رضى الله عنهايى توسيط ايده‌رك عرض
سابقى بالمناسبه تكرار ايتديرمكله طرف اشرف جناب
رسالتپناهيدن معرض توبيخده: [مه انكن لانتن صواحب
يوسف . مروا ابا بكر ان يصلى بالناس] امر مؤكدى
شرفصدور ايده‌رك بلال ، تبليغ كيفيت ايلدى .

حضرت صديق ، نماز قيلديرمق اوزره جانب
محرابه كلديكى كبى محرابى وجود مسعود رسالتدن خالى
كوروب تأثرندن كنديني ضبط و امساكه درمانسز
قالدى . دوشدى باييلدى . جماعت حاضره‌ده بر فرياد
قوپدى . فريادك سببنى رسول الله صلى الله عليه وسلم
افنديمز ، حضرت فاطمه‌دن سؤال ايده‌رك اكلامغله على
و عباس رضى الله عنهمايى چاغيرتدى . مبارك قوللرينى
انلرك اوموزلرينه قويمقده اولديغى حالده مسجد شريفه
كلدى . و نماز قيلديردقدن صوكره : [اى مسلمانلر !
سز ، جناب حقك حفظ و پناهنده‌سكز . حق تعالى

سزك اوزريكزه بنم خليفه‌مدر . ايمدی كركدركه تقوایه ملازمت و حقك امرینی ایفایه مداومت ایده‌سكز . تحقیقا بن دنیادن مفارقت ایده‌جكم] دیدی .

بر یاتسو [١] وقتی مسجد شریفده جماعت اصحاب كرام ، نماز ایچون ذات رسالتپناهی‌یه منتظر ایدیلر . افندیمز ایسه شدت مرضندن صوك درجه‌ده مضطرب ایدی . نماز قیلنوب قیلنمدیغنی صوردی. حضرت عائشه رضی‌الله عنها ، اصحاب كرامك مسجد شریفده انتظار - لرینی سویلدی . رسول اكرم صو امر ایتـدی . اول صو ایله حاضرلنوب نمازه قالقمق ایستدی شدتدن طولایی قالقه‌مدی و یرنده كندینی غیب ایتـدی . بر زمان صوكره اویانه‌رق نمازی صوردی . حضرت عائشه عین جوابی ویرمكله افندیمز ، صو ایستدی و او صـو ایله تكرار حاضرلندی . نماز ایچون مسـجد شریفه كیتمك

---

[١] ارتحال نبوینك بازارایرته‌سی كونی قبل‌الظهر وقوعنه و ارتحالدن اول اون یدی وقت صلاته افندیمز ، چیقه‌میه‌رق ابو بكرك امامت ایتدیكنه كوره اوقات مذكوره‌نك اولكیسی اولمق اوزره بو یاتسونك حسابجه جمعه كیجه‌سی یاتسو نمازی اولمسی لازم كلیور .

اوزره‌یردن قالقمغه تشبث ایتدی. فقط ینه قالقه‌میه‌رق بیهوش اولدی و بوحال بو صورت اوزره اوچ نوبت اولدقدن صوکره ارتق نمازك ابو بکر الصدیق طرفندن قیلدیرلمسنی امر بیوردی. کیفیت ابوبکره اعلام ایدلدیکی زمان حضرت ابو بکر رضی‌الله عنه، کندی حال رقتنه باقه‌رق اماتی عمرالفاروقه تکلیف ایتدیسه‌ده عمر، انك کندوسندن احق والیق اولدیغی بیانیله قبول کیفیت ایتمدیکندن حضرت صدیق جماعته نمازی قیلدیردی.

ایرته‌سی کون آز بر خفت حاصل اولمشدی. جناب صدیق، صلات ظهری دخی قیلدیرمق اوزره ایکن افندیمز، ایکی قوللرینی ایکی عباسیلرك اوموزینه قویمش اولدیغی حالده مسجد شریفه کلدی. صدیق اعظم، مقدم همایون رسالتپناهی‌یی حس ایده‌رك محرابدن کری چکلمه‌یی ایسـدی. رسول الله صلی الله علیه وسلم، اشارتله مقامنده ثابت اوله‌رق نمازی اتمام ایتمسنی امر بیوردی. و امر و ارزوسی موجبنجه کندوسنی ابو بکرك یاننه اوطورتدیلر. بر روایته کوره ابو بکرك جانب یسارنده دیکر روایتـه نظراً خلف ظهرنده اوطوروب سوره‌ده واردیغی آیتدن تلاوته باشلادی..

نمازی قیلدیردی. شایان تأملدرکه سورەده واردینی آیتدن تلاوته باشلادینی روایتی، او وقتك وقت ظهر اولدینی قول و روایتی اشکال ایدەیور. محرابده بر امامك تلاوتندن ذهنه جهراً تلاوت متبادر اولدیغنه کوره وقت مذکور، جهری نمازلردن ایدی الله اعلم.

صدیق، قائماً حضرت رسول اللهه وجماعت اصحاب کرامده کذلك ابو بکره اقتدا ایلدیلر. تکبیر ابو بکر واسطەسیله رسالتمآب افندیمزك نمازده‌کی افعال وانتقالاتنه واقف اولدیلر. [١]

دیگر بر روایته کوره مؤذن، وقت صلاتی اعلام ایتدیکی زمان نزد عالیده عبدالله بن زمعه رضی الله عنه وارایدی. نمازك قیلنمسنی رسالتمآب افندیمز امر ایتدی.

---

[١] مع مافیه بو بحثده‌کی اقوال مضطرب و متعارضدر. نبی اکرمك صدیقی امته نماز قیلدیرمق اوزره مأمور ایلدکدن صوکره حجرۀ سعادتدن مسجد شریفه کلوب صدیقك هم جنب ایسرنده هم خلف ظهرنده قاعداً نماز قیلدقلرینه دائر حضرت عائشه رضی الله عنهادن منقول حدیثلرده نوعما محسوس اولان تعارضه نظراً بو حالك ایکی وقت نمازده وقوعه کلدرك جنب ایسرده اوطوردقلری دفعەده امام، خلف ظهرده بولندقلری مرەده مأموم اولدیغنه علما، قائل اولمشلردر.

عبدالله طیشاری چیقوب ابتدا عمر الفاروقه راست کلدیکندن: [نمازی قیلدیر] دیدی فاروق دخی محرابه کچدی . سیدالانام افندیمز ، حجرهٔ علیه‌لرندن محرابده فاروقك تلاوتی صداسنی ایشیده‌رك :

— « بو سس عمرك آوازی دکلیدر ؟ »

دیه صوردی. اوت دیدیلر. او زمان همان بروضع انکار ایله : [یأبی الله ذلك و المؤمنون] دیدی . حجرهٔ سعادتك پنجره‌سندن مسجدشریفه طوغری کوزوکه‌رك:

— « یوق نمازی ابو بکر قیلدیرسون »

دیه امر ایتدی . بونك اوزرینه حضرت عمر ، محرابدن کری چکلدی . و عبدالله بن زمعه رضی الله عنه :

افندیمزك امام اولدیغی یوم السبتك صلوة ظهرنده و مأموم اولدیغی‌ده یوم الوفاتی بولنان اثنین کونی صلوة صبحنده ایدوکنه مبنی حدیث عائشه‌ده تعارض بولنمدیغنك بیهقی طرفندن بیان ایدلدیکنی عینی تصریح ایتمشسه‌ده اثنین کونی صباح نمازینه چیقه‌میوب انجق باب الحجره‌دن جماعت و صفوف مسلمینی مطالعه وملاحظه ایله ارخاءالستر ایلدیکنی انس رضی‌الله‌عنه ابلغ وجه اوزره صراحةً بیان ایتدیکنه کوره بوکا قارشی قول بیهقینك مرجوحیتی درکاردر .

— « رسول الله صلى الله عليه وسلم سكا نمازى عمر قيلديرسون ديديمى ؟ »

ديه صوردى . عبدالله :

— « كيمسه‌يى تعيين ايتمدى و لكن ابو بكرى اصحاب اره‌سنده كورمدم حضار ايچنده سندن اولى كيمسه‌يى كوره‌مديكمدن سكا سويلدم »

جوابنى ويردى . حضرت فاروق :

— بن بويله اولديغنى بيلمدم بيلسيدم امام اولمز ايدم »

ديدى .

***

بركون حضرت على كرم الله وجهه ، نزد سعادتدن چيقدى . اصحاب كرام ، رسالتپناه افنديمزك حالنى سؤال ايتديلر . حضرت على ، برء و خفت اوزره اولديغنى سويلدى او زمان حضرت عباس رضى الله عنه . انك النى طوتوب كيزليجه :

— « يا على ! قورقرمكه حضرت سيدالانام ، بو مرضنده قريباً انتقال ايده‌جكدر . سن‌ده صوكره بر آخر آدمك امرينه مأمور اوله‌جقسك . زيرا بن ،

وجوه بنی عبدالمطلبك موت اثناسندهکی احوال مخصو-
صه‌سنی طانیرم . کل سنکله نزد همایونه واروب صوره‌لم،
کندیسندن صوکره امر معلوم کیمده‌در . اکر بزده
اوله‌جق ایسه بیله‌لم . غیرمزده اوله‌جق ایسه بزی اکا
توصیه ایتمسنی رجا ایده‌لم »

دیدی . حضرت علی :

— « یا ابا الفضل ! والله بز ، اکر او مسئله‌یی
صوروب‌ده اوده بزی اندن منع ایدرسه ناس اندن
صوکره انی بزه ابدا ویرمزلر بناءً علیه صورمیه‌جغم »
جوابنی ویردی .

⁂

ام سلمه و ام حبیبه رضی الله عنهما ، افندیمزك
باشی اوجنده اوطوریوزلردی دیدیلرکه :

— « یا رسول الله ! بز ، حبشه‌ده ماریه اسمنده
کوزل بر کلیسا کوردك . دیوارلرنده صورتلر منقوش
ایدی » .

رسول خدا افندیمز ، بو سوزه قارشی :

— « او جماعت ، برقومدرکه کندیلرندن بر صالح
کیمسه فوت اولورسه قبری اوزرینه مسجد یاپوب

ديوارينه اويله صورتلرى نقش ايدرلر . انلر ، نظر الهيده خلقك فنالريدر »

بيوردى . حق عاليلرنده امتنك اطراسندن متحاشى ايدى . قرون سالفه خلقنك نبيلرى حقنده‌كى اطرالرى كبى بر حال وقوعندن امتى تحذير ايچون بعض وصايده بولندى . حتى وفاتلرندن بش كون اول يتاقده يوزينه بر اورتى اورتوب ياتيور ايدى . بونالدقجه يوزنى كاه آچار صوكره اورتردى : ايشته اويله بر حالده ايكن اورتوبى كيدرەرك : [لعنة الله على اليهود و النصارى اتخذوا قبور انبيائهم مساجد] ديه بيورمشدر .

جمعه ايرته‌سى كونى جناب حق جل وعلادن جبرائيل عليه‌السلام ، استفسار خاطره كلدى . فرداسى بازار كونى ينه استفسار حال و خاطر ايچون كلدى . يمنده اسود عنسينك خبر قتلىده كتيردى . افنديمزده اصحاب كرامنه تبليغ بيوردى .

بازار كونى اسامه دخى جرفدن حضور اقدس رسالتپناهى‌يه كلدى . افنديمز ، بايغين بر حالده ايدى . شدت مرضدن تكلم بيورەمديلر . اسامه باشنى اكەرك

رأس و يد سعادتی اوپدی . افندیمز ، ینه سوز سویله‌یه‌میه‌رك یالکز مبارك اللرینی سمایه قالدیروب اسامه‌نك اوزرینه‌وضع ایتدی‌که حقنده دعا ایتدکاری اکلاشیلیور ایدی . اسامه اندن صوکره معسکره عودت ایتدی او کیجه جرفده قالدی .

***

نزد همایونلرنده قالمش اولان التی دینـاری تصدق ایچون حضرت عائشه‌یه تسلیم ایتدیکنك عقیبنده کندیلرینه استغراق حالی کلمشدی . بر مدت مسـتغرق قالدقدن صوکره اویاندی ، و سؤال ایتدی . حالبوکه حضرت عائشه ، وجود مسعود نبوی ایله مشغول بولنمسنه مبنی هنوز یرندن قالقه‌مامش ایدی . دینـارلرك کندوسنده اولدیغنی سویلدی . افندیمز ، تصدق امر ایدوب ینــه کندندن کچدی . اویاندیغی زمان بردها صوروب جواب اولی النجه دینارلری آلدی . کف سعادتلرنده صایدی . [ماظن محمد بربه لوانی الله و عنده هذه] دیه حق تعالی‌یه قارشی او قدر دیناری استکثار ایتدی . حضرت علی کرم الله وجهه‌یه کوندروب انك یدیله فقرایه تقسیم ایتدیردکدن صوکره : [ایشـته شمدی مستریح اولدم] دیه بیوردی .

شدت مرضدن بيهوش قالديغى بر صره‌ده قم سما -
دتلرينه امهات مؤمنين بر علاج آقتدبلر ا. حضرت نبى
اكرم، اكراهلرندن ناشى مذكور دوانك آقيدلماسنى
مبارك اللريله اشارت ايده‌يور ايدى. او درلو اشارتلرى
خسته‌كانك دوادن اكراهلرينه حمل ايله دوايى آقتمده
اصرار ايلديلر. استغراق حالى كچدكدن صوكره سؤال
و استجوابه شويله باشلادى :

— « آغزيمه اقتديغكز دوا نه ايدى ؟ »

جواب ويرديلر :

— « عود هندى، بر مقدار ورس، برقاچ قطره‌ده
زيت ياغى »

— « سزه بو دوايى كيم توصيه ايتدى ؟ »

— « اسماء بنت عميس »

— « بو بر طبدركه انى اسماء حبشه‌ده اوكرندى
بو علاجى سز هانكى مرضدن قورقوب‌ده ياپديكز؟ »

— « ذات الجنبدن »

بو جواب اوزرينه رسول الله :

— « ذات الجنب شيطاندندر . حق تعالى ، انى بنم
اوزريمه مسلط ايتمز . ايمدى بو خانه‌ده عباسدن بشقه

بوانالرك جملەسنك آغزينه او علاجدن آقيديكز! »
ديه امر بيوردى . بناءً عليه حاضر اولانلرك جمله .
سنك اغزينه آقيدلدى. حتى ميمونه رضى الله عنها، او
كون اوروجلى اولديغى حالده مجرد فرمان رسالتپناهى يه
امتثال مقصديله انك دخى آغزينه آقتمشلردى .

*
* *

٤

انتقال و ارتحال نبوى

ايام حيات رسالتپناهيلرينـك يوم واپسين اثنينىكه
او كون ارتحال وقوعبولمشـدر صباح نمـازنده حضرت
ابى بكر الصديق، جماعت اصحاب كرامه مسجد شريفده
نماز قيلديرمقده ايكن سيد الانام عليه الصلوة و السـلام
افنديمز، ايكى عباسيلره متكئاً حجرهٔ سـعادتك مسجده
اولان قپوسنه كلدى . پردەيى قالديرتوب جماعت اهل
صلاتى وصفوف مسلمينى ملاحظه ايله فرحناك اولەرق
تبسم بيوردى .

حضرت صديق ، شو طلوع ناكهـانىيى افنديمزك

نماز ایچون مسجده کلدیکنه حمل ایدەرك محرابدن کری چکلمکه و جماعت مسلمین دخی فرحلرندن هیجانه باشلادی. رسول الله، انلره اتمام صلاتی مبارك اللریله امر و اشارت بیوروب ایچری چکلدی. و پردەیی ایندیردی. که مسجد شریفه صوك خروج و نظرلری ده همان بو اولمشدر.

. . .

وقت زوال شمسدن آز اول جبرائیل ایله عزرائیل علیهما السلام برلکده باب سعادته کلدیلر. جبریل، ایچری کیرەرك عزرائیلك قپوده بکلدیکنی و ایچری یه کیرمك ایچون اذن ورخصت ایستدیکنی خبر ویردی. صوکره افندیمزك اذنیله عزرائیل ده ایچری کیردی. سلام ویردی. و امرینه مأمور من الله اولدیغنی سویلدی. یعنی ارزو بیوریلور ایسه قبض روح ایدەجکنی والا کیری کیدەجکنی بیلدیردی. اوزمان رسول معظم افندیمز جبرائیلك یوزینه باقدی. بوکا نه جواب ویرەیم دیمکدی. جبریل:

— « یا احمد! تحقیقا جناب حق، سکا مشتاقدر »

دیمکله افندیمز، عزرائیله:

— « مأمور اولدیغك وظیفەیی ایفا ایت »

جوابنی ویروب عزرائیل دخی قبض روحه مبادرت ایلدی. انك قبض روحه تشبثی افندیمزك حالنده کلی و ناکهانی بر تغیر حاصل ایتدی .

اسامه بو صباحده جرفدن حضور سعادته کلمشدی. اولکی صباحه نسبتله رسول اکرم بر درجه یه قدر افاقت حالنده بولنه‌رق : [اغز علی برکة الله] دیه بیوردی . اسامه دخی معسکرینه عودتله حرکت امرینی ویرمسنی متعاقب رکوب ایده‌جکی صره‌ده والده‌سی ام ایمن رضی الله عنهادن آدم کلوب سید الانام علیه الصلوة والسلام حضرتلرینك حالت نزعده اولدیغی خبر برکدرینی ویردی. اسامه ودیکر اصحاب کرام، کیری مدینهٔ طیبه یه طوغری عودت و حرکت ایتدیلر .

حضرت علی، قولتوغنه کیروب افندیمزی فراشنده اوطورتمشدی. مبارك باشنی علینك قولی اوزرینه قویه‌رق: [یا علی! سریهٔ اسامه‌نك تجهیزی ایچون فلان یهودیدن اقچه استقراض ایتمشدم. انی ذمتمدن ادا ایت. یا علی! سن کنار حوض کوثرده امتمدن الك اول بکا ملاقی

و بندن صوكره دنياده بر خيلى مكروهلرله مصاب اولهجقك اما صبر و آخرتى اختيار ايت] ديدى. او آرالق اوكنده بر قدح صو براقديروب دست شريفلرينى صويه قوير انكله يوزينى مسح ايدردى. و [اللهم اعنى على سكرات الموت] دير ايدى، الك صوكره [الصلوة وماملكت ايمانكم] بيوردى. فقط بو سوزى سويلركن ارتق سوز سويليهجك حالى قالمامش ايدى. لسان شريفى دخى اداره ايدهميهرك صدرندن ترعرغ طريقيله سويلدى. ودهان شريفلرينك بارى عاينك اوسته آقاردى. زوجات طاهرات، وراء حجابدن فرياده باشلاديلر. حضرت على، تحمل ايدهمديكندن «يا عباس! بكاياردم ايت» ديه عباس ايله برلكده افنديمزى، ياتيرديلر كه سكرات الموت حالى ايدى. شدتدن ناشى كاه قيزارير كاه صارارير كاه صاغ الى كاه صول الى كرى چكردى وروى ورخسار پرانواردن تر دوكردى. صوك نفسنده حضرت عائشهنك سحرى ايله نحرى ارهسنده ايدى. سقف بيته طوغرى باقهرق الى يوقارى قالديردى. و[الرفيق الاعلى] ديدى. او آنده الى ينه اشاغى دوشوب عالم فانيدن كچدى.. بو وقعهٔ هائله، كوندوز وقت زوالده وقوعه كلمشدى. اللهم صل عليه وسلم دائماً ابداً.

وقعـهٔ هائله‌نك عقیب حدوثنـده رجال اهل بیت نبوت حجرهٔ سعادته كیروب نساء النبی اوزرینـه حجاب آصدیلر. او زمان حجره‌نك بر كوشه‌سندن آواز مجهول ایله: [السـلام علیكم اهل البیت و رحمة الله و بركاته كل نفسٍ ذائقة الموت و انما توفون اجوركم یوم القیمة] تعزیه‌سنی ایشتدیلر. كیمك آوازی اولدیغنی فرق ایده ـ مدیلر !.

اصحاب كرام، مسجد شریفـده ایدیلر. اهـل بیت نبوتك فریادلرینی ایشیده‌رك عموم اصحاب ، آراسنه درد فرقتك فغان و اضطرابی دوشدی. شدت تأثردن ناشی مؤمنین سرسم وحیران اولدیلر. هر كسده بردرلو حال یوز كوستردی .

بعض اصحاب كرامك دیللری طوتلدی. نطقه مجا ـ للری قالمـدی. حضرت عثمان رضی الله عنـه بو زمرهٔ صامته‌دن ایدی!. بعضلر، جماد كبی غیر متحرك قالدی. حضرت علی بو صنف ساكتدن ایدی !. بعضلر خسته

اولدی. عبد الله بن انیس خستکان زمره‌سندن ایدی حتی بو مرض تأثیریله وفات ایلمشدر!. بعض ذوات دخی بی عقل و شعور اولدیلر. حضرت عمر، انلردن ایدی.

عبدالله بن زید الانصاری حضرتلری، باغچه‌سنده مشغول ایکن اوغلی، واروب کندوسنه ارتحال النبی خبر مدهشنی ویرمسیله عبدالله کمال تأثر و تأسفندن ناشی او آنده: [اللهم اذهب بصری حتی لااری بعد حبیبی محمد احداً] دیه دعا ایتمش و درحال نور بصردن محروم اولمشدر !.

حضرت ابی بکر الصدیق، مأذوناً سنحده‌کی خانه‌سنه کیتمشدی. حضرت عمر، مسجد شریف قپوسنده قیلنجنی آلوب: [والله مامات رسول الله] دیه یمین ایتمکده و رسول الله‌ك موتنه قائل اولانلری قیلنج ایله اولدیره‌جکنی علناً وعلی التوالی سویلمکده ایدی.

حضرت عمرك شو یمین وادعاسی، موت نبی بخشنده خلقك بعض کونه شکوك و اشتباهنه سبب اوله‌رق اسماء بنت عمیس، ظهر شریف رسول اللهده‌کی مهر نبوتی الیله یوقلادی او زمان خاتم نبوت، یرنده قالمامشدی.

اسماء: [تحقيقـا رسول الله، وفات ايتـدى. زيرا مهر نبوت يرنده يوقدر] ديدى.

حضرت ابى بكر، هنوز سنحده ايكن كيفيته مطلع اولەرق راكباً و باكياً مسجد شريفه كلدى. كيمسەيه قونوشمقسزين مسجددن حجرۀ سعادته كلدى. جسد اطيب رسالتپناهى برده ايله مستور طوريور ايدى. وجه انورندن ردايى قالديروب مبارك النبى اوچ كره اوپدى. و: [وانبياه و اصفياه و اخليلاه] ديدى آغلادى [بابى انت وامى لايجمع الله عليك موتين اما الموتة التى كتبت عليك فقد متها] ديدى طيشارى چيقوب حضرت عمره تصادف ايتـدى. او، حالا اصرار ايتمكده ايدى. اكا تنبيه و اخطار ضمننده : [ايها الحالف على رسلك = اى يمين ايديجى آغير اول] ديدى.

بو سوز، حضرت عمر الفاروقك حال خروشانى تسكين ايتمشدى !. حضرت ابى بكر، موت النبى بحثنده امتك تشتت افكارينى فنـا كورەرك منبر رسـول اللهه چيقدى. خلق، عمر الفاروقى براغوب ابوبكره توجـه ايتـديلر. حضرت صديق بر خطبه اوقودى. خطبەده ابتدا جناب حقه حمد و ثنا و روح محمد المصطفايه صلوة

وسلام اهدا ايدوب صوكره : [من كان يعبد محمداً فان محمداً قدمات ومن كان يعبد الله فان الله حى لايموت] ديدى . و [ما محمد الا رسول قدخلت من قبله الرسل افان مات او قتل انقلبتم على اعقابكم . . .] و [انك ميت وانهم ميتون] آيت كريمه‌لرينى تلاوتله تأييد كيفيت ايلدى.

حضرت صديقك شو بياناتى خلق اوزرنده عظيم تأثير حاصل ايتمشدى . عمرك عدم موت رسول الله حقنده‌كى افاده‌سيله امتده حس اولنان شكوك بردنبره زائل اوله‌رق هر كسك عقلى باشنه كلدى. فاروق دخى سكوت ايتدى و حيرتله يره اوطوردى ..

ارتق حقيقت حال ، اكلاشيلدى . خلق ، حبيب خدانك موت و وفاتنه ايناندیلر : [انالله وانااليه‌راجعون] ديديلر .

ايشته اوراده اسامه و معيتى جرفدن درون شهره كيردى. بريده دخى لواء شريفى باب حجرۀ سعادتك اوكنه ديكدى. بو ايسه بر مرتبه دها تأثر و دهشتى موجب اولدى .

سيد الانام عليه الصلوة والسلام افنديمز ، هجرتلرى زماننده افق ام القرادن طلوع ايله مدينۀ طيبه‌يى شمس

الهدى اولدقلرى حالده تشريف و تنوير ايتمشدى. بو كره وقوع تواريسيله اورته لنى ظلمات وحزن وكدورت قاپلادى .

خلق، شوظلمت حزن وكدر ايچنده حزن اليملرينك حاصل ايلديكى يأس و حيرتله شاشقين شاشقين بولنيور-لردى. ايچلرنده اڭ زياده متانت حضرت صديقه ده كورو-لمكده ايدى .

ابو بكر الصديق، اهل بيته مراسم تعزيت و تسليتى ايفاوغسل وتجهيز وتكفين نبينك انلره مفوض ايدوكنى اعلام و انبا ايلدى .

جسداطيب نبوينك ثياب طاهره سى اوزرنده اولديغى حالده مى يوقسه اموات سائره كبى تجريد ايدوب ده مى غسل اولنه جغى حقنده اختلاف ايتمشلردى . طرف حقدن اوزرلرينه اويقو سرسملكى كبى برحال ويريله رك حاضرونك ذقنلرى سينه لرى اوزرينه كلدى . اواره ده [غسل ايتميكز زيرا طاهردر] ديه برصدا ايشيدلدى . اهل بيت بورأيى قبول ايتديلر . عباس رضى الله عنه ماهيتنى بيلمديكى اويله برصدا ايچون سنت پيغمبرى ترك ايده ميه جكى بيانيله اورأيى رد ايدركن عين حال برايكنجى

دفعه دها عارض اولهرق [انوابى اوزرنده اولديغى حالده غسل ايديكز اولكى ابليس ايدى بن خضرم] ديه برصدا دها كلديكندن اكا قرار ويرلدى .

عباس رضى الله عنه جسد شريف اوستنه داخل بيت سعادتك بركوشه‌سنه ثياب يمانيه‌دن پرده چكوب حضرت على يى پرده‌دن ايچرى يه قويدى . جسد اسعد نبوى ، شو حجاب ايله جدار ارهسنده ايدى . خارج مغسلده اصحاب كرامدن برخيلى ذوات حاضر و مجتمع ايدى پرده‌نك طيشاريسى ايله قارشى ديوار اره‌سنده عباسك اذنيله رجال بنى هاشم اوطورديلر .

ديكر روايتلره كوره فضل بن عباس ايله ابوسفيان بن الحرث بن عبدالمطلب دخى حضرت على ايله برلكده داخل ودرون حجابه براقلدى انجق علينك اليله غسل ايدلديكى مشهور وصحيحدر .

—

شو خدمت شرفندن محروم ايدلملرى ايچون ايچلرندن برينك اثناء غسل و تكفينده داخل بيتده بولنديرلمسى حقنده بعض انصار كرامك وياخود كندوسنك وقوع بولان رجا و استدعاسى اوزرينه اصحاب بدردن

اوس بن خولی رضی الله عنه حضرتلری علینـك اذن و اجازتیله ایچری قبول اولندی. فقط امر غسله اشتراك ایده‌مدی .

فضل وقثم واسامه وشقران صو دوكدیلر. یاخود پرده‌دن ایچری حضرت علی‌یه صو ویردیلر.. رسول‌الله صلی الله علیه وسلمك[لایری احد عورتی الاطمست عیناه غیرك] دیه واقع اولان وصیتی اقتضاسی اوله‌رق حضرت علینك ورفیقلرینك كوزلری باغلی ایدی. . اولـكی غسل سعدبن خیثمه‌نك قباده مالی بولنان بئرغرسدن الدقلری ماء خالص ایله غسل ثانی ماء وسدر ایله غسل ثالث ماء وكافور ایله اولمق اوزره اوچ نوبت غسل ایدلدی. غسل ایدیلور ایكن اوزرنده قمیص شریف ایله مجول [قیصه انتاری] بولنمش وبعدالغسل صیقیله‌رق صولری چیقارلمشدر. صوكره ذراع وكف شریفلرینی ییقادیلر . بیاض اوچ ثوب سحولی ایله بالتكفین سریره وضـع و عود ایله تجمیر ایدلدی . ووصیتی موجب عالیسنجه حجرۀ شریفه‌ده تك وتنها براغیلدی . صالی كیجه‌سی حجره‌ده طوردی . صالی كونی اولنجه ابتدا اهل بیت رسالتدن حضرت علی، صوكره عباس،صوكره نسوانی، صوكره مهاجرین

وانصار وصبياندن حجرهٔ سعادتك الهبيلديكی قدر اصحاب كرام صره طوروب امامسز اولدقلری حالده نمازينی قيلار وصوكره برديكر جماعت كيرر ايدی .

—

غسلنده اولديغی كبی محل دفننده‌ده اختلاف اولنه‌رق كيمی بقيعه، كيمی مكهٔ مكرمه‌يه، كيمی قبر ابراهيم خليل اللهه كتورلمه‌سی رأينده بولنور ايكن حضرت صديق رضی الله عنه رسول الله صلی الله وعليه وسلمك [ما قبض الله نبياً قط الا دفن حيث قبض روحه] ديركن ايشتديكنی امته تبليغ ايدوب اكا قرار ويرلمشدر .

كذلك قبر انورينك صورت طرح و تنظيمنده‌ده اختلاف يوز كوسترديی . كيمی شق وكيمی لحد اوله‌رق قازلمسی رأينده بولندی . مدينهٔ سعادتده او زمان ايكی ذات وار ايدی‌كه بری شق ، ديكری لحد يابار ايدی . لحدی ابوطلحه زيد بن سهل يابار ايدی ابو عبيده عامر بن عبدالله الجراح حضرتلری‌ده شق اوله‌رق حفر و تنظيم وقبر ايدردی . عمر ايله عباس رضی الله عنهمالك بری شو ايكی ذاتدن هر برينه خبر كوندرمكله برابر [يارب خيرليسنی رسولكه اختيار ايت] ديه دعا دخی

ایتمش واوّل کلانك قبول قبری تقرر ایلمشدر .

ابوطلحه اوّل یتشمسنه مبنی فراش سعادتدن لحد طریقیله قبر پرنورنی حفر وتهیئه ایدلدی بازار ایرتسی کونتك بقیه‌سی ایله صالی کیجه‌سی وکوندوزی لچوب چهارشنبه کیجه‌سی سحر وقتنده نعش پاك سعادت انجق شفیر مقبرهٔ رسالتپناهی یه قونیله بیلمشدی شو تأخر مدید حضرت صدیقك انتخابی صددنده تحدث ایدن مناقشه‌نك آز زمان ایچنده فیصلپذیر اوله‌مامسندن ایلری کلمشدی .

درون وزمین قبر انوره ذات اقدس لولاکیلرینك قطیفهٔ حمراسی فرش اولندی . مذکور قطیفه خیبر غنیمتندن حصه‌سنه دوشمش ایدی . شقران [والله لایلبسها احد بعدك] دیه قطیفه‌یی دوشه‌دی جسد اطیبی قبله جانبندن ودیکر روایته کوره ایاق طرفندن قبره ایندیردیلر . علی وفضل وقثم ابنا عباس وشقران قبره ایندیلر . دیکر روایته کوره عبدالرحمن بن عوف دخی ایتمشدی . قبردن الك صوکره چیقان روایت صحیحه‌یه کوره قثم ایدی . . دیکر روایته کوره حضرت علی ایدی .

مغیره بن شعبه دخی اصحاب کرام ایچنده رسول الله صلی الله علیه وسلمه الك زیاده حدیث العهد اولمق

شرفنه اختصاص امید و ارزوسیله عن قصد قبر سعادته دوشـوردیکی خاتمی چیقارمق بهانه‌سـیله کیره‌رك قدم سعادتی مسح ایدوب چیقمشدر. بر روایتده حضرت علی او زمان مغیره‌یی قبره کیرمکه براقمامشدر .

قبر منوری بر قوله کوره مسطح ومستوی قول آخره کوره مسنم و محدب و یردن بر قاریش مرتفع یاپدیلر. بلال حبشی رضی‌الله عنه بر قربه صوکتوروب قبر مسعودك باش طرفندن اایاغنه دکین جنب یمینه‌دوکدی جنب یسـاری دیواره متصل اولمق سببیله او جانبـه کچه‌میه‌رك صویی جداره دوکدی. بو رش الماءك عقیبنده ایدی حضرت فاطمة الزهراء رضی الله عنها حجرهٔ سعادته کیردی . تراب قبر عالیـدن بر قبضه آلوب کوزلرینـه سوردی و اغلامقده اولدیغی حالده :

ماذا علی من شم تربة احمد		ان لا یشم مدی الزمان غوالیا
صبت علی مصائب لوانها		صبت علی الایام صرن لیا لیا

دیدی . اندن صوکره ارتحالنه دکین کولدیکی کورولمدی.

ینـه همان او آنده ایدی بر اعرابی دخی حب شدیدی ایله برابر تصـادف ایلدیکی مصیبت افتراقدن

ناشی کندوسنه یأس و حیرت الویرمش اولدیغی حالده عاشقانه و حزین بر وضع ایله :

هلا دفنتم رسول الله فی سفط من الالوة احوی ملبسا ذهبا
اوفی سحیق من المسك الذکی ولم ترضوا لجنب رسول الله متربا
خیر البریة اتقاها و اکرمها عندالاله اذا ماینسبون ابا

دیه خطاب ایتدی . جناب ابی بکر اکا: [شو دیدیکك سوز ایله اللهك سنی عفو ایتمش اولدیغی مأمول ایدرم و لکن نه چاره که بوده بزم سنتمزدر] دیه سویلدی .

—

حضرت عائشه رضی‌الله عنها بر زمان رؤیاسنده خانه‌سنه کوکدن اوچ قمر ایندیکنی کوروب پدرینه سویلرکن نه‌درلو تعبیر وتأویل ایتدیکنی پدری سؤال ایتمش عائشه دخی رسول‌الله صلی الله علیه وسلمدن اوچ اوغلی اوله‌جنی ایله تأویل ایتدیکی جوابنی ویرمشدی .

حضرت صدیق ختام دفن نبیدن صوکره عائشه رضی‌الله عنهایه : [هذا احد اقمارك وهو خیرها] دیدی . رؤیای مذکوره وجهله اقمار ثلثه‌نك غروبگاه پرفروغی

حجرۀ مطهرۀ صديقيه اولمش والحق مراقد مسعوده نك ترتيب وضعيتى اختلافه اوغرايه رق يدى درلو كوسترلمشدر.
بر روايته كوره شويله كوستريليور:

قبر النبى صلى الله عليه وسلم

قبر ابى بكر الصديق رضى الله عنه

قبر عمر الفاروق رضى الله عنه

ديكر روايتده شو ترتيبده در:

قبر النبى صلى الله عليه وسلم	قبر عمر الفاروق رضى الله عنه

قبر ابى بكر الصديق رضى الله عنه

روايت اخرايه نظرآده وضعيت آتيه اوزره در:

قبر النبى صلى الله عليه وسلم	قبر عمر الفاروق رضى الله عنه

قبر ابى بكر الصديق رضى الله عنه

مدينهٔ منوره‌ده اول و آخر بويله بر مصيبت دها حادث اولامشدی . هركس درد و كدرندن سراسمه اولدی . بعض اصحاب كرام مصيبت فرقتی تعديله باشقه چاره بوله‌ميه‌رق هجر داره مجبور اولدی . بلال حبشی رضی الله عنه اوزمره‌دن ايدی شامه كيتدی . حضرت صديق انی ينه مسجد رسول اللهده مؤذن بولندیرمق ايستديسه‌ده بروجه مسرود دردفراق نبوی يه تحمل ايده‌مامكده اولاسنه مبنی شامه كيتمكه مجبور ايدوكنی سويلمكله صديق ده ابايلشك ايده‌مامشدر . بلال التی ماهدن فضله برمدت شامده طوردی صوكره روضهٔ نبويه‌نك زيارتنی ترك و اهمال ايتمش اولديغنه‌دائر حبيبی طرفندن رؤياسنده تعريض آميز براشارت عليه ظهور ايده‌رك همان زيارت روضهٔ رسالت ايچون مدينهٔ پاك سعادته عزيمته مسارعت ايتمش ايدی . اوندن اويله هرسنه شامدن بر نوبت مدينهٔ منوره‌يه كلوب زيارت روضة النبی ايله تعديل درد اشتياق ايدردی .

ديكر بعض اصحاب كرام دخی بالعكس مدينهٔ منوره‌دن بردرلو انفكاك ايده‌ميه‌رك دائما جوار روضهٔ مطهره‌ده بولوررلر وزيارت وحسن مجاورت قبر پيغمبر ايله

متسلی اولورلردی کدرلرینی صدر وسینهٔ آشنا کارنده ضبط وامساك ایده مدکارتدن مرثیه سویلرلردی. حضرت عائشه رضی الله عنها اغلرکن:

قد کنت لی جبلاً الوذ برکنه امشی البراح وانت کنت جناحی
والیوم اخضع للضعیف واتقی منه وادفع ظالمی بالراح
واذا دعت قمریة شجنالها یوماً علی فتن بکیت صیاحی.

مرثیه سنی سویلمشدر. عمهٔ مکرمهٔ رسالتپناهیلری صفیه رضی الله عنها دخی:

الا یارسول الله کنت رجاءنا وکنت بنا براً ولم تك جافیاً
وکنت بنا رؤفاً رحیماً نبینا لیبك علیك الیوم من کان باکیاً
لعمرك ما ابکی النبی لموته ولکن لهرج کان بعدك آتیاً
کان علی قلبی لذکری محمد وماخفت من بعدالنبی المکاویا
افاطم صلی الله رب محمدٍ علی جدث امسی بیثرب ثاویا
اری حسناً ایتمته وترکته یبکی ویدعو جده الیوم نائیاً
فدی لرسول الله امی وخالتی وعمی ونفسی قصرة ثم خالیاً
صبرت وبلغت الرسالة صادقاً وقومت صلب الدین ابلج صافیا
فلوان رب العرش ابقاك بیننا سعدنا ولکن امره کان ماضیاً
علیك من الله السلام تحیة وادخلت جنات من العدن راضیاً

مرثیه سنی سویلدی. عم زادهٔ عالیلری (ابوسفیان بن الحارث بن عبدالمطلب) دخی:

ارقت وبات ليلي لايزول — وليل اخي المصيبة فيه طول
و اسعدني البكاء و ذاك فيما — اصيب المسلمون به قليل
فقد عظمت مصيبتنا وجلت — عشية قيل قد قبض الرسول
فظل الناس منقطعين فيها — كأن الناس ليس لهم حويل
كأن الناس اذ فقدوه عمي — اضر بلب حاز بهم عليل
و حق لتلك مرزية علينا — و حق لها تطير لها العقول
واضحت ارضنا مما عراها — تكاد بنا جوانبها تميل
فقدنا الوحي والتنزيل فينا — يروح به و يغدو جبرئيل
وذاك احق ماسالت عليه — نفوس الناس اوكربت تسيل
اصبنا بالنبي وقد رزئنا — مصيبتنا فمحملها ثقيل
نبي كان يجلو الشك عنا — بمايوحى اليه و مايقول
ويهدينا فلا نخشى ضلالاً — علينا والرسول لنا دليل
و يخبرنا بظهر الغيب عما — يكون فلا يخون ولا يحول
فلم نر مثله في الناس حياً — و ليس له من الموتى عديل
افاطم ان جزعت فذاك عذر — و ان لم تجزعي فهو السبيل
فعوذي بالعزاء فان فيه — ثواب الله و الفضل الجزيل
فقولي في ابيك ولا تملي — وهل يجزى بفعل ابيك قيل
فقبر ابيك سيد كل قبر — وفيه سيد الناس الرسول
صلاة الله من رب رحيم — عليه و لاتحول ولا تزولي

حسان بن ثابت رضي الله عنه دخى :

ما بال عينك لا تنام كأنها — كحلت ماآقيها بكحل الارمد
جزعاً على المهدي اصبح ثاوياً — ياخير من وطئ الحصى لاتبعد

ياويح انصار النبى و نسلهم بعد المغيب فى سواء المسجد
جنبى بعيك الترب لهفى ليتنى غيبت قبلك فى بقيع الغرقد
أ اقيم بعدك فى المدينة بينهم يالهف نفسى ليتنى لم اولد
بابى وامى من شهدت وفاته فى يوم الاثنين النبى المهتد
وظللت بعد وفاته متبلداً ياليتنى صبحت سم الاسود
اوحل امر الله فينا عاجلاً من يومنا فى روحة اوفى غد
فتقوم ساعتنا فنلقى طيباً محضا ضريبته كريم المحتد
يا بكر آمنة المبارك بكرها ولدته محصنة بسعد الاسعد
نوراً اضاء على البرية كلها من يهد للنور المبارك يهتد
يارب فاجمعنا معا و نبينا فى جنة تثنى عيون الحسد
فى جنة الفردوس فاكتبها لنا ياذا الجلال وذا العلا والسؤدد
والله اسمع ما بقيت بميت الا بكيت على النبى محمد
فالله اهداه لنا و هدى به انصاره فى كل ساعة مشهد
صلى الاله و من يحف بعرشه والصالحون على المبارك احمد

دیه اظهار حزن وتأثر ايتمشدر .

حضرت ابوبكر الصديق رضى الله عنه دخى بعض
مراثى سويلمشدر :

ياعين بكى ولا تسأمى و حق البكاء على السيد
على ذى الفضائل والمكرمات و محض الضريبة و المحتد
على خير خندف عند البلا ء امسى يغيب فى الملحد
فصلى المليك ولى العباد و رب البلاد على احمد

فكيف الاقامة بعدال حبيب زين المحافل و المشهد
فليت الممات لنا كانا و كنا جميعا مع المهتدى

—

لما رأيت نبينا متجندلاً ضاقت على بعرضهن الدور
فارتاع قلبي عند ذاك لهلكه والعظم منى ماحييت كسير
اعتيق ويحك ان حبيبك قدثوى فالصبر عنك لما نعيت يسير
ياليتنى من قبل يهلك صاحبي غيبت فى جدث على صخور
فلتحدثن بدائع من بعده يعنى بهن جوانح و صدور

—

ودعنا الوحى اذ وليت عنا فودعنا من الله الكلام
سوى ماقد تركت لنار هيناً تضمنه القراطيس الكرام

ابو ذؤيب الهذلى نقل ايدركه مرض نبوى يى ايشتديكمز زمان قبيله‌مزن خاقى خوف وكدره دوشديلر. بن‌ده راحتسزلقله كيجه‌لدم. انجق سحره قارشى اويودم ايدى . حال بين‌النوم واليقظه‌ده لسان الغيب هاتفدن :

خطب اجل اناخ بالاسلام بين‌النخيل و مقعد الآطام
قبض النبى محمد فعيوننا تذرى الدموع عليه بالتسجام

كلماتنى ايشيده‌رك يرمدن صچرادم قالقدم . سمايه باقدم سعدالذابحدن باشقه برشى كوره‌مينجه انى عربده قريب الوقوع برذبح ايله تأويل ايتدم و رسول‌الله صلى‌الله عليه

وسلمك موتی ویا موت صره‌سنده ایدوکنی اکلادم مدینهٔ سعادنه کلدم . اهل مدینه‌نك بانك و آهنك بكاء واضطرابلرینی ایشیدرك سببنی صوردم [قبض رسول الله صلی الله علیه وسلم = رسول اللهك روح پرفتوحی جنت اعلایه اندی] دیدیلر .

—

معاذ بن جبل رضی الله عنه دخی یمنده ایدی . شو هنكامده برکیجه یتاغنده ایكن قولاغنه هاتفدن: [یا معاذ سن معیشتكی ناصل مبارك كوره‌یورسك كه حضرت احمد سكرات الموتده‌در] صداسنی ایشیدوب قیامت قوپدی ظنیله خشیت و دهشتله یرندن صچرادی . هنوز سما آچیق ونجوملك یرلرنده ثابت وبرقرار اولدیغنی كورمكله [اعوذ بالله من الشیطان الرجیم] دیه سویلدی .

بوندن برویا ایكی كیجه صوكره ینه هاتفدن: [یا معاذ سن معیشتكی ناصل مبارك كوریورسك كه حضرت احمد طوپراق التنده‌در] صداسنی ایشتمكله برابر همان یرندن صچرایوب [وامحمداه وامحمداه] دیه فریاده باشلادی جوارنده بولنان اركك قادین چولوق چوجق یانه‌كلدیلر تسلیت واستفسار كیفیته چالشدیلر. معاذ ایسه سسی چیقه

بیلدیکی قدر واحمداه دیه اغلامقدن باشقه برشی سویلمامکده ایدی صباحه قدر فریاد ایتدی. صباحلین برمقدار سویق ایله بر صو قابی آله‌رق راحله‌سنه بیندی. مدینهٔ سعادته متوجهاً حرکت ایتدی. مدینه‌یه اوچ قوناق مسافه قالنجه‌یه دکین صلات وقضاء حاجتدن باشقه برشی ایچون حیوانندن اینمکسزین مشی وحرکتده مسارعت ایلدی . اوچ قوناق مسافه بریرده کیجه قرانلغنده کلیر ایکن یولك صول طرفندن [واحمداه] دیه بر فریاد حزین کلدی . تلاشندن کیمك صوت وصداسی اولدیغنی فرق ایده‌مدی. معاذ سسك کلدیکی جانبه طوغری [ایهاالهاتف یرحمك الله . کیمسك و بویله قرانلق کیجه‌ده نره‌یه کیدیورسك] دیه سسلندی . [عمار بن یاسرم] جوابی کلسیله معاذ یاننه واروب عمار اولدیغنی کوردکدن صوکره :

— « نه ایستیورسك یرحمك الله »

دیه صوردی . عمار رضی‌الله عنه :

— « حضرت پیغمبرك موت و مفارقتنی حاوی ابوبکرالصدیقدن سکا مکتوب کتوریور ایدم »

دیه جواب ویردی. صوکره قونوشدیلر :

معاذ — « رسول الله وفات ايدنجه اصحابنك حالى ناصل اولدى»

عمار — « چوبانسز قويون سوريسى كبى »

معاذ — « مدينه‌يى نه حالده براقدك »

عمار — « اهاليسنى حلقهٔ خاتمدن دها طار بر حالده براقدم »

حضرت معاذ اغلايه اغلايه اورادن مدينهٔ پاك سعادته كلدى .

فصل خامس عشر

شمائل شريفهٔ نبـويه . بعض احوال و اخلاق سنيه‌سی. اولادکرامی. اعمام وعمات فخامی. زوجات وسراری طاهراتی . خدمه و موالی و مولیات مکرمه‌سی . کتاب و امراء وسفراء عظامی. امناء وقضات و مؤذنلری. شعراء وحراس مسعوده‌سی. دواب و مراکب مبارکه‌سی اسلحهٔ سعادتلری. ثیاب و اشیاء فاخره‌سی . مراتب وطبقات اصحاب فخامی .

۱

— شمائل شریفه —

رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز بر وجود ذی‌کمال برصنع بدیع صاحب الجمال ایدی. اورته بویلی ایدی . قد لطیفلری اورته‌دن براز طوله قریب کبی کورینور ایدی . رنکلری قیرمزی‌یه مائل اسمر ایدی. سرسعادتلری بیوك، دهان شریفلری واسعجه، وجه‌صبیح پاکلری آز چکمه وتابناك ایدی . کوزلرینك سیاهی‌یك

سیاه بیاضی پك بیاض ایدی . بیاضنده نوعما قیزیللق ده
وار ایدی که اوده کهنه واحبار ورهبانینجه معلوم اولان
علائم نبوتلرندن بری ایدی. ایکی قاشنك اراسی آچیق
ولحیهٔ شریفه‌لری صیق وسیاه. اوموزلرینك اره‌سی واسع
ایدی . مبارك اللری و ایاقلری قالینجه ، صاچلری دوز
، گردن شریفلری بللور کبی صاف و دیشلری سیرك
و انجو کبی بیاض ایدی . تبسملری حالنده دیشلری
اره‌سندن نور لمعان ایدردی . ایکی کتف سعادتلری
اره‌سنده برازده حذاء قلبده کوکرجین یموړطه‌سی
جسامتنده برقبارجق. برلحم پاره‌سی وار ایدی. او دخی
علائم مذکوره‌دن معدود و (خاتم نبوت) اسمیله مشهور
ایدی. وجود شریفنك مستور اولان قسمی علی الخصوص
بطن سعادتلری هم بیاض ایدی . قولتوغنك التی دخی
دیگر اعضاء شریفه‌سی کبی بیاض ایدی. قدم رسالتلرینك
پارماقلری ایچنده سبابه [١] الك اوزون ایدی . دنیادن
مفارقتلری اثناده التمش اوچ یاشنده ایدی. حالبوکه لحیهٔ

[١] اخرج الطبرانی والبیهقی عن میمونة بنت کردم قالت
وأیت رسول‌الله صلی الله علیه وسلم فما نسیت طول اصبع قدمه
السبابة علی سائر اصابعه .

سعادتلرنده آغارمش يكرمی قيل يا وار ايدی ياخود اوقدرده يوق ايدی شكل وتمثالده اصحاب كرامندن :

لخمسة شبه المختار من مضر
يا حسن ماخولوا من شبهه الحسن
بجعفر و ابن عم المصطفى قثم
و سائب و ابی سـفيان و الحسن

قطعه‌سنك جمع ايلديكی (جعفر بن ابی طالب و قثم بن عباس وسائب بن عبيد وابی سفيان بن الحرث بن عبدالمطلب و حسن بن علی) رضوان الله عليهم حضراتی كنديلرينه بر درجه‌يه قدر بكزرلردی . كذلك (مسلم بن معتب) ايله بنی‌سامه بن لؤيدن بصره‌ده (انس بن ربيعه بن مالك البياضی) دخی بكزيانلردن ايديلر . حتی انس بن مالك رضی الله عنه حضرتلری مذكور انس بن ربيـعه‌يی كورديكی زمان همان بويندن صاريله‌رق اغلامش و(رسول اللهه باقمق ايستيان بوذاته باقسون) ديمشدی .

جناب انس بن مالك رضی الله عنهك شو معامله‌سنی معاويه رضی الله عنه استخبار ايده‌رك شبيه مشار اليهی نزدينه جلب ايلمشدی . حضورينه كتيردكاری دقيقه‌ده

اياغنه قالقدی و بوینه صاریله‌رق ایکی کوزینك ارهسنی اوپدی . وتطییب خاطر ایچون کندوسنه برخیلی اموال اعطا و برمقدار اراضی‌یی اقطاع ایلدی · ابن ربیعه حضرتلری اموالی رد واراضی‌یی قبول ایتمشدی .

∴

۲

بعض احوال و اخلاق سنیه‌سی

رسول‌الله صلی الله علیه وسلم افندمز بنیه و مزاج خصوصنده فوق‌العاده قوتلی ایدی . او قوتله متناسب اولمق اوزره عقلاً جمیع مخلوقاتك ارجح و اکملی رأیاً کافهٔ عموم و خصوصك افضلی ایدی . قلباً و لساناً ذکر الله ایله دائما مشغول و مشغولیتی اکثارندنده معلوم ایدی. لغویات ومالایعنیدن متجانب ایدی. حلیم ورؤوف وهرکسله معامله‌سی ملایم ایدی . انسانلره قارشی دائما بشوش کورینور ایدی. هرکیم کدورات دنیویه‌دن برینه تصادف ایتسه مبارك دیدار نوارینی کوردیکی انده غموم وهموم واقعه درحال زائل اولور ایدی · امثالسز واشباهسز

صورتده ورع و زهد صاحبی ایدیلر. ناسك رب العالمینه اعبدی و مواطن ریب وشبهاتدن ابعدی ایدی . مبارك اللاری محرمی اولمیا قادین النه اصلا وقطعا طوقانمامشدر. امت مرحومه‌یه صوك مرتبه‌ده شفقتلی ایدی . حتی [اللهم لاترنی فی امتی سوءاً = یارب امتمده فنالق کورمیه‌یم] دیه نیاز ایتمش و حیاتنده اویله برشی کورمامشدر. زینت دنیایه قارشی کوزی یوموق ایدی. مد نظر والتفات ایتدیکی یوق ایدی. خائنة الاعین دخی دکل ایدی چپلاق اولمزدی . غسلنده‌ده الله عزوجلدن حیاسنه مبنی مستور بولنور ایدی .

قضاء حاجت زماننده انسانلردن اوزاق یرلره قدر کیدر دیوار و یا اغاج کبی برحائلك وراسنه کچردی. فضلاتنی ارض درحال بلع ایدردی .

—

احقاق حقجه نزد رسالتپناهیلرنده قریب وبعید حاضر و غائب ضعیف وقوی شریف و وضیع و سائل مساوی ایدی . مسکینلری وفقیرلری سور وتلطیفلرینی التزام بیورور ایدی .

فقیری فقری ایچون تحقیر و بیوکه بیوکلکی ایچون تعظیم و اکرام ایتمزدی. اهل شرف ایله اصحاب کرامی آره‌سنده مباینت ظهورینه میدان ویرمیه‌رك دائما تألیفلرینه دقت بیورور ایدی. تبشیر وتیسیره دلالت ایدن سوزی سور تنفیر و تعسیره متعلق کلماتدن خوشلاشمزدی.

—

امر تلبسده تکلف اختیار ایلمزدی. نه بولورایسه انی کیر ایدی. اصحاب کرام دخی او طریقه‌یی مسلك ایدینوب علی‌الاکثر پنبه‌دن و بعضاً‌ده یوکدن وکتاندن البسه کیرلردی. قماشلردن بردحیره دینلان بر دیمانی مخطط نزد کرامیلرنده مرغوب ایدی. بر آخر طرفندن کندیلرینه تقدیم اولنان اثوابی اولدیغی کبی کیر واستعمال ایدردی. شکل و هیئتنی توسیع و یا تضییق ایتمزدی. بریسی قوللری طاربرجبه ویرمشدی قوللرینی کنشلتمه‌دی توضؤ زمانلرنده النی اتکی التندن چیقاروب ییقارایدی.

اصناف لباسدن کوملکی سور ایدی. الواندن بیاضی اختیار ایدردی. بیاض جامه کیکزکه اطیب و اطهردر ومیتلریکزی‌ده بیاض جامه‌ایله تکفین‌ایدیکز دیه بیورور ایدی. خالص قیرمزی و یا خالص صاری اثوابدن

ارككلرى نهى ايدردى . قيرمزى آلاجه‌لى و يا يشيل آلاجه‌لى و يا سياه آلاجه‌لى بردى كير ايدى .

اكثر اوقاتده يكى لباسنى جمعه كونى كيير ايدى . ٥
و جامه‌سنى ابتدا صاغ طرفنه كيير و صول طرفدن چيقارير ايدى . يكى لباسنى كيدكده اسكيسنى بر مسكينه ويرير ايدى . مبارك باشنه بياض عمامه و بعضاً سياه صارار ايدى . بعضا ايكى اوموزلرى ارەسندن بر علاقه صارقدير ايدى . اوعلاقه‌يى بعضاً چكه‌سى التنه اليرايدى عمامه‌يى بعضاً علاقه‌سز صاريتور ايدى . بعضاً طاقيه‌سز عمامه صارار ايدى . بعضاده بونك عكسى عمامه‌سز طاقيه ايله اكتفا ايدردى . و بياض و اوزون بويلى طاقيهٔ شامى كير ايدى .

روايته كوره هركون صارندقلرى عمامه‌نك طولى يدى و جمعه و عيدين كونلرنده‌كى عمامه‌نك اون ايكى ارشون ايدى . حرارتلى كونلرده مبارك باشنه طيلسان قويديغى اولمش وحضور شريفنده طيلسان وصف اولنور ايكن : [هذا ثوب لايؤدى شكره] ديه بيورمشدر . كوملك وجامه‌سنك كملرى بيلكنه و بعضاً ده پارمقلرينك اوجنه دكين اوزون ايدى . وكنشلكه مائل ايدى .

كوملك و جامه و ازارينك انكى نصف ساقه دكين ايدى . بعضاً طوپوقارينه قدر ايدى. رداء سعادتلرينك درت ارشون طولى وار ايدى. ديكر روايتده ايكى ذراع و يا ايكى ذراع بر قاريش ايدى . ديكر اقواله كوره طولى آلتى عرضى اوچ ذراع برقاريش ايدى. ازارينك طولى درت ذراع بر قاريش عرضى ايكى ارشون بر بر قاريش ايدى. بعضاً دوكمه‌لى كوملك كيوب دوكمه‌سنى ايليكلردى . بعضاً حله كيمه‌يى اختيار ايلردى . سفرلرده يكلو جامه كيير ايدى . عيد كونلرنده و ايلچى كلديكى كونلرده بعضاً قيمتلى و فاخر لباس كيديكى اولور ايدى.

اكابر اهل يمندن (ذى يزن)ك اوتوز اوچ دوه‌يه صاتون آلەرق هدية كوندرديكى حله‌يى كيمشدى . بر زمانده يكرمى طقوز دوه‌يه ديكر روايتده نظراً يكرمى يدى قيه نقره‌يه كنديسى برحله آلمشدى . كندى ذات فخرالانامىلرى ايچون جامه نسج و اعمال ايتديردكلرى و نزد عامله كيدوبده نسج و اعمالنك تعجيلنى امر بيوردقلرى ده اولمشدر .

عظماء رومدن برى مصنع بر كورك اهدا ايتمشدى . انى بركره كيوب صوكره جعفر بن ابى طالبه بخش ايلدى

جعفر او کورکی کیدیکی حالده حضور سعادته کلنجه افندمز [یا جعفر بونی کیسون دیه سکا ویرمدم قرنداشك نجاشی‌یه هدیه کوندرسون دیه ویردم] دیه بیوردی .

یشیل برجامه‌سی وار ایدی . عرب ایلچیلرینك کلدیکی کونلرده بایرام و جمعه کونلرنده کییر ایدی . کندیلرندن صوکره اوجامهٔ خضراء زیاده کهنه‌لنمش اولدیغی حالده خلفاء کرام ایام مذکوره‌ده تبرکا اوزرلرینه آلوراورتنورلردی. جامهٔ خضرادن باشقه ایام مرقومه‌ده بعضاً صاری و قیرمزی آلاجه‌لی حله کییر ایدی. سیاه برکساسی وار ایدی . صاچاقلی بر بردی‌ده وار ایدی اوطورور ایکن انکله احتبا ایدردی. صاغ النك سرچه پارماغنده قاشی آووجی ایچنه کلمك اوزره خاتمی طاقنور ایدی. برخاتمی وار ایدی که قاشی عقیق ایدی حبشدن کتیرلمش ایدی . نعلین‌ده کییر ایدی . نعلینی مدبوغ صیغیر دریسندن معمول ایدی نعلیننك ایکی قایشی وار ایدی . بعضاً یالین آیاق یورور ایدی .

—

اطعمه‌ده‌ده تکلف اختیار ایلمزدی . طیبات اطعمه‌یی التزام ایتمزدی. حاضر بولدیغندن دائما بسمله ایله

باشلار واوچ پارمغیله یر ایدی. طعام یرکن متکئ ومتربع اولمزدی. یا ایکی دیزی اوستی اوطورور و یاخود صول آیاغنی التنه آلور صاغ آیاغنی دیکر طعامی اویله بر حال و هیئتده یر ایدی. فقرا و مسکینلر ایله وکندی خادملریله برلکده یر ایدی سفره‌ده رفیقسز یالکز یمسندن حظ ایتمزدی. سفره‌ده یمك ایچون کندیسنه مخصوص قاب اولمازدی. کندی یدیکی قابدن دیکرلری‌ده یرلردی. کوله وجاریه وخادملرینه قارشی یمه‌ده کیمه‌ده اوطورمه‌ده ترفع وتعظم کوسترمزدی. همان برابر اولور ایدی. کندوسندن اول طعامه کیمسه ال اوزاتمزدی. طعامدن اول و صوکره اللرینی ییقار ایدی و طعامدن فراغتندن صوکره پارمقلرینی یالار ایدی یالامدقجه مندیله سیلمزدی. مندیلی باطن قدمی ایدی. اصحاب کرامنه دخی پارمق یالاملرینی و کاسه صییرملرینی امر ایدردی. ات ایله اکمك یدیکی زمان اللرینی تمیز ییقار ایدی. و ارتان صو ایله وجه شریفنی مسح ایدردی. مرتفع سفره‌دن طعام ایتمزدی. کناری قیریق کاسه‌دن یمزدی. صوغان و صرمساغی دخی یمزدی. قوقولرندن اکراه ایدردی. سوت ایله بالق اتی و سوت ایله حامض

شيلری اكالده جمع ايتمزدی . صوغوق ايكی طعامی ولزوجتلی ايكی يمكی ده جمع ايتمزدی . قاوورلمش لحم ايله پيشيرلمش لحمی وقورو لحم ايله تازه لحمی ده جمع ايتمزدی سوت ايله يمورطه يی و سوت ايله لحمی جمع ايتمزدی . قابض ايكی ماده يی كذلك بر يرده يمزدی . پك صيجاق يمكی دخی صوغوتمدقجه بركتسز ديه يمزدی مباح هيچ برطعامی تعييب ايتمزدی . ايستكی وار ايسه بر يوق ايسه برشی يمزدی . يكنمامك حالنی كوسترمزدی ، بعدالطعام اويوميكز زيرا قلبلريكز قاتی اولور بيورمشدر آربه اونی الكدن كچيرمزلردی. بين الاطعمه سوديكی لحم ايدی [لحم سمعی زياده ايدر ودنيا وآخرتده سيد الطعامدر] دير ايدی ذراع و ظهره ده كی اتلری بكنور و : [اطيب اللحم لحم الظهر] ديه بيورور ايدی . شو قدر وار كه اكل لحمه حريص و مداوم اولمازدی. لحمی بركن ديشيله قوپارير ايدی . ممكن اولدقجه بچاق ايله كسمزدی اكثر طعامی خورما ايدی كونده ايكی نوبت طعام ايلسه بر نوبتی هر حالده خورما طعامی اولور ايدی. حلوايی بالی تره ياغنی سور ايدی. خورمايی سوت ايله قارشديروب

بر و (اطيبان) ديه تسميه ايدردى . قبانى سور ايدى
دماغه نافع اولديغنى و عقلى زياده ايده جكنى سويلردى .
حق: [اذا طبخت دباءً فاكثرى من مرقها فانه يشد
القلب الحزين] ديه حضرت عائشه رضى الله عنهايه
بيوردقلرى اولوز ايدى . طعامدن تجرده يى طرفنى
التزام ايدردى . بعضاً ياغى اتمكله برابر يرايدى .
غزوة تبوكده اوكنه قورو پينر كتيرديلر و بچاق ايله
كسوب يدى . تازه خورما ايله خيارى وبطيخى يرايدى .
بطيخى بعضاً اتمكله بعضاًده شكر ايله ير ايدى . نزدنده
تازه ميوه لرك اطيبى بطيخ ايله تازه اوزوم ايدى . بر
صالقم اوزومى مبارك اغزينه آلوب واوزوملرينى ديشلريله
صيروب يدكدن صكره صاپنى آغزندن آتديغى اولمش
و خيارى توز ايله يمشدر . سوده رغبتى وار ايدى .
صوينى اوچ نفسده ايچردى . على الاكثر اوطوروب
ايچردى . اياق اوزرنده ايچديكى ده اولدى . بر مجلسده
حاضر اولانلره برشى ايچيره جك اولسه بعضاً اك صوكره
كندوسى ايچردى بعضاًده انك عكسنى ياپار ايدى قربه نك
آغزندن و قدح دليكندن صو ايچمكى نهى ايدردى .
صووق و طاتلى صويى سور ايدى . مدينهٔ منوره يه

ایکی منزل مسافه‌ده (سقیاء) منزلندن کندوسنه طاتلی صو کتیردکلری اولمشدر .

—

سفره پنجشنبه ، بعضاً بازار ایرتسی و پك نادر چهارشنبه کونی چیقار ایدی کیجه سفرینی توصیه ایدردی . وکیجه یوریان یولجیلره ارض طی اولور دیه بیورور ایدی . شو قدر وار که رفیقسز کیجه سفرندن صوك درجه‌ده تحذیر ایدردی .

—

دیزلرینی دیکوب مبارك اللرینی دیزلرینك اوزرندن کمر کبی بند ایده‌رك اوطوردیغی اولور ایدی . بعضاً بر شیئه طایانیر اویله اوطورور ایدی . بعضاً ارقه‌سی اوستی یاتار بر ایاغنی دیکر ایاغی اوزرینه قویر ایدی .

—

تکلمده سوزلری غایت حساب و تأنی اوزره ایدی . سوزی دانه دانه سویلردی . حتی سوز سویلر کن کلمات و حروفاتنی صایمق قابل اولور ایدی . صمت وسکوتی غالب ایدی . ثوابنی قصد ایتمدیکی برشیده سوز

سویلمزدی . سوزی احتیاجه کوره سویلردی. اکثار و اطنابدن واخلال واملالدن احتراز ایدردی. ضرورتنه کوره یعنی حاجت مس ایدرسه بر سوزی اوچ کره سویلردی . سوز سویلرکن مبارك الیله اشارت دخی ایدردی . صاغ النك آیه سنی صول النك ابهامنك بطنی اوزرینه وضع ایدردی. بر شیدن تعجب ایدرسه مبارك النك آیه سنی منقلب ایدر . و دوداغنی ایصیریرکبی یاپار و فخذ شریفنی ضرب ایدردی . غضبی حالنده اعراض کوستریر ایدی آثار غضب وانفعال مبارك بشره سنده ظاهر ونمایان اولور ایدی وحال غضبنده لحیهٔ سعادتلرینی چوقجه اللر ایدی .

—

سوز سویلرکن مجلس شریفنده بولنانلر کمال ادبله سکوت و رأسلرینی اطراق ایدرلردی .

اصحاب کرامك دنیا و اخرته متعلق بحث ایتدکلری شیدن بحث ایدر تعجب ایتدکلرندن تعجب ایدردی . اصحاب کرام ایام جاهلیته عائد حکایات ایله ضحك ایدرلرسه یا خاموش اولور یاخود تبسم بیورور ایدی . بشوش اولمقله برابر چوق کولمزدی فقط اکثر

احوالنده تبسمی غالب و دائم ایدی . و حیك نزول ایتمدیکی و یوم قیامتی دوشونمدیکی و خطبه‌ده بولنمدیغی ساعتلرده همان دائما متبسم کورینور ایدی ضحکی علی الاکثر تبسمدن عبارت ایدی . . . نواجذی کورونه‌جك قدر کولدیکی نادراً وقوع بولور وکوزینك یاشی لحیهٔ سعادتلرینه آقه‌رق آغلادیغی پك چوق اولور ایدی . فقط حین بکاده صیحه و نوحه ایلدیکی واقع دکلدر .

غریبك سؤال وکلامندن اولان اذیتنه صبر وتحمل ایدردی . کیمسه‌نك لاقردیسنی کسمزدی . کیمسه‌یه سوز و یا غیری برشی‌ایله جفا ایتمزدی. اعتذار ایدنلرك عذرلری یالانده اولسه ینه نزد عالیلرنده قبول بیوریلور ایدی . و (کیم که برمسلم برادری کندوسنه جرمندن معتذر و متنصل اوله‌رق کایر اعتذاری یالان اولسون کرچك اولسون قبول ایدملی یوقسه او عذری قبول ایتمیان بکا حوضده وارد وملاقی اوله‌مز) دیری ایدی. اعراب کندوسنه کلام جافی‌ایله رفع صوت ایتسه‌لرده تحمل ایدردی. سیئه‌یه سیئه‌ایله مقابله دکل‌عفو وصفح‌ایله معامله ایدردی . اهل فضل وشرفه لایقنجه وهر قومك کرام

وكريمه اكرام ايدر و اڭا حائز اولديغى شرف وكرمنه مبنى قومنه والى تعيين بيورور ايدى. كندى ذوى الارحامنه دخى اكرام ايدردى . فقط انلرى افضل اولانلرينك اوزرلرينه ايثار ايتمزدى . . اصحاب كرامڭ خانه‌لرينه وارير ايدى ، مجلس شريفدن منقطع اولانلرى سؤال و تفقد ايدركورديكنى زيارت ايلر خسته بولنانى عيادته كيدر ايدى . بر مجلسه واريرايسه بولديغى يرده همان اوطوريويرير ايدى . كنديسنه موقع مخصوص تحرى ايتمزدى . بريسى كنديسيله اوطورسه ياخود بر حاجت قونوشسه او قالقوب كيدنجه‌يه قدر كنديسى بكلر صبر ايدردى.

—

بيانجى براعرابى اصحاب كرام ارەسنده ذات عالیٔ رسالتپناهيلرينى صورمدقجه فرق ايده‌مزدى . اجلهٔ اصحاب كرام، ذات نبوى‌يه برصفت مميزه اولمق اوزره مسجد شريفده بريرى طوپراق ايله يوكسلتوب اوزرينه حصير سرديلركه مسجد شريفده بولندقجه بونڭ اوزرنده اوطورور ايدى . اوطوروشلرى على الاكثر قبله‌يه قارشى ايدى و بوكا (سيدالمجالس) دير ايدى . كيجه

وكوندوز هيچ بر وقتنی یا الله تعالی‌یه طاعت و عبادت و یاخود منافع عامهٔ مسلمینه متعلق همتك غیری شیله کچیرمزدی . اوطون کسر وکسدیکی اوطونی بیت سعادتنه قدر کتیریر ایدی .

هیچ بر قادینه و خادمنه و دوه‌یه لعن وضرب ایتمامشدر بر کره خادمنی چاغیردی . خادم جواب ویرمدی [اکر قیامتده قصاص خوفم اولمسیدی سنی بن شو مسواك ایله ضرباً اجیدیر ایدم] دیه بیوردیلر ایدی . هیچ بر یتاغی و مندری تعییب ایتمزدی . نه‌یی سررلرسه اوطورور ایدی سرمزلرسه یره اوطورور و یره یاتار ایدی .

جمیع احوالده هین ولین ایدی . فظ وغلیظ دکل ایدی. سوقاقلرده شوراده بوراده کوراتی پاتیردی ایتدیکی اولمدی . لعب مباحی کورور انکار ایتمزدی. یانــه کلن ضیف ومسافره اکراماً یاصدیغنی ویریر ایدی . کلن ذات تأدباً ابا ایدرسه عزم واصرار دخی کوستریرایدی. کندوسیله قرابت وسابقهٔ معرفتی بولنمیان ذواته اوطورمق ایچون رداء سعادتنی آتدیغی اولمشدر . ضیوفدن هیچ برطعامنی دریغ ایتمیوب بولدیغنی چیقاریر وبوله‌مزسه

ضيفه قارشى صميميتله اعتذار ايدردى . « ايكى حفيد سعيدى حسن وحسين رضى الله عنهما ايله مداعبهٔ انلرى ظهر سعادتلرينه بيندیروب [نعم الجمل جملكما ونعم العدلان انتما] ديديكى اولمشدر .

—

مزاح و لطيفه ايلديكى اولورايدى . بعض صبيان ايله ومحرمى بولنان نسوان ايله ممازحه ايتديكى واقع اولدى. انس بن مالك رضى الله عنه [ياذا الاذنين] ديه بيورمشدى . بر سفرده حضرت عائشه رضى الله عنها معيتنده ايدى . يولده اصحابى كرامى ايلرى كوندروب كندوسى عائشه ايله برابر كريلدى صوكره ايكيسى يولده مسابقهٔ قوشديلر. حضرت عائشه هنوز ملحم اولمديغندن مسابقه‌يى قزانه‌رق رسول الهى قوشوده كچدى . باشقه بر سفرده عين وجهله بر مسابقه دها ياپديلر . بوكره حضرت عائشه كرى قالمغله افندمز [هذه بتلك = بو اولكنه بدلدر] ديه بيوردى .

بر زمان نزد همايونلرينه بر قادين كله‌رك :

— « يا رسول الله زوجم سنى دعوت ايدر »

ديمكله افندمز حدقهٔ بصرده‌كى بياضى مراد

ایده‌رك [سنك زوجك کیمدر عجبا کوزنده آق اولان آدمیدر] دیه بیورمشدی .

نعیمان بن عمرو الانصاری رضی الله عنه ، صوك درجه‌ده لطیفه‌کار برمرء معروف ایدی. برکون بادیه‌دن رسول اللهه براعرابی کلدی. دوه‌سی فناء مسجد شریفه باغلایوب ایچری کیردی . بعض اصحاب نعیمانه :

— « شو دوه‌یی کسوب بزه یدیره‌بیلورمیسك که بدانی صاحبنه رسول ویرسون »

دیدیلر . نعیمان همان او انده دوه‌یی کسدی . اعرابی دوه‌سنك حالنی کورورکن [واعقراه یا محمد] دیه حایقیردی. افندمز چیقوب سئوال ایتدی. (نعیمان) دیدیلر نعیمان ایسه قاچوب ضباعه بنت الزبیر بن عبدالمطلبك خانه‌سی جوارنده برخندقده صاقلانمشدی افندمز تعقیبه مسارعت ایلدی . اوراده برآدم پارمغیله خندقه اشارتله برابر [کورمدم یا رسول الله] دیه سسلندیکندن افندمز نعیمانی طوتوب خندقدن چیقاردی. و[نیچون یاپدك]دیه‌صوردی. نعیمان: [بنی سکا کوسترنلر یاپدیردی یا رسول الله] دیدی رسول الله صلی الله علیه وسلم نعیمانك یوزندن طوپراغی سیلر هم کولرادی . دوه‌نك اثماننی دخی تأدیه ایتمشدر .

صفیه بنت عبد المطلب جنته کیرمك ایچون دعا رجا ایتدی . رسول الله صلی الله علیه وسلم اکا [قوجه قاری جنته کیرمیه جکدر] دیدیکندن صفیه آغلادی . صوکره افندمز [عجائز دنیا او حاللریله جنته کیرمیه جکلر بلکه (انا انشأناهن انشاءاً فجعلناهن ابکاراً) آیت کریمه سنك منطوقنجه تیز و کنج اولدقلری حالده کیره جکلر] دیه ایضاح ماده بیوردیلر .

خوات بن جبیر رضی الله عنه ایله بر سفرده مرالظهران انده نزول ایتمشدی . خوات او محلده بر طاقم قادینلری کوره رك طوغری یانلرینه کیتدی اوطوردی . انلرله مصاحبته باشلادی .

او صره ده خیمهٔ سعادتلرندن چیقه رق خواتی اولدیغی موقعده کورمکله معرض انکارده :

— « یا ابا عبدالله اوراده نه یاپیورسك »

دیه سئوالندی . خوات برآز قورقه رق :

— « یا رسول الله سرکش بر دوه م وار باغلامق ایچون بونلره اورغان یاپدیرمق ایسترم »

دیرکن قالقدی . کندوسی بوکا باشقه برشی دیه مدن کچدی . خوات ده کلوب عقیب و اثر عالیده کیتدیکندن

رداء سعادتلرینی خوات طرفنه کیری آتدی . قضاء حاجت ایچون ایلرولدی . عودتنده غایت معنیدار بر وضع اوزره خواته باقەرق :

— « سرکش دوەیی نه یاپدك »

دیه بیوردی . او منزلده تصادف ایتدکجه خواته آزغین دوەسنك حالندن صورار ایدی .

مدینه‌یه عودتلرندن صوکره دخی هر راست کلدیکی محلده سلام ویریر صوکر سرکش دوەسنك حال وخاطرینی سؤال ایدردی . خوات ایسه توالی ایدن استفساره قارشی حجابندن ارتق نزدینه کلەمامکه باشلدی بر مدتده بویله کچدی . صوکره تنها بر زمان فرصتنی بولەرق خوات مسجد شریفه کیردی . نمازه مشغول اولدی . اوراده افندمزده حجرهٔ سعادتدن مسجده چیقوب ایکی رکعت نماز قیلدی خوانه قریب اوطوردی قالقوب کیتمسی امید و ارزوسیله خوات نمازی اوزاتدی کندولری خواتك اومقصودینی درك وتفرس ایدەرك :

— « یا ابا عبدالله نقدر اوزادیر ایسەك اوزات سن بیتیرمدکجه بن ده کیتمیه‌جکم »

دیه بیوردی . خوات تسکین خاطر عالی‌یه مدار

اوله بیله جك برعذر بولمغه قرار ویرمش اولدیغی حالده سلام ویردی . او زمان :

— « السلام علیك یا ابا عبدالله او سرکش دوه‌نی نه یایدك »

دیه بیورلمقله خوات صوك درجه صمیمی بر چهره و لسان ایله :

— « یا رسول‌الله اول الله حقیچون که سنی صدق ایله کوندردی مسلمان اولدیغم کوندنبرو او سرکشلك حال و عادتی براقمشدر »

جوابنی ویردیکندن اکا [رحمك الله] دیه دعا ایلدی ..

—

مبارك صاچنی و صقالنی طارار و صاچنه یاغ سورر ایدی . فقط هرکون طارامز ایدی صاغ الی وضوء و طعامه مخصوص ایدی . صول الی دفع اذاء واستنجاده استعمال ایدردی . ویره‌جکنی و آله‌جغنی صاغ الیله ویریر و الیر ایدی . کیجه‌لری دیدهٔ پرنور سعادتلرینه اوچ کره کحل اصفهانی چکردی . بعضا صاغ کوزینه اوچ صول کوزینه ایکی کره چکردی سفره

كيتسه آينه طاراق مكحله و مسك قوطوسی مقراض روغندان هپ برلكده كتوريلور ايدی خانه‌سنده هانكی زوجه‌سنك حجره ونوبتنده ايسه اشياء مذكوره اوحجره‌يه نقل اولنوب نزد همايونلرنده بولنديريلور ايدی . تدوير وجهدن ويوزده‌كی قيللری يولمقدن و باشدن و صقالدن اق قيللری قوپارمقدن نهی ايدردی .

—

بر كيمسه‌نك خانه‌سنه وارير ايسه قپو حذاسنه طوغری طورمزدی. صاغ ويا صول طرفنده طوره‌رق [السلام عليكم السلام عليكم] ديه استيذان ايدردی . بر جماعت صبيانك و برجماعت نسوانك يانندن گچوب هر ايكی جماعته آيری آيری سلام ويرديكی اولدی . مسلم و مشرك برلكده بولنان برمجلسه دخی سلام ويرير ايدی . هر يرده سلامه اول كندوسی باشلار ايدی . كندوسنه سلام ويرلسه مثليله ويا دها افضليله رد سلام ايدردی . وقطعاً تأخيرده ايتمزدی. سلامی ويرن آدمده ايشيدير ايدی. اشارتله اكتفا ايلمزدی. وسلامه جوابی و او ايله [وعليك السلام] ايدی . كيجه حجرۀ سعادتنه كيرركن اويانق اولانلر ايشيده‌جك اويقوده اولانلری

اویاندیرمیه‌جق صورت و مرتبه‌ده سلام و یریر ایدی . مجلسه کلیر ایکن و مجلسدن کیدرکن سلام و یریر ایدی. مصافحه دخی عادت سنیه‌لرندن ایدی . دیار آخردن کلان ایله معانقه ایدردی . زید بن حارثه مکه‌دن و جعفر بن ابی طالب ارض حبشه‌دن مدینهٔ منوره‌یه کلدکاری زمان انلرله و ابوذرالغفاری ایله معانقه ایتمشدی.

عطسنده آوازنی آهسته ایدر و وجه صبیحنی مبارك کمیله اورتردی. ودست شریفلرینی قاشلری اوستنه قویر ایدی . حق تعالی عطسی سور اسنه‌یکی مکروه طوتر دیر ایدی .

—

مشی و سیرنده معتدل ایدی . سرعتله بطاءت ارهسنده وقار اوزره ایدی. بطاءتدن زیاده سرعته قریب بر حالده یورویشی وار ایدی . یورور ایکن ویا ایاقده قائم ایکن برطرفه نظر و التفات ایده‌جك اولورلرسه وجود شریفلرینك جمله‌سی ایله دونر ایدی . یورور ایکن یوکسکدن اشاغی برمحله اینر کبی ایاغنی باصار ایدی. اصحابیله برلکده یورور ایکن [دعوا ظهری للملائكة] دیه کندو-نی الك ارقه‌یه براقدیغنی اولور ایدی .

سفر وحضرده چپلاق واکرلی آته دوه‌یه قاطره
حماره بیندیکی اولدی. غالب احوالده یالکز بینر ایدی.
ترکیسنه حسن و حسینی و اولاد جعفردن یاخود کوله‌
لرندن واصحابندن برینی الدیغی‌ده اولور ایدی. هم اوکنه
هم ترکیسنه اطفالدن بر ذات الوب کندوسنك اورته‌ده
قالدیغی اولدی . زوجات طاهراتندن بعضی ترکی‌یه
آلمشدی . چپلاق اایاق ایله رداسز وقلنسوه‌سز اقصای
مدینه‌یه‌قدرعیادت مرضاایچون یورودیکی‌واقع اولمشدر.

—

مسکن خصوصنده اهتمامی یوق ایدی . صیجاق
و صووقی دفع ایده‌جك و دواب و بهایم کرمیه‌جك و
خلقك کوزی کورمیه‌جك قدر بنا ایله اکتفا ایدردی .
کیجه یاته‌جغی زمان کوندوزه مخصوص البسهٔ مبارکه‌لرینی
چیقاروب فراش سعادتی نه ایسه اوستنه اوطورور.
ومبارك ایکی اللرینك آیه‌سنی بریره کتوره‌رك اوفورور
وسورهٔ اخلاص ومعوذتینی اوقور و آیه‌سنی اعضاسنك
اوزرینه سورر کزدیریر ایدی . صوکره صاغ جانبنه
یاتوب صاغ النك آیه‌سنی یوزینك صاغ جانبی التنه قویر
ایدی . کاه یتاقده کاه کلیم و یا حصیر اوزرنده کاه عباء

و بالاس اوزره بعضاده قورى برده يانار ايدى . برقات بوكولمش عبادن عبارت اولان فراش سعادتى بر كيجه حضرت عائشه رضى الله عنها بر قات دها بوكوب درت قات ايتمش اولديغى حالده افندمز ياتوب اويودى صوكره بوزولديغنى كورەرك (نه اولدى يتاغمه بو كيجه اولكى كبى دكل) ديه بيوردىلر . حضرت عائشه درت قات ايتديكنى سويلركن حال اولنه اعاده سنى افندمز امر ايتمشدى . اويقو وقتنده مبارك باشى آلتنه قويديغى ايچى خورما ليفى ايله طولو سختياندن بر ياصديق ايدى .

بيع وشرا ايلديكى اولور ايدى ولكن بيعدن زياده شراسى چوق ايدى . بر خيلى قويونى وار ايدى . قويونلرينك يوزدن زياده اولمسنى ارزو ايتمديكندن يوزدن آرتانى ذبح ايدردى ايام قبل النبوه ده نفسنى رعى اغنام خدمتى ايچون آخره ايجار ايتديكى اولمشدر . رهن ايله ورهنسز استدانه واستعاره ايلديكى و ضامن اولديغى وقوع بولديغى كبى براراضيسنى وقف ده ايلمشدى . مجرد امتى ايچون توسعه مقصديله سكساندن فضله مواضعده يمين ايتديكنى كوسترمشدر . محافل مساكينده انلرله

اولان مصاحبتی اثناده اوزرینه کلان قملاتی ثیاب شریفه‌سندن مبارك اللریله طوپلار ایدی .

—

انس بن مالك رضی‌الله عنه سفر وحضرده اون سنه متمادیا خدمت سنیه‌سیله مباهی وشرفیاب اولمشدی . شو اون سنه ظرفنده یاپدیغی ویا یاپمدیغی بر شیدن طولایی بونی نه‌یه یاپدك یاخود نه‌یه یاپمدك دیه سویلمامشدر . ایشلری دائما اصحابیله مشاوره ایدردی . کندوسنی هرکیم اولور ایسه اولسون برشی ایچون چاغیریر ایسه همان کیدردی مدینهٔ منوره‌نك اك اوزاق محلنه قدر خسته عیادتنه کیدردی . بیلدیکی وبیلمدیکی جنازه‌لره حاضر اولور ایدی . کمال ادب و حیاسندن اصحابی ارەسنده اوطورور ایکن ایاغنی اوزاتدیغی کورولمامشدر . نماز قیلرکن بری حضور همایونلرینه کیرسه نمازی تخفیف ایله بیتروب حاجتنی صورار ایدی .

٣

اولاد کرامی

ابراهیمدن باشقه جمیع اولاد ذکور واناثی خدیجه

رضي الله عنهادن طوغمشلردر. درت اولاد اناثی بولندیغی متفق و مقطوع ایسه‌ده قاچ اوغلی اولدیغی اختلافلیدر. بعض قوله کوره اوچ دیکر اقواله کوره بش اولاد ذکوری واردر:

١ قاسم — اوّل اولادیدر. قبل البعثه خدیجه‌دن تولد ایده‌رك عادة العرب اوزره افندیمز ابوالقاسم کنیه‌سیله مکنی اولمشدر. قاسم اول اولادی اولدیغی کبی اولادی ارەسنده الك اول وفات ایدن ده بودر. وفاتنده صبی ایدی.. بر بجق، ایکی یاشنه. آته بینه‌جك سنه کلدیکی حالده وفاتی مرویاتندر.

٢ عبدالله — بعدالبعثه خدیجه‌دن تولد ایده‌رك چوجوك ایکن وفات ایلمشدر. روایتلره کوره صدر اسلامده تولدی سببیله پدرعالیکهرلری اکا (طیب وطاهر) اسمی ویرمشدی. شوحالده اوچنجی اوغلی ابراهیم اولمق لازم کلیور.

٣ طیب | قبل البعثه ایکیز اوله‌رق طوغمش برر
٤ طاهر | مخدوملری ایدوکی روایتنك احتمال صحتی جهتیله بویله قید ایدیورز.

٥ ابراهيم — جاريه‌سی ماريهٔ قبطيه رضی الله عنهادن عاليه[*] محله‌سنده طوغمشدی صبی ایکن وفات ایتدی بونك تولدی مستلزم سرور نبوی اوله‌رق یدنجی کونی صاچنی کسديردی . آغيرلغنجه کموش صدقه‌ويردی وايكی قوچ عقيقه ايلدی .

٦ زينب — رضی الله عنها قول صحيحه كوره بيوك كريمه‌لريدر . وقعهٔ فيلك اوتوزنجی سنه‌سنده وافنديمزك اوتوزنجی یاشلرنده تولد ايتمش و (ابوالعاص بن الربيع بن عبدالعزی) يه نكاح ايدلمشدر. وقعهٔ بدرده ارالرينی افنديمز بركره تفريق ايتمشكن ابوالعاصك بالاخره قبول اسلامی اوزرينه نكاح اول ايله ديكر روايته كوره تجديد نكاح ايله زينبی ينه اكا ويرمشدر .

٧ رقيه — رضی الله عنها وقعهٔ فيلك اوتوز اوچنجی سنه‌سنده قبل البعثه طوغمشدر . ابولهبك بيوك اوغلی عتبه‌يه، نكاح ايدلمش ايكن عتبه، بوشايوب عثمان بن عفان رضی الله عنه‌ه تزوج اولنمشدر. رقيه حضرت عثمان ايله برلكده ايكی كره حبشستانه هجرت ايتمشدی اولكی

[*] العوالی ، موضع قريب من المدينة وكأنه جمع عالية .

هجرتنده حامله ایدی اثناء هجرتده یولده سقط جنین وقوعه کلوب صوکره عبدالله نامنده براوغلی اولمشدر .

عبدالله بر روایته کوره ایکی دیکر روایته کوره التی یاشنده ایکن بر خروس غاغاسیله کوزینی اوریمقله متأثراً وفات ایلدی ..
رقیه رضی الله عنها رسول الله صلی الله علیه وسلمك بدر سفری اثناده ارتحال ایتمشدر [بعدالهجره سنه ۲]

۸ ام کلثوم — رضی الله عنهانك اسمی آمنه‌در .
عتیبه بن ابی لهب آلمشدی .. عتیبه دخی عتبه‌کبی قبل الدخول بوشایوب رقیه‌نك ارتحالندن صوکره اوچنجی سنهٔ هجریه‌ده حضرت عثمان بن عفان رضی الله عنه‌تزویج بیورلدی. فقط عمری وفا ایتمیه‌رك طقوزنجی سنهٔ هجریه‌ده وفات ایلمشدر .

۹ فاطمه — الزهراء رضی الله عنها کرائم مکرمهٔ سعادتلری ایچنده الك کوچوك و الك سوکیلیسی ایدی .
بعدالنبوه خدیجه رضی الله عنهادن طوغمشدر . ام محمد کنیه‌سیله مکنیه ایدی .

سنهٔ ثالثهٔ هجریه‌نك رمضاننده حضرت علی کرم الله وجهه‌یه تزویج بیوریله‌رق ذی الحجه‌ده دیکر قوله

كوره رجب و يا صفرده زفاف اولمشدر . حين زفافده اون بش و يا اون سكز ياشنده ايدى . اوچ اوغلى اوچده قيزى طوغمشدى. ارتحال نبيدن آلتى آى صكره وفات ايلدى. كتب متداوله‌ده مروياتى اون‌سكز حديث شريف اولوب برى متفق عليه ديكرلرى كتب احاديثده مرويدر .

∴

٤

ــ اعمام وعمات فخامى ــ

اون ايكى عم مكرمى وار ايدى :

١ حارث — الك بيوكارى ايدى. انكچوندركه عبدالمطلب ابوالحارث كنيه‌سيله مكنى ايدى .
٢ قثم — كوچوك ايكن وفات ايتدى .

برادر ناندر

٣ ابوطالب — اسمی عبدمنافدر	بونلر والدالنبی عبدالله ایله برانادندر	
٤ زبیر — کنیه‌سی ابوالحارثدر		
٥ عبدالکعبه —		

٦ حمزه — رضی الله عنه	برانادندر
٧ مقوم —	
٨ حجل — مغیره‌ده دینیلیر ایدی	

٩ عباس — رضی الله عنه	بر بطندن ایدی قسمکده بونلرله بطن واحده‌دن اولدیغنه دائر روایت واردر.
١٠ ضرار —	

١١ ابولهب — اسمی عبدالعزی ایدی .

١٢ غیداق — مصعب دخی دینیلیر ایدی .

ایچلرندن عباس ایله حمزه رضی الله عنهمانك غیری شرف اسلام سببیله حائز نصاب فوز و فلاح اولان یوقدر. التی نفرده عمه‌سی وار ایدی :

١ عاتكه — اسلامی اختلافلیدر . بدرده هزیمت و فلاکت قریشی رؤیاده کورن بو ایدی .

٢ ام حکیم — البیضاء

٣ بره — ابورهم بن عبدالعزالك زوجه‌سی ایدی صوکره عبدالاسد بن هلال مخزومی‌یه واروب اندن ابوسلمه‌یی طوغورمشدر که ام المؤمنین ام سلمه رضی الله عنها حضرتلری بونك حبالهٔ نکاحنده ایدی

٤ امیمه — جحش بن ربابك زوجه‌سی ایدی. اندن عبدالله عبید الله ابو احمد زینب ، ام حبیبه وحمنه‌یی طوغوردی .

عبدالله والد النبی صلی الله علیه وسلم ایله بونلر بر انادن ایدیلر .

٥ اروی — اولا عمیر بن وهبه واروب اندن طلیبی

طوغورمش صوكره كلده بن عبدمناف وارمشدر . بر روايته كوره بوده عبدالله والد النبی صلی الله عليه و سلم ايله ديكر روايتنه نظراً حارث بن عبد المطلب ايله بر انادن ايدی .

٦ صفيه — رضی الله عنها زمان جاهليتده حارث بن حرب بن اميه‌نك زوجه‌سی ايدی . انك فوتندن صكره خديجه رضی الله عنهانك برادری (عوام بن خويلد)ه واروب زبير رضی الله عنه ايله سائب و عبد الكعبه‌يی توليد ايتمشدر. صفيه حمزه رضی الله عنه ايله بر والده‌دن ايدی عمات نبی ايچنده بوندن باشقه‌سنك مسلمان اولديغی معروف دكلدر خيبر غزوه‌سنده بولنه‌رق بر يهودی‌يی قتل ايتمش اولمسنه مبنی غنيمتدن كندوسنه حصه ويرلمشدی . يتمش اوچ ياشنده و حضرت عمر الفاروق رضی الله عنهك زمان خلافتنده ارتحال ايده‌رك بقيعه دفن اولنمشدر .

٥

زوجات وسراری طاهراتی

علی اختلاف الروايات اوتوز و يا يكرمی اوچ امرئه

پاکیزه‌نك خطبة النکاحی واقع اوله‌رق بونلردن بعضنك عقدی اولمش زفافی اولمامش بعضنك حقنده یالکز طلب ازدواج وقوع بولوب عقد حصوله کلمه‌مش اون برینه دخول و شو اون برك بینی جمع [١] بیورلمشدر :

١ خدیجة — الکبری رضی الله عنها الك اول الدیغی بودر . مقدما (عتیق بن عائذ) المخزومینك زوجه‌سی ایدی . بوندن بر اوغلی برقیزی طوغدی. صوکره (ابو هاله بن النباش بن زرارة التیمی)به وارەرق اندن‌ده ایکی اوغلی اولدی . ابو هاله‌دن طول قالمسی اوزرینه رسول الله صلی الله علیه وسلم بشیوز درهم صداق ایله نکاح ایتدی. که او زمان خدیجه قرق کندی ذات اقدس همایونلری یکرمی بش یاشنده ایدی . ابراهیمدن باشقه جمیع اولاد کرامی بوندن اولمش و بونك حیاتنده خوشنودلغندن ناشی اوزرینه دیکرینی الامشدر . تاریخ نبوتك اوتجی سنه‌سنده وفات ایده‌رك زوج کریمی مکدر و محزون ایتمشدر.

---

[١] ابن اثیر تاریخنده زوجات مدخول بهانك اون اوچ اولدیغنی یازمش ایسه‌ده جمهور اهل سیر اون برنده اتفاق ایدرلر .

٢ سوده — بنت زمعه رضی الله عنها مکه‌ده سکران بن عمروك زوجه‌سی ایدی. سکراندن عبدالرحمن اسمنده بر اوغلی وار ایدی . سوده زوجی سکران ایله حبشه‌یه هجرت ایدنلر میاننده ایدی . حبشه‌دن معاودتلرندن صوکره سکران فوت اولمغله تاریخ نبوتك اوننجی سنه‌سنده درتیوز درهم مهر اوزرینه تزوج بیوریلوب بر سببدن طولایی تطلیق و یاخود تطلیقی تصور اولندیغندن نوبتی حبیبهٔ رسول اولان عائشه رضی الله عنهایه باغشلامق اوزره محضا زوجات طاهرات میاننده حشر اولمق ارزوسیله سوده‌نك وقوع بولان نیازینه بناءً طلاقدن فراغت ویاخود رجعت بیورلدی مرویاتی بش حدیثدر. بریسی بخاریده متباقیسی سنن اربعه‌ده‌در. وفاتی حضرت عمرالفاروق رضی الله عنهك اواخر ایام خلافتنده ایدی. اوزون بویلو و بك جسامتلو اولمق مناسبتیله جنازه‌سی امر عالیٔ خلافتله کیجه وقتی قالدیریلوب دفن ایدلدی.

٣ عائشه — [ام عبدالله] (١) رضی الله عنها خدیجة الکبری رضی الله عنهانك وفاتی سنه‌سنك شوالنده

---

[١] اکتنت بابن اختها عبدالله بن الزبیر بأذن رسول الله لها فی ذلك .

مكه‌ده التی یاشنده تزوج بیورلوب هجرتدن سکزنجی آیده و ینه شوال ایچنده مدینهٔ طیبه‌ده دخول و زفافی اجرا اولنمشدر . حین زفافده طقوز و ارتحال نبوی زماننده اون‌سکز یاشنده ایدی . حضرت عائشه رضی‌الله عنها فقها و فصحاء کرامدن ایدی. شعر وانسابه وقوف کامل‌لی و علم و عرفانده غیرینه نصیب اولمیان فضل‌العظیم امتیازی وار ایدی . حقلرنده‌کی : [خذوا ثلثی دینکم عن هذه الحمیراء] فرمان نبویسی فضل وکمالنه برهان ایدی . هجرتك اللی سکزنجی سنه‌سی رمضاننك اون یدنجی صالی کیجه‌سی التمش التی یاشنده وفات ایتدی . همان اوکیجه جنازه‌سی بقیعه دفن اولنمشدر. اکثراهالیٔ مدینهٔ منوره جنازه‌سنه حاضر ایدی . نمازینی ابوهریره رضی‌الله عنه قیلدیردی ، کندوسنی قبره برادر زاده‌لری (قاسم بن محمد بن ابی بکر) و (عبدالله بن عبدالرحمن بن ابی بکر) ایتدیردیلر . مروياتی (۲۲۱۰) حدیث اولوب ۱۷٤ حدیثی متفق علیهدر . بخارینك منفرد اولدیغی ٥٤ ومسلمك ٦٨ حدیثدر .

٤ حفصه — بنت عمرالفاروق رضی‌الله عنهما خنیس بن حذافه رضی الله عنهك زوجه‌سی ایدی ، خنیسك

بدرده الدینی یاره‌دن متأثراً وقوعوفاتیله قاله‌رق صوکره اوچنجی سنهٔ هجریه شعبانده امهات مؤمنین عدادینه داخل اولدی . حفصه . عبدالله بن عمر رضی الله عنهما ایله بروالده‌دن ایدی . بنیان کعبه سنه‌سنده یعنی تاریخ قبل النبوه‌نك بشنجی سنه‌سنده طوغمشدی بر مسئله‌دن طولایی طرف اشرف رسالتپناهیدن بر کره تطلیق اولنمشدی فقط صوامه وقوامه اولمسی ایله برابر جنتده‌ده زوجات طاهراتندن بری بولنمسی کبی اسبابه مبنی امر الهی ایله مراجعت بیورلدی . قرق بش سنهٔ هجریه‌سنده ٦٣ یاشنده اولدیغی حالده مدینه‌ده وفات ایده‌رك اوزمان معاویه رضی الله عنه جانبندن امیر المدینه بولنان مروان بن الحکم نمازینی قیلدیرمش و سریر نعشنه‌ده کیرمش، ودفنندن فراغه دکین کنار قبرنده مکث وتوقف ایلمشدر. مروياتی کتب متداوله‌ده ٦٠ حدیث اولوب درتدی متفق علیهدر. مسلم التی حدیثده منفرد متباقیسی کتب سائره‌ده مرویدر .

٥ زینب — بنت خزیمه رضی الله عنها مقدما طفیل بن الحارث بن عبدالمطلبك زوجه‌سی ایدی .. طفیلك تطلیقندن صوکره برادری (عبیدة بن الحرث)، واردی .

عبيده رضى الله عنهك ده بدرده اياغندن اوريله رق وقوع
شهادتى اوزرينه طرف اشرف پيغمبريدن تزوج بيورلدى .
ازدواجدن سكز آى ديكر روايتلره كوره ايكى يا اوچ
آى صوكره عازم دارنعيم اولديكه زمان حيات همايونلرنده
بونكله خديجه رضى الله عنهانك غيرى زوجه سى وفات
ايتمامشدر . فقرا ومساكينه اولان بر واحسانندن ناشى
[ام المساكين] كنيه سيله مكنى ايدى .

٦ ام سلمه — هند رضى الله عنها ابو سلمه عبدالله
بن عبدالاسدك زوجه سى ايدى . حبشه يه هجرت ايدنلرك ده
برى ايدى . ابو سلمه حضرتلرينك احدده الديغى
جريحه نك تأثيريله وفاتندن صوكره ابوبكر وعمر رضى الله
عنهما طالب ازدواج اولدقلرى حالده ام سلمه قبول
ايتمامشدى . رسول الله صلى الله عليه وسلم دخى طالب
ايدركن بو ، مسنه و شديدة الغيره وام الايتام اولمسى كبى
اسبابى درميان ايله بركره اعتذار ايتمش ايدى . اخيراً
موافقت كوستره رك نكاح اولمش و ام المساكين زينب
رضى الله عنهانك ترك ايلديكى حجره ده زفافلرى وقوع
بولمشدر . [بعدالهجره فى شوال سنه ٤]

كربلاده حضرت حسين رضى الله عنهك وقوع

شهادتی خبر یر کدریجی الدیغی زمان اهل عراقه لعنت ایتمشدی . جمیع امهات مؤمنینك الك صوك وفات ایدنی بودر . هجرتك (٦٠) ویا (٥٩) سنه‌سنده (٨٤) یاشنده اولدیغی حالده مدینهٔ طاهره‌ده وفات ایدوب بقیعده دفن اولنمشدر. کتب متداوله‌ده مرویاتی (٣٧٨) حدیثدر اون اوچ حدیثی متفق علیهدر. بخارینك منفرد اولدیغی اوچ ومسلمك اون اوچ حدیثدر. باقیسی دیکر کتب حدیثده مسطور ومرویدر .

٧ زینب — بنت جحش رضی الله عنها عمات نبویه‌دن امیمه بنت عبدالمطلبك قیزی ایدی. ابتدا کوله‌سی زید بن حارثه رضی الله عنه آله‌رق زیدك تطلیقی اوزرینه انقضاء عدتندن صوکره رسول الله صلی الله علیه وسلم آلمش وآیت حجاب بونك بو ولیمه‌سی زماننده نازل اولنمشدر. که هجرتك دردنجی سنه‌سی هلال ذی القعده‌سنده ایدی . زینب اوتوز بش یاشنده وقیصه‌جه بویلو برقادین ایدی . ارتحال نبویدن صوکره زوجات طاهرات ایچنده ذات اشرف رسالتپناهیلرینه اول لاحق اولان بودر . اوته‌دنبرو معلوم اولان آکثار بروحسناتی سببیله [اطولکن یداً اسرعکن لحوقاً بی] تبشیر کزیننك کندی حقنده

ایدوکی تظاهر ایلدی . هجرتك یکرمنجی سنه‌سنده مدینهٔ طاهره‌ده ارتحال ایدوب بقیعه دفن ایدلمشدر . روایته کوره وفاتنده اللی اوچ یاشنده ایدی . مرویاتی کتب متداوله‌ده اون بر حدیثدر . ایکی حدیثی متفق علیهدر متباقیسی دیکر کتابلرده مرویدر .

٧ جویریه — رضی الله عنها بنی مصطلق رئیسی حارث بن ابی ضرارك قیزیدر .

اولجه عم زاده‌سی مسافع ذوالشفرین بن صفوانك زوجه‌سی ایدی . مریسیع غزاسنده زوجه‌سی مقتول اولمش وکندوسی اسیراً ثابت بن قیس رضی الله عنهك حصه‌سنه دوشمش ایدی . جناب ثابت بونی بدل کتابته ربط ایلدیکندن جویریه بنی مصطلق دیارنده معسکر اسلام اولان بردره کنارنده پیشکاه عالی‌یه بالمراجعه تسویه و ایفاء دینه یاردم استدعا ایدرکن کندوسنك فوق العاده درجه‌سنده بولنان حسن و جمال وملاحتی نظر رغبت رسالتپناهی‌یی جلب ایدرك افندیمز بدل کتابتی ثابته تماماً ادا وتسلیمدن صوکره جویریه‌یی اعتاق وبعده تزوج ایلمشدر . که سنهٔ خامسهٔ هجریه شهر شعبانی ایچنده ایدی روایته کوره هجرتك اللی التنجی سنه‌سنده التمش

بش ياشنده وفات ايدرك معاويه رضى الله عنهك جانبندن
اوزمان امير المدينه بولنان مروان بن الحكم ، نمازينى
قيلديروب بقيعه دفن ايدلمشدر مرويانى يدى حديثدر
دردى صحيحينده در ايكيسنده بخارى ديكر ايكيسنده ده
مسلم منفرددر .

٩ ام حبيبه — رمله رضى الله عنها ابو سفيان
رضى الله عنهك كريمه سيدر . اولجه عبيدالله بن جحشك
زوجه سى ايدى . زوجى عبيدالله ابتداء ظهور اسلام
اثناده مسلمان اوله رق ام حبيبه ايله برلكده حبشه يه
هجرت ايدنلر ميانده بولنمش ايسه ده حبشه ده تنصر
ايدرك كافراً فوت اولمسيله ام حبيبه بلده سندن دور
وخصم وخويشانندن مهجور قالديغندن اولابده كى امر
واشعار عالئ نبوى اوزرينه نجاشئ حبش انى رسول الله
صلى الله عليه وسلمه تزويج ايلمشدر . عقد نكاح زماننده
(خالد بن سعيد) ام حبيبه نك وكيلى ايدى . نجاشى مهر
اولمق اوزره بر روايتده درت يوز زرسرخ ديكر روايته
كوره درت بيك درهم نقره ويرمش خالد دخى بالوكاله
آلوب صاحبنه تسليم ايتمشدر . نجاشى ام حبيبه رضى الله عنهايى
معيتنده بر جماعت اصحاب كرام بولنديغى حالده شرحبيل بن حسنه
رضى الله عنه واسطه سيله دربار نبوى يه اعاده ايلديكى زمان بر مكتوب

یازمش وبر کوملك برطون برر داء ، سیاه بر چفت چیزمه برلکده هدیهٔ افندمزه کوندرمشدر . شو ازدواج وقتنده ام حبیبه بر روایة کوره اوتوز یاشنده دیکر روایته نظراً دها فضله برسنده ایدی . هجرتك قرق ایکنجی ویا قرق دردنجی سنه‌سنده مدینهٔ طیبه‌ده وقول آخره کوره شامده ارتحال ایدوب مروان بن الحکم نمازنی قیلدیرمشدر . مرویاتی ٦٥ حدیثدر ایکی حدیثی متفق علیه وبر حدیثده مسلم منفرددر.

١٠ صفیه — رضی الله عنها یهود بنی نضیر اشرافدن حیی بن اخطبك قیزیدر . انبیاء بنی اسرائیلدن هارون علیه السلامك نسلندن ایدی. الك اول سلام بن مشکمك زوجه‌سی ایدی . سلامدن آییرلدقدن صوکره کنانه بن الربیع بن ابی الحقیقه وارمش هنوز تازه کلین ایکن کنانه غزوهٔ خیبرده مقتول وصفیه اسیر اولمش ایدی . زیاده ملاحتی نظر رغبت سنیه‌یی جلب ایتمش بولندیغی حالده اعتاق وبلده‌سی خلقنه الحاقیله بعدالاسلام ازدواج اره‌سنده مخیر براغلمقله صفیه شق اخیری ترجیحاً قبول اسلام ایتدیکندن افندمز انی اعتاق وآزاد و عتاقنی

مهرو كابنى برينه اعداد ايدوب تزوج ايلدى. حيضدن
طهردن صوكره اثناء عودتلرنده خيبره التى ميل مسافه ده
(بناز) اسمنده كى منزلده ارزو بيوريلان دخول وزفافه
صفيه امتناع ايتمش وانده صوكره عين طريقك (صهباء)
منزلنده دخول بيورلمشدر . صفيه او زمان اون يدى
ياشنده ايدى . تاريخ وفاتنده اوچ قول مختلف واردر
مروياتى اون حديث اولوب برى متفق عليهدر .

١١ ميمونه — بنت الحارث الهلاليه رضى الله عنها
عم النبى عباس رضى الله عنهك ام الفضلدن بالديزى واولجه
(مسعود بن عمرو بن عمير الثقفى)نك زوجه سى ايدى.
مسعوددن صوكره ابورهم بن عبدالعزى طرفندن تزوج
اولنمش ايدى . عمرة القضادن مدينهٔ طاهره يه عودتى
اثناده افنديمز ميمونه يى آله رق احرامدن چيقمش
اولديغى حالده يولك سرف نام منزلنده داخل قبة الزفاف
اولدى . تاريخ وفاتنده اقوال عديده واردر. تصادفات
غريبه دندركه سرفده قبهٔ زفافك موضعنده دفن ايدلمشدر.
مروياتى ١٦ حديث اولوب ٧ حديثى متفق عليه وبرنده
بخارى بالنده مسلم منفرددر .

[اشبو اون بر نساء مكرماتك شرف دخول عالى

ایله شرفیاب اولدقلرنده اختلاف یوقدر برقاچ نسوان دها وارکه نکاحلری عقد واجرا اولنوب دخول واقع اولمامشدر :]

١٢ فاطمه — بنت ضحاك الکلابیه‌درکه قبل الزفاف آیت تخییر نازل اوله‌رق اوده دنیایی اختیار ایتمکله افندمز اندن مفارقت بیوردی . اوبد بخت بیچاره اخیراً اویله بر حاله کلمشدی که فقر وفاقه و ضرورتندن اسواقده کوبره طوپلر و : [بنم حالمدن عبرت الیکزکه دنیایی رسول خدای کبریا اوزرینه ترجیح ایده‌رك بو فلاکته دوچار اولدم] دیر ایدی .

١٣ اسماء — بنت صلت بن حبیب یاخود (سنی = سناء) بنت اسماء سلیمیدرکه شرف نکاحه نائلیتی خبرینی استبشار ایتدیکی آنده مسروریت فوق العاده‌سندن ناشی قبل الدخول ارتحال بیورمشدر.

١٤ ام شریك — سلیمیدرکه باباسی بونك جمال و ملاحت فوق التصورینه مبنی عالمده یالکز ذات اقدس رسالتپناهی‌یه لایق اولدیغنی عرض ایده‌رك طرف عالیدن دخی قبول بیورلمش ایکن : [شایان تذکار بر وصف

كز بنی‌دها وارکه مدت عمرنده‌خسته اولمامشدر] سوزینی علاوه ایلدی . افندمز ام شریکك او حالندن خوشلانمیه‌رق : [لاخیر فی مال لایزرأ منه وجسد لاینال منه] دیه انی رد و نکاحنی فسخ ایلمشدر .

١٥ ملیکه — بنت کعب و یاخود بنت داود لیثیه‌درکه حین خلوتده فخذنده کوردیکی بیاض شیدن طولایی نفرت و استکراه ایده‌رك انی اهلی جانبنه اعاده ایتمشدر.

١٦ اسماء — بنت نعمان بن ابی الجون یاخود بنت النعمان بن الاسود بن شراحیل الکندیدرکه باباسی نعمان پیشگاه نبویده مسلمان اولمقله برابر قیزینك حسن وجمالنی و شرف فراش عالی ایله تشرفی ارزوسنده بولندیغنی سویلمسی اوزرینه افندمز اون ایکی بچق قیه مهر تسمیه‌سیله نکاحنی طلب ایلدی . نعمان مهرك تزییدینی استدعا ایتدی. افندمز او مقداردن فضله ایله کندوسی قیز ویرمدیکنی درمیان بیوردی . بو مقدار مهری بکنمیورسه‌ك ویرمه کبی ایدی نعمان‌ده قبول ایتدی . صوکره (ابو اسید بن اسد الساعدی) رضی‌الله عنه برلکده کیدوب اسمایی کتیردی . حین زفاف وخلوتده رسول الله صلی الله علیه وسلمه قارشی اسمانك [اعوذ

بالله منك] دیمسی مستلزم نفرت اولەرق : [لقد عذت بمعاذ = ایو یره صیغندك] دیه همان اورادن چیقوبانی اهلی نزدینه اعاده ایتمشدر .

١٧ لیلی — بنت الخطیمدر . افندمز برکون ظهر شریفی کونشـه قاشی برمحلده اوطورور ایکن لیلی یاو اشجه صوقیلوب ظهر سعادتی ایله شدتلی صـورتده مس وضرب ایتدی. انك شو تعرض ناکهانیسندن ناشی افندمز بردنبره اورکەرك : [کیمدر او قورت ییەسی] دیوردی. بوده: [لیلی بنت خطیمم] دیدی. وکندوسنك و باباسنك بعض مدایحنی سویلدکدن صـوکره ازدواج ایچون عرض نفس ایتمکه کلدیکنی علاوه ایلدی. طرف ذیشرف پیغمبریدن قبول و تزوج بیـورلدی . فقط قبیلەسی طرفنه عودتله ماجرایی اکلادیر ایکن کندوسنك ازواج طاهرات ارەسنده سوق غیرتله نبی اکرمه قارشی یاپمسی احتمالی بولنان مناسبتسزلکك انکسار قلب عالی‌یه سبب و بناءً علیه فسخ نکاحك اولی و انسب اولەجغی بعض طرفدن درمیان ایدلمکله لیلی کیری کلدی. وفرقتی استدعا ایلدی. او استدعاسی دخی بالاسعاف نکاحی فسخ ایدلدی .

صوكره برينه واروب اندن اوغللرى‌ده اولمشدى . وقتيله لسان شريف رسالتدن صدور ايتمش بولنان دعادندركه بركون مدينه بستانلرندن برنده اغتسال ايدركن اوستنه بر قورت هجوم ايده‌رك ليلايى تلف ايتمشدر .

١٨ غزيه — ام شريك العامريه ياخود عربه بنت جابر الكلابيه‌دركه كندوسى طالب ازدواج اوله‌رق قبول بيورلمديغندن ارتحال نبوى‌يه دكين اخره وارمامشدر .

١٩ ام شريك — الانصاريه

٢٠ ام شريك — الشنباء بنت عمرو الغفاريدركه قبل الدخول ابراهيم بن النبى عليه الصلوة والسلامك وفاتى وقوع بولوب (نبى اولسيدى اوغلى وفات ايتمزدى) ديديكندن تطليق اولنمشدر .

٢١ قتيله — بنت قيسدر . مشهور اشعث بن قيس الكنديك همشيره‌سى ايدى . قتيله حضرموتده اولديغى حالده برادرى اشعث انى ذات سامئ نبوى‌يه تزوج ايتمشدى . حضرموتدن مدينهٔ پاك سعادته وصولندن اول ارتحال عالى وقوع بولمشدر . انك وصولنده حجاب التنه النوب امهات مؤمنين عدادنده قالمسى ايله مفارقت ايدوب

ارزو ایتدیکنه و اره بیلمسی بیننده بالتخییر ترجیح و اختیارینه کوره معامله ایفاسی وصیت سنیه اقتضای عالیسندن ایدی . قتیله ایسه سوق سیهبختی ایله شق ثانی یی اختیار ایده‌رك حضرموتده عکرمه بن ابی الجهل رضی الله عنه‌ه وارمشدر . ابو بکر الصدیق رضی الله عنه انك شو ازدواج اخیرینی ایشتدیکی دقیقه‌ده شدت انکار و اکراهندن: [عقلمه کلدی که خانه‌سنی اوزرنده همان یاقدیریویره‌یم] دیه بیورمش حضرت عمر الفاروق رضی الله عنه دخی قتیله‌نك دیوان امهاته داخل اولمدیغنی علناً سویلمشدر .

۲۲ خوله — بنت الحکم یاخود بنت الهزیل بن هبیرة السلیمیدرکه روایته کوره نفسنی هبه ایدن بودر مع مافیه عقد نکاح شرفنه نائل اوله‌مامشدر .

۲۳ فاطمه — ام هانیٔ بنت ابی طالبدر. هبیره بن ابی وهبك زوجه‌سی ایدی . هبیره فتح مکه کونی مهدرالدم اولدیغی حالده قاچوب نجرانده دار آخرته کیتمش دیکر روایته کوره ام هانی قبول اسلام ایتمکله هبیره‌دن جدا دوشمش ایدی . صوکره افندیمز طالب ازدواج اولدی. اوزمان ام هانیٔ، رسول الله صلی الله علیه وسلمه

قارشی عظیم وقدیم بر محبت صاحبی اولدیغنی غایت صمیمی لسان ایله اعتراف ایله برابر یاننده بولنان صبیانی سببیله لایقی مرتبه‌ده خدمت ورعایت ایده‌میه‌جکندن قورققده ایدوکنی عرض ایدوب کیفیت: [خیر نساء رکبن الابل [۱] نساء قریش احناه علی ولده وارعاه علی زوج فی ذات یده] دیه تصدیق و تحسین بیورلدی . بو یالکز بر طلبدن عبارت قاله‌رق نکاحی عقد ایدلمامشدر .

٢٤ جمره — بنت حارث غطفانیه‌در . بونی باباسندن ایسترکن باباسی احتمال که ویرمامك ایچون قیزینك مرضی اولدیغنی بهانه ایتمشدی . حارث خانه‌سنه عودتنده قیزینی دیدیکی کبی مرض برص ایله معلول ومبتلا بولدی .

٢٥ ضباعه — بنت عامردرکه بنی‌قشیردن ایدی. عقد وزفافی اولمامشدر .

٢٦ صفیه — بشامه‌در الاعور العنبرینك همشیره‌سی ایدی بونك دخی عقدی اولمامشدر .

ام حبیبه — بنت العباس رضی الله عنهمادرکه بوده عقدی اولمیانلر زمره‌سندندر .

---

[۱] کنایة عن نساء العرب .

درتده جاريهٔ مستفرشه‌سی وار ایدی:

١ ماريهٔ قبطيه‌در كه مصر و اسكندريه حكمداری مقوقس كوندرمشدی. فرزند نجيبی ابراهيمك والده‌سیدر مقوقس بونی و بونك همشيره‌سی سيرينی بيك مثقال التون يكرمی پاره طوب قماش و دلدل و بياض بر حمار و بنها اسمنده‌كی محلك عسل مشهورندن بر مقدار ايله برابر اهدا ايتمشدی. بنهانك بالنه بركتله دعا بيورلدی. ماريه بياض تنلو برجاريهٔ جميله ايدی. افندمز انی سور وملك يمين ايله وتسری طريقيله وطء و تصرف ايدردی. هجرتك اون التی سنه‌سنده وفات ايلدی بقيعده دفن ايدلدی.

٢ ريحانه بنت زيد بن عمرودر. بنی نضير و يا بنی قريضه اسيرلرندن ايدی. لدی التخيير دين اسلامی اختيار و قبول ايتدی. بوكا دخی ملك يمين ايله وطء و تصرف ايدردی. سنهٔ حجة الوداعده وفات ايدرك بقيعده دفن اولندی.

٣ زليخة القرظيه‌در كه سبايادن حصه‌سنه دوشمش ايدی.

٤ ام المؤمنين زينب بنت جحش رضی الله عنها بخش ايلمشدی.

٦

— خدمه و موالی و مولیات مکرمه‌لری —

اول و آخر کندوسنه خدمت ایتمش اولانلرک رجالدن یکرمی یدی نسادن اون بر ذات ایدوکی مروی ایسه‌ده متفق علیه بر مسئله دکلدر. بز رجالدن یکرمی طقوز نسواندن اون بر ذاتک اسملرینی کوستره بیله‌جکز.

١ انس — بن مالك رضی الله عنه سفر و حضرده خدمت مستوجب المفخرهٔ رسالتپناهی‌یه اون سنه ملازمت ایدوب مال واولادینک کثرتی وکندوسنک دخول جنتی حقنده: [اللهم اکثر ماله و ولده و ادخله الجنة] دیه دعا بیورلمشدر. ابو حمزه کنیه‌سیله مکنی ایدی. ونماز قیلیشی ایله رسول الله صلی الله علیه وسلمه بکزردی. (٦٣) تاریخنده یوز یاشندن متجاوز اولدیغی حالده وفات ایتمشدر. احادیث شریفه‌دن مرویاتی چوقدر.

٢ ربیعه — بن کعب رضی الله عنه رسول الله صلی الله علیه و سلمك آبدست صوینی ویریر و آبدستنه خدمت ایدردی. (٦٣) تاریخنده وفات ایلدی.

٣ عبد الله — بن مسعود رضي الله وساده ومسواك و نعلين و عصاء سعادت خدمتنى ايفا ايدردى ك زياده سواك و نعلين سعادته منسوبيتى سببيله (صاحب السواك) ديه معروفدر كندوسى اجلهٔ اصحاب كرامدن و سابقين اولیندندر. بدر كبرى ومشاهد سائره‌ده حاضر بولنمشدر. ذات اقدس رسالتپناهينك بر طرفى تشريف ايده‌جكى زمان نعلين سعادتى پيشكاه عاليده احضار ايدركيديرير و ارقه‌لرى صره كيدوب افندمز اوطوردقلرى انده نعلين مباركى يردن قالديره‌رق ايكى قولى اوزرنده طوتار ايدى. (٣٢) تاريخنده مدينهٔ منوره‌ده ديكر قوله كوره كوفه‌ده وفات ايتمشدر.

٤ ايمن — بن ام ايمن رضى الله عنهما سفرلرده مطهرهٔ مباركه‌يى طاشير ايدى. يوم حنينده شهيد اولمشدر.

٥ عقبه — بن عامر رضى الله عنه سفرده بغلهٔ سعادتى يدر كتورور ايدى كتاب الله‌ه وفرائضه عالم و فصيح شاعر ايدى. غزوهٔ احدده وجودى طقوز يردن يارەلنمش ايدى. معاويه جانبندن مصره والى اولديغى حالده (٥٨) تاريخنده مصرده وفات ايتمشدر.

٦ اسقع — بن شريك رضى الله عنه ناقه و راحلهٔ

سعادتنه خدمت ایدردی آیت تیم بر قوله کوره بونك حقنده نازل اولمشدی . [*]

٨ بلال — بن رباح الحبشی رضی الله عنه مؤذن و نفقاته مأمور وکیل خرج ایدی .

٩ سعد — رضی الله عنه ابوبکر الصدیقك آزادلوسی ایدی .

١٠ معیقیب — بن ابی فاطمه رضی الله عنه مهردار ایدی .

١١ ابورافع — رضی الله عنه قبطی الاصل یعنی مصری الاصل ایدی . و اوجه عباس رضی الله عنهك کوله‌سی ایدی . حضرت عباس انی ذات سامیٔ رسالتپناهی‌یه هبه ایتمش ایدی . عباسك قبول اسلامنی ابو رافع تبشیر ایدوب شو تبشیره مقابل کندوسی آزاد بیورلمشدی. احمال واثقال سفرك محافظه‌سنه خدمت ایدردی.

١٢ ذومخمر — رضی الله عنه نجاشیٔ حبشك همشیره زاده‌سی ایدی .

[*] بعضلرك تدقیقاتنه کوره: اسلع بن شریك بن عوفدر و آیت تیم بونك حقنده اولدیغی غیر مشهوردر.

١٣ سفينه — رضى الله عنه ام المؤمنين ام سلمه رضى الله عنهانك كوله‌سى ايدى . ياشاديغى مدتجه سدهٔ سنيه‌يه خدمت ايتمسى شرطيله اعتاق اولنه‌رق كندوسى ده خدمتدن منفك اولامشدر .

١٤ مهاجر — رضى الله عنه دخى ام مشاراليهانك آزادليسى ايدى .

١٥ ابوالحمراء — هلال بن حارث رضى الله عنه رسول الله صلى الله عليه و سلمك كندى آزادليلرندن ايدى . حمصده وفات ايتمشدر .

١٦ ابوذر — الغفارى رضى الله عنه سابقين اولين‌دن و شدت زهد و ورع اصحابنه‌دن ايدى حقنده لسان رسالت (ماأظلت الخضراء ولا اقلت الغبراء من ذى لهجة اصدق من ابى ذر) تقدير كزينى شرفصادر اولمشدر . (٣٢) تاريخنده ربذه‌ده وفات ايدرك نمازينى صاحب النعل والسواك المودود عبدالله بن مسعود رضى الله عنه مؤمنيندن برعصابه ايله برلكده قيلدى .

١٧ بكر — بن شداخ الليثى رضى الله عنه زمان صبا وتندنبرو خدمت ايتمشدر . صباوتى حسبيله حرم همايون

رسالتپناهی خدمت ضمننده کیرو چیقار ایدی . ایلك دفعه اوله‌رق احتلام اولدیغنی کوردیکی انده کیدوب : [یا رسول الله چوجغم دیه حرم همایونه کیرر ایدم و لکن شمدی مبلغ الرجاله بالغ اولدم] دیه عرض حال وحقیقت ایتمکله بکرك شو حرکت صداقتکارانه‌سی مستلزم سرور عالی اوله‌رق حقنده : [اللهم صدق قوله و لقه الظفر] دیه دعا بیورلمشدی . . حضرت فاروق زماننده فاعلی مجهول بر قتل وقوع بوله‌رق جناب امیر المؤمنین ، حادثه‌نك خلاف مرضیلری ایدوکنی اعلام صددنده کیفیتی اعظاماً منبره چیقدی و : [انی ماولانی الله و استخلفنی بقتل الرجال اذکر الله رجلاً کان عنده علم الا اعلمنی] دیه بوبابده برکونه معلوماتی بولنانلرك بیلدکلرینی سویلمه‌لری لازم کله‌جکنی اخطار ایدرکن بکر ایاغه قالقدی و معرض اعترافده : [انابه] دیدی . جناب امیر بوندن دها زیاده متحیر اولدیغی حالده : [الله اکبر بؤت بدیة فهات المخرج] دیه سببنی سؤال ایتدی . او زمان بکر : [اوت فلان غازی بنی اهلنه وکیل ایدوب کیتمشدی منزلنه واردم ایچریده او یهودی‌یی :

و اشعث غره الاسلام حتی . خلوت بعرسه لیل التمام

ابيت على ترائبها و يمسى على قودالاعنة والحزام
كأن مجامع الربلات منها قيام يسمعون الى قيام

شعرينى سويلمكده اولديغى حالده بولدم] ديه سويلينجه حضرت امير بكرى تصديق ودعاءنبوى بركتيله اوزرندن يهودى مقتوللك دمنى ابطال ايتمشدر .

١٨ رباح — رضى الله عنه قپولره خدمت ايدر عبد سياه ايدى .

١٩ اشدخ بن شريك رضى الله عنه

٢٠ ابوالسمح اياد رضى الله عنه

٢١ نعيم بن ابى ربيعة الاسلمى رضى الله عنه

٢٢ ثعلبه بن عبدالرحمن الانصارى رضى الله عنه

٢٣ جزء بن مالك رضى الله عنه

٢٤ قيس بن سعد رضى الله عنه

٢٥ سالم رضى الله عنه

٢٦ سابق رضى الله عنه

٢٧ سلمى رضى الله عنه

٢٨ ابوسلام بن سالم رضى الله عنه

٢٩ هند } حارثه‌نك اوغللرى ايدى
٣٠ اسماء }

نسواندن خدمتجیلری :

١ ام ایمن — برکه رضی الله عنها والدالنبی عبدالهدن میراث قالوب طرف ذیشرف نبویدن آزاد بیورلمش و حضرت عثمان رضی الله عنهك زمان خلافتنده ارتحال ایلمشدر .

٢ ماریه — رضی الله عنها مثنی بن صالحك جده‌سی ایدی .

٣ خوله — رضی الله عنها حفصك جده‌سی ایدی .

٤ سلمی — رضی الله عنها ابورافعك زوجه‌سی ایدی .

٥ ام عیاش — رضی الله عنها حضرت رقیه بنت النبی صلی الله علیه وسلمك آزادلیسی ایدی .

٦ امة الله بنت رزینه رضی الله عنها

٧ خضره رضی الله عنها

٨ رزینه ام علیه رضی الله عنها

٩ ماریه ام الرباب رضی الله عنها

١٠ صفیه رضی الله عنها

١١ میمونه بنت سعد رضی الله عنها

—

ذكوردن آزادليلری اللی طقوز واناثدن يالکز طقوز ذات ايدوکی مرويدر موالیٔ کرامی شونلردر :

١ زید — بن حارثه رضی الله عنه جاهليتده اسير اولوب حکيم بن حزام عمه‌سی بولنان خديجة الکبری رضی الله عنهايه اليويرمش خديجه دخی انی رسول الله صلی الله عليه وسلمه ويرديکندن جناب رسول خدا زيدی آزاد ايتمکله برابر ام ايمن رضی الله عنهايی اکا تزويج بيورمشدی ٠ موته غزوه‌سنده شهيد اولمشدر .

٢ اسامه — بن زيد رضی الله عنهما زيد بن حارثه‌نك اوغليدر رسول الله صلی الله عليه وسلم بونی کندی اولادی کبی سور ايدی ٠ مدينه‌ده وفات ايلمشدر .

٣ ابورافع — اسلم رضی الله عنه

٤ شقران — رضی الله عنهك اسمی صالح ايدی ٠ عبدالرحمن بن عوف باغشلامشدی .

٥ ثوبان — رسول الله صلی الله عليه وسلمك حياتنده معيتندن منفك اولمدی . ارتحالندن صوکره شام ديارينه کيدوب (٥٤) تاريخنده حمصده وفات ايلدی .

٦ ابوسرح — انيسه رضی الله عنه بدرده بولنمش وبدره

حركت همايون اثناده بو و حمزه وزيد بن حارثه وابو كبشه بردوه‌يه مناوبة ركوب ايتمشلردی .

٧ سعيد — بن تلزين رضی الله عنه

٨ انجشه — حديبيه سفرندن عودتنده بونی اشترا ايتمشدی . امهات مؤمنين حضراتك سفرلرده بيندكاری راحله‌لری حداء و تغنيسيله اسراع ايدردی . بوندن طولايی (انجشة الحادی) ناميله معروفدر .

٩ رباح — رضی الله عنه برعبد سياه ايدی .

١٠ يسار — رضی الله عنه صاغيلير دوه‌لرينی غابه‌ده كودر ايدی . عرنيون طرفندن قتل ايدلمشدر .

١١ ابو مويهبه — رضی الله عنه

١٢ ابو كبشه — رضی الله عنه مكه‌ده طوغمش بدر غزاسنه ابوسرح وديكر نوبت رفيقلری ايله برلكده كيتمش و حاضر بولنمشدر .

١٣ سفينه — رضی الله عنه خدمهٔ كرام ميانده ذكری كچمش اولان سفينه‌در يشاديغی مدتجه ذات رسالتپناهی‌يه خدمت ايتمسی شرطيله مقيداً ام سلمه رضی الله عنها طرفندن آزاد ايدلديكنی اهل سير يازيورلر . دوكره

على العموم اغلامشلردر .

٢ عمرو — بن ام مكتوم رضى الله عنهدركه حضرت پيغمبردن اول مدينهٔ منوره‌يه هجرتله رسول الله صلى الله عليه وسلمك مهاجراً قبايى تشريف بيوردقلرى اثناده اذان اوقومشدر .

٣ سعد — بن عائذ رضى الله عنهدركه بودخى اذانى او زمان قباده اوقومشدر .

٤ ابومحذوره — اوس الجمحى المكيدركه فتح مكه‌نك عقيبنده طرف پرشرف نبويدن جلب وتلطيف اولنه‌رق مكه‌يه مؤذن تعيين بيورلمشدى. ابومحذوره اذانى ترجيع و اقامتى تثنيه ايدردى . بلال اذانى ترجيع و اقامتى تفريد ايتديكندن امام شافعى بلالك اقامه‌سنى واهل مكه ابومحذوره‌نك اذاننى وبلالك اقامتنى امام اعظم حضرتلرى ايله اهل عراق بلالك اذانى ابو محذوره‌نك اقامه‌سنى اهل مدينه ايله امام احمد بن حنبل حضرتلرى بلالك اذان و اقامتنى اخذ ايلمشلردر . امام مالك اعادهٔ تكبير وتثنيهٔ لفظ اقامتده انلره مخالفت ايتمشدر.

***

٤

شعراء و حراس مسعوده‌سی

شعراسی رجالدن یوز التمش طقوز نسادن اون ایکی ذات ایدوکی مروی اولوب (کعب بن مالك و عبدالله بن رواحه وحسان بن ثابت) رضوان الله علیهم حضراتی سر آمدانندن ایدیلر ·

حارسلری اون ذاتدر :

١ ابو بکر — الصدیق رضی الله عنه یوم بدرده خورما داللرندن معمول و مرتب اولان عریش التنده قیلنجی النده بولندیغی حالده حراست ایلمشدر .

٢ سعد — بن معاذ رضی الله عنه انصار کرامدن واوس قبیله‌سنك رئیس وسیدی ایدی . بدر غزوه‌سنده رسول الله صلی الله علیه وسلم اویقویه یاتدقجه عریش سعادتك حول و اطرافنده بکلردی . احد و خندق غزالرنده‌ده بولنه‌رق خندق غزاسنده دیزندن الدیغی اوق یاره‌سندن متأثراً وبرآی صوکره شهیداً ارتحال ایتمشدر .

٣ محمد — بن مسلمه } رضی الله عنهما یوم
٤ ذکوان — بن عبدالله بن قیس } احدده بکله مشلردر.

٥ زبیر — بن العوام
٦ سعد — بن ابی وقاص
٧ عباد — بن بشر
} رضوان الله علیهم حضراتی غزوهٔ احزابده بکله مشلردر .

٨ مغیره — بن شعبه رضی الله عنه حدیبیه ده حراست ایلمشدر .

٩ خالد — بن ابی ایوب الانصاری رضی الله عنه وقعهٔ خیبردن عودت اثناده صهبا منزلنده (صفیة) رضی الله عنهانك قبة الزفافی کیجه بکله مشدر .

١٠ بلال — رضی الله عنه دخی وادی القراده حفظ وحراسته قائم اولمشدر . امر حراست نظر اصحاب کرامده معتنا بر وظیفه ایدی . فقط محفوظیت وجود وحیات پیغمبریسنك تکفل صمدانی تحتنده ایدوکی اخیراً [والله یعصمك من الناس] برات سبحانیسی ایله بیلدیرلمسی اوزرینه خدمت حراستی ترك ایتدیرمشدر .

—

دواب ومراكب مباركه‌سی

اشیاء دنیا میاننده نسادن صوکره الك زیاده سودیکی شی آت ایدی . آتك حقنده : [الخیل معقود فی نواصیها الخیر الی یوم القیامة واهلها معانون علیها . فخذوا بنواصیها وادعوا بالبرکة] بیورمشدر . امر جهاد وغزا ایچون بسلنور برقاچ آتلری بولنور ایدی . مدت عمر همایونلرنده آلدقلری آتلرك عدد ومقداری یکرمی درت اولدیغی مروی ایسه‌ده قاضی بدرالدین بن جماعه‌نك :

والخیل سکب لحیف سبحة طرب
لزاز مرتجز ورد لها اسرار

بیتنده جمع ایلدیکی یدی رأس متفق علیهدر :

اسکب — الك اول آلدیغی الك اول مالك اولدیغی وجهاد ایچون ایلك اول بیندیکی آت سکب ایدی . بونی بنی فزاره‌لی براعرابیدن اون اوقیه‌یه صاتون آلمشدی . صاحب اولنده ایکن سکبك خویسزلغنه مبنی آدی (ضرس) ایدی . تغییر ایله سکب تسمیه بیوردیلر .

کمیت یعنی قوله وتحجل وطاق الیمین ایدی . آلنی بیاض آقچه‌لی ایدی . بر زمان بونکله بر مسابقه‌یی

قزانديغندن محظوظ اولمشدی .

٢ لحيف — ربيعه بن ابی البراء طرفندن اهدا اولنه‌رق مقابلنده افندمزده اكا بر قاچ دوه احسان بيورمشدی . فروه بن عمرو طرفندن كوندريلان آتك بوايدوكی ده مرويدر .

٣ سبحـ — و(بحر) بر آتك ايكی اسمی ديورلر . يمندن كلمش برجماعت تاجرلردن اشترا ايلمشدی . بونكله برقاچ نوبت مسابقه‌يی قزانه‌رق مبارك اليله انك النی صيغايوب (ماانت الابحر) ديه بيوردی .

٤ طرب — فا ايله (طرف) وظاء معجمه وباء موحده ايله (ظرب) دخی كوسترلمشدر . بلقا اميری فروه بن عمرو الجذامی هديةً كوندرمشدی .

٥ لزاز — مقوقسك هداياسندن ايدی اننديمز لزازی سوديكندن اكثر اسفارده اكا سوار اولور ايدی .

٦ مرتجز — قير ايدی . كيشنمسی كوزل اولمق مناسبتيله مرتجز دينلدی . اعراب بنی مرهدن وياخود بنی تميمدن برندن صاتون آلمشدی . اصحاب كرامدن خزيمه

رضی الله عنك [ذوالشهادتين] اولمسی بو آتك اشتراسی
بوزندن ایدی : بازارلقدن صوكره اثمانی تدارك وتسويه
ايتمك اوزره افندمز حجرهٔ مطهره‌لرينه طوغری سرعتله
يورودی . صاحبی ده تعقيب ايده‌يورايدی . بعض اصحاب
راست كلوب بازارلقدن خبرلری اولمقسزين فضله فيات
ويره‌جك اولديلر . بودفعه بايع فرس نقده طمعاً حيوانی
انلره ويرمك نيتيله بيعنی بالانكار افندمزك وقوع
بولان ادعاسنه قارشی بينه طلب ايلدی . ايشته اوزمان
خزيمه حصول بيع و اشترايه شهادت ايده‌رك رسول‌الله
صلی‌الله عليه وسلم دخی حيوانك طرفنه تسليمی لزومنی
امر وتنبيه ايتمش اولمقله برابر انی [لابارك‌الله لك فيها]
ديه صاحبنه رد و اعاده ايتمشدر . بازارلقده حاضر
بولنمديغی حالده نه كيفيتله شهادت ايده بيلديكنی صحابئ
مشارالیهدن صوردی . خزيمه : [يارسول‌الله سنكا
ايناندیغمدن] جوابنی ويردی . يالكز شهادتی ايكی رجلك
شهادتی قوت ومثابه‌سنده حكمه كافی عد ايدلمك اوزره اوزمان
كندوسنه [انت ذوالشهادتين] ديه بر عنوان عالی شايان
بيورلدقدن صوكره : [من شهدله خزيمة او شهد عليه
فهوحسبه] ديه تنصيص كيفيت دخی ايلمشدی .

۷ ورد — کمیت ایله اشقرارەسنده برطوندەایدی. تمیم الداری اهـدا ایدەرك افنـدیمز عمر الفـاروق رضی الله عنه‌ه بخش بیوردی اوده اوزرنده فی سبیل الله غزا اولنمق نیتیله غازیلردن برینه تبرع ایتـدی . غازی اوحیوانی زیادەجه زبون ایدوب اوجوز فیاته صاتدی . اوزمان حضرت عمر انی صاتون المق ایسترکن رسول الله صلی الله علیه وسلم منع ایتمشدی .

دیکر آتلرینك‌ده [ابلق . ذوالعقـال . ذواللمه . مرتجل . مرواح . سرحان . یعسوب . نجیب . ادهم . شحا . رسجل . طرف . مندوب] اسمنده اولدقلرینی روایت ایدرلر .

—

ناقهٔ سعادتلری‌که بینك دوەلریدر روایتـه کوره (قصواء . جدعاء . عضـباء) نامل‌ریله اوچ اولدیغی کوسترلـکده‌در .

قصواء — هجرت اثناده بوکا راکب‌ایدی. قصوایی ابتدا ابو بکر الصدیق رضی الله عنه بنی حریش‌دولرندن صاتون آله‌رق اثناء هجرتده تقدیم ایتمکله افنـدیمز انی درتیوز درهم بدل‌ایله اشترا ایلدی. حضروسفرده بیندیکی

ناقهٔ سعادتك قصـوا نامنده اولدیغی کورولنکده و (جدعا . عضبا) دخی قصوانك نام دیکرلری ایدوکی بعض دلائلدن اکلاشلمقده‌در: مثلا آثار سیردن انسان العیون و تماثلی بر اثر معتبری اله آلوب مبحث حجة الوداعده مدینهٔ طاهره‌لرندن کیفیت حرکتلرینی صره‌سیله تدقیق و تعقیب ایلدیکمز زمان کوریورزکه ذو الحلیفه‌ده بر کیجه قالیور ایرته‌سی کونك صلوة ظهرینی ده انده قیلدقدن صوکره قصوا سوار عزو وقار اولدیغی حالده یوله چیقیور . . معیت همایونلرینه قصوادن باشقه یده‌لك ناقه الدقلرینه دائر نقل و روایت یوقدر . بونکله برابر مکهٔ مکرمه‌یه وصولنده (جدعا) یه راکباً طواف کعبه ایلدکلری وبطن وادئ عرفه‌ده (عضباء) اوستنده خطبه‌یی اوقودقلری و عرفاتده هنوز قائم ایکن اقشاملین (الیوم اکملت لکم دینکم) آیت کریمه سنك ثقلت نزولیله عضد عضبانك اندقاقه مشرف اولدیغی روایتلرینه تصادف ایدیورز. ودها صوکره‌ده اسامه رضی الله عنهی ترکیسنه آله‌رق عرفاتدن مزدلفه‌یه ینه قصوا سوار اولدیغی حالده کلدیکنی بولیورز . بناء علیه یده‌کده فضله ناقه الدقلری تقدیرینی برکره قبول ایلدکدن صوکره یولده بویله

مختلف ناقه‌لره رکوب دخی قابل اولامیوب او صورتده هپسنك بر ناقه یعنی قصوانك اسمی اولمسی لازم کله-جکنده اشتباه قالمیور .

کذلك مدت عمرلرنده مالك اولدقلری بغال همایونلری آلتی ایدی. بری (دلدل) نامنده اوله‌رق مقوقس طر-فندن کوندرلمشدی. (فضه) اسمنده بولنان دیکرینی فروه بن عمرو الجذامی کوندره‌رك افندیمز ابوبکر الصدیق رضی الله عنه بخش بیورمشدی برینی صاحب دومة الجندل برینی غزوهٔ تبوك اثناده ایله امیری ابن العلماء دیکر ایکیسنی نجاشی ایله کسری کوندرمشلردی .

بونلردن یالکز (دلدل) ارتحال نبوی زماننده دواب ومراکب موجوده میاننده بولنه‌رق حضرت علی کرم الله وجهه خوارج ایله اولان محاربه‌سنده اکا راکب اولمشدر . اندن صوکره سبطین مکرمین ومحمد حنفیه اللرندن عبدالله بن جعفر النه کچمشدر. دلدلك کبر سنندن ناشی اعمی اولمسیله برابر دیشلری دخی دوکولدیکندن جناب ابن جعفر آربه‌ینی ایزدیریر ایدی .

عاقبت بنو ظفرلرنده بنی مدلجك بستانه كیردیكندن بر شخصك آتدیغی اوق اصابتیله فوت اولدی .

—

حمیرلری اوچ رأسدر: قمفیر مقوقسك یعفور فروه بن عمروك هدیه‌سی ایدی. یعفور یاخود قمفیر حجة الوداعدن عودت اثناده (غفه) دینیلان مرض ایله فوت اولمش اوچنجیسی سعد بن عباده رضی الله عنه جانبندن هدیهٔ تقدیم ایدلمشدی .

—

لقاح یعنی صاغیلیر یكرمی رأس دوه‌سی وار ایدی. انجلرندن طقوز رأسك اسملری: [حناء. سمراء. عریس. سعدیه. بغوم. یسیره. ربی. مهریه. برده] دیه مضبوطدر. مهریه اسمنده‌كی دوه‌یی سعد بن عباده و برده‌یی ضحاك بن سفیان رضی الله عنهما هدیة تقدیم ایتمشلردی هدیه‌سنه مقابل ضحاكه سودلو ایكی دوه كوندرمشدی. لقاح سعادتلری نواحئ مدینهٔ طاهره‌نك (غابه) مرعاسنده اوتلادیلور ایدی و هر اقشام انلردن بیوك ایكی قربه طولوسی سوت كاه‌رك زوجات طاهراتك حجراتنه تقسیم اولنور ایدی . —

صاغيلير قويونلريده : [زمزم . سقياء . بركه . ورشه . اطلال . اطراف . عجره] اسمنده يدی رأس ايدی . يدی رأس‌ده كچيسی وار ايدی افنديمز كيجه هانكی حجره‌ده بيتوتت بيورور ايسه كچيلر دخی اورايه كتيريلورايدی فقط بو مقدار مواشی زمان ارتحاللرنده‌كی موجوديتی ايدی يوقسه مراكب مباركه‌سی كبی بونلرده مدت عمر همايونلرنده بولندقلرينك مجموعيمی ايدی بر مسئله‌در قويونلرينك يوز رأسدن زياده اولمسنی ارزو ايتمديكنه مبنی يوزدن آرتانی ذبح ايده‌كلديكی روايتنه نظراً ارتحاللری اثناده‌كی موجودی ديمك ياقيشيور .

***

١١

اسلحهٔ سعادتلری

او زمانده مستعمل اولان سلاحك هر درلو سندن وار ايدی . قلينجلرينك عددی اختلافلی اولوب بعض اقواله كوره طقوز ديكر روايتلره نظراً اون عدددر :

ان شئت اسماء اسياف النبی فقد
جاءت باسمائها السبع اخبار
قل مخذم ثم حتف ذو الفقار وقل
عضب رسوب و قلعی و بتار

قطعه‌سنده مذکور یدی عدددن باشقه اهل سیر ایکی قلنج دها اثبات اوچنجیسنده اختلاف ایدرلرکه مجموعی علی اختلاف الاقوال اون عدد اولور.

١ مأثور — پدرندن کندولرینه موروث ایدی. مدینهٔ سعادته هجرت ایدرکن برابرکده کتیرمشدی مأثورك جن معمولاتندن ایدوکی دخی مرویدر. اول مالك اولدیغی بو اول قوشاندیغی باشقه‌در.

٢ عضب — غزوهٔ بدره حرکتده سعد بن عباده رضی الله عنه طرفندن هدیة تقدیم اولنمشدی.

٣ ذوالفقار — منبه بن حجاج سهمینك ایدی. بدر کونی اوغلی عاص بن منبه قوشانمش ایدی حضرت علی کرم الله وجهه انی قتل و ذوالفقاری پیشگاه عالی‌یه تقدیم ایتمکله افندیمز کندولریچون اختیار بیورمش اولدقلری حالده اخیراً حضرت علی‌یه بخش و اعطا

ایتمشدی‌که شاننده: [لافتی الا علی لاسیف الا ذوالفقار] دینیلان ذوالفقار بودر. قبضه‌سی باشی حلقه‌لری کموشدن ایدی. اورته‌سنده فقرات ظهر کبی شیلر وار ایدی.

اصلنك کعبه عندنده مدفون بر دمیردن ایدوکی روایتنه تصادف ایدلمشدر. حضرت علی‌یه باغشلاینجه‌یه قدر هر سفرده افندیمز بونی قوشانیر ایدی.

٤ صمصامه — عمرو بن معدی کربك مشهور بر قیلنجی ایدی. خالد بن سعید بن العاص رضی‌الله عنهی مأموراً یمنه کوندردیکی زمان افندیمز اکا ویرمشدر.

٥ قلعی
٦ بتار
٧ حتف

قلعی بادیه‌ده (برج القلعه) اسمنده برموضعه منسوبدر. حتف بعض آثارده یاء مثناة تحتانیه ایله حیف کوسترلمشدرهر اوچی‌ده بنی قینقاعك اغتنام ایدیلان قلنجلرندن ایدی.

٨ رسوب — بلقیسك سلیمان علیه‌السلامه اهدا ایلدیکی طقوز قلنجك بری ایدی.

٩ مخذم — بونکله رسوب بنی‌طیك قایس اسمنده‌کی صنملرینه معلق ایدی حضرت علی کرم‌الله وجهه قلیسك بتخانه‌سنی هدم ایلدیکی زمان بونلری صفی مغنم اوله‌رق افندمزه تقدیم ایتمشدی.

١٠ قضيب — اول قوشانديني قلنجك بو اولديغى روايت ايدلمسنه نظراً وقوشانمق تعبيرندن دخى غزا يولنده قوشانمق مقصود دكلسه برنك پدرندن موروث بولنان مأثور اسمندهكى قيلنجك نام ديكرى و انكله بر اولديغى قولى ترجيح اولنور.

يدى درعى وار ايدى :

١ ذات الفضول — دميردن ايدى . واوزون ايدى . غزوهٔ بدره حركتده سعد بن عباده رضى الله عنه تقديم ايتمشدر . اوتوز صاع اربهيه مقابل بر سنه بر يهوديده مرهون قالان درع شريف ايدى . زمان ارتحال نبويده دخى مرهون ايدى صوكره حضرت صديق دين مذكورك تسويهسيله رهنى تخليص ايدوب حضرت على غزواتنده تبركاً كيمشدر .

٢ ذات الوشاح —

٣ ذات الحواشى —

٤ سعديه = سغديه — | بو ايكيسى بنى قينقاع غنائمندن ايدى . احد كونى ذات الفضولى فضه ايله وحنين كونى سغديه ايله برى برى اوزرنده كيمشدى .

٥ فضه —

٦ بتراء — قصه ایدی

٧ فرنوه — یومشق ایدی

—

بش ده قوس سعادتلری وار ایدی :

١ بیضاء — } شوحط اغاجندن و بنی قینقاع غنیمتندن

٢ روحاء — } ایدیلر

٣ صفراء — نبع اغاجندن ایدی .

٤ زوراء — یوم احدده اوفاندی بوکا کتوم دخی دیرلردی .

٥ سداد —

—

جعبه یعنی تیرکشی یالکز برایدی. که جعبه‌مز کوره‌نك اسمی (نصله) ایدی سختیاندن برقوشاغی واو قوشاغك کموشدن اوچ حلقه‌سی وار ایدی .

—

اتراس علیه‌لری یعنی قلقانلری اوچ ایدی :

١ — زلوق

٢ — فتق

٣ — وفر

برقلفان هديه كتيرمشلردی. اوقاقلنده قوچباشی ویا طوشانجل شکل وتمثالی کوروب شوصورتله اوزرنده‌کی تمثال ازاله ایدیلان قلفان اسملرینی ذکرایتدیکمز اتراس تلثه‌نك بربیدر دیکربیدر اکلاشیله‌مدی .

—

سونکولرینك عددی اختلافلیدر :

بنی قینقـاعدن غنیمت اوله‌رق ایکی یا اوچ رمح سعادتی وار ایدی . دیکری: (مثوی = مثنی) اسمنده ایدی . بو ایکی اسمك آیری برر رمحه اسم اولدیغی ده معرویدر .

—

ایکی مغفری وار ایدی :

١ — موشح

٢ — ذوالسبوغ

بونلردن باشقه برده بیضه‌سی وار ایدی.

—

بش حربه‌سی وار ایدی :

١ نبعه —

٢ بیضاء —

٣ عنزه — کوچوك ایدی . زبیر رضی الله عنه نجاشئ حبشه‌دن الدرق بدر واحد و خیبرده استعمال ایتمشدر . خیبردن انصرافدن صوکره افندمز عنزه‌یی اندن آلمشدر . بایرام کونلرنده بلال عنزه‌یی اوکنجه کتوروب قبله‌کاه مصلایه رکز ایدردی . افندمز اکا طوغری نماز قیلدیریر ایدی . و بعض سفرلرده عین وجهله نمازده استعمال ایدردی .

—

١٢

اشیاء و اثواب طیبه‌سی

یوم ارتحاللرنده ایکی بردحیره و ایکی جامهٔ صحاری و برازار عمانی وبر قمیص سحولی و برجبهٔ یمنی وبر خمیصه وبرکساء بیضاء وورس ایله مصبوغ برملحفه و بر قاچ ده خرده طاقیه‌سی قالمشدی (ذقن) اسمنده اکری باشلی برصوبه‌سی وار ایدی . ناقه سوار اولدیغی زمان انی اوکنه آصار ایدی شوحط اغاجندن (ممشوق) اسمنده برقضیبی و (ریان . مغیث) اسملرنده صوایچمکه مخصوص

ایکی قدحی وار ایدی . اغاجدن معمول بر قدحی دها وارایدی‌که اوچ یرنده کموشدن زنجیرجکاری ودیواره اصمق ایچون ابروجه حلقه‌سی وار ایدی . سرچه‌دن برقدحی وار ایدی‌که مقوقسدن هدیه کلمشدی . طاشدن منحوت (مخضب) دیه بر چناغی (صادره) نامنده رکوه یعنی ابریغی وباقردن برطاس و(غراء) نامیله‌دزت حلقه‌لی برقصعه یعنی تکنه‌سی وار ایدی تکنه‌یی درت آدم انجق قالدیره بیلورلردی . کل و یازیت یاغی قویمغه مخصوص اوفق برظرفی وار ایدی. آینه‌سی مقاصی مسواکی صقال طراغی وسورمه‌دانی برطبله درونده ایدی . آینه‌سنك اسمی (مدله) ایدی. طراغی دکز بغه‌سی قابندن ایدی . اوستنه‌کموش قاپلامه‌لی دمیردن برخاتملری وایکی‌اوچکاری وار ایدی‌که برینه (صاع) دیکرینه (مد) دینیلوب صدقهٔ فطری انلرله اولچرلردی . ایاقلری ساج اغاجندن بر سریرلری وکموشدن دیکر برخاتملری وارایدی‌شوخاتمك قاشنده [محمد رسول الله] دیه محکوك ایدی . ایچلری یوك یرینه خورما لیفی طولدیرلمش بر یاصدیق و بر پالاسی وار ایدی . انی ایکی قات ایدوب اوزرینه کیجه یاتار اویور ایدی . برچفت موزه برال دکرمنی و اوق

ویای قوبغنه مخصوص برده کنانه‌سی وار ایدی. کنانه‌نك ایچنده بر ایکی اوق قالمشدی . بیاض بر و سیاه‌ده بر عمامه‌لری وار ایدی .

***

١٣

مراتب و طبقات اصحاب کرامی

کیمك صاحب النبی اوله بیله‌جکی حقنده آراء علماء مختلفدر. بعض علماء [حضرت رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم ایله برسنه برلکده بولنمیان و غزا ایتمیان اصحابدن معدود اوله‌مز] رأینده بولندیلر . بعضی‌ده [بعدالبلوغ رسول‌اللهی كوروب قبول اسلام ایدن وبر ساعت صحبت ایله شرفیاب اولان صحابیدر] دیدیلر . دیکر بعض دخی [رسول الله ایله ارالرنده بر کونه تخصص حصوله کلمش اولمیان صحابی دکلدر] رأینی درمیان ایلدیلر . اکثریت آرا ایسه مسلمان اولدیغی حالده رؤیت دیدار پر انوار نبی ایله مسعود وبختیار اولانلرك ثبوت صحابیتی طرفنده‌در .

اصحاب کرامك مقدار واعدادی دخی اختلافلیدر. فتح مکه اثناده اون بیك وحنینده اون ایکی بیك غزوهٔ تبوکده اوتوز بیك و حجة الوداعده یوز بیکدن فضله و انتقال وارتحال نبوی صره‌ده یوز یکرمی درت بیك اصحاب کرامنك موجود ایدوکی مروی ومعلومدر .

مهاجرین کرام علی الاطلاق انصار کرامدن افضلدر. شوقدر وارکه سابقین انصار مهاجریندن اسلامی تأخر ایتمش بولنانلردن افضل اولوب طبقات نقطه‌سندن حضرت خدیجة الکبری و ابوبکر الصدیق و علی و زید بن حارثه و عثمان بن عفان و عبدالرحمن بن عوف و سعد بن ابی وقاص و زبیر بن العوام و طلحه بن عبیدالله و بعده ارقم و عمار بن یاسر و بلال حبشی و اسلامجه حضرت عمر الفاروقك اسلامندن اول انلری ولی ایدنلرله برابر اوتوزطقوز ذات برنجی طبقه . حضرت عمرك اسلامندن صوکره قبول دین ایله شرفیاب اولانلر ایکنجی . عقبهٔ منادهابتدا بیعت ایدن انصارکرام اوچنجی. عقبهٔ ثانیه‌ده بیعت ایدن ذوات دردنجی . عقبهٔ ثالثه اصحابی بولنان یتمش ایکی ذات بشنجی. رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلمك مدینهٔ سعادتلرینه هجرتلرنده هنوز قباده ایکن نزد

همایونلرینه کلوب واصل اولان اهل مدینه التنجی. بدر غزاسنده حاضر اولان مهاجرین و انصار کرامکه اصحاب بدر دینیلیر یدنجی . بدر غزاسیله حدیبیه مصالحه‌سی ارهسنده مدینهٔ سعادته هجرت ایدنلر سکزنجی. حدیبیه‌ده‌کی شجرهٔ رضوان التنده عقد بیعت ایدنلر طقوزنجی . حدیبیه وقعه‌سیله فتح مکه ارهسنده هجرت ایدنلر اونجی. فتح مکه کونلرنده مسلمان اولانلر اون برنجی . ایام حیات رسالتپناهی‌یی ادراك ایدن صبیان اون ایکنجی طبقه عد اولنه‌جغی سیرنویسان کرام اثرلرنده یازمشلر . سه‌ده عقبه طبقه‌لرینك یکدیکرینه و طبقهٔ سابعه عد اولنان اصحاب بدر ایله طبقهٔ تاسعه اعتبار ایدیلان بیعة الرضوان طبقه‌سنك طبقات سائره ایله وقوع تداخللرینه هرنصلسه برشی دیمامشلردر. والحمدلله علی کل الاحوال

٢ رمضان ١٣٢١ و ٨ تشرین ثانی ١٣١٩

فصل حادی عشر

سکزنجی سنهٔ هجریه وقایعی

صحیفه	
٢	اسلام خالد و عمرو و عثمان
٨	غزوهٔ موته
٢١	سریهٔ ذاة السلاسل
٢٧	سریهٔ ابی عبیده [جهینه علیهنه]
٢٨	سریهٔ ابن الربعی [نجدده خضرهیه]
٢٩	سریهٔ ابن الربعی [بطن اضمه]
٣١	فتح مکه
١١٣	بعث خالد
١١٥	غزوهٔ حنین و هوازن
١٢٨	غزوهٔ اوطاس
١٣٥	غزوهٔ طائف
١٥٨	بعث عمرو بن العاص
١٦٤	اسلام عروه
١٦٨	اتخاذ منبر
١٧٠	اسلام جبله
١٧٠	اسلام فروه
١٧٢	ولادت ابراهیم نجل النبی علیه السلام
١٧٣	وفات زینب بنت النبی (صلی الله علیه وسلم)
١٧٤	نرخ

فصل ثانی عشر

صحیفه

طقوزنجی سنۀ هجریه وقایعی
(سنة الوفود)

۱۷۵ بعث عیینه
۱۸۲ وفود عذره
۱۸۳ بعث ولید بن عقبه
۱۸۵ بعث عبدالله بن عوسجه
۱۸۶ بعث قطبه
۱۸۶ بعث ضحاك
۱۸۷ بعث علقمه
۱۸۸ سریۀ علی
۱۸۹ اسلام ضمام
۱۹۲ اسلام کعب بن زهیر
۱۹۵ غزوۀ تبوك
۲۵۷ وفود واسلام ثقیف
۲۶۲ وفود بنی فزاره
۲۶۶ مکتوب حمیر
۲۶۸ وفات نجاشی اصحمه
۲۶۹ وفات ام کلثوم بنت النبی (علیه السلام)
۲۷۰ فوت منافق ابن سلول
۲۷۳ حج ابی بکر الصدیق

صحیفه
۲۷۷ وفود بنی طیء
۲۷۹ وفود بنی کنده
۲۸۲ وفود همدان
۲۸۳ وفود بلی
۲۸۶ وفود مزینه
۲۸۷ وفود بجیله
۲۹۱ وفود بنی تجیب
۲۹٤ وفود بنی اسد
۲۹٦ وفود بنی بهراء
۲۹۷ وفود بنی مره
۲۹۹ وفود بنی محارب
۲۹۹ وفود بنی عبس
۳۰۰ وفود ازد
۳۰۲ وفود بنی البکاء
۳۰۳ وفود بنی هلال بن عامر
۳۰٦ وفود بنی دارم
فصل ثالث عشر
اونجی سنهٔ هجریه وقایعی
۳۰۸ وفات باذان
۳۰۹ بعث ابی موسی و معاذ
۳۱۳ وفود بنی عبدالقیس

صحیفه	
٣٢٣	وفات ابراهیم بن النبی علیهما السلام
٣٢٥	کسوف شمس
٣٢٦	بعث خالد
٣٢٨	سریهٔ علی « یمنده بلاد مذحجه »
٣٣٤	وفود بنی حنیف
٣٣٧	وفود ازد شنوئه
٣٣٩	وفود نصارای نجران
٣٤٥	بعث ابی عبیده
٣٤٧	وفود بنی خولان
٣٤٨	وفود بنی مدلج
٣٥٠	وفود بنی غسان
٣٥٠	وفود بنی غامد
٣٥٢	قدوم عدی بن حاتم طائی
٣٥٦	وفود سلامان
٣٥٧	وفود بنی منتفق
٣٥٨	ورود اسود عنسی
٣٥٩	حجة الوداع
٣٩٧	بعث جریر
٤٠١	قدوم فیروز
٤٠٢	طلوع جبریل

صحیفه

فصل رابع عشر

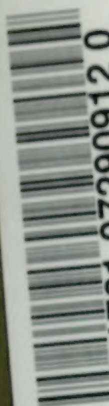
اونه برنجی سنهٔ هجریه وقایعی

٤٠٤ وفود نخع
٤٠٨ ظهور متنبئین
٤٢٤ سریهٔ اسامه استغفار ومرض النبی
٤٦٣ انتقال وارتحال نبوی

فصل خامس عشر

٤٨٧ شمائل شریفه
٤٩٠ بعض احوال واخلاق سنیه‌سی
٥١٣ اولاد کرامی
٥١٧ اعمام وعمات فخامی
٥٢٠ زوجات وسراریٔ طاهراتی
٥٣٨ خدمه وموالی وموليات مکرمه‌لری
٥٥٠ کتاب وامراء وسفراء عظامی
٥٥٧ امناء وقضات ومؤذنلری
٥٦٠ شعراء وحراس مسعوده‌سی
٥٦٢ دواب ومراکب مبارکه‌سی
٥٦٩ اسلحهٔ سعادتلری
٥٧٥ اشیا و اثواب طیبه‌سی
٥٧٧ مراتب و طبقات اصحاب کرامی

3 1761 07290912 0